DZIAŁALNOŚĆ POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ W 2012 ROKU

PAŃSTWOWA KOMISJA AKREDYTACYJNA

DZIAŁALNOŚĆ POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ W 2012 ROKU

Warszawa 2013

Opracowanie koncepcji i redakcja publikacji
Barbara Wojciechowska

Projekt okładki
Barbara Kuropiejska-Przybyszewska

Skład i łamanie
OFI, Warszawa

© Copyright by Polska Komisja Akredytacyjna, Warszawa 2013

ISBN 978-83-7545-

Na zlecenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej
Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
www.aspra.pl

Spis treści

Wstęp *Autor: mgr inż. Barbara Bryzek* 7

Rozdział I. Podstawowe informacje o Polskiej Komisji Akredytacyjnej
(Autor: mgr Grzegorz Laskowski) 9
1. Zadania Komisji 9
2. Skład i organizacja pracy Komisji 13
3. Biuro Komisji 22

Rozdział II. Działalność Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia
1. Zespół działający w ramach obszaru nauk humanistycznych *(Autorzy: prof. dr hab. Wojciech Bałus, mgr Ludmiła Grudniak-Wal)* 27
2. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych *(Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl, mgr Hanna Chrobak-Marszał)* 40
3. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych *(Autorzy: dr hab. Krzysztof Szewior, mgr inż. Katarzyna Nowak, Artur Gawryszewski)* 78
4. Zespół działający w ramach obszaru nauk ścisłych *(Autorzy: prof. dr hab. Krzysztof Diks, mgr Edyta Lasota-Bełżek)* 96
5. Zespół działający w ramach obszarów nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych *(Autorzy: prof. dr hab. Michał Kozakiewicz, mgr Agnieszka Socha-Woźniak)* 111
6. Zespół działający w ramach obszaru nauk technicznych *(Autorzy: prof. dr hab. inż. Marian Chudy, mgr Agnieszka Zagórska)* 128
7. Zespół działający w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej *(Autorzy: dr hab. Anna Machoy-Mokrzyńska, mgr Edyta Lasota-Bełżek, mgr Jakub Kozieł)* 148
8. Zespół działający w ramach obszaru sztuki *(Autorzy: prof. Joachim Pichura, mgr inż. Bożena Wasilewska)* 164

Rozdział III. Analiza wyników prac Komisji
1. Podsumowanie wyników wydanych ocen *(Autor: mgr inż. Maciej Markowski)* 183
   1.1. Oceny instytucjonalne 183
      1.1.1. Ocena ogólna 183
      1.1.2. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich 185
      1.1.3. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych 186
   1.2. Oceny programowe 189
2. Udział studentów i uczestników studiów doktoranckich w procesie oceny instytucjonalnej i programowej 217
   2.1. Studenci (*Autor: mgr Grzegorz Kołodziej*) 217
   2.2. Doktoranci (*Autorzy: mgr Grzegorz Kołodziej, mgr Anna Mrozowska*) . . . 224

3. Udział przedstawicieli pracodawców w procesie oceny instytucjonalnej i programowej. *(Autor: prof. dr hab. Łukasz Sułkowski)* 229
4. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw Opiniowania Wniosków o Ponowne Rozpatrzenie Sprawy *(Autor: mgr Grzegorz Laskowski)* 233
5. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw Etyki. *(Autor: mgr Grzegorz Laskowski)* 238

Rozdział IV. Ocena zewnętrzna prac Komisji w świetle badań ankietowych
1. Analiza wyników ankiety skierowanej do jednostek organizacyjnych, w których została przeprowadzona ocena instytucjonalna *(Autor: mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka)* 241
2. Analiza wyników ankiet kierowanych do uczelni po zakończeniu postepowania oceniającego *(Autor: mgr Wojciech Wrona)* 245

Rozdział V. Współpraca krajowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej
(Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl) 267

Rozdział VI. Współpraca międzynarodowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej
(Autor: dr hab. Mieczysław W. Socha) 273

Podsumowanie *Autor: mgr inż. Barbara Bryzek* 277

Wstęp

Autor: mgr inż. Barbara Bryzek

Zgodnie z ugruntowaną już tradycją przedstawiamy Państwu kolejny tom sprawozdania poświęconego działalności Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w syntetyczny sposób podsumowującego jej aktywność w 2012 roku, zawierającego informacje, które pozwolą na poznanie zarówno warunków, w jakich przyszło Komisji funkcjonować, jak i efektów jej pracy.

Zanim zagłębią się Państwo w lekturę tego opracowania pragniemy przypomnieć, iż pokazana w nim wielotorowość działań podejmowanych przez Komisję w ubiegłym roku zdeterminowana została dokonaną w 2011 roku zmianą ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym rozszerzeniem kompetencji Komisji i zwiększeniem stawianych przed nią zadań, oraz sformułowaniem nowych przepisów wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień zawartych w ustawie. Zmiana uwarunkowań prawnych, z których jedne zostały wprowadzone w życie w roku akademickim 2011/2012 (np. dotyczące kompetencji Komisji), inne, odnoszące się do programów kształcenia dla nowego jego cyklu czy minimum kadrowego – w 2012/2013, przy zachowaniu dla procesu kształcenia rozpoczętego w październiku 2011 roku lub wcześniej wymagań określonych w standardach kształcenia sprofilowały działania Komisji w 2012 roku.

Realizując prace wynikające z ustalonych wcześniej harmonogramów i licznych wniosków ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego Komisja dokonywała ocen jakości kształcenia kończąc procedury rozpoczęte pod rządami wcześniej obowiązujących przepisów, przeprowadzała – w myśl nowych regulacji prawnych – oceny programowe, a także oceny instytucjonalne, w ramach których weryfikowała również jakość kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych, absorbujące zespoły oceniające na czas dłuższy i w szerszym składzie niż w przypadku ocen programowych. Wyrażała także opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o przyznanie uprawnień do nadawania stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego, a także o projektach aktów prawnych.

Trzeba przy tym podkreślić, iż na zaprezentowaną Państwu statystykę odzwierciedlającą stopień zaangażowania PKA w działania wynikające z posiadanych uprawnień niewątpliwy wpływ miał fakt, iż rok 2012 był pierwszym rokiem funkcjonowania Komisji IV kadencji, której skład został zmieniony w stosunku do poprzedniego aż w ok. 80%, a ok. 13% powołanych osób zrezygnowało z członkostwa w PKA, w tym ok. 5% już w pierwszym kwartale, i tyleż samo w trzecim – po wyborach do władz uczelni. W rezultacie w czterech Zespołach PKA, działających w obszarach nauk humanistycznych, nauk medycznych oraz nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej,

nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych, a także nauk o sztuce, z poprzedniej kadencji pozostało po dwóch członków, w trzech Zespołach działających w obszarach nauk ścisłych, nauk technicznych, a także nauk przyrodniczych oraz rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – po jednym, a w Zespole działającym w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych – pięć osób. Tak znaczna wymiana składu PKA, zwłaszcza w okresie zasadniczych zmian regulacji prawnych dotyczących zarówno prowadzonego w uczelniach kształcenia jak i zakresu zadań Komisji, nie stwarzała okoliczności sprzyjających utrzymaniu dynamiki jej prac na poziomie lat ubiegłych.

Równocześnie, z uwagi na stosunkowo niewielką liczbę osób pozostających w składzie Komisji z poprzedniej kadencji, zintensyfikowane zostały rozpoczęte w 2011 roku szkolenia wewnętrzne dla członków i ekspertów Komisji, w tym ekspertów reprezentujących nauczycieli akademickich, studentów, doktorantów, pracodawców, ekspertów do spraw jakości i do spraw formalnoprawnych. Celem tych szkoleń było doskonalenie zarówno wiedzy z zakresu obowiązującego prawa powszechnego, jak i dostosowanych do niego przepisów wewnętrznych Komisji, a także stosowanych procedur, a jednocześnie upowszechnienie dobrych praktyk i umożliwienie korzystania z różnorodnych doświadczeń wynikających z wieloletniej już, także na forum międzynarodowym, działalności PKA.

Wskazanym wyżej działaniom towarzyszyły również prace związane z doskonaleniem procedur zapewnienia wysokiej jakości pracy Komisji, prowadzoną intensywnie współpracą z zagranicznymi agencjami akredytacyjnymi oraz ich stowarzyszeniami, a także rozpoczęciem przygotowań do kolejnej oceny zewnętrznej, której Komisja zamierza poddać się w najbliższym czasie.

Należy wyrazić nadzieję, iż przedstawiona powyżej syntetyczna charakterystyka uwarunkowań, w jakich przyszło działać Komisji w 2012 r., stworzy właściwą perspektywę dla refleksji nad danymi i analizami zawartymi w prezentowanym Państwu opracowaniu.

Rozdział I.

Podstawowe informacje o Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Autor: mgr Grzegorz Laskowski

1. Zadania Komisji.

Ustawą z dnia 18 marca 2011 r. *o zmianie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw* (Dz. U. Nr 84, poz. 455) wprowadzono nie tylko zmianę nazwy Komisji, która stała się Polską Komisją Akredytacyjną, ale dokonano również zmian w jej organizacji i katalogu wykonywanych zadań.

Do czasu wprowadzenia zmian wynikających z ustawy z dnia 18 marca 2011 r. Komisja dokonywała oceny jakości kształcenia ma poszczególnych kierunkach studiów, a obecnie przeprowadza oceny programowe oraz oceny instytucjonalne. W 2012 r. wydano odpowiednio 254 oceny programowe oraz 50 ocen instytucjonalnych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. *w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej* Dz. U. Nr 207, poz. 1232), Polska Komisja Akredytacyjna dokonuje oceny instytucjonalnej działalności jednostki, jeżeli jednostka ta prowadzi studia doktoranckie lub spełnia łącznie następujące warunki:

- w ciągu 5 lat poprzedzających ocenę instytucjonalną jednostka ta w zakresie oceny programowej nie uzyskała oceny negatywnej, a w przypadku oceny warunkowej – uzasadnienia jej wydania nie stanowiły zastrzeżenia dotyczące konstrukcji i funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia;
- została dokonana ocena programowa większości prowadzonych w tej jednostce kierunków studiów.

PKA dokonuje ocen z własnej inicjatywy, na wniosek uczelni lub na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. W 2012 r. przeprowadziła 23 oceny na wniosek ministra i były to wyłącznie oceny programowe.

Komisja zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej podjęte na podstawie przepisów obowiązujących od 1 października 2011 r. uchwały dotyczące ocen instytucjonalnych i programowych, natomiast na swojej stronie internetowej, uwzględniając standardy European Association for Quality

Assurance in Higher Education (ENQA), nadal publikuje raporty zespołów oceniających. Łączna liczba raportów z wizytacji umieszczonych na stronie Komisji osiągnęła liczbę 80. Ogólnie dostępna jest już również treść ok. 230 uchwał dotyczących jakości kształcenia.

Kryteria i warunki przyznawania ocen zostały określone w załącznikach do Statutu. Uzyskanie danej oceny zostało jednoznacznie uzależnione od spełnienia określonych w załącznikach kryteriów, co spowodowało, iż zasady przyznawania ocen stały się bardziej przejrzyste, gdyż oceny poszczególnych kryteriów zamieszczane w tabeli na końcu raportu zespołu oceniającego znajdują bezpośrednie przełożenie na końcową ocenę zawartą w uchwale Komisji.

Poszczególne kryteria są oceniane według skali: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie, zaś oceny przyznawane przez Komisję zgodnie ze skalą wskazaną w ustawie *Prawo o szkolnictwie wyższym*: wyróżniająca, pozytywna, warunkowa, negatywna. Dotychczas taka regulacja znajdowała się wyłącznie w Statucie PKA. Dzięki wprowadzeniu wspomnianych wcześniej zasad i warunków przyznawania ocen, sformułowanie oceny wyróżniającej nie następuje jak dotychczas po dokonaniu oceny wszystkich lub przeważającej części uczelni prowadzących dany kierunek, a bezpośrednio po zakończeniu procedury oceny. W ten sposób, w 2012 r. Prezydium Komisji wydało 8 ocen wyróżniających, w tym 3 instytucjonalne.

Od dnia wejścia w życie zmienionych unormowań, zaprzestano wydawania ocen pozytywnych na skrócony okres akredytacji, natomiast w odniesieniu do części z nich formułowane są zalecenia ze wskazaniem terminu ich realizacji. Zgodnie ze statutem, jeżeli nie zaistnieją przesłanki do przeprowadzenia jej we wcześniejszym terminie, kolejną ocenę instytucjonalną lub programową przeprowadza się: po upływie 8 lat – w przypadku uzyskania oceny wyróżniającej, po upływie 6 lat – w przypadku uzyskania oceny pozytywnej.

W przypadku wydania oceny warunkowej uchwała Prezydium wskazuje uchybienia wymagające usunięcia oraz określa termin powtórnej oceny. W przypadku negatywnej oceny kształcenia dokonanej przez Polską Komisję Akredytacyjną, uwzględniając w szczególności rodzaj i zakres stwierdzonych naruszeń, w drodze decyzji, minister cofa albo zawiesza uprawnienia do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. W 2012 r. Prezydium Komisji wydało 18 ocen negatywnych, wyłącznie programowych. Podsumowanie wyników wydanych ocen ujęto w rozdziale III.1 niniejszej publikacji, natomiast szczegółowe dane na temat prac poszczególnych Zespołów działających w ramach obszaru nauk znalazły odzwierciedlenie w rozdziale II.

Jakość kształcenia na studiach prowadzonych przez jednostkę organizacyjną ma obecnie wpływ również na możliwość uzyskania przez nią uprawnień do nadawania stopni naukowych. Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. *o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) i rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. *w sprawie trybu zgłaszania wniosków o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni*

doktora i doktora habilitowanego, do wniosku dołącza się opinię Polskiej Komisji Akredytacyjnej o jakości kształcenia lub ocenę innej agencji oceniającej jakość kształcenia zarejestrowanej w Europejskim Rejestrze Agencji Akredytacyjnych (EQAR) lub agencji działającej w innym kraju, której oceny są uznawane przez Polską Komisję Akredytacyjną – w przypadku jednostek organizacyjnych uczelni prowadzących kształcenie.

W 2012 r. Komisja wydała 27 takich opinii. Dane dotyczące poszczególnych Zespołów działających w ramach obszarów nauk znalazły odzwierciedlenie w Tabelach Nr 8 umieszczonych w odpowiednich podrozdziałach rozdziału II niniejszej publikacji.

Komisja przedstawia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego opinie i wnioski dotyczące:

- utworzenia uczelni oraz przyznania uczelni lub jej jednostce organizacyjnej uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia;
- dokonanej oceny programowej, w tym kształcenia nauczycieli, oraz oceny instytucjonalnej, a także przestrzegania warunków prowadzenia studiów;
- przywrócenia zawieszonych uprawnień do prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia;
- utworzenia przez uczelnię zagraniczną uczelni lub filii.

Opinie i wnioski w sprawach odnoszących się do uczelni wojskowych, służb państwowych, artystycznych, medycznych oraz morskich Komisja przekazuje również odpowiednio ministrom, którym podlegają te uczelnie. Wykonując swoje obowiązki PKA może zwracać się do uczelni o udzielenie wyjaśnień i informacji oraz przeprowadzać wizytacje uczelni.

Obecnie możliwość samodzielnego tworzenia kierunków studiów jest uzależniona od statusu naukowego podstawowej jednostki organizacyjnej, która zamierza prowadzić kształcenie, a nie całej uczelni. Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni nieposiadająca uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w obszarze wiedzy oraz dziedzinie nauki odpowiadających obszarowi i dziedzinie kształcenia, może uzyskać uprawnienie do prowadzenia studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu kształcenia na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego wydanej po zasięgnięciu opinii ministra nadzorującego uczelnię oraz Polskiej Komisji Akredytacyjnej w zakresie spełniania warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia. W przypadku tworzenia kierunku studiów, dla którego nie ustalono wzorcowych efektów kształcenia opinia ta dotyczy również efektów kształcenia określonych przez senat uczelni. Opinia Komisji jest konieczna także wówczas, gdy podstawowa jednostka organizacyjna nieposiadająca uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego chce utworzyć kierunek, dla którego obowiązują standardy kształcenia.

Analizie prac wykonanych w powyższym zakresie przez poszczególne Zespoły Komisji w 2012 r. poświęcono podrozdział IV rozdziału II.

W okresie przejściowym, zadaniem PKA było opiniowanie opisu efektów kształcenia w przypadkach, w których uczelnia dokonała w programie kształcenia zmian w zakresie wskazanym w ustawie. Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni nieposiadająca uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, posiadająca uprawnienia do prowadzenia kształcenia na określonym kierunku studiów i poziomie kształcenia zachowywała te uprawnienia bez konieczności uzyskania decyzji ministra, jeżeli w ciągu 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy dostosowała programy kształcenia do wzorcowych efektów kształcenia albo do opisu efektów kształcenia opracowanego przez senat uczelni, przy czym dokonanie zmian w programie kształcenia mogło dotyczyć zajęć dydaktycznych, za które można uzyskać nie więcej niż 30% punktów ECTS. Jeśli wprowadzone zmiany przekraczały określony limit punktów ECTS, podstawowa jednostka organizacyjna uczelni mogła prowadzić kształcenie na określonym kierunku studiów i poziomie kształcenia po pozytywnym zaopiniowaniu opisu efektów kształcenia przez Polską Komisję Akredytacyjną. W przypadku negatywnej opinii PKA minister miał możliwość cofnięcia albo zawieszenia uprawnienia do prowadzenia studiów na danym kierunku i określonym poziomie kształcenia. Do Komisji nie został jednak skierowany żaden wniosek w tego rodzaju sprawie.

Znowelizowana ustawa zwiększyła zakres danych dostępnych Komisji, co przyczyniło się do ułatwienia i usprawnienia jej funkcjonowania. Rektorzy mają obecnie obowiązek przekazywania danych dotyczących:

- decyzji w sprawie połączenia podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni lub zmiany nazwy jednostki lub podziału podstawowej jednostki organizacyjnej, w terminie miesiąca od dnia podjęcia uchwały przez senat uczelni;
- uruchomienia kształcenia na kierunku studiów, w terminie miesiąca od dnia rozpoczęcia kształcenia na tym kierunku. W przypadku wątpliwości co do spełniania warunków, minister niezwłocznie po zawiadomieniu go przez rektora o uruchomieniu kształcenia, występuje do Polskiej Komisji Akredytacyjnej z wnioskiem o dokonanie oceny;
- w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące, od zaprzestania spełniania przez podstawową jednostkę organizacyjną warunków do prowadzenia studiów, w tym zmian w stanie zatrudnienia wpływających na uprawnienie do prowadzenia studiów.

Doświadczenia PKA w 2012 r. wskazują, że mimo iż część uczelni nie wywiązuje się jeszcze z wymienionych wyżej obowiązków, w licznych przypadkach powiadomienie Komisji ułatwiło jej działanie skutkując głównie odstąpieniem od przeprowadzenia oceny bądź czasowym zawieszeniem postępowania oceniającego.

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego powiadamia Polską Komisję Akredytacyjną o wszystkich podjętych decyzjach w sprawie zawieszenia lub cofnięcia podstawowej jednostce organizacyjnej uprawnień do prowadzenia studiów oraz o decyzjach o wygaśnięciu uprawnienia lub uchyleniu zawieszenia. Ponadto minister prowadzi centralny wykaz nauczycieli akademickich i pracowników naukowych oraz ogólnopolski wykaz studentów. Dostęp do

informacji zawartych w wykazach przysługuje m.in. Komisji. Zawarte w bazie POL-ON dane Komisja wykorzystuje w swojej bieżącej działalności. Na jej podstawie sprawdzane są m.in. prawdziwość danych zawartych w złożonych przez nauczycieli akademickich oświadczeniach o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, w tym o wymiarze i formie zatrudnienia, a także o minimach kadrowych, w których skład wchodzą. Baza pozwala na określenie sytuacji prawnej uczelni i kierunków studiów, co umożliwia m.in. stwierdzenie dopuszczalności przeprowadzenia oceny instytucjonalnej.

2. Skład i organizacja pracy Komisji.

Członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej zgodnie z art. 48 ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, są powoływani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego spośród kandydatów zgłoszonych przez senaty uczelni, Radę Główną Szkolnictwa Wyższego, Konferencję Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencję Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, Parlament Studentów Rzeczypospolitej Polskiej oraz ogólnokrajowe stowarzyszenia naukowe i organizacje pracodawców. Członkami Komisji mogą być nauczyciele akademiccy posiadający co najmniej stopień naukowy doktora, zatrudnieni w uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Jej członkiem jest także, z mocy prawa, Przewodniczący Parlamentu Studentów RP. W związku z pojawieniem się w Komisji reprezentantów organizacji pracodawców, skład prezydium uzupełniono o ich dwóch przedstawicieli.

Członkostwa w Komisji nie można łączyć z członkostwem w: Radzie Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, Radzie Głównej Instytutów Badawczych oraz Komitecie Ewaluacji Jednostek Naukowych. Członkiem nie może być również osoba będąca założycielem uczelni niepublicznej lub pełniąca funkcję: rektora, prorektora lub kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni; kanclerza uczelni; dyrektora instytutu naukowego Polskiej Akademii Nauk; dyrektora instytutu badawczego; prezesa lub wiceprezesa Polskiej Akademii Nauk; prezesa lub wiceprezesa Polskiej Akademii Umiejętności; dyrektora Narodowego Centrum Badań i Rozwoju lub Narodowego Centrum Nauki. W przypadku zaprzestania spełniania, któregoś ze wskazanych warunków, a także śmierci, złożenia rezygnacji czy nieuczestniczenia w pracach Komisji przez okres dłuższy niż sześć miesięcy, Przewodniczący Komisji stwierdza wygaśnięcie mandatu członka Komisji.

Do składu PKA IV kadencji zostało powołanych 86 osób. Aktualnie Komisja liczy 90 członków, w tym 18 osób, które brały udział w jej pracach w III kadencji.

Dominującą grupą w Komisji niezmiennie pozostają osoby posiadające tytuł naukowy profesora, które stanowią obecnie ok. 44,5% składu Komisji. Osoby ze stopniem naukowym doktora habilitowanego to ok. 41,1% ogółu, a ze stopniem naukowym doktora – ok. 13,3%. Od początku kadencji skład Komisji został zmieniony w 12,8%, przy czym najwięcej zmian (odpowiednio po 4,7% składu) nastąpiło w pierwszym kwartale 2012 r. i w trzecim – w związku z koniecznością złożenia rezygnacji przez Członków, którzy zostali wybrani do Władz uczelni.

W strukturze Komisji zostało wyodrębnionych 8 zespołów działających ramach obszarów kształcenia określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. *w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych* (Dz. U. Nr 179, poz. 1065). Powołując członków Komisji minister uwzględnił wymóg reprezentowania w jej składzie przedstawicieli wszystkich obszarów kształcenia. Zespoły, zgodnie z nowym Statutem Komisji, powołał Przewodniczący (Decyzja Nr 1/2012 z dnia 11 stycznia 2012 r. Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej *w sprawie składu i kompetencji zespołów działających w ramach obszarów kształcenia*). Ustalił także pozostające w ich kompetencjach kierunki studiów uwzględniając obszary kształcenia, z których zostały wyodrębnione. W skład zespołu Polskiej Komisji Akredytacyjnej wchodzi co najmniej pięciu członków Komisji, będących przedstawicielami obszaru kształcenia, w tym co najmniej trzech posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinach lub dyscyplinach naukowych związanych z tym obszarem kształcenia, a także co najmniej jeden przedstawiciel organizacji pracodawców. Zmianie nie uległ sposób wyboru przewodniczącego Zespołu, jednak nowy Statut dał Zespołowi możliwość wybrania spośród swego grona – na wniosek przewodniczącego Zespołu zaakceptowany przez Przewodniczącego Komisji – wiceprzewodniczącego Zespołu.

Skład Komisji IV kadencji na dzień 31 grudnia 2012 r. zaprezentowano w poniżej tabeli.

Tabela nr 1. Skład Polskiej Komisji Akredytacyjnej IV Kadencji w 2012 roku.

Przewodniczący	dr hab. Marek Rocki
Sekretarz	dr hab. Józef Rogowski
Wiceprzewodnicząca	prof. dr hab. Danuta Strahl
Wiceprzewodniczący	dr hab. Mieczysław W. Socha
Skład zespołu działającego w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	
nauk humanistycznych	**prof. dr hab. Wojciech Bałus (przewodniczący)** prof. dr hab. Mirosława Buchholtz dr hab. Ewa Chmielecka prof. dr hab. Wojciech Kalaga *(od 22 października 2012 r.)* dr hab. Katarzyna Karpińska-Szaj prof. dr hab. Jadwiga Kiwerska prof. dr hab. Cezary Kuklo *(od 21 września 2012 r.)* dr hab. Beata Maria Mikołajczyk dr hab. Elżbieta Osewska prof. dr hab. Tadeusz Piotrowski *(do 15 września 2012 r.)* dr hab. Maria Próchnicka prof. dr hab. Joanna Pyszny dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł *(przedstawiciel pracodawców)*

nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	**prof. dr hab. Danuta Strahl (przewodnicząca)** prof. dr hab. Marek Lisiński **(wiceprzewodniczący)** dr hab. Wiesław Ciechomski dr hab. Wojciech Downar *(od 22 października 2012 r.)* prof. dr hab. Wanda Maria Gaczek prof. dr hab. Tadeusz Kufel *(przedstawiciel pracodawców)* dr hab. Bogusław Plawgo dr hab. Mieczysław W. Socha prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz *(przedstawiciel pracodawców)*
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	**dr hab. Krzysztof Szewior (przewodniczący)** prof. dr hab. Stanisław Wrzosek **(wiceprzewodniczący)** dr hab. Wiesław Ambrozik *(od 15 marca 2012 r.; przedstawiciel pracodawców)* ks. dr hab. Tadeusz Bąk dr hab. Paweł Artur Chmielnicki *(od 19 grudnia 2012 r.)* prof. dr hab. inż. Stanisław Dworecki prof. dr hab. Remigiusz Kaszubski *(do 27 lutego 2012 r.; przedstawiciel pracodawców)* dr hab. Roman Konarski dr hab. Andrzej Korybski *(od 15 marca 2012 r.)* prof. dr hab. Amadeusz Krause dr hab. Katarzyna Laskowska *(do 8 lutego 2012 r.)* dr Mirosław Marciniak prof. dr hab. Bożena Muchacka dr Beata Paxford *(od 15 marca 2012 r.; przedstawicielka pracodawców)* dr Piotr Sitniewski *(do 16 października 2012 r.)* dr hab. Renata Stojecka-Zuber dr hab. Bogumił Szmulik
nauk ścisłych	**prof. dr hab. Krzysztof Diks (przewodniczący)** prof. dr hab. Hanna Gulińska prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński dr hab. Marek Kowalski *(przedstawiciel pracodawców)* prof. dr hab. inż. Zbigniew Lonc prof. dr hab. Marcin Studniarski
nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	**prof. dr hab. Michał Kozakiewicz (przewodniczący)** prof. dr hab. Piotr Stypiński **(wiceprzewodniczący)** dr Krystyna Brzozowska-Przychodzeń dr hab. Krystyna Dwucet prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak prof. dr hab. Halina Gabryś prof. dr hab. inż. Grażyna Jaworska dr hab. inż. Jeremi Królikowski *(przedstawiciel pracodawców)* prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz dr hab. inż. Krzysztof Pulikowski *(od 21 września 2012 r.)* prof. dr hab. inż. Czesława Rosik-Dulewska *(do 15 lutego 2012 r.)* dr hab. inż. Sylwester Tabor *(do 31 sierpnia 2012 r.)*

nauk technicznych	**prof. dr hab. inż. Marian Chudy (przewodniczący)** dr hab. Lidia Dąbek *(do 31 sierpnia 2012 r.)* dr hab. inż. Ryszard Golański prof. dr hab. inż. Zbigniew Korczewski *(od 21 września 2012 r.)* dr Lech Kurkliński *(do 30 stycznia 2012 r.; przedstawiciel pracodawców)* prof. dr hab. inż. Tomasz Łodygowski *(do 13 kwietnia 2012 r.)* dr hab. inż. Adam Marciniec *(do 31 sierpnia 2012 r.)* dr hab. Zygmunt Mazur prof. dr hab. inż. Jan Ogonowski prof. dr hab. inż. Tadeusz Skubis dr hab. inż. Anna Sobotka prof. dr hab. inż. Jolanta Sokołowska dr hab. inż. Małgorzata Sterna dr inż. Ryszard Szczebiot *(przedstawiciel pracodawców)* dr inż. Janusz Uriasz dr hab. inż. Jerzy Uścinowicz dr hab. inż. Szczepan Woliński *(od 20 września 2012 r.)* dr inż. Janusz Zawiła-Niedźwiecki *(od 15 marca 2012 r.; przedstawiciel pracodawców)* dr hab. inż. Antoni Waldemar Żuchowicki *(od 22 października 2012 r.)*
nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	**dr hab. Anna Machoy – Mokrzyńska (przewodnicząca)** dr hab. Jolanta Maria Żyśko **(wiceprzewodnicząca)** prof. dr hab. Józef Bergier dr Tomasz Dawiskiba dr Michał Dwornik *(do 16 października 2012 r.)* dr Dorota Gazurek dr Lidia Huber prof. dr hab. Józef Kobos dr Iwona Maciąg-Tymecka prof. dr hab. Wojciech Mielicki dr hab. Bożena Czarkowska-Pączek *(od 19 grudnia 2012 r.)* dr hab. Krystyna Rożek-Piechura prof. dr hab. Łukasz Sułkowski *(przedstawiciel pracodawców)* dr hab. Marta Tanasiewicz
sztuki	**prof. Joachim Pichura (przewodniczący)** prof. Sławomir Kaczorowski prof. Michał Kliś prof. Adam Romaniuk dr Artur Stefański *(przedstawiciel pracodawców)* prof. Janusz Maria Tylman dr Edward Wojtaszek
Przewodnicząca Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej	Dominika Kita *(do 31 grudnia 2012 r.)*

W ramach podstawowych zadań, jakie nałożyła na Komisję ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym* członkowie Komisji uczestniczyli w wizytacjach związanych z oceną programową oraz instytucjonalną, po zakończeniu których przygotowywali raporty oraz projekty uchwał, opracowywali recenzje wniosków, a także wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy złożonych przez uczelnie niezadowolone z wydanych ocen lub opinii, oraz sporządzali opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych. Ponadto brali udział w posiedzeniach zespołów, a także w posiedzeniach plenarnych Komisji, jej Prezydium i zespołów roboczych (Zespół do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy; Zespół do spraw Opracowania Strategii Polskiej Komisji Akredytacyjnej) i Zespołu do spraw Etyki.

Zespoły działające w ramach obszarów kształcenia odbyły łącznie 88 posiedzeń (bez głosowań elektronicznych[1]).

Tabela nr 2. Liczba posiedzeń Zespołów w 2012 roku.

Zespół działający w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	Liczba posiedzeń
nauk humanistycznych	11
nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	16
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	14
nauk ścisłych	10
nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	8
nauk technicznych	9
nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	12
sztuki	8

Zespoły te 16 razy przeprowadziły głosowanie nad projektami uchwał drogą elektroniczną.

Najwięcej posiedzeń w minionym roku odbyły Zespoły: nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych (16 posiedzeń) oraz nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych (14 posiedzeń), co stanowiło ponad 34% wszystkich posiedzeń zespołów. Łącznie sprawy będące w kompetencjach tych zespołów stanowiły 48,5% wszystkich spraw Komisji.

Najmniej, bo tylko po 8 posiedzeń (po 9,1%) odbyły Zespoły: nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych oraz sztuki, co wiązało się ze znacznie mniejszym obciążeniem Zespołu sprawami pozostającymi w jego kompetencjach, które stanowiły zaledwie 10,9 % wszystkich spraw rozpatrzonych przez Komisję.

[1] głosowania elektroniczne – Zespoły formułowały sprawozdania w sprawach pozostających w ich kompetencjach zawierające opinie i wnioski, które stanowiły podstawę do podejmowania przez Prezydium Komisji stosownych uchwał.

Tabela nr 3. Oceny, wnioski i opinie według Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia w 2012 roku.

Zespół działający w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	Rodzaj sprawy				ŁĄCZNIE
	ocena programowa	ocena instytucjonalna	wniosek	opinia o jakości kształcenia	
nauk humanistycznych	18	7	14	3	**42**
nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	67	7	47	6	**127**
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	60	10	55	5	**130**
nauk ścisłych	16	9	6	2	**33**
nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	19	7	7	1	**34**
nauk technicznych	33	6	22	5	**66**
nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	27	3	38	5	**73**
sztuki	14	1	10	0	**25**
RAZEM	**254**	**50**	**199**	**27**	**530**

Komisja działała na posiedzeniach plenarnych oraz na posiedzeniach Prezydium PKA, na których sformułowano 304 oceny, rozpatrzono 199 wniosków o nadanie uprawnień, 75 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz wydano 27 opinii o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych, które wpłynęły do Komisji w celu ich rozpatrzenia. Ponadto zaopiniowano 22 projekty aktów prawnych.

Organy Komisji odbyły łącznie 15 posiedzeń. Posiedzenie plenarne Komisji, które w roku 2012 odbyło się tylko raz, poświęcone było m. in. wybraniu wiceprzewodniczących Komisji oraz powołaniu w nowym składzie Zespołu ds. Etyki PKA.

Wybór wiceprzewodniczących został przeprowadzony na podstawie § 11 Statutu PKA, który stanowi, iż Komisja wybiera nie więcej niż dwóch wiceprzewodniczących. Zostali nimi prof. dr hab. Danuta Strahl oraz dr hab. Mieczysław W. Socha.

Posiedzenie plenarne połączone było ze szkoleniem, podczas którego prof. dr hab. D. Strahl omówiła zmiany w przepisach prawa dotyczące Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz warunki i zasady przeprowadzania oceny programowej i instytucjonalnej. Przedstawiła również terminarz procedowania Komisji w przypadku tych ocen oraz podział obowiązków pomiędzy poszczególnych ekspertów uczestniczących w wizytacjach, a także procedurę rozpatrywania wniosków uczelni o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia.

Dr hab. M. W. Socha skupił się na praktycznych kryteriach dokonywanej oceny jakości kształcenia na podstawie doświadczeń z wcześniejszych wizytacji, omawiając kwestie zakładanych i osiąganych efektów kształcenia oraz wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia. Ponadto scharakteryzował strukturę raportu powizytacyjnego, oceny poszczególnych standardów, przedstawił i omówił typowe błędy popełniane w trakcie jego przygotowania, sposób przygotowywania uchwał oraz opisał rolę eksperta PKA w ocenie jakości kształcenia.

Na zakończenie dr hab. Marek Rocki przeprowadził szkolenie z zasad posługiwania się oprogramowaniem antyplagiatowym. Uzasadnił potrzebę analizy samodzielności pisania prac dyplomowych prezentując cechy trzech programów antyplagiatowych, które zostały udostępnione Komisji przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego do przetestowania. Omówił tryb ich obsługi oraz sposoby określania stopnia samodzielności pisania prac dyplomowych lub ich fragmentów.

Tabela nr 4. Liczba posiedzeń organów Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2012 roku.

Posiedzenia Polskiej Komisji Akredytacyjnej	
Prezydium	14
Plenarne	1
Razem	**15**

Polska Komisja Akredytacyjna w swoich pracach była wspierana przez grupę kilkuset ekspertów zarówno krajowych jak i zagranicznych, a także przedstawicieli pracodawców, którzy byli powoływani przez Przewodniczącego Komisji zgodnie z ustaloną procedurą, określającą warunki wstępne, jakie musi spełniać kandydat na eksperta, sposób wyłaniania, przebieg postępowania kwalifikacyjnego, odrębny dla każdej grupy ekspertów, oraz zasady udziału ekspertów w postępowaniu opiniodawczym. Eksperci uczestniczyli zarówno w procesie opiniowania wniosków, jak również w ocenach jako członkowie zespołów wizytujących.

W pierwszym roku IV kadencji PKA kontynuowano podjęte w 2011 r. działania mające na celu dostosowanie wewnętrznych regulacji obowiązujących Komisję i jej ekspertów do rzeczywistości zdefiniowanej przez znowelizowaną ustawę *Prawo o szkolnictwie wyższym* oraz wydane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przepisy wykonawcze określające szczegółowe ramy prawne realizacji wielu ujętych w niej zapisów. Wewnętrzne unormowania Komisji są dostępne na jej stronie internetowej (www.pka.edu.pl).

Tabela nr 5. Uchwały Prezydium PKA oraz Decyzje Przewodniczącego PKA.

Rodzaj aktu	Numer i data	Tytul	Załączniki
Uchwała Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej	nr 461/2012 z dnia 25 października 2012 r.	w sprawie wytycznych do przygotowania raportu samooceny	Załącznik nr 1 – wzór raportu samooceny (ocena programowa) Załącznik nr 2 – wzór raportu samooceny (ocena instytucjonalna) Załącznik nr 3 – wzór raportu na temat działań naprawczych w przypadku oceny programowej Załącznik nr 4 – wzór raportu na temat działań naprawczych w przypadku oceny instytucjonalnej
	Nr 462/2012 z dnia 25 października 2012 r.	zmieniająca Uchwałę Nr 961/2011 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny programowej	Załącznik nr 1 – wzór raportu z wizytacji (ocena programowa)
	Nr 463/2012 z dnia 25 października 2012 r.	zmieniająca Uchwałę Nr 962/2011 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 24 listopada 2011 r. w sprawie zasad przeprowadzania wizytacji przy dokonywaniu oceny instytucjonalnej	Załącznik nr 1 – wzór raportu z wizytacji (ocena instytucjonalna)

Decyzja Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	Nr 3/2012 z dnia 28 lutego 2012 r.	w sprawie wytycznych do przygotowania recenzji wniosków uczelni o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na danym kierunku i poziomie studiów	Załącznik nr 1 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia (dotyczy kierunków, dla których nie zostały określone wzorcowe efekty kształcenia) Załącznik nr 2 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia (dotyczy kierunków, dla których zostały określone wzorcowe efekty kształcenia) Załącznik nr 3 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia (dotyczy kierunków, dla których zostały określone standardy kształcenia) Załącznik nr 4 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich (dotyczy kierunków, dla których nie zostały określone wzorcowe efekty kształcenia) Załącznik nr 5 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich (dotyczy kierunków, dla których zostały określone wzorcowe efekty kształcenia Załącznik nr 6 – wzór recenzji wniosku o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich (dotyczy kierunków, dla których zostały określone standardy kształcenia

Decyzją Nr 5/2012 z dnia 12 marca 2012 r. Przewodniczący Polskiej Komisji Akredytacyjnej powołał Zespół do spraw Opracowania Strategii Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

- **prof. dr hab. Marek Lisiński** – przewodniczący (wiceprzewodniczący Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych),
- **ks. dr hab. Tadeusz Bąk** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych),
- **dr hab. Ewa Chmielecka** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk humanistycznych),
- **prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk ścisłych),
- **prof. dr hab. Józef Kobos** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej),
- **dr hab. inż. Adam Marciniec** (do 10 kwietnia 2012 r.; członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk technicznych),

- **dr inż. Janusz Zawiła – Niedźwiecki** (zastąpił dr hab. inż. Adama Marcińca, który zrezygnował z członkostwa w Komisji w związku z wyborem do pełnienia funkcji prorektora; członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk technicznych),
- **prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych),
- **prof. Joachim Pichura** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru sztuki),
- **prof. dr hab. Łukasz Sułkowski** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej; przedstawiciel pracodawców).

Sekretarzem Zespołu została mgr Agnieszka Socha-Woźniak.

Na posiedzeniu w dniu 11 października 2012 r. Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej przyjęło strategię krótkoterminową i projekt strategii długoterminowej, przy czym prace nad strategią długoterminową będą kontynuowane.

Projekt Strategii krótkoterminowej był konsultowany z członkami pełniącej funkcję opiniodawczo-doradczą, Rady Konsultacyjnej, w której skład wchodzą byli przewodniczący Komisji, przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich i organizacji pracodawców oraz przedstawiciele i eksperci zagranicznych agencji akredytacyjnych, posiadający dużą wiedzę i doświadczenie w zakresie oceny jakości kształcenia oraz zarządzania szkołami wyższymi.

Zgłoszone przez Radę (głównie członków zagranicznych) uwagi zostały skonfrontowane z obowiązującym systemem prawa w znacznej części uwzględnione.

3. Biuro Komisji.

Obsługę administracyjną i finansową Komisji wykonuje Biuro Polskiej Komisji Akredytacyjnej, będące państwową jednostką budżetową. Strukturę organizacyjną i szczegółowy zakres działania Biura określa aktualnie Zarządzenie nr 1/2011 Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 20 października 2011 r., w którym oprócz spraw dotychczas wykonywanych uwzględnione zostały dodatkowe zadania wynikające z postanowień znowelizowanej ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*.

Do kompetencji Biura w zakresie spraw związanych z obsługą administracyjną i finansową Komisji należy w szczególności:

a) prowadzenie dokumentacji spraw skierowanych do Komisji;
b) organizowanie i protokołowanie posiedzeń plenarnych, Prezydium Komisji, zespołów działających w ramach obszarów kształcenia, zespołów roboczych oraz Zespołu do spraw Etyki, a także udział w posiedzeniach tych zespołów;
c) zapewnianie warunków organizacyjnych przeprowadzania wizytacji i dokonywania przez Komisję ocen jakości kształcenia;
d) prowadzenie dokumentacji związanej z realizacją ustaleń podjętych

przez organy Komisji oraz na posiedzeniach plenarnych i zespołów, o których mowa w pkt. 2;

e) zapewnianie warunków organizacyjnych oraz uczestniczenie w pracach związanych z prowadzoną przez Komisję współpracą międzynarodową;
f) współpraca z urzędem obsługującym ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego oraz urzędami obsługującymi innych właściwych ministrów, w tym nadzorujących szkoły wyższe;
g) prowadzenie spraw związanych z powoływaniem ekspertów Komisji oraz organizowanie ich pracy na rzecz Komisji;
h) prowadzenie baz danych niezbędnych do wykonywania przez Komisję jej ustawowych zadań, opracowywanie materiałów statystycznych oraz promocyjno-informacyjnych o działalności Komisji, w tym prowadzenie strony internetowej Komisji i zamieszczanie uchwał w Biuletynie Informacji Publicznej.

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji ustawowych zadań, tj. właściwej obsługi administracyjnej i finansowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej, Przewodniczący PKA Decyzją nr 10/2011 z dnia 1 grudnia 2011 r. określił procedury obowiązujące w Polskiej Komisji Akredytacyjnej, które dotyczą także zadań wykonywanych przez Biuro, a Dyrektor Biura – procedury odnoszące się wyłącznie do zakresu działania BPKA.

Niezależnie od zadań wynikających z ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*, do zakresu działania Biura należą także zadania związane z jego funkcjonowaniem jako państwowej jednostki budżetowej, w tym m.in. dotyczące spraw pracowniczych określonych w Kodeksie pracy i przepisach innych ustaw, spraw finansowych wynikających z ustawy o finansach publicznych i rachunkowości, czy dotyczących zamówień publicznych uregulowanych ustawą Prawo zamówień publicznych. Biuro, podobnie jak Komisja, finansowane jest ze środków części 38 działu 803 budżetu państwa, którego dysponentem II stopnia jest minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego. Środki finansowe przekazywane są przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a ich wysokość ustalana jest na podstawie sporządzanych corocznie przez Biuro planów finansowych. Nad racjonalnym zagospodarowaniem środków finansowych Komisji i Biura czuwa Dyrektor Biura, który jest dysponentem III stopnia.

Pracownicy Biura prowadzą rozliczenia finansowe zgodnie z procedurą obiegu dokumentów finansowych, sporządzają zewnętrzne i wewnętrzne sprawozdania finansowe oraz dokonują analizy wykorzystania środków budżetowych. Ponadto czuwają także nad archiwizacją wytworzonych dokumentów, zgodnie z instrukcją kancelaryjną, instrukcją archiwalną oraz jednolitym rzeczowym wykazem akt, które to dokumenty zostały zatwierdzone przez Dyrektora Archiwum Akt Nowych. Dokumentacja spraw, które prowadzone były w Komisji, jest archiwizowana w archiwum zakładowym Biura.

W 2012 r. Biuro PKA zorganizowało liczne szkolenia dla członków Komisji, wszystkich grup ekspertów oraz swoich pracowników.

W styczniu odbyło się szkolenie z zakresu komunikacji interpersonalnej

dla ekspertów formalno-prawnych oraz Sekretarzy BPKA, a także szkolenia dla przedstawicieli pracodawców będących członkami Zespołów, ekspertów z grona przedstawicieli pracodawców oraz na temat wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia dla kandydatów na ekspertów ds. jakości. Do przedstawicieli pracodawców skierowane było również spotkanie mające miejsce w marcu. Poświęcono je omówieniu roli PKA i uwarunkowań oceny jakości, procedur i jej praktycznych aspektów, w tym: roli interesariuszy w zewnętrznej ocenie jakości, wewnętrznych systemów zapewniania jakości, przygotowania i przebiegu wizytacji oraz roli i zadań eksperta reprezentującego pracodawców w relacji do kryteriów oceny programowej i instytucjonalnej.

Miesiąc później zorganizowano szkolenia dla nowo wybranych ekspertów ds. studenckich biorących udział w ocenach programowych i instytucjonalnych oraz ekspertów ds. doktorantów uczestniczących w ocenach instytucjonalnych, podczas których zostali oni zapoznani z kryteriami dokonywania ocen oraz zakresem swoich zadań. Również w kwietniu, ale i w listopadzie, miały miejsce spotkania ewaluacyjne ekspertów ds. doktorantów będące okazją do omówienia dotychczasowych doświadczeń zebranych podczas wizytacji oraz najczęstszych uwag do treści raportów cząstkowych.

W maju i październiku przeprowadzono szkolenia skierowane do ekspertów ds. formalno-prawnych PKA. W trakcie spotkań poruszono zagadnienia dotyczące zadań eksperta podczas oceny instytucjonalnej, współpracy z ekspertem ds. jakości, formalnej oceny kadry akademickiej oraz sporządzania raportów powizytacyjnych.

Pod koniec roku rozpoczęto cykl szkoleń dla ekspertów merytorycznych z całej Polski. Dotychczas odbyły się one w Warszawie (eksperci z woj. mazowieckiego, łódzkiego, warmińsko-mazurskiego, podlaskiego, lubelskiego, pomorskiego) oraz Krakowie (woj. małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie, śląskie, opolskie).

Zmiany, jakie wywołała nowelizacja ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym* w znaczącym stopniu dotyczyły obszaru jakości kształcenia w perspektywie codziennego funkcjonowania zarówno uczelni, jak i Polskiej Komisji Akredytacyjnej. W dniach 5-6 listopada 2012 r. odbyła się w Gdyni konferencja „Forum Jakości – nowe wyzwania w zapewnianiu i ocenie jakości kształcenia", która była adresowana przede wszystkim do władz uczelni i podstawowych jednostek organizacyjnych oraz osób na co dzień zajmujących się problematyką zapewniania jakości kształcenia. Organizatorem konferencji była Akademia Marynarki Wojennej we współpracy z Polską Komisją Akredytacyjną oraz Fundacją Pomeranian Students' Coalition.

Celem konferencji była dyskusja nad nowymi warunkami akredytacji instytucjonalnej i programowej, zwiększeniem znaczenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, systemowym badaniem losów absolwentów oraz kontaktami z interesariuszami zewnętrznymi Ponadto zainicjowano dyskusję na temat oceny jakości kształcenia studiów realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej, tzw. joint programmes.

Tabela 6. Skład Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Dyrekcja Biura PKA	**Dyrektor Biura**	**mgr Barbara Wojciechowska**
	I Zastępca Dyrektora Biura	mgr inż. Barbara Bryzek
	II Zastępca Dyrektora Biura	mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka
Sekretariat Przewodniczącego Komisji, Sekretarza Komisji oraz Dyrektora Biura	Sekretariat	inż. Anna Trojak-Żurawska
Stanowiska ds.	współpracy międzynarodowej, informacji i informatyzacji	mgr Wojciech Wrona
	współpracy międzynarodowej i analiz statystycznych	mgr Karolina Martyniak
	obsługi administracyjnej organów Komisji i jej Wiceprzewodniczących	mgr Łukasz Łukomski
Sekretarze Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia	nauk humanistycznych	mgr Ludmiła Grudniak-Wal
	nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	mgr Hanna Chrobak-Marszał
	nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	Artur Gawryszewski mgr inż. Katarzyna Nowak
	nauk ścisłych	mgr Edyta Lasota-Bełżek
	nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	mgr Agnieszka Socha-Woźniak
	nauk technicznych	mgr Agnieszka Zagórska
	nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	mgr Jakub Kozieł mgr Edyta Lasota-Bełżek
	sztuki	mgr inż. Bożena Wasilewska
Zespół ds. opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy		mgr Grzegorz Laskowski
Zespół ds. Etyki		
Księgowość	Główna Księgowa	mgr Jolanta Janas
	Samodzielne księgowe	Mirosława Kurowska mgr Beata Sejdak
	Księgowa	Teresa Kryszyłowicz
Archiwum zakładowe		dr Stanisław Stasiaczek *(do 31 grudnia 2012 r.)*

Rozdział II.

Działalność Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia

1. Zespół działający w obszarze nauk humanistycznych

Autorzy: prof. dr hab. Wojciech Bałus, mgr Ludmiła Grudniak-Wal

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

W roku 2012 Zespół przeprowadził 13 wizytacji instytucjonalnych i 18 programowych, z czego dwie wizytacje programowe odbyły się na prośbę Uczelni, a jedna na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wszystkie zaplanowane na rok kalendarzowy wizytacje odbyły się, choć nastąpiły przesunięcia w ramach semestrów: 3 wizytacje instytucjonalne i 3 programowe zrealizowane zostały później niż planowano, gdyż dopiero po wakacjach. Z uwagi na niewielką liczbą spraw zespół odbywał posiedzenia w cyklu comiesięcznym. Spotkania odbywały się regularnie. Troje członków zespołu brało też udział w pracach zagranicznych komisji akredytacyjnych oraz akredytacyjnych organizacji międzynarodowych: dwóch w charakterze eksperta (Litwa, akredytacja kierunków związanych z teorią i historią sztuki na Uniwersytecie Witolda Wielkiego w Kownie, Akademii Sztuk Pięknych w Wilnie i Uniwersytecie Europejskim w Wilnie oraz Rosja, Rosyjski Federacyjny Uniwersytet im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie, językoznawstwo stosowane) lub obserwatora (akredytacja FIBAA w Wyższej Szkole Zawodowej w St. Gallen, Szwajcaria).

II. Oceny instytucjonalne

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Wszystkie jednostki, wyznaczone do oceny instytucjonalnej w roku 2012, były wydziałami funkcjonującymi w ramach państwowych uniwersytetów. Znalazły się wśród nich zarówno duże uczelnie ulokowane w wielkich miastach i plasujące się na wysokich miejscach w ogólnopolskich rankingach, jak i działające w mniejszych ośrodkach. Różny był też zakres dyscyplin, w ramach których prowadzone były studia: w większych uniwersytetach były to wydziały historyczne lub filozoficzne, w mniejszych humanistyczne, łączące dyscypliny historyczne, filozoficzne i filologiczne lub scalające dyscypliny

z obszaru nauk humanistycznych i społecznych (socjologia). Na wszystkich wizytowanych wydziałach prowadzono studia podyplomowe; studia III stopnia nie były prowadzone tylko w jednej odwiedzonej jednostce.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1	6	4	4
2.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	2	14	11	9
3.	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	1	7		9
4.	Uniwersytet Szczeciński	1	14	4	17
5.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	1	6	4	7
6.	Uniwersytet Rzeszowski	1	6	3	3
	Razem	**7**	**53**	**26**	**49**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Wszystkie przeprowadzone w roku 2012 wizytacje zakończyły się przyznaniem oceny pozytywnej, choć w trzech przypadkach nastąpiło to w wyniku działań naprawczych podjętych przez uczelnie i opisanych w odpowiedzi na raporty powizytacyjne. Oznacza to, że wydziały w zdecydowanej większości w sposób właściwy sformułowały swe strategie rozwoju i wdrożyły wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia. Jednocześnie z zawartych w raportach zaleceń wynika, że najsłabszym ogniwem był w wielu przypadkach stopień sformalizowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, niepełne objęcie nim studiów III stopnia i studiów podyplomowych (np. w zakresie ankietyzacji) oraz instytucjonalizacja kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi. Wydziały humanistyczne, które powiązane są z otoczeniem społeczno-gospodarczym luźniejszymi więzami niż np. uczelnie techniczne czy ekonomiczne, dopiero wypracowują modele kontaktów z pracodawcami i firmami, gdyż dotąd odbywały się one głównie na płaszczyźnie nieformalnej (pomijając szkolnictwo na kierunkach o specjalnościach pedagogicznych).

Wizytacje przeprowadzane były w okresie szczególnym, w semestrze letnim roku akademickiego 2011/2012, co spowodowało, że programy studiów I i II stopnia, studiów doktoranckich i podyplomowych na tych uniwersytetach nie były jeszcze oceniane według zasad KRK. Przypatrywano się więc jedynie stopniowi zaawansowania reform. Na wszystkich odwiedzanych wydziałach prawidłowo funkcjonowała strona formalna, normująca

proces zapewnienia jakości kształcenia. W zdecydowanej większości dobrze oceniono zasoby kadrowe, finansowe i bazę lokalową jednostek. W nielicznych przypadkach słabiej wypadł poziom prowadzonych badań naukowych oraz poziom współpracy krajowej i zagranicznej. Większych kontrowersji nie budził system wsparcia studentów i doktorantów. Natomiast zespół bardzo oszczędnie dawał oceny wyróżniające: na 7 wizytowanych wydziałów tylko jeden uzyskał taką ocenę w jednym punkcie – w zakresie prowadzonych badań naukowych.

Można zatem powiedzieć, że w akredytowanych jednostkach sytuacja była stabilna: proces kształcenia wraz systemem zapewnienia jakości działały dobrze, podobnie nie budziły zastrzeżeń badania naukowe, polityka kadrowa i finansowa oraz system wsparcia studentów. Jednocześnie konieczność udoskonalania zarówno wewnętrznych systemów zapewnienia jakości, programów studiów (czynniki wewnętrzne) jak i niedofinansowanie jednostek (czynniki zewnętrzne) nie pozwalały na przyznanie większej liczby ocen wyróżniających.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
7		7			

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	**Liczba ocen**	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[1]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
pozytywna	**7**		7					7					6	1				6	1				1	5	1				5	2				6	1				7			
RAZEM	**7**		**7**					**7**					**6**	**1**				**6**	**1**				**1**	**5**	**1**				**5**	**2**				**6**	**1**				**7**			

3. Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).

Analizy SWOT wykonane zostały w raportach samooceny starannie, tylko w jednym przypadku zespół oceniający wskazał na istotne braki formalne w tym zakresie (brak ustosunkowania się do zaleceń podanych we wzorze raportu). Wszystkie wydziały trafnie (tzn. w sposób zgodny z oceną dokonaną następnie przez zespoły wizytujące PKA) diagnozowały swoją pozycję naukową, kadrę i ofertę dydaktyczną, sytuując je zazwyczaj w rubryce „mocne strony". Podobnie zazwyczaj trafne było rozpoznanie warunków lokalowych, poziomu finansowania i stopnia internacjonalizacji jako stron „słabych". Zgodne było też usytuowanie przewidywanych negatywnych skutków niżu demograficznego w dziale „zagrożenia".

Natomiast najmniej trafne było lokowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości w rubryce „mocne strony", podczas gdy zespoły oceniające zazwyczaj widziały te systemy po stronie szans jednostek. Oznacza to, że wydziały nie miały kłopotów z prawidłową identyfikacją ugruntowanych i podlegających różnorakiej weryfikacji (zewnętrznej i wewnętrznej) czynników, takich jak poziom naukowy, kadra, oferta dydaktyczna czy baza lokalowa i poziom finansowania, natomiast nie w pełni radziły sobie z oceną wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, który – jako system, a nie zespół dobrych tradycji – jest w organizmie uczelni elementem relatywnie nowym. Znamienny był też zupełny brak zwrócenia uwagi na rolę strategii rozwoju jako czynnika krystalizującego politykę jednostki i określającego kierunki przemian na następne lata. Analizy SWOT nie zawierały odniesień do tego aspektu, choć wydziały były zobligowane do jego prezentacji w początkowej części raportu samooceny.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

W wizytowanych jednostkach, które prowadziły studia doktoranckie, stwierdzono, że koncepcja kształcenia pozwala na uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Jednocześnie w kilku przypadkach zwrócono uwagę na konieczność modyfikacji treści kształcenia, wprowadzenie kursów z metodologii, bądź stworzenie propozycji zajęć fakultatywnych. W układaniu programów zazwyczaj brali udział interesariusze wewnętrzni, natomiast w znacznie mniejszym stopniu angażowano interesariuszy zewnętrznych. Nie było możliwości pełnej oceny systemu ECTS, ponieważ w semestrze letnim 2011/2012 jeszcze nie obowiązywał. Stopień jego opracowania był różny w ocenianych uczelniach, co przede wszystkim wiązało się z terminem wizytacji (zaawansowanie prac było najniższe w pierwszych miesiącach roku). Na wszystkich akredytowanych wydziałach system oceniania doktorantów określono jako przejrzysty i łatwo dostępny.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Na studiach podyplomowych w zdecydowanej większości przypadków efekty kształcenia oceniono jako zgodne z oczekiwaniami pracodawców lub

wytycznymi MEN (w przypadku profilu pedagogicznego). Kontakty z otoczeniem społecznym w tym zakresie przyjmowały jednak różną postać. W niektórych uniwersytetach studia podyplomowe powstawały wręcz na zamówienie pracodawców, w innych ich treści były konsultowane z interesariuszami zewnętrznymi z tej grupy, częściej jednak zdarzały się kontakty nieformalne. Zwracano uwagę na niepełne objęcie studiów podyplomowych wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia, a w szczególności brak ankietyzacji zajęć i niewielki udział interesariuszy wewnętrznych (samych słuchaczy) w budowaniu programów. Podobnie jak w przypadku studiów doktoranckich, nie było możliwości pełnej oceny systemu ECTS, ponieważ w semestrze letnim 2011/2012 jeszcze nie obowiązywał. Stopień jego opracowania był różny w różnych uczelniach, co przede wszystkim wiązało się z terminem wizytacji (zaawansowanie prac było najniższe w pierwszych miesiącach roku). Na wszystkich akredytowanych wydziałach system oceniania słuchaczy określono jako przejrzysty i łatwo dostępny.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

W zdecydowanej większości przypadków odpowiedzi na raporty powizytacyjne przygotowywane były bardzo sumiennie i zawierały opis konkretnych działań podjętych w celu wyeliminowania istniejących nieprawidłowości lub poprawy stanu faktycznego. W szczególności zwrócić trzeba uwagę na poprawę funkcjonowania wewnętrznych systemów zapewnienia jakości, które dzięki oglądowi z zewnątrz i uwagom PKA nabrały większej spójności.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W roku 2012 nie było takich wniosków.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Do oceny wyznaczonych zostało 18 kierunków, z czego 6 w uczelniach publicznych i 12 w uczelniach niepublicznych. Dysproporcja pomiędzy szkołami publicznymi a niepublicznymi wyniknęła z wprowadzenia ocen instytucjonalnych. W efekcie spora grupa jednostek (zazwyczaj wydziałów) w uczelniach akademickich, na których można było dokonać ponownej oceny kierunku uprzednio wizytowanego, poddana została nowej procedurze. Do oceny programowej kierunki wybrane zostały albo z uwagi na upływający termin po poprzedniej ocenie pozytywnej lub warunkowej, albo – w przypadku kierunków ocenianych po raz pierwszy – jeśli pierwsi absolwenci opuścili mury szkoły. Dwie wizytacje odbyły się na wniosek Ministra Nauki

i Szkolnictwa Wyższego, a jedna na prośbę uczelni w związku z ubieganiem się o nadanie uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora w zakresie filologii. Trzy procedury wszczęte zostały po ocenie warunkowej. Natomiast porównywalna była liczba wizytacji odbytych po raz pierwszy (7) i po wygaśnięciu poprzednio otrzymanej pozytywnej akredytacji (8).

Tabela nr 4.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny									
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne				
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane			
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające											
Oceny pozytywne	**11**	4	1	1	2		7	4		3	
Oceny warunkowe											
Oceny negatywne	**2**						2	1*		1	
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**5**	2		1	1		3	1*	1	1	
Razem	**18**	**6**	**1**	**2**	**3**		**12**	**6**	**1**	**5**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (2)

2. Analiza wyników ocen programowych.

W wyniku przeprowadzonych działań przyznano 11 ocen pozytywnych i 2 negatywne. Nie dano żadnej oceny warunkowej. Natomiast w 5 przypadkach odstąpiono od przeprowadzenia wizytacji z uwagi na likwidację szkoły lub kierunku, zgłoszony do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego brak minimum kadrowego.

Tabela nr 5.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
filologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Elblągu					1	**2**
		PWSZ w Nysie		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie				1		**4**
		Wyższa Szkoła Umiejętności im. S. Staszica w Kielcach (x2)		1			1*	
		Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie		1				**2**
		Olympus Szkoła wyższa im. Romualda Kudlińskiego w Warszawie					1	
Razem		8		**5**		**1**	**3**	**9**
filozofia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
historia	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu					1	**2**
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka w Warszawie				1*		
Razem		2				**1**	**1**	**2**
kulturoznawstwo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski					1	**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu		1				**2**
		Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu		1				**1**
Razem		4		**3**			**1**	**4**

Makrokierunek filozoficzno-kulturoznawczy	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
nauki o rodzinie	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
Ogółem wszystkie kierunki		17		**11**		**2**	**5**	**18**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (2)

Tabela 6.

| Kierunek | Rodzaj oceny | Liczba | Kryteria oceny programowej | | | | | | | |

| | | |

za znakomity, interdyscyplinarny program nauczania oraz badania naukowe o międzynarodowej randze.

2.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Oceny negatywne otrzymały dwa kierunki. „Filologia" dostała jedną ocenę negatywną z powodu niespełniania warunków posiadania minimum kadrowego, natomiast historia – wizytowana na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego – oceny niedostateczne z siedmiu kryteriów (z wyłączeniem badań naukowych, do których prowadzenia nie była zobowiązana), gdyż władze szkoły uniemożliwiły zespołowi PKA przeprowadzenie wizytacji.

2.3. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Kryterium 1

Oceniając to kryterium wskazywano bądź pozytywnie na związki koncepcji rozwoju kierunku z misją i strategią uczelni, bądź podkreślając negatywnie brak takich korelacji. W kilku przypadkach akcentowano również pozytywnie odniesienie kierunku do potrzeb i specyfiki regionu.

Kryterium 2

Oceniając cele i efekty kształcenia zwracano uwagę na specyfikę momentu, w którym przeprowadzane były wizytacje, a mianowicie wprowadzanie w życie Krajowych Ram Kwalifikacji. W kilku przypadkach podkreślono brak spójności pomiędzy celami i efektami kształcenia, niewystarczający opis metod weryfikacji efektów kształcenia, przeszacowanie punktacji ECTS, a także złą jakość sylabusów.

Kryterium 3

Oceniając programy studiów funkcjonujące w myśl dawnych przepisów odnoszono się do ich zgodności ze standardami nauczania, zazwyczaj taką zgodność znajdując. W przypadku programów zbudowanych w oparciu o KRK uwypuklono w kilku przypadkach brak możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w oparciu o proponowane treści programowe. Odnotowywano jednak również prawidłowe korelacje pomiędzy programami a efektami kształcenia.

Kryterium 4

Zasoby kadrowe budziły wątpliwości w wielu przypadkach. Często zdarzało się niezaliczanie do minimum wszystkich zgłoszonych przez uczelnię pracowników, tak że oceny pozytywne wydawane były dopiero w wyniku działań naprawczych udokumentowanych w odpowiedzi na raporty powizytacyjne. Zdarzały się też uwagi o niezgodności prowadzonych zajęć z posiadanym dorobkiem lub wykształceniem.

Kryterium 5

Infrastruktura dydaktyczna trzykrotnie nagrodzona została oceną wyróżniającą, ale też zdarzały się oceny odmienne, wskazujące na zły stan bazy, ciasnotę, brak dostosowania budynków do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Kryterium 6

Oceniając badania naukowe odnoszono się do poziomu aktywności, czyli liczby i jakości publikacji, realizowanych tematów badawczych, organizacji konferencji naukowych i poziomu współpracy międzynarodowej. Jeden raz przyznano ocenę wyróżniającą, natomiast częściej wytykano słaby stopień internacjonalizacji badań. W przypadku szkół zawodowych zawsze pozytywnie akcentowano prowadzenie badań tam, gdzie nie były one wymagane przez przepisy prawa.

Kryterium 7

W zakresie systemu wsparcia studentów zazwyczaj podkreślano dobre przygotowanie szkół do obsługi administracyjnej i stypendialnej, choć w kilku przypadkach wskazano na niedociągnięcia proceduralne. Problemem była często zbyt mało rozwinięta współpraca zagraniczna, ale i niechęć samych studentów do wyjazdów w ramach wymiany. Przedmiotem negatywnej oceny były też niewystarczające zasoby biblioteczne, szczególnie w szkołach w mniejszych miastach.

Kryterium 8

Wewnętrzny system zapewnienia jakości funkcjonował na wszystkich kierunkach przede wszystkim w zakresie ankietyzacji studentów, ocen okresowych pracowników, ustalonych zasad dyplomowania, weryfikacji programów nauczania. Najczęstszym problemem był brak udziału interesariuszy zewnętrznych, czasami niedostateczna reprezentacja interesariuszy wewnętrznych w ciałach kolegialnych i komisjach, mała dostępność informacji zwrotnych na temat ankiet i słabe wdrożenie procesu monitorowania losów absolwentów.

2.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Oceny negatywne postawione zostały dwukrotnie z dwóch zupełnie różnych przyczyn. W jednym przypadku powodem był brak minimum kadrowego, w drugim natomiast uniemożliwienie przez szkołę dokonania oceny jakości kształcenia. Ocen warunkowych w roku 2012 nie było.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 7.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**3 / 100%**	1 / 33,3%	1 / 33,3%	1 / 33,3%

W roku 2012 trzy uczelnie wniosły o ponowne rozpatrzenie decyzji PKA. W jednym przypadku rektor zakwestionował termin, w którym uczelnia powinna była spełnić wymagania dotyczące minimum kadrowego, powołując

się na pismo wysłane do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W tym przypadku Prezydium PKA pozytywnie rozpatrzyło wniosek. Jedna uczelnia odwołała się od uchwały warunkowej. Prezydium PKA znalazło w piśmie rektora argumenty za zmianą swej decyzji, uchwalając przyznanie oceny pozytywnej z zaleceniami dotyczącymi dopracowania celów i efektów kształcenia. W jednym przypadku podtrzymano decyzję negatywną z uwagi na niespełnianie wymogów dotyczących minimum kadrowego.

4. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

W znakomitej większości odpowiedzi uczelni na raporty powizytacyjne przygotowane były starannie, szczególnie w tych przypadkach, gdzie zespoły wizytujące wskazywały konkretne uchybienia lub niedociągnięcia. Opisy podjętych działań naprawczych oraz załączane dokumenty wskazywały, że władze uczelni dokładnie analizowały raporty PKA. W pierwszym rzędzie dążono do wyeliminowania braków w minimach kadrowych, ale też ulepszano działanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, korygowano sylabusy i programy studiów. Usuwane były niedociągnięcia proceduralne, zwłaszcza w zakresie wsparcia studentów.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Do Zespołu wpłynęło ogółem 17 wniosków, z czego w pełni udało się rozpatrzyć 14. Trzy pozostałe – z uwagi na późny termin złożenia (w końcu roku 2012) – przekazane zostały jedynie do recenzji. Zdecydowana większość wniosków pochodziła z publicznych uczelni akademickich (10 o nadanie uprawnień i 2 o opinię o jakości kształcenia), pozostałe z uczelni niepublicznych akademickich (1 o nadanie uprawnień i 1 o opinię o jakości kształcenia) i publicznych zawodowych (3 wnioski). Nie wpłynął żaden wniosek o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach, natomiast w trzech przypadkach uczelnie wnioskowały o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu uprawnień do prowadzenia kształcenia. Oba te wnioski zaopiniowane zostały negatywnie.

Spośród 5 wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia i 9 o nadanie uprawnień do studiów II stopnia (przy czym jeden ze złożonych wniosków dotyczył obu poziomów) wydano 5 pozytywnych opinii (w tym 3 z zaleceniami) i 6 negatywnych. Od jednego wniosku zaopiniowanego negatywnie dla obu poziomów studiów uczelnia odwołała się w grudniu i sprawa ta została rozpatrzona przez Prezydium PKA w styczniu 2013, dlatego decyzji tej nie uwidoczniono w sprawozdaniu. Trzy spośród spraw dotyczyły wydania opinii o jakości kształcenia, nieodzownych przy staraniach w Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów o uzyskanie przez jednostki uprawnień do nadawania stopni naukowych.

Tabela nr 8.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**5**	filologia	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		filozofia	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		historia sztuki	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		komunikacja europejska	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		krytyka artystyczna	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**7**	filologia	ogóloakademicki	**2**	1	1	
			praktyczny				
		kognitywi-styka	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		komunikacja europejska	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		nauki o rodzinie	ogóloakademicki	**3**	1	1	1
			praktyczny				
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	**2**	filologia	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		kulturoznaw-stwo	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**3**	filologia		**1**	1		
		filologia polska		**1**	1		
		teologia		**1**	1		
Razem	**17**			**17**	**10**	**4**	**3**

Tabela nr 9.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**5**	4			1
Pozytywne z zaleceniami	**5**	5			
Negatywne	**4**	1		1	2
W toku	**3**	3			
Razem	**17**	**13**		**1**	**3**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Od negatywnych opinii wydanych w roku 2012 odwołały się tylko dwie uczelnie. Jedna ze spraw, na podstawie wyjaśnień i ulepszeń zadeklarowanych przez wnioskodawcę, rozpatrzona została przez Prezydium PKA pozytywnie z zaleceniami. Druga pod obrady Prezydium weszła dopiero w styczniu 2013 r., ale i w tym przypadku pierwotną opinię zmieniono na pozytywną z zaleceniami.

Tabela nr 10.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**2** / **100%**		2 / 100%	

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Najwięcej zaleceń i opinii negatywnych sformułowano w stosunku do planów studiów i programów nauczania. Wnioskodawcy bądź w ogóle nie przedstawili planów lub zrobili to tylko dla jednego trybu, treści programowe nie realizowały efektów kierunkowych, brak było spójności pomiędzy celami kształcenia a koncepcją kształcenia, nie uwzględniano wszystkich typów efektów (np. brakowało kompetencji społecznych tam, gdzie treści programowe wyraźnie na nie wskazywały), nie pozostawiano 30% punktów ECTS do wyboru przez studenta. Dostrzegano też braki w sylabusach: nieprawidłowo określały one nakład pracy własnej studenta lub nie zawierały właściwego opisu metod weryfikacji efektów kształcenia. W odniesieniu do kadry naukowej zwracano uwagę na brak zgodności pomiędzy dorobkiem naukowym a zakresem prowadzonych zajęć. Negatywne opinie odnośnie bazy dydaktycznej i zasobów bibliotecznych wynikały z braków w dokumentacji. Podobnie niewystarczająco udokumentowane były badania naukowe w przypadku starań o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia, brakowało też

potwierdzeń nawiązania umów z placówkami, w których prowadzone miały być praktyki studenckie. W przypadku jednego kierunku o specjalności nauczycielskiej stwierdzono brak spełniania standardów kształcenia pedagogicznego. Jeden wniosek sporządzony został w oparciu o nieobowiązujące już przepisy, bez żadnych odniesień do Krajowych Ram Kwalifikacji.

Tabela nr 11.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1	filologia	I	zalecenia									1	
			opinie negatywne		1		1			1		1	1 (Niespełnione standardy kształcenia nauczycieli)
		II	zalecenia		1	1					1		
			opinie negatywne		1	1			1				
2	historia sztuki	I	zalecenia			1		1					
			opinie negatywne										
		II	zalecenia										
			opinie negatywne										1 (Wniosek złożony niezgodnie z obowiązującymi przepisami)
3	komunikacja europejska	I	zalecenia										
			opinie negatywne		1		1	1					
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1		1	1					
4	nauki o rodzinie	I	zalecenia										
			opinie negatywne										
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1	1		1		1		
	Razem	I	zalecenia			**1**		**1**				**1**	
			opinie negatywne		**2**		**2**	**1**		**1**		**1**	
		II	zalecenia		**1**	**1**					**1**		**1**
			opinie negatywne		**3**	**2**	**2**	**1**	**2**		**1**		**1**

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Zdecydowana większość wniosków, które wpłynęły do Zespołu w roku 2012 pokazała, że uczelnie generalnie są przygotowane do wdrożenia przepisów znowelizowanego prawa o szkolnictwie wyższym. Tylko jeden wniosek pomijał całkowicie zasady Krajowych Ram Kwalifikacji. Pozostałe w sposób prawidłowy definiowały i opisywały efekty kształcenia. Problemy dotyczyły kwestii bardziej szczegółowych: właściwego przyporządkowania efektów kierunkowych do poszczególnych treści kształcenia (albo efekty nie pokrywały całego spektrum treści kształcenia, albo zapowiadały więcej, niż gwarantował opis zajęć), prawidłowego uwzględnienia wszystkich typów efektów (np. brak kompetencji społecznych tam, gdzie treści kształcenia na to wskazywały) czy nieuwzględnienia konieczności zdefiniowania efektów kształcenia dla praktyk studenckich. Problemem było też czytelne opisanie metod weryfikacji efektów kształcenia. Zdarzały się niedociągnięcia wynikające z niedokładnego zapoznania się z nowymi przepisami, np. brak uwzględniania zajęć WF na studiach niestacjonarnych, brak zapewnienia dostępu do Wirtualnej Biblioteki Nauki czy brak korelacji między uruchamianym kierunkiem a strategią rozwoju jednostki.

2. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych.

Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl,
mgr Hanna Chrobak-Marszał

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych na początku IV kadencji, tj. na początku 2012 roku liczył 8 członków. W związku z licznymi zadaniami jakie Zespół zaplanował do realizacji w czasie IV kadencji w listopadzie 2012 r. skład Zespołu został powiększony o 1 osobę. W roku 2012 Zespół odbył 16 posiedzeń.

W kompetencjach Zespołu pozostawały kierunki studiów, których efekty kształcenia odnoszą się do dziedziny nauk ekonomicznych. Były to kierunki, które Zespół opiniował lub oceniał w latach poprzednich, tj. „ekonomia", „finanse i rachunkowość", „gospodarka przestrzenna", „informatyka i ekonometria", „logistyka" i „zarządzanie" oraz nowe takie, jak: „turystyka i rekreacja" oraz „zarządzanie rozwojem regionalnym".

Zespół przeprowadził 7 ocen instytucjonalnych i 60 programowych, w tym 30 – jednostkach prowadzących kierunki dotychczas nieocenione, 23 – po raz drugi oraz 3 – po ocenie warunkowej. Ponadto w minionym roku Zespół dokonał 7 ocen programowych na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Oceny dotyczyły 4 uczelni niepublicznych i takich kierunków studiów jak: „ekonomia" (3), „finanse i rachunkowość" (3) oraz „zarządzanie" (1).

W pracach Zespołu uczestniczyli, posiadający duże doświadczenie w dokonywaniu ocen jakości kształcenia w szkołach wyższych, eksperci reprezentujący specjalności naukowe związane z ocenianymi kierunkami studiów, w tym również eksperci zagraniczni.

Jeden z członków Zespołu, pełniący również funkcję Wiceprzewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej uczestniczył także w pracach zagranicznych komisji akredytacyjnych.

Zespół, podobnie jak w poprzednich kadencjach, rozpatrywał wnioski o uruchomienie wymienionych wyżej kierunków studiów.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Zespół, kierując się wytycznymi zawartymi w przepisach ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz rozporządzeniach wydanych na jej podstawie wyznaczył w roku 2012 do oceny instytucjonalnej 7 podstawowych jednostek

organizacyjnych uczelni publicznych. Do oceny tej wskazano głównie te podstawowe jednostki organizacyjne, w których dokonano już, w latach poprzednich, oceny programowej na większości (ponad 50%) prowadzonych w tych jednostkach kierunków studiów i które otrzymały na ocenianych kierunkach oceny pozytywne, a także w roku akademickim 2011/2012 upłynął termin jednej z ocen. Wzięto również pod uwagę również inne kryteria przewidziane w przepisach prawa dla tego typu oceny, tj. prowadzenie w tych jednostkach studiów podyplomowych, oraz w większości z nich (4 jednostki) – studiów doktoranckich.

Wizytowane jednostki charakteryzowały się znaczącym zróżnicowaniem potencjału naukowego, kadrowego oraz zakresem działalności dydaktycznej. Ta różnorodność dydaktyczna wynikała z liczby prowadzonych kierunków studiów, ich profilu kształcenia wyznaczonego przez dyscypliny naukowe, z których wywodziły się te kierunki studiów, zakresu prowadzonego kształcenia na poziomie studiów III stopnia, studiów podyplomowych, rozmiarów kształcenia, potencjału kadrowego oraz infrastruktury dydaktycznej. Liczba kierunków studiów prowadzonych na wizytowanych wydziałach, wahała się w granicach od 3 do 7. Jednak nie decydowała ona o rozmiarach kształcenia.

Na przykład Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego prowadzący kształcenie na trzech kierunkach studiów, tj.: „prawo", „administracja" oraz „ekonomia" jest Wydziałem ogromnym z uwagi na liczbę studentów, która wynosi 10580 osób, w tym na studiach niestacjonarnych aż 6096 osób. Studenci Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii stanowią aż 30,7% ogółu studentów Uniwersytetu Wrocławskiego, a zatem rola tej jednostki w działalności Uczelni jest bardzo znacząca. Połączenie kształcenia na kierunkach o profilu prawniczym i ekonomicznym jest trafnym zamysłem dydaktycznym, tworzącym interesujące możliwości integracji naukowej i dydaktycznej.

Inna jednostka – Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego w momencie wizytacji kształcił na trzech kierunkach studiów: „zarządzanie", „logistyka", „finanse i rachunkowość" na obu poziomach kształcenia. Wydział zamierza znacznie rozszerzyć ofertę edukacyjną do dziewięciu kierunków, które zamierza prowadzić na poziomie studiów I stopnia i trzech – na poziomie II stopnia, utrzymując przy tym kształcenie na prowadzonych aktualnie kierunkach. Liczba studentów wynosi 5894 osób, co stanowi około 12% ogółu studentów Uniwersytetu. Mimo, iż rozszerzenie oferty ogranicza się do dziedziny nauk ekonomicznych, to przewiduje nowe, interesujące propozycje, jak np. kierunek „finanse i inwestycje". Spośród wizytowanych jednostek Wydział ten zachowuje najbardziej widoczną jednorodność programową koncentrując się na dziedzinie nauk ekonomicznych, co powinno sprzyjać jakości kształcenia w tym zakresie.

Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej prowadzi trzy kierunki studiów: „zarządzanie", „logistyka" oraz „inżynieria bezpieczeństwa". Liczba studentów wynosi 2258, co stanowi 12% ogółu studentów Politechniki. Oferta dydaktyczna tego Wydziału integruje określony obszar

kształcenia skoncentrowany na „inżynierii zarządzania", co na rynku edukacyjnym Poznania jest z pewnością pewnym wyróżnikiem.

Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku kształci na trzech kierunkach studiów, tj.: „informatyka i ekonometria" (prowadzony wspólnie z Wydziałem Ekonomii i Zarządzania UwB), „matematyka" oraz „informatyka". Wydział ten ma najniższą spośród wizytowanych jednostek liczbę studentów wynoszącą 617, bowiem kształci wyłącznie na studiach stacjonarnych. Jest to jedyna jednostka, która w regionie białostockim oferuje kształcenie na kierunku „matematyka" na poziomie magisterskim.

Wydział Organizacji i Zarządzania w Zabrzu Politechniki Śląskiej w Gliwicach, którego liczba studentów wynosiła 3876, co stanowi 15% ogółu studentów Uczelni, kształci na pięciu kierunkach studiów: „zarządzanie i inżynieria produkcji", „zarządzanie", „logistyka", „administracja" oraz „socjologia". Mimo widocznego rozproszenia dziedzin nauki, w których prowadzone jest kształcenie (nauki ekonomiczne, nauki techniczne i nauki społeczne), widać pewien zamysł dydaktyczny i naukowy. Włączenie bowiem takich kierunków studiów, jak „socjologia" i „administracja" do oferty dydaktycznej Wydziału może wzmacniać kształcenie zarówno na kierunku „zarządzanie", jak i „zarządzanie i inżynieria produkcji". Wymaga to jednak znacznego wysiłku w zakresie polityki kadrowej, szczególnie w Uczelni, w której nie było wieloletnich tradycji w kształceniu w zakresie nauk społecznych.

Kolejny wizytowany Wydział to Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej, który kształci na pięciu kierunkach na poziomie studiów I stopnia, tj. „zarządzanie", „zarządzanie i inżynieria produkcji", „logistyka", „turystyka i rekreacja", „politologia" i na trzech kierunkach na poziomie studiów II stopnia, tj.: „zarządzanie", „zarządzanie i inżynieria produkcji" oraz „turystyka i rekreacja". Liczba studentów wynosi 3870 studentów. Jest to Wydział o bardzo rozproszonym zakresie kształcenia. O ile takie kierunki, jak „zarządzanie", „logistyka" oraz „zarządzanie i inżynieria produkcji" mimo, iż wywodzą się z dwóch dziedzin: nauk ekonomicznych i technicznych, to ich spójność daje się dostrzec w orientacji na procesy zarządcze. Natomiast pozostałe kierunki: „politologia" oraz „turystyka i rekreacja" odstają od tego profilu.

Najwięcej kierunków, bo aż 7 ma Wydział Przyrodniczo-Technologiczny Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Wydział ten kształci na poziomie studiów I i II stopnia na 5 kierunkach tj.: „ekonomia", „ochrona środowiska", „ogrodnictwo", „rolnictwo", „technika rolnicza i leśna" oraz na poziomie studiów I stopnia na 2 kierunkach: „odnawialne źródła energii" i „gospodarka odpadami" oraz „zarządzanie i inżynieria produkcji", które realizują założenia strategii „zielona energia". Zamysł dydaktyczny połączenia kształcenia na „ekonomii" i pozostałych kierunkach tworzy spójną, innowacyjną i zgodną z profilem Uczelni ofertę edukacyjną. Liczba studentów jest w skali Uczelni znacząca, wynosi bowiem 2817 studentów, co stanowi około 30% ogółu studentów.

Spośród 7 wizytowanych wydziałów, 4 posiadały uprawnienia do prowadzenia studiów trzeciego stopnia, tj.:

- Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo i nauki o administracji;
- Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarzadzaniu oraz uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dyscyplinie finanse;
- Wydział Przyrodniczo-Technologiczny Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego i doktora w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie agronomia i inżynieria rolnicza oraz do nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie ogrodnictwo;
- Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu oraz w dziedzinie nauk technicznych w dyscyplinie budowa i eksploatacja maszyn.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Wrocławski	1	3	1	21
2.	Politechnika Śląska w Gliwicach	1	5		15
3.	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	1	7	3	2
4.	Uniwersytet w Białymstoku	1	3		1
5.	Politechnika Białostocka	1	5		5
6.	Uniwersytet Łódzki	1	3	1	15
7.	Politechnika Poznańska	1	3	1	8
	Razem	**7**	**29**	**6**	**67**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Zespół, uwzględniając przyjęte przez Polską Komisję Akredytacyjną zasady dotyczące kryteriów i warunków przyznawania ocen, ujęte w Załączniku do Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej Cz. III, zaproponował Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej jedną ocenę wyróżniającą i 6 ocen pozytywnych dla wizytowanych Wydziałów. Ocena końcowa uzależniona

jest od wyników oceny dwóch kryteriów: pierwszego dotyczącego strategii i rozwoju i drugiego odnoszącego się do wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Ocena wyróżniająca dla Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego była wyrazem akceptacji dla sformułowanych zadań strategicznych, dobrze identyfikujących kluczowe uwarunkowania zewnętrzne rozwoju jednostki, wskazujące na rosnące wymagania pracodawców oraz zapewnienie jej samodzielności finansowej. Koncepcja kształcenia na Wydziale była zgodna z misją i strategią Uniwersytetu, a perspektywa rozwoju wskazywała nowe, oryginalne kierunki kształcenia przygotowane w bardzo zaawansowanym stopniu do oferowania studentom, jak np. „finanse i inwestycje". Strategia zakłada aktywną współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz interdyscyplinarne podejście do tworzenia kierunków studiów, a także rozwijanie internacjonalizacji kształcenia i rozwój kompetencji kadry akademickiej.

W pozostałych wydziałach, które za spełnianie kryterium 1 otrzymały ocenę pozytywną stopień szczegółowości strategii był zróżnicowany. Niemal wszystkie wydziały odnosiły się w swojej strategii do działań projakościowych i współpracy z otoczeniem biznesowym w celu podniesienia konkurencyjności swoich absolwentów na rynku pracy, zakładały utrzymanie swojej pozycji na regionalnym rynku edukacyjnym, ale też nadanie jej wiodącej roli, nie tylko w zakresie edukacji wyższej i badań naukowych, ale również szerszych usług edukacyjnych. Niektóre Wydziały deklarowały rozwój kształcenia ustawicznego i studiów doktoranckich i szeroką współpracę z partnerami zagranicznymi, również w celu pozyskania studentów i doktorantów zagranicznych. W jednym przypadku odnotowano brak pełnej spójności strategii Wydziału ze strategią Uczelni, bowiem zamierzenia Wydziału takie, jak: unowocześnienie bazy laboratoryjnej i wystąpienie o uprawnienia do doktoryzowania nie znalazły akceptacji w strategii Uczelni. Słabością dokumentów strategicznych był brak wskazania sposobów realizacji strategii, zespołów odpowiedzialnych za realizację zadań strategicznych, zasad monitorowania strategii oraz horyzontu czasowego dla poszczególnych zadań.

Kryterium 2 *Jednostka stosuje skuteczny wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia* w przypadku Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego i Wydziału Organizacji i Zarządzania w Zabrzu Politechniki Śląskiej w Gliwicach ocenione zostało jako spełnione w stopniu wyróżniającym, zaś w pozostałych wydziałach w pełni. Wyróżniająca ocena podyktowana była wdrożeniem cyklicznych i systematycznych audytów wewnętrznych, raportowaniem oceny jakości głównych obszarów procesu dydaktycznego, formułowaniem zaleceń i ich realizacją. Wewnętrzny system był wyjątkowo dobrze obudowany procedurami przyporządkowanymi do poszczególnych procesów oceny jakości kształcenia ujętymi w Uczelnianej i Wydziałowej Księdze Jakości Kształcenia oraz dobrze sprecyzowanym zakresem odpowiedzialności organów odpowiedzialnych za budowanie wysokiej kultury jakości kształcenia.

Pozostałe wydziały miały wdrożone i w różnym stopniu, systematycznie monitorowane i ewaluowane podstawowe elementy systemu, takie jak: proces ankietyzacji, okresowa ocena kadry akademickiej, hospitacje, przeglądy programowe, system oceny studentów, pomoc studentom w odnajdywaniu

się na rynku pracy. Stwierdzono, iż w wizytowanych wydziałach na ogół dobrze rozwija się współpraca z przedstawicielami pracodawców, aczkolwiek ma ona często charakter niesformalizowany. Zdecydowanie największe doświadczenia we współpracy z pracodawcami stwierdzono na wydziałach politechnik. Na przykład Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej uczestniczył w projekcie „Wiedza dla gospodarki" finansowanym ze środków unijnych, integrującym współpracę biznesu z uczelniami również na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Dostrzeżono, iż wewnętrzne systemy nie ujmują w oczekiwanym stopniu studiów doktoranckich i podyplomowych, co może być jedną z przyczyn braku kandydatów na studia podyplomowe na niektórych wydziałach (np. Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku).

Monitorowanie losów absolwentów jest na wizytowanych wydziałach, w odpowiedzi na wymogi ustawowe, w znacznym stopniu zaawansowanie. Tworzone są bazy danych i ankiety ewaluacyjne, zaś opinie absolwentów wykorzystywane są aktualnie poprzez inne kanały informacji jak stowarzyszenia absolwentów, bezpośrednie kontakty z promotorami, itp. Relatywnie niski jest jeszcze stopień doskonalenia jakości kształcenia. Nie zawsze wyniki ankiet studenckich zostały wykorzystane do doskonalenia procesu dydaktycznego. Natomiast wprowadzenie Krajowych Ram Kwalifikacji wywołało ogólną refleksję programową na wydziałach i jest zapowiedzią nowych koncepcji kształcenia. Wizytowane wydziały opracowały zasady tworzenia nowych kierunków studiów. Z pewnością wyzwaniem dla ocenianych wydziałów staje się ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W ocenie tej nie można zapominać, iż wewnętrzny system ma służyć doskonaleniu jakości kształcenia.

Kryterium 3 *Jednostka stosuje spójny opis celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz stosuje sprawny i wiarygodny system weryfikujący i potwierdzający ich osiągnięcie* otrzymało bardziej zróżnicowane oceny od wyróżniającej do znaczącej. Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego ocenę wyróżniającą otrzymał za staranne opracowanie efektów kształcenia dla studiów doktoranckich i podyplomowych, rozwijający zainteresowania naukowe i wspierający nabycie umiejętności dydaktycznych program studiów doktoranckich, właściwą obsadę zajęć i seminarium doktorskiego przez wybitnych uczonych, bardzo interesującą i szeroką ofertę studiów podyplomowych. Ocena znacząca dla Wydziału Matematyki Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku wynikała z bardzo słabej aktywności w budowaniu oferty studiów podyplomowych, niskiej atrakcyjności programowej tegoż studium bazującej na programie studiów I stopnia kierunku „matematyka".

Pozostałe Wydziały otrzymały ocenę tego kryterium w pełni. Programy studiów doktoranckich spełniały wymogi określone regulacjami prawnymi, zapewniając jednocześnie pogłębianie wiedzy specjalistycznej, nabycie umiejętności dydaktycznych. Wydziały umożliwiały doktorantom udział w projektach badawczych, a także tworzyły możliwości publikacji w uczelnianych czasopismach naukowych. Słabszą stroną studiów doktoranckich jest

weryfikacja etapowych efektów kształcenia, co może być, między innymi, przyczyną dość niskiej efektywności studiów III stopnia, ocenianej przez pryzmat zakończonych przewodów doktorskich. Studia podyplomowe dobrze wpisują się w potrzeby rynku pracy. Szczególnie aktywne w tym zakresie są Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, który realizował 21 zakresów studiów podyplomowych (tematyka prawnicza), Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej – 15 zakresów (tematyka z zarządzania) i Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego –15 (tematyka ekonomiczno-finansowa). Zaskakująca jest, przy tak dużym i szerokim programowo potencjale dydaktycznym, niska aktywność Wydziału Przyrodniczo-Technologicznego Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, który realizował tylko 2 studia podyplomowe.

Kryterium 4 *Jednostka posiada wystarczające zasoby kadrowe, materialne i finansowe dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia*. Dwa wydziały, tj. Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego otrzymały oceny wyróżniające, z uwagi na stosowane kryteria konkursowe przy zatrudnianiu pracowników naukowo-dydaktycznych, system oceny okresowej kadry akademickiej, system podziału środków na badania naukowe, w tym dla młodej kadry, potencjał kadrowy reprezentujący wszystkie dyscypliny naukowe niezbędne dla realizacji procesu dydaktycznego na studiach I, II i III stopnia oraz studiach podyplomowych, kwalifikacje naukowe i dorobek dydaktyczny zatrudnionej kadry akademickiej. Jedynie Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku otrzymał za to kryterium ocenę znacząco, z uwagi na niski stopień dostosowania wyposażenia laboratoryjnego do potrzeb procesu dydaktycznego.

Pozostałe Wydziały otrzymały ocenę w pełni. We wszystkich wydziałach są systemy oceny okresowej kadry akademickiej, systemy konkursowe dla przyjęć pracowników. Można stwierdzić, że wszystkie wydziały posiadają potencjał kadrowy odpowiadający potrzebom dydaktycznym, przy czym na niektórych Wydziałach słabiej lub na minimalnym poziomie reprezentowane są dyscypliny, w których brak jest tradycji w kształceniu na kierunkach pozostających w niewielkim związku z profilem uczelni (np. „politologia" na Wydziale Zarządzania Politechniki Białostockiej, „ekonometria" na Wydziale Matematyki i Informatyki UB, czy „ekonomia" na Wydziale Przyrodniczo-Technologicznym UP we Wrocławiu).

Kryterium 5 *Jednostka prowadzi badania naukowe* w przypadku Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego zostało ocenione na wyróżniające, a pozostałych pięciu wydziałach – w pełni. Badania naukowe są silną stroną wizytowanych wydziałów, co z pewnością związane jest z potencjałem kadrowym, jak i funkcjonującym od wielu lat systemem oceny parametrycznej i generalną zasadą oceny szkolnictwa wyższego, w której badania naukowe stanowiły zawsze strategiczne kryterium oceny. Można stwierdzić, że w wizytowanych wydziałach badania naukowe wiążą się nierozerwalnie

z procesem dydaktycznym i efekty tych badań podnoszą jakość kształcenia zarówno poprzez aktualizację treści kształcenia, innowacyjność przekazu, budowanie oferty dydaktycznej wspieranej własnymi podręcznikami, włączenie do badań studentów i doktorantów, a więc kształcenie przez badania.

Kryterium 6 *Jednostka uczestniczy w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpracuje z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi a także z przedsiębiorstwami i instytucjami* również otrzymało oceny od wyróżniającej do znaczącej. Oceny wyróżniające otrzymały dwa Wydziały: Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej za satysfakcjonującą wymianę studentów i kadry akademickiej, znaczący udział przyjeżdzających studentów z zagranicy, realizację międzynarodowych projektów naukowych, prowadzenie ścieżek kształcenia w języku angielskim, oraz intensywną i efektywną z punktu widzenia realizacji procesu dydaktycznego współpracę z otoczeniem gospodarczym i społecznym regionu. Wydział Organizacji i Zarządzania w Zabrzu Politechniki Śląskiej otrzymał ocenę znacząco z uwagi na niższy stopień internacjonalizacji kształcenia, w tym wymiany studenckiej. Pozostałe wydziały otrzymały ocenę w pełni. Generalnie współpraca międzynarodowa, w tym internacjonalizacja kształcenia nie jest silną stroną wizytowanych jednostek i jest zapewne wyzwaniem dla uczelni na najbliższe lata.

Kryterium 7 *Jednostka zapewnia studentom i doktorantom właściwe wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne w procesie uzyskiwania efektów kształcenia* otrzymało relatywnie słabsze oceny. Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej oraz Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej otrzymały ocenę znacząco z uwagi na ograniczone możliwości wyboru zajęć rozwijających zainteresowania naukowe studentów, mało sprawną obsługę studentów, słabszą aktywność organizacji studenckich. Wyróżniającą ocenę otrzymał Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego za wysoką aktywność kół naukowych, organizacji studenckich, oraz wsparcie dla rozwoju naukowego studentów. Pozostałe wydziały otrzymały ocenę w pełni, z uwagi na dobrą współpracę z organizacjami studenckimi oraz tworzenie możliwości wszechstronnego rozwoju studentów.

Ostatnie kryterium 8 *W jednostce funkcjonuje spójny system wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia zgodny z przepisami powszechnie obowiązującymi* tylko w odniesieniu do Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego otrzymało ocenę znacząco z uwagi na brak udokumentowanych działań dotyczących tworzenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Pozostałe wydziały otrzymały ocenę w pełni. Reasumując można stwierdzić, że wydziały starają się formalizować działania związane z doskonaleniem jakości kształcenia. W kilku wydziałach Księgi Jakości zawierają liczne procedury regulujące formalny proces doskonalenia jakości kształcenia. Natomiast brak jest pełnej dokumentacji przydatnej dla prowadzenia analiz dotyczących monitorowania i ewaluacji podstawowych obszarów jakości kształcenia.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
7	1	6			

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	**Liczba ocen**	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[3]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
wyróżniająca	**1**	1					1					1					1					1					1					1						1				
pozytywna	**6**		6					6					5	1				1	4	1			1	5				1	4	1				4	2				6				
RAZEM	**7**	**1**	**6**				**1**	**6**				**1**	**5**	**1**			**2**	**4**	**1**			**2**	**5**				**2**	**4**	**1**			**1**	**4**	**2**			**7**				

[4] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

3. Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).

Osią oceny instytucjonalnej jest wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia i w aspekcie oceny tego systemu Zespół identyfikował silne i słabe strony wizytowanych jednostek wskazane, zarówno w strategiach rozwoju, jak i w raporcie samooceny. Na ogół wydziały dobrze określały swoje silne strony, wskazując jednocześnie zagrożenia i szanse rozwoju. Natomiast słabe strony były identyfikowane w niektórych wydziałach daleko bardziej ostrożnie. Wizytacje i rozmowy z władzami uczelni, jak i wydziałów, a także z kadrą akademicką i studentami pokazały, że wydziały znają na ogół dobrze swoje słabe strony, ale ich zdaniem wskazywanie tych stron

nie jest korzystne z punktu widzenia procesu akredytacji. Natomiast Zespół Nauk Ekonomicznych uważa, iż jednoznaczne wskazywanie słabych stron w każdym obszarze funkcjonowania wydziałów świadczy przede wszystkim o tym, że jednostka i władze wydziału potrafią jasno formułować cele i działania zmierzające do osłabienia zagrożeń, wykorzystania szans po to, by ograniczać wpływ słabych stron na rozwój uczelni i wydziału. Brak wskazywania słabych stron, ogranicza diagnozę wydziału i skuteczność dalszego rozwoju.

Wizytacje na ogół potwierdzały wskazane w raporcie oraz w strategii jednostki silne strony jednostki natomiast słabe strony identyfikowano w bardziej ostrym aspekcie niż wynikało to z raportu samooceny oraz strategii. Na przykład wydziały nie zawsze wskazywały jako słabą stronę stopień internacjonalizacji kształcenia co szczególnie było ostro postrzegane przez zespoły oceniające w perspektywie dobrego na ogół lub bardzo dobrego potencjału kadrowego i silnej pozycji uczelni a więc dużych i niewykorzystanych możliwości współpracy międzynarodowej. Na ogół jednostki starały się wskazywać czynniki obiektywne, niezależne od wydziału jak np. niskie dotacje, niż demograficzny, konkurencja na rynku edukacyjnym. Również w niewystarczającym stopniu akcentowano jako słabą stronę, mniejsze niż by należało oczekiwać wsparcie rozwoju naukowego, kulturowego i dydaktycznego studentów. Oceny uzyskane w kryterium 7 potwierdzają, że jest to słabsza strona wszystkich wizytowanych jednostek. Jedna z wizytowanych jednostek sygnalizowała w raporcie samooceny jako słabą stronę brak wspomagania rozwoju wydziału przez władze uczelni, a wizytacja potwierdziła nawet głębszy niż wskazywał to raport samooceny brak porozumienia między władzami uczelni a władzami wydziału.

Władze uczelni oczekiwały od Zespołu oceniającego stanowiska w sprawach, które powinny być rozwiązane w ramach autonomii uczelni. Nie wszystkie wydziały miały sformułowaną strategię zgodnie z zasadami wypracowanymi przez nauki o zarządzaniu. Jednak na ogół zasadnicze cele strategiczne były określane. Natomiast brak było wskazywania sposobów osiągania tych celów, harmonogramu realizacji, zasad monitorowania i wskazania zespołów odpowiedzialnych za realizację tej strategii. Brak też w tych strategiach pokazania sposobu wykorzystania silnych stron dla budowania przewagi konkurencyjnej wydziału i uczelni. I tak np. Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku dobrze zidentyfikował swoje silne strony, takie jak np. oferta kształcenia na kierunku „matematyka" na poziomie magisterskim jako jedyna w regionie, ale nie wskazał, jak należy działać by malejąca liczba studentów nie zagroziła rozwojowi Wydziału. Nie wskazano również jako słabej strony niskiej aktywności wydziału w organizacji studiów podyplomowych.

Niewątpliwie do silnych stron wizytowanych wydziałów należy zaliczyć potencjał kadrowy, co również wskazywano w raportach samooceny. Kadra reprezentowała wszystkie dyscypliny naukowe ważne z punktu widzenia prowadzonego w nich kształcenia na studiach I i II stopnia, jak i na studiach III stopnia tam gdzie studia te występowały. Wysokie oceny dla tego kryterium potwierdzają ważność kadry w funkcjonowaniu każdej uczelni. Ocena parametryczna pozycjonująca uczelnie w zasadzie opiera się na potencjale

kadrowym, jego dorobku naukowym. Mimo uznania kadry za silną stronę ocenianych wydziałów, to Zespół dostrzega słabości występujące w kilku jednostkach dotyczące niższego udziału przedstawicieli niektórych dyscyplin naukowych, zwłaszcza tych, które odbiegają od profilu i tradycji dydaktycznych uczelni. Baza lokalowa i dydaktyczna też była silną stroną niemal każdego wydziału (Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego – nowy budynek, Politechnika Białostocka – zmodernizowana baza, budujący się nowy kampus Uniwersytetu w Białymstoku dla Wydziału). Uwaga ta odnosi się także do znakomitych bibliotek uczelni publicznych.

Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej za najsilniejszą stronę uznał wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym regionu wielkopolskiego i jej wpływ na wzmocnienie pozycji absolwenta na rynku pracy oraz współpracę międzynarodową służącą internacjonalizacji kształcenia. W istocie strona formalna systemu była bardzo dobrze rozwinięta, jednakże słabości tego systemu wskazała dopiero wizytacja, gdyż nie były przestrzegane przepisy prawa dotyczące nadawania tytułu zawodowego inżyniera. Natomiast w pełni potwierdziła się znacząca rola w procesie dydaktycznym współpracy międzynarodowej oraz z regionalnym otoczeniem biznesowym, co znalazło wyraz w ocenie kryteriów cząstkowych.

Wydział Zarządzania Politechniki Białostockiej za silną stronę uznał pozycję wydziału na rynku edukacyjnym regionu, co zostało potwierdzone przez wizytację z uwagi na znaczącą liczbę kandydatów przypadającą na takie kierunki jak logistyka oraz zarządzanie z bardzo wysoką punktacją świadectw maturalnych. Wizytacja w pełni potwierdziła jako silną stronę: bazę dydaktyczną, bardzo dobrą współpracę z otoczeniem gospodarczym i społecznym regionu. Wydział dobrze zidentyfikował swoje słabe strony takie jak: niska kategoria naukowa, skromny udział kadry profesorskiej.

Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku jako słabe strony wskazuje stan „starej" bazy dydaktycznej, upatrując, co jest raczej dyskusyjne, w słabym zapleczu infrastrukturalnym przyczyn spadku liczby studentów. Jako słabe strony tego wydziału wskazano mały udział studentów w wymianie międzynarodowej oraz trudności w pozyskiwaniu samodzielnej kadry naukowej, co zostało potwierdzone w procesie akredytacji. Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii jako silne strony wskazał funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, zasoby kadrowe i materialne, ofertę dydaktyczną, w tym studia doktoranckie i podyplomowe, pozycję Wydziału w środowisku akademickim, internacjonalizację kształcenia i relacje z otoczeniem. Wizytacja w pełni potwierdziła takie silne strony jak: zasoby kadrowe, oferta studiów podyplomowych – (21 propozycji), pozycja naukowa jednostki. Natomiast wewnętrzny system zapewnienia jakości zdaniem zespołu oceniającego wymaga wypracowania określonych procedur i metod doskonalenia oraz oceny jego skuteczności.

Na Wydziale Przyrodniczo-Technologicznym Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu wizytacja potwierdziła silne, jak i słabe strony wskazane przez władze wydziału. Za silne strony Zespół oceniający uznał wdrożony

wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, deklarowane efekty kształcenia na wszystkich stopniach i formach kształcenia, infrastrukturę dydaktyczną dostosowaną do badań naukowych i potrzeb dydaktycznych, oraz związek badań naukowych z profilem kształcenia. Natomiast za słabe strony uznano niesatysfakcjonujące wykorzystanie potencjału naukowego do internacjonalizacji kształcenia oraz brak skutecznego wspierania kształcenia we współpracy z organizacjami studenckimi (czego w raporcie samooceny nie wskazano). Również w raporcie samooceny Wydział wskazał jako słabą stronę zbyt małą aktywność kadry naukowej w europejskich projektach badawczych wskazując jednocześnie na wzrastający stopień uczestnictwa kadry naukowej i studentów w programach międzynarodowych.

Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej za słabą stronę uznał między innymi umiędzynarodowienie wydziału, co potwierdził zespół oceniający dodając ponadto brak strategii rozwoju wychodzącej poza rok 2012. Zgodnie obie strony za silną stronę uznały wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia oraz bazę infrastrukturalną.

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego szczegółowo zidentyfikował słabe strony, wskazując przeładowanie starych programów studiów, wysoki średni wiek kadry, niski stopień umiędzynarodowienia, co zostało również potwierdzone przez zespól oceniający PKA. Również trafnie zidentyfikował silne strony.

Należy jednoznacznie stwierdzić, że identyfikacja słabych stron wizytowanych jednostek nie jest pełna. Wymaga to autorefleksji oraz podjęcia stosownych działań prowadzących do wykorzystania wszystkich szans w celu eliminacji i łagodzenia zagrożeń, a w konsekwencji słabych stron wydziału.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Zespół oceniając studia doktoranckie miał na uwadze fakt, iż studia te, dawniej w zasadzie adresowane tylko do osób, które swoją ścieżkę zawodową wiązały z uczelnią lub instytutem naukowym, zmieniły wyraźnie swój profil. Studia III stopnia stały się bowiem modelem kształcenia wprowadzającym do swoistej elity intelektualnej i zawodowej, która poprzez swoją wiedzę i umiejętności powinna przyczyniać się do budowania gospodarki opartej na wiedzy i relacjach społecznych właściwych dla inteligentnego rozwoju. Studia doktoranckie powinny zatem odpowiadać na wyzwania określone między innymi w *Strategii Europa 2020* i wyzwania świata zglobalizowanego. Jest to zadanie, któremu powinny sprostać jednostki organizacyjne szkół wyższych.

Zgodnie z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym jednostki organizacyjne uczelni oraz jednostki naukowe posiadające uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego, albo co najmniej dwa uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora mogą prowadzić studia doktoranckie w zakresie dyscyplin odpowiadających tym uprawnieniom. A zatem Zespół starał się w procesie wizytacji sprawdzić, czy jednostki odpowiadają na pytanie: jak budować ofertę studiów III stopnia, aby doktorant miał szanse wyboru swojej kariery albo na uczelni czy w instytutach badawczych albo w przedsiębiorstwach i instytucjach, które podejmują wyzwania na miarę

wysoko wykształconych pracowników ze stopniem naukowym doktora.

Oferta ta powinna niewątpliwie spełniać oczekiwania doktorantów, szerokiego ale bardzo wyspecjalizowanego rynku pracy, a jednocześnie zachować szacunek wobec rzetelności i właściwego poziomu badań naukowych i wymogów dyscypliny naukowej, w której studia doktoranckie są realizowane. Trzeba też pamiętać, że oferta ta powinna spełniać wymagania określone w rozporządzeniach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych (Dz. U. Nr 196, poz. 1169) oraz z dnia 5 października 2011 r. w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich (Dz. U. Nr 225, poz. 1351).

Oceniano, czy zostały określone efekty kształcenia, a także czy program studiów doktoranckich umożliwiał osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Oceniając efekty kształcenia zwracano uwagę, czy studia doktoranckie spełniają swoją zasadniczą powinność, a więc czy tworzą warunki do rozwoju naukowego doktorantów, zachowując jednocześnie zobowiązania wobec wymagań dyscypliny naukowej związanej z obszarem realizowanych badań prowadzących do opracowania rozprawy doktorskiej. Za istotnie ważną uznano więc ocenę, czy doktorant może nabyć zaawansowaną wiedzę z dziedziny nauki i dyscypliny naukowej lub dyscyplin naukowych, która pozwoli na jej rozwinięcie w dysertacji doktorskiej. Zdaniem Zespołu, doktorant powinien posiadać głębokie wykształcenie w zakresie stosowania różnych metod i technik badawczych, w tym analitycznych, statystycznych i komputerowych wspierających proces identyfikacji i rozwiązywania stawianych w rozprawie doktorskiej problemów naukowych.

W zakresie umiejętności oczekiwano, iż efekty kształcenia będą akcentować takie umiejętności jak: zdefiniowanie problemu naukowego, poszukiwanie jego rozwiązań zarówno w aspekcie teoretycznym jak i praktycznym. Doktorant powinien umieć prezentować i wyjaśniać etapy badawcze prowadzące do opracowania dysertacji doktorskiej, krytycznie oceniać poglądy naukowe. Niewątpliwie na studiach doktoranckich doktorant powinien nabyć umiejętność: poszukiwania zaawansowanych źródeł wiedzy, wykorzystania w badaniach odpowiednich baz elektronicznych z literaturą światową i danymi statystycznymi, analizy i przetwarzania danych empirycznych do weryfikacji stawianych hipotez. Wymienione umiejętności powinny bowiem wspomagać przygotowywanie publikacji naukowych, które są niezbędnym efektem pracy każdego uczonego, ale jednocześnie podstawowym warunkiem do otwarcia przewodu doktorskiego. Doktorant powinien mieć również elementarną wiedzę dotyczącą prawnych i etycznych aspektów działalności naukowej. I wreszcie studia doktoranckie powinny umożliwić doktorantom pełne przygotowanie do czynnego udziału w procesie dydaktycznym, a więc prowadzenia lub uczestniczenia w zajęciach dydaktycznych.

Na podstawie przeprowadzonych wizytacji można stwierdzić, że wszystkie jednostki przystąpiły do określenia efektów kształcenia zgodnie z zasadami Krajowych Ram Kwalifikacji, przy czym stan zaawansowania był

zróżnicowany od kompletnego i spójnego przedstawienia efektów kształcenia i programu studiów do pierwszych propozycji w zakresie efektów kształcenia i zapowiedzi ich weryfikacji po pierwszym roku funkcjonowania tych studiów. Należy podkreślić, że tam gdzie studia integrowały dwie dziedziny naukowe lub trzy dyscypliny naukowe, efekty były określone na dużym stopniu ogólności, tak by ująć cele kształcenia z dość odległych dziedzin, jak np. nauki ekonomiczne i nauki techniczne. Natomiast programy studiów doktoranckich na ogół odpowiadały postawionym przez Zespół wymogom.

We wszystkich wizytowanych jednostkach programy studiów zarówno stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, wprowadzały przedmioty umożliwiające pogłębienie zarówno wiedzy specjalistycznej, jak i warsztatu badawczego. W celu zapewnienia doktorantom nabycia odpowiedniego warsztatu metodologicznego wprowadzono np. takie przedmioty, jak: metodologia prowadzenia i dokumentowania pracy naukowej, metodyka pracy naukowej, metody socjologiczne, metody statystyczne, metody ilościowe, metodologia i etyka badań naukowych w naukach społecznych, metodologia nauk prawnych, techniki komputerowe w pracy naukowej.

W niewielkim stopniu programy zajęć umożliwiają doktorantom nabycie umiejętności miękkich związanych z pracą nauczyciela akademickiego. Trzeba podkreślić interesującą propozycję Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu – Wydział, na którym wprowadzono takie przedmioty, jak:

- wdrażanie wyników badań do praktyki, na którym doktoranci zapoznają się z możliwościami komercjalizacji badań oraz transferu technologii,
- pozyskiwanie środków finansowych na badania – na których kształci się umiejętność pisania wniosków o środki finansowe do różnych instytucji.

Trzonem każdego programu studiów III stopnia były przedmioty pogłębiające wiedzę z zakresu określonej dyscypliny naukowej, przy czym na wydziałach, które prowadzą studia wspólne dla dwóch różnych dziedzin (np. Politechnika Poznańska – Wydział Inżynierii Zarządzania) czy trzech dyscyplin naukowych (Wydział Przyrodniczo-Technologiczny Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu) doktoranci zgłaszali zastrzeżenia do koncepcji programowej. Uważali na przykład, że niektóre przedmioty powinny mieć charakter fakultatywny bowiem odnoszą się do jednej z dyscyplin naukowych jak np. przedmiot problemy współczesnego rolnictwa i ogrodnictwa.

Generalnie programy studiów III stopnia różnie rozkładały akcenty wprowadzające możliwość indywidualizacji kształcenia. Jedne wydziały wprowadzają znaczący udział zajęć fakultatywnych, które rozwijają zainteresowania naukowe doktorantów, a inne zajęcia takie ograniczają, tworząc możliwości udziału w zajęciach specjalistycznych oferowanych przez różne wydziały uczelni ale poza programem studiów doktoranckich. Doktoranci zaś preferowali raczej zajęcia zorganizowane.

Seminaria doktorskie we wszystkich programach stanowią centralne zajęcia, na których w relacji mistrz-uczeń realizuje się proces opracowania dysertacji doktorskiej. Rozkład nakładu pracy studenta na zajęcia zorganizowane i pracę własną jest na ogół właściwy, przy czym zajęcia kształtujące

warsztat metodologiczny doktoranta powinny preferować zajęcia kontaktowe, zaś pogłębiające wiedzę specjalistyczną powinny preferować pracę własną. Wszystkie jednostki w programach studiów doktoranckich wprowadziły zajęcia, które pozwalają na przystosowanie się do wymogów pracy nauczyciela akademickiego. Na ogół wprowadzono takie przedmioty, jak: metodyka zajęć dydaktycznych i wykorzystanie nowych technologii, przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela akademickiego, metody prowadzenia zajęć dydaktycznych, pedagogika, metodyka nauczania.

Ponadto wydziały wspomagają doktorantów organizując Kurs Pedagogiczny lub wprowadzając zajęcia, realizowane przez takie jednostki, jak np. w Uniwersytecie Wrocławskim – Centrum Edukacji Nauczycielskiej. Doktoranci podkreślali jednak, że brak na takich zajęciach osób integrujących profil pedagogiczny oraz prawniczy nie daje pełnych możliwości przygotowania do prowadzenia zajęć z zakresu nauk prawnych.

We wszystkich wydziałach doktoranci prowadzą zajęcia w wymiarze do 90 godzin lub mają obowiązek współuczestniczenia w prowadzeniu zajęć. Są też organizowane praktyki zawodowe. Organizacja zajęć właściwie kładzie nacisk na pracę własną doktoranta. Jedynie na Wydziale Przyrodniczo–Technologicznym Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu doktoranci mają obowiązek przebywania w Uczelni od 9.00 do 15.00 (doktoranci nie wyrażali zachwytu nad taką formą organizacji zajęć).

Słabszą stroną studiów doktoranckich wymagającą dopracowania jest weryfikacja etapowych osiągnięć efektów kształcenia. Sprowadza się ona w zasadzie do prezentacji pracy przed otwarciem przewodu doktorskiego, publikacji, udziału w konferencji naukowej, co zdaniem Zespołu jest niewystarczające. Zespół uważa, iż uczelnie powinny opracować szczegółowe zasady weryfikacji etapowych – rocznych lub semestralnych osiągnieć doktorantów dotyczących postępów w pracy badawczej, co może podnieść efektywność tych studiów. Pojawiają się już pierwsze dobre praktyki w tym zakresie jak np. roczne raportowanie badań, recenzje zewnętrzne etapowych rezultatów prac nad rozprawą. Również relatywnie słabiej przedstawia się udział doktorantów w zespołowych projektach badawczych realizowanych na wydziałach. Natomiast we wszystkich wydziałach deklarowana jest pomoc doktorantom w publikowaniu efektów badawczych i udziale w konferencjach naukowych. Są przeznaczane środki finansowe na ten cel. W niektórych wydziałach są granty promotorskie finansowane przez Narodowe Centrum Nauki. Obsada zajęć na ogół jest właściwa, bazująca na wybitnych nauczycielach akademickich danego wydziału.

Na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej organizowane są wspólnie z Wydziałem Górnictwa i Geologii doktoranckie studia środowiskowe, które zachowują wymogi programowe i umożliwiają nabycie pogłębionej wiedzy z zakresu nauk o zarządzaniu, przygotowanie do pracy nauczyciela akademickiego.

Reasumując można stwierdzić, że studia doktoranckie w wizytowanych Wydziałach spełniają wymogi programowe, systemu ECTS, mają określone efekty kształcenia, umożliwiają opracowanie dysertacji doktorskiej i przygotowują do prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Wszystkie wizytowane wydziały prowadziły studia podyplomowe – w zakresie zgodnym z merytorycznym profilem kształcenia prowadzonych kierunków studiów, a więc z zachowaniem zasad określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Liczba oferowanych studiów na wizytowanych Wydziałach była bardzo zróżnicowana. Wydział Matematyki i Informatyki Uniwersytetu w Białymstoku prowadzi tylko jedne studia podyplomowe z matematyki, zaś Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii prowadzi ich aż 21. Tematyka studiów podyplomowych Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego dotyczyła między innymi; kryminalistyki, legislacji, egzekucji administracyjnej, administracji publicznej, podatków, prawa gospodarczego i handlowego, prawa z zakresu nieruchomości, prawa pracy, samorządu terytorialnego, zarządzania bezpieczeństwem, ubezpieczeń gospodarczych, przekształceń własnościowych w służbie zdrowia. Trzeba przy tym zauważyć, że Wydział zaoferował 38 zakresów studiów podyplomowych, z których uruchomiono 21. Wydział nie ma zinstytucjonalizowanych form współpracy z pracodawcami, co być może pozwoliłoby na jeszcze bardziej skuteczne reagowanie na potrzeby rynku pracy. Z drugiej strony trzeba jednak też podkreślić, iż Wydział bardzo szybko zareagował na sygnały płynące z rynku pracy i powołał np. studium *„Prawne aspekty funkcjonowania sektora energetycznego w Polsce”*. Wydział skutecznie pozyskuje fundusze z różnych źródeł na finansowanie tych studiów.

Wydział Organizacji i Zarządzania Politechniki Śląskiej prowadzi studia podyplomowe w 13 zakresach o tematyce dotyczącej zarządzania w różnych sektorach, działach instytucji, bezpieczeństwa i higieny pracy, zamówień publicznych, rachunkowości i podatków. Studia bezpieczeństwo i higiena pracy umożliwiają uzyskanie specjalistycznych uprawnień. Wydział organizuje też studia wspólnie z urzędem Marszałkowskim finansowane ze funduszy unijnych.

Wydział Przyrodniczo-Technologiczny Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu w roku akademickim 2012/2013 prowadzi tylko jedne studia podyplomowe – „Studia menadżerskie dla inżynierów”.

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego prowadzi studia podyplomowe z 15 zakresów o tematyce dotyczącej zarządzania i rachunkowości.

Na Wydziale Zarządzania Politechniki Białostockiej prowadzone są studia podyplomowe z 5 zakresów, w tym m. in. z zarządzania oraz komunikacji społecznej (jednostka otrzymała zgodę na prowadzenie studiów z MNiSW). Słuchacze studium bezpieczeństwo i higiena pracy otrzymują stosowne certyfikaty.

Wydział Inżynierii Zarządzania Politechniki Poznańskiej prowadzi studia podyplomowe w 8 zakresach, w tym z zarządzania oraz bezpieczeństwa i higieny pracy. Słuchacze studium bezpieczeństwa i higieny pracy otrzymują określone uprawnienia zawodowe.

Wiele prowadzonych studiów podyplomowych na wizytowanych wydziałach ma już kilkuletnie edycje, co potwierdza ich wpisywanie się w potrzeby rynku pracy. Programy niemal każdego studium zawierają zarówno aspekty teoretyczne, jak i praktyczne. Właściwie wszystkie prowadzą do podniesienia

kwalifikacji zawodowych, jednak tylko nieliczne studia prowadzone są na zamówienie przedsiębiorstw lub instytucji. Obsada zajęć na studiach podyplomowych nie budziła zastrzeżeń. Na wszystkich wizytowanych wydziałach zajęcia na studiach podyplomowych prowadzi kadra nauczycieli akademickich z dużym doświadczeniem zdobytym również poza uczelnią, a także wybitni praktycy. Dobór kadry zarówno akademickiej, jak i praktyków jest bardzo staranny. Liczba słuchaczy ulega wahaniom ale dynamicznego przyrostu słuchaczy raczej nie odnotowano. Nie na wszystkich wydziałach słuchacze studiów podyplomowych zostali objęci procesem ankietyzacji. Zespoły oceniające PKA zwracały na to szczególną uwagę podkreślając, iż nie wspomaga to procesu doskonalenia oferty programowej. Są nieliczne przykłady na to, iż analiza wyników ankiet służyła wydziałowi do budowania oferty tej formy kształcenia. Wydziały podjęły natomiast działania nad określeniem efektów kształcenia, co również wspomogło proces budowania oferty studiów podyplomowych.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Analiza odpowiedzi władz wizytowanych jednostek organizacyjnych uczelni na raporty powizytacyjne pozwala zauważyć, iż przywiązują one należytą wagę do uwag i zaleceń zgłaszanych przez zespoły oceniające PKA. Na każdy raport otrzymano merytorycznie wyczerpującą odpowiedź, która w trzech przypadkach pozwoliła na podniesienie oceny określonego kryterium.

Niektóre natomiast Wydziały, nie tylko, że składały dodatkowe wyjaśnienia, ale również wskazywały kierunki doskonalenia tych obszarów, na których słabości zespół oceniający zwracał uwagę, przekazywały stosowne uchwały organów kolegialnych podjęte w celu usunięcia wskazanych przez zespół PKA uchybień. W jednym tylko przypadku odpowiedzi udzielił Rektor Uczelni, nie wskazując stanowiska wydziału.

Podsumowując wyniki ocen instytucjonalnych należy podkreślić, że zespoły oceniające brały pod uwagę fakt, iż szkolnictwo wyższe znajduje się w okresie reform związanych z nowymi regulacjami wyznaczonymi przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym, a w szczególności w zakresie wewnętrznych systemów jakości kształcenia, współpracy z otoczeniem gospodarczym i społecznym uczelni, monitorowaniem losów absolwentów, uwzględnieniem w ofertach kształcenia oczekiwań rynku pracy, wprowadzeniem Krajowych Ram Kwalifikacji.

Zespoły oceniające, a także Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych miał pełną świadomość, iż nowe zadania nie mogły być już w pełni przez wizytowane wydziały zrealizowane. Wizytacje pozwoliły uznać jednak, że wydziały podjęły te wyzwania, wprawdzie z różnym stopniem aktywności, ale z pewnością z zamiarem sprostania im. Natomiast Zespół z pełną satysfakcją przyjmuje deklaracje Uczelni, iż budowane wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia uwzględniają między innymi wymagania Polskiej Komisji Akredytacyjnej, co z pewnością wpisuje się w oczekiwaną formułę dialogu i współpracy Komisji z uczelniami.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 4.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**1 / 100%**	1 / 100%		

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego złożył wniosek o ponowne rozpatrzenie wydanej przez PKA pozytywnej oceny jakości kształcenia i przyznanie oceny wyróżniającej.

We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Władze Uczelni i Wydziału Zarządzania przesłały wykaz zadań, które w wyniku zaleceń Zespołu oceniającego PKA zostały zrealizowane natychmiast po wizytacji. Działania Wydziału Zarządzania w zakresie doskonalenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, uznano za wyróżniające i skutecznie służące podnoszeniu jakości kształcenia, co uzasadniało przyznanie wyróżniającej oceny instytucjonalnej.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Zespół, kierując się wytycznymi zawartymi w przepisach prawa wyznaczył w roku 2012 do oceny programowej 60 jednostek, w których prowadzone jest kształcenie na kierunkach studiów będących w kompetencjach Zespołu, zarówno w uczelniach publicznych jak i niepublicznych.

Do oceny tej zakwalifikowano 23 jednostki organizacyjne, w których dokonano już, w latach poprzednich, oceny na prowadzonych przez nie kierunkach (38,3%) z uwagi na upływ w roku akademickim 2011/2012 terminu oceny na danym kierunków studiów i które otrzymały oceny pozytywne na okres 6 lat oraz 3 jednostki (kierunki) po ocenie warunkowej. Ponadto do oceny po raz pierwszy wyznaczono 30 jednostek organizacyjnych, które otrzymały uprawnienia do prowadzenia kształcenia na ekonomicznych kierunkach studiów, na których zakończył się już pełny cykl kształcenia.

Ponadto, jak już wspominano na wstępie na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego Zespół dokonał w 2012 r. oceny jakości kształcenia w 4 niepublicznych szkołach wyższych, wydając – ocenę po raz pierwszy na kierunku „finanse i rachunkowość" w jednej z tych uczelni, po ocenie warunkowej – również na kierunku „finanse i rachunkowość" w jednej z uczelni oraz po ocenie negatywnej – 5 ocen na 3 kierunkach studiów, tj. „ekonomia", „finanse i rachunkowość" oraz „zarządzanie".

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny										
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające												
Oceny pozytywne	**35**	**25**	15	2	8		**10**	6		1	3	
Oceny warunkowe	**5**	**1**	1				**4**			1	3	
Oceny negatywne	**6**						**6**	1*	4*	1*		
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**21**	**1**			1		**20**	8	1*	3	8	
Razem	**67**	**27**	**16**	**2**	**9**		**40**	**15**	**5**	**6**	**14**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (7)

2. Analiza wyników ocen programowych.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
ekonomia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Szczeciński		1				**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				
		Politechnika Warszawska		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Głogowie		1				**3**
		PWSZ w Legnicy		1				
		PWSZ w Suwałkach		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie					1	**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu					1	**17**
		Radomska Szkoła Wyższa w Radomiu					1	
		Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku WNE w Ostrowi Mazowieckiej		1				
		Sopocka Szkoła Wyższa w Sopocie		1				
		Sopocka Szkoła Wyższa w Sopocie – WZ w Chojnicach		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa w Kielcach			1			
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu					1	
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu – WZ w Tarnowskich Górach		1				
		Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Zielonej Górze			1			
		Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Olsztynie		1				
		Gdańska Szkoła Wyższa w Gdańsku					1	

ekonomia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Zawodowa OECONOMICUS w Szczecinie					1	**17**
		Śląska Wyższa Szkoła Zarzadzania w Katowicach WZ w Żarkach					1	
		Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskiem					1*	
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		
Razem		26		**13**	**2**	**2**	**9**	**26**
finanse i rachunkowość	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Biznesu i Zarzadzania i Ciechanowie			1			**4**
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Nauk Społecznych i Technicznych w Radomiu				1*		
Razem		5		**1**	**1**	**3**		**5**
gospodarka przestrzenna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu		1				**3**
		SGGW w Warszawie		1				
		Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych w Otwocku					1	**3**
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku					1	
		Collegium Varsoviense w Warszawie					1	
Razem		6		**3**			**3**	**6**
informatyka i ekonometria	**Akademickie uczelnie publiczne**	AGH w Krakowie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**

logistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Łódzki		1				**8**
		Uniwersytet Szczeciński		1				
		Politechnika Częstochowska		1				
		Politechnika Łódzka		1				
		Politechnika Opolska		1				
		Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach		1				
		Politechnika Rzeszowska		1				
		Akademia Obrony Narodowej w Warszawie		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Wałbrzychu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu		1				**4**
		Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu		1				
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej					1	
Razem		13		**12**			**1**	**13**

zarządzanie	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy		1	1			**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Akademia Obrony Narodowej w Warszawie					1	
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi			1			**10**
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Koninie					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Piotrkowie Trybunalskim					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Sieradzu					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Szczecinku					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości w Łomży		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Skierniewicach					1	
		Wyższa Szkoła Handlowa w Kielcach					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie					1	
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		
Razem		15		**5**	**2**	**1**	**8**	**16**
Ogółem wszystkie kierunki		67		**35**	**5**	**6**	**21**	**67**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (7)

Tabela nr 7.

| Kierunek | Rodzaj oceny | Liczba | Kryteria oceny programowej | | |

RAZEM	zarządzanie				logistyka		informatyka i ekonometria	gospodarka przestrzenna	
	odstąpienie	negatywna	warunkowa	pozytywna	odstąpienie	pozytywna	pozytywna	odstąpienie	pozytywna
	8	**1***	**2**	**5**	**1**	**12**	**1**	**3**	**3**
67									
28			1	4		12	1		2
12			1	1					1
1									
5		1							
38			1	5		12	1		3
2			1						
1									
5		1							
38			1	5		12	1		3
2			1						
1									
5		1							
2						1	1		3
33				5		11			
5			2						
6		1							
4						1	1		
28			2	4		9			2
9				1		2			1
5		1							
2						2	1		3
17			1	1		7			
5			1	1		1			
1									
27			1	4		10	1		
13			1	1		2			2
3		1							1
3									
37			1	5		12	1		3
3			1						
6		1							

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (7)

2.1. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Oceny programowe były dokonywane z zastosowaniem obowiązujących 8 kryteriów, tj.:

1. *Jednostka formułuje koncepcję rozwoju ocenianego kierunku.*
2. *Jednostka opracowuje i stosuje spójny opis zakładanych celów i efektów kształcenia ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiąganie.*
3. *Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.*
4. *Liczba i jakość kadry gwarantuje zrealizowanie celów edukacyjnych programu studiów.*
5. *Jednostka dysponuje właściwą infrastrukturą dydaktyczną i naukową zapewniającą realizację zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.*
6. *Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.*
7. *Uczelnia zapewnia studentom właściwe wsparcie w procesie uczenia się.*
8. *Uczelnia rozwija wewnętrzny system zapewnienia jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.*

Najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających otrzymały kierunki: „logistyka" oraz „ekonomia" przy dominacji kryterium 5.

Kierunek „logistyka" otrzymał – 4 oceny wyróżniające: 1 ocena – dla kryterium 4-go, 1 ocena – dla kryterium 5-go oraz 2 oceny – dla kryterium 6-go.

Kierunek „ekonomia" otrzymał 3 oceny wyróżniające – wszystkie dla kryterium 5-go. Trzeba też wspomnieć, że wprawdzie jedną, ale wyróżniającą ocenę dla kryterium 4-go, otrzymał kierunek „finanse i rachunkowość" oceniany w 5 uczelniach.

Natomiast biorąc pod uwagę udział cząstkowych ocen wyróżniających w ogólnej liczbie ocen, to kierunek „logistyka" utrzymuje swoją najwyższą pozycję wśród dotychczas ocenionych kierunków. Otrzymał on bowiem około 4,2% cząstkowych ocen wyróżniających. Łącznie oceny cząstkowe wyróżniające oraz oceny w pełni stanowiły dla kierunku logistyka – 94,6% ogółu ocen.

Na kierunku „ekonomia" udział ocen wyróżniających stanowił już tylko 2,4%, zaś na kierunku „finanse i rachunkowość" udział ten był nieco wyższy i stanowił 2,8% ogółu ocen cząstkowych. Oceny wyróżniające stanowiły dla kryterium 1 i 7 – po 30% ogółu ocen, dla kryterium 5 – 20%, kryterium 4 – 12,5%, a dla pozostałych kryteriów po ok. 5% ogółu wszystkich ocen.

2.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Negatywnie ocieniono kryteria cząstkowe wyłącznie na kierunkach prowadzonych w uczelniach, w których odbyły się wizytacje na wniosek Ministra.

Kierunek „ekonomia" otrzymał 12 cząstkowych ocen negatywnych, ze wszystkich stosowanych do oceny kryteriów, z wyjątkiem kryterium 8.

Kierunek „finanse i rachunkowość" otrzymał 12 cząstkowych ocen negatywnych z zakresu sześciu kryteriów, tj.: kryterium 1, 2, 3, 4, 5 oraz 7 wobec stosowanych ośmiu. Natomiast kryterium 6 nie podlegało ocenie, bowiem jednostki wizytowane na wniosek Ministra prowadziły tylko studia I stopnia, a więc nie były zobowiązane do prowadzenia badań naukowych.

Kierunek „zarządzanie" otrzymał 6 cząstkowych ocen negatywnych, podobnie jak kierunek „finanse i rachunkowość" z zakresu sześciu kryteriów, spośród 8 obowiązujących kryteriów oceny.

Trzeba w tym miejscu zaznaczyć, że kryterium 8 otrzymało w jednostkach wizytowanych na wniosek Ministra oceny częściowo z uwagi na opracowany wewnętrzny system zapewniania jakości, w którym określono cele, zadania i strukturę decyzyjną, a także wdrożono niektóre jego elementy. Natomiast oceniając udział cząstkowych ocen negatywnych w ogólnej liczbie wystawionych ocen cząstkowych to najsłabszą ocenę ma kierunek „finanse i rachunkowość", na którym udział ten sięga 33,3%, zaś na kierunku „zarządzanie" oraz „ekonomia" udział ten wynosi odpowiednio 10% i 9,6%.

Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż żadna jednostka z wizytacji planowanych przez PKA nie otrzymała na żadnym wizytowanym kierunku negatywnych ocen cząstkowych. Wizytowane kierunki studiów prowadzone są na ogół od wielu lat i jak widać dostosowywały się do ogólnych stosowanych przez PKA standardów jakości kształcenia, co sprawiło, że nie były niżej oceniane w kryteriach cząstkowych jak częściowo. Trzeba jednocześnie podkreślić, że ocena ta, jest relatywnie niską oceną i powinna prowadzić do podjęcia zdecydowanych działań naprawczych, zgodnie z zaleceniami Zespołu oceniającego. Ponadto można przyjąć, że brak cząstkowych ocen negatywnych dla kryterium 4 wynika tez z możliwości jakie stwarza art. 11 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, bowiem PKA – po otrzymaniu stosownej informacji zawiesza dokonanie oceny na okres 12 miesięcy. Z możliwości tej skorzystały cztery jednostki planowane przez Zespół do oceny.

2.3. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Poszczególne, cząstkowe kryteria oceniane były przez zespoły oceniające w skali; wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, negatywnie. I tak:

Kryterium 1

W zakresie Kryterium 1, żaden kierunek nie otrzymał oceny *wyróżniającej*. Zespoły oceniające uznały, iż 12 jednostek (26% ogółu ocenianych) prowadzących oceniane kierunki studiów spełnia to kryterium w stopniu

znaczącym, a 28 (60,1%) w stopniu – *w pełni*. Ocenę – *częściowo* otrzymała jedna jednostka prowadząca kierunek „finanse i rachunkowość", zaś ocenę *negatywną* wystawiono w 5 przypadkach (co stanowi 10,8% ocenianych jednostek) i tylko w uczelniach, w których dokonano oceny jakości kształcenia wizytowanych na wniosek Ministra, na kierunkach: „ekonomia" (2 cząstkowe oceny *negatywne*, „finanse i rachunkowość" – 2 oceny i „zarządzanie" – 1 ocena *negatywna*). Oceny cząstkowe *znacząco* dla kryterium 1-go wynikały z formułowania takich zastrzeżeń, jak: brak opracowanej koncepcji kształcenia, brak współdziałania z interesariuszami zewnętrznymi w określaniu koncepcji rozwoju kierunku.

Najsłabiej w świetle tego kryterium został oceniony kierunek „finanse i rachunkowość", który otrzymał 40% cząstkowych ocen *negatywnych*. Kierunek „ekonomia" otrzymał 11,2%, a kierunek „zarządzanie" – 12,5% cząstkowych ocen *negatywnych* spośród wszystkich wystawionych ocen. Oceny negatywne wynikały z faktu, że Uczelnie i wizytowane jednostki nie opracowały koncepcji kształcenia wskazującej związek kierunku studiów ze strategią rozwoju, w tym misją Uczelni (z § 9 ust.1 pkt. 2 rozporządzenia MNiSW z dnia 5 października 2011 r.).

Trzeba też zauważyć, że na kierunku „ekonomia" – 47% ogółu wizytowanych jednostek otrzymało ocenę cząstkową tylko *znacząco*. Kierunek „ekonomia" jest najstarszym kierunkiem o profilu ekonomicznym, bardzo pojemnym w swojej strukturze programowej, stąd określenie koncepcji rozwoju i nadanie jej innowacyjnego wizerunku dla tego kierunku nie było dla zespołów oceniających przekonywujące.

Najkorzystniej wypadł kierunek „logistyka", gdyż wszystkie oceniane jednostki otrzymały ocenę *w pełni*. Jest to najmłodszy kierunek studiów o profilu ekonomicznym, ale z możliwością, w świetle standardów kształcenia, nadawania tytułu zawodowego inżyniera – co czyni go kierunkiem atrakcyjnym o dużym ładunku innowacyjności. Ponadto jest to kierunek o wyrazistej tożsamości i silnych związkach z rynkiem pracy.

Niemal we wszystkich jednostkach (poza wskazanymi do oceny na wniosek Ministra) prowadzących oceniane kierunki zespoły oceniające wskazywały na zgodność koncepcji rozwoju kierunku z celami strategicznymi wydziałów, na których są one prowadzone.

Kryterium 2

Za to kryterium żaden kierunek studiów nie otrzymał oceny *wyróżniającej*. Oceniane kierunki otrzymały oceny cząstkowe *w pełni*, *znacząco, częściowo i negatywnie.* Oceny *znacząco* były tylko dwie: dla kierunku „ekonomia" i „zarządzanie". Podyktowane były uchybieniami w określeniu efektów kształcenia w świetle wymogów KRK, brakiem wskazania dyscyplin, w których zostały określone efekty kształcenia, brakiem spójności między efektami kierunkowymi a specjalnościowymi, zbyt dużą liczbą efektów kierunkowych nie znajdujących spójności z efektami na poziomie przedmiotu, brakiem odpowiedniego systemu weryfikacji efektów końcowych i procesu dyplomowania, a także jakości prac dyplomowych. Natomiast na ogół nie było zastrzeżeń do określania sylwetek absolwenta i ich zgodności ze

standardami kształcenia. Ocena cząstkowa *częściowo* była jedna na kierunku „finanse i rachunkowość" (prowadzonym w uczelni wizytowanej na wniosek Ministra) i wynikała z bardzo istotnych zastrzeżeń do procesu dyplomowania, a w szczególności do jakości prac dyplomowych i rażącym braku zgodności tematyki tych prac z ocenianym kierunkiem studiów. Poddane analizie prace w większości składały się tylko z części teoretycznej, opisowej sporządzonej na podstawie literatury przedmiotu, o charakterze odtwórczym oraz najczęściej dość pobieżnych analiz empirycznych, z bardzo płytkimi wnioskami i z małym wkładem własnym studenta, zdarzały się też błędy edycyjne. Recenzje były bardzo ogólne i powierzchowne, czasami zawierały tylko opis zawartości, natomiast recenzenci zawyżali oceny recenzowanych prac, w niektórych przypadkach dość znacznie.

Za kryterium to wystawiono aż 5 cząstkowych ocen *negatywnych*. Oceny negatywne otrzymały kierunki: „ekonomia", „finanse i rachunkowość" oraz „zarządzanie". Oceny te wystawiono głównie z powodu braku koncepcji kształcenia uwzględniającej opis spójnych zakładanych efektów kształcenia – kierunkowych, specjalnościowych oraz na poziomie przedmiotu. Ponadto nie została określona struktura nakładu pracy studenta w systemie punktów ECTS, oraz nie zostały określone sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia osiąganych przez studenta. Ponadto nie zostały opracowane sylabusy dla poszczególnych przedmiotów, stanowiące dla studentów podstawowe źródło informacji o przedmiocie, zarówno w zakresie celów i efektów kształcenia, treści kształcenia, form zajęć i metod dydaktycznych je realizujących, jak i sposobów weryfikacji i kryteriów osiągnięcia tych efektów, a także punktów ECTS.

W świetle tego kryterium najkorzystniej wypadły kierunki: „logistyka", „gospodarka przestrzenna" oraz „informatyka i ekonometria", które otrzymały wyłącznie oceny *w pełni*. Najsłabiej, ze względu na to kryterium – zostały ocenione kierunki: „finanse i rachunkowość", „ekonomia" oraz „zarządzanie".

Kryterium 3

Kryterium to, podobnie jak kryterium 2 nie otrzymało oceny *wyróżniającej*. Dominowały oceny *w pełni*, które stanowiły 82,6% ogółu ocen cząstkowych. Dwie oceny cząstkowe *znacząco* (dla kierunków „ekonomia" i „zarządzanie") wynikały z braku spójności miedzy ofertą programową, treściami kształcenia, formą zajęć a efektami kształcenia na poziomie kierunku i specjalności, a więc program w niewystarczającym stopniu sprzyjał realizacji zakładanych efektów kształcenia. Nie było istotnych zastrzeżeń do programów wygasających, gdyż spełniały one wskazania określone w standardach kształcenia. Uchybienia w budowaniu oferty kształcenia pojawiały się natomiast na poziomie specjalności w postaci braku spójności między kanonem danego kierunku, a proponowanymi specjalnościami. W dwóch przypadkach właśnie to kryterium decydowało o wydaniu warunkowej oceny jakości kształcenia, gdyż ujawniało wyraźnie, iż program kształcenia nie wspiera osiągania zakładanych efektów kształcenia. Oceny *częściowo* (1 ocena) i *negatywnie* (5 ocen) wystawione zostatały na kierunkach: „ekonomia" – 2 oceny, „zarządzanie"

– 1 ocena oraz „finanse i rachunkowość" – 2 oceny wyłącznie w uczelniach wskazanych do oceny przez Ministra. W przypadku negatywnych ocen wystawionych dla tego kryterium Uczelnie nie udokumentowały przeprowadzenia procesu dostosowującego program kształcenia do wymagań znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i przepisów wydanych na podstawie upoważnień w niej zawartych, tak aby kształcenie rozpoczęte w roku akademickim 2012/2013 odbywało się już w pełni według nowych reguł.

Uczelnie nie określiły programu kształcenia zgodnego z wymaganiami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i przepisów wydanych na podstawie upoważnień w niej zawartych, w tym dotyczącymi programu studiów, zawartymi w § 5 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. Uczelnie nie przedłożyły ponadto dokumentacji pozwalającej na stwierdzenie, że zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Zatem uczelnie nie udokumentowały, że spełniają wymagania określone w wymienionych wyżej przepisach prawa. Nie udokumentowały również dla cyklów wygasających – standardowych zgodności realizowanych programów nauczania i sylwetki absolwenta ze standardami kształcenia określonymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki ani tego, iż opracowały i wdrożyły sylabusy zawierające wszystkie niezbędne informacje na temat przedmiotów realizowanych w danym cyklu kształcenia, zapewniając studentom do nich dostęp.

Porównanie przedstawionych w czasie wizytacji planu studiów i harmonogramu zajęć w semestrze zimowym 2012/2013 na kierunku „zarządzanie" w jednej z wizytowanych uczelni wykazało istotne rozbieżności w liczbie realizowanych, a planowanych godzin z poszczególnych przedmiotów.

W świetle tego kryterium najkorzystniej wypadły kierunki: „logistyka", „gospodarka przestrzenna" oraz „informatyka i ekonometria", które otrzymały wyłącznie oceny *w pełni*.

Najsłabiej, ze względu na to kryterium zostały ocenione kierunki: „finanse i rachunkowość", „ekonomia" i „zarządzanie".

Kryterium 4

Dwie jednostki prowadzące kierunki: „finanse i rachunkowość" oraz „logistyka" otrzymały za to kryterium oceny *wyróżniające*, a mianowicie Wydział Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu (kierunek „finanse i rachunkowość") oraz Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Kadra miała wybitne osiągniecia naukowe oraz zawodowe w zakresie ocenianego kierunku, a także w zakresie zdefiniowanych efektów kształcenia. Ponadto obsada zajęć zachowywała wyjątkową zgodność między profilem dorobku naukowego osób prowadzących zajęcia, a zakresem merytorycznym przedmiotu. Minimum kadrowe było stabilne. Jednocześnie kierunek „finanse i rachunkowość" otrzymał, w kolejnej wizytowanej jednostce, ocenę cząstkową tego kryterium jako

znacząco. Oceny znacząco otrzymały kierunki: „finanse i rachunkowość" – 1 ocena, „ekonomia" i „zarządzanie" po 2 oceny z uwagi na istotne zastrzeżenia do obsady zajęć.

Cząstkowe oceny *negatywne* otrzymały kierunki: „finanse i rachunkowość" – 3 oceny, „ekonomia" – 2 oceny oraz „zarządzanie" – 1 ocena prowadzone w jednostkach wizytowanych na wniosek Ministra. Uczelnie te nie udokumentowały spełnienia wymagań dotyczących prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych z poszczególnych przedmiotów, bowiem nie przedstawiono dorobku osób prowadzących te zajęcia. W obsadzie zajęć studiów drugiego stopnia na kierunku „ekonomia" brak było samodzielnych nauczycieli akademickich. Wszystkie wizytowane jednostki nie spełniały minimum kadrowego wykazując bardzo głębokie braki zarówno ze względu na wymaganą liczbę nauczycieli akademickich, jak i kwalifikacje naukowe. Jedna tylko jednostka prowadząca kształcenie na kierunku „ekonomia" na poziomie studiów drugiego stopnia zgłosiła do Ministra brak minimum kadrowego.

W świetle tego kryterium najkorzystniej wypadł kierunek logistyka, który otrzymał jedną ocenę wyróżniająco i pozostałe wszystkie w pełni. Najsłabiej, ze względu na to kryterium zostały ocenione kierunki: „finanse i rachunkowość", „ekonomia" oraz „zarządzanie".

Kryterium 5

Dwa kierunki, tj. „ekonomia" i „logistyka" otrzymały odpowiednio: 3 i 1 cząstkową ocenę *wyróżniającą* za znakomitą bazę dydaktyczną, w tym laboratoria specjalistyczne dla kierunku „logistyka". Jednocześnie kryterium to miało wyjątkowo dużo ocen wskazanych przez zespoły jako *znacząco*, dla takich kierunków, jak: „logistyka" – 2 oceny, „gospodarka przestrzenna" oraz „zarządzanie" – po 1 ocenie, „ekonomia" – 4 oceny. Te oceny (znacząco) dla kierunków „logistyka" i „gospodarka przestrzenna" identyfikowały brak odpowiednich pracowni specjalistycznych, zaś na kierunku „ekonomia" oraz „finanse i rachunkowość" – brak odpowiednich zasobów bibliotecznych. Zespoły wystawiły również oceny cząstkowe *negatywnie* dla tego kryterium w jednostkach wizytowanych na wniosek Ministra. Na kierunku „ekonomia" były to 2 oceny negatywne, na kierunku „zarządzanie" – 1 ocena oraz na kierunku „finanse i rachunkowość" 2 oceny. W czasie wizytacji stwierdzono bowiem, iż Uczelnie te nie dysponują odpowiednią infrastrukturą, zapewniającą prawidłową realizację celów kształcenia, w tym nie zapewniają właściwego dostępu do sal dydaktycznych, laboratoriów i pracowni oraz nie zapewniają dostępu do biblioteki wyposażonej w literaturę zalecaną w ramach kształcenia na danym kierunku studiów oraz do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki, a zatem nie spełniały wymagań określonych w przepisach prawa.

Kryterium 6

Kryterium to stanowiło podstawę oceny tylko w 25 jednostkach, tj. w jednostkach w których prowadzone były na ocenianych kierunkach badania naukowe. Obowiązek prowadzenia badań miały jednostki, w których odbywało się kształcenie na studiach drugiego stopnia. Oceny *wyróżniające* otrzymał tylko kierunek „logistyka" w dwóch jednostkach, tj. Uniwersytet Szczeciński – Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług oraz prowadząca tylko kształcenie

na studiach pierwszego stopnia – Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu. Oceny znacząco (pięć ocen) otrzymały w zakresie tego kryterium takie kierunki jak: „ekonomia", „zarządzanie", „logistyka", co stanowiło 20,8% ogółu ocen dla tego kryterium w wizytowanych wydziałach. Ocenę cząstkową negatywnie wystawiono dla kierunku „ekonomia" w jednej z wizytowanych uczelni. Pozostałe oceny dla tego kryterium wskazano jako *w pełni*. Oceny wyróżniające przyznano z uwagi na: silną pozycję publikacji będących efektem prowadzonych badań stanowiących dorobek naukowy jednostki – wysoką punktację czasopism uczelnianych (związanych profilowo z prowadzonym i ocenianym kierunkiem studiów) na ministerialnej liście punktacyjnej, silny związek prowadzonych badań naukowych z procesem dydaktycznym, współpracę ze studentami w projektach naukowych, silny związek z ośrodkami zagranicznymi. Oceny *znacząco* wystawiane były w przypadku braku rozwiniętych badań naukowych w obszarze kształcenia.

Jedna ocena *negatywna* dotyczyła kierunku „ekonomia" na studiach II stopnia prowadzonych w jednostce wizytowanej na wniosek Ministra. Wizytowany Wydział nie prowadził badań naukowych, w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia właściwemu dla ocenianego kierunku studiów, a zatem nie spełnione zostały warunki określone w przepisach prawa, zgodnie z którymi jednostka organizacyjna uczelni realizująca kształcenie na studiach drugiego stopnia jest zobligowana do prowadzenia takich badań.

W świetle tego kryterium najkorzystniej wypadł kierunek „logistyka", najsłabiej zaś kierunek „ekonomia". Trzeba też odnotować, że takie kierunki jak „gospodarka przestrzenna", „informatyka i ekonometria" oraz „finanse i rachunkowość" otrzymały wyłącznie oceny *w pełni*.

Kryterium 7

Za to kryterium wizytowane kierunki otrzymały najsłabsze oceny. Najwięcej spośród wszystkich kryteriów wystawiono ocen *znacząco*, bo aż 13 (na 46 ocen ogółem) z uwagi na niesatysfakcjonujący stopień wsparcia studentów w programach międzynarodowych, projektach badawczych, rozwoju kulturowym i dydaktycznym. Nie było ocen wyróżniających. Trzy oceny *częściowo* wystawiono za brak współpracy ze studentami w organach uczelni i niski stopień wsparcia studentów w programach międzynarodowych, rozwoju kulturowym i w zakresie opieki dydaktycznej. Trzy oceny cząstkowe *niedostatecznie* wystawiono na kierunkach: „finanse i rachunkowość", „zarządzanie" i „ekonomia" w jednej uczelni ocenionej na wniosek Ministra.

Kryterium 8

Wizytowane kierunki studiów ocenione były za to kryterium umiarkowanie wysoko, gdyż nie przyznano ocen *wyróżniająco* ani też ocen *niedostatecznie*. Wystawiono natomiast 3 oceny *znacząco*: dla kierunku „ekonomia" (2 oceny) i dla kierunku „zarządzanie" (1 ocena). Oceny znacząco miały miejsce z uwagi na brak rozwiniętego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w tym słabości w weryfikacji efektów końcowych czyli procesu dyplomowania. Sześć ocen cząstkowych wystawiono jako *częściowe* na kierunkach „finanse i rachunkowość" – 3 oceny, „ekonomia" – 2 oceny oraz „zarządzanie" – 1 ocena w uczelniach ocenianych na wniosek Ministra.

Stwierdzono, że wprawdzie opracowano wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia, określając cele, zadania i strukturę decyzyjną, jednakże stopień wdrożenia dotyczył tylko niektórych elementów tego systemu i to w bardzo znikomym stopniu.

Analizując oceny w poszczególnych kryteriach trzeba zauważyć, że najkorzystniej ocenione zostały wizytowane kierunki w świetle kryterium 4, 5 i 6, bowiem przyznano im odpowiednio 2, 4 i 2 cząstkowe oceny wyróżniające. Jest to w pewnym sensie konsekwencja zasad przyznawania ocen ogólnych. Ale jednak z drugiej strony trzeba zauważyć, że kryterium 5 nie stanowiło decydującej podstawy dla oceny pozytywnej, a uzyskało wysokie oceny z uwagi na znakomitą infrastrukturę dydaktyczną między innymi w zakresie kierunku „logistyka" w Wyższej Szkole Logistyki w Poznaniu oraz w Międzynarodowej Wyższej Szkole Logistyki i Transportu we Wrocławiu, a także na kierunku „ekonomia" z uwagi na zmodernizowaną bazę dydaktyczną. Wyróżniająca ocena cząstkowa dla kryterium 4, wynikała ze znakomitej kadry na Wydziale Zarządzania w Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu oraz na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego. Kryterium 6 dotyczące badań naukowych zostało ocenione jako wyróżniające w dwóch jednostkach, tj. na Wydziale Zarządzania i Ekonomiki Usług Uniwersytetu Szczecińskiego oraz na Wydziale Zarządzania i Logistyki Wyższej Szkoły Logistyki w Poznaniu. Pozostałe kryteria są porównywalne, bowiem udział ocen niedostatecznie lub sumy ocen częściowo i niedostatecznie jest zbliżony.

2.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Zespół w roku 2012 dokonał 67 programowych ocen jakości kształcenia przy czym, aż w 17 przypadkach odstąpiono od dokonania oceny, a w 4 przypadkach zawieszono jej przeprowadzenie, co łącznie stanowiło 31,3% wydanych ocen jakości kształcenia. Zawieszenia lub odstąpienia od dokonania oceny dotyczyły kierunków: „ekonomia" (9), „zarządzanie" (8), „logistyka" (1), „gospodarka przestrzenna" (3). Zawieszenie przeprowadzenia oceny podyktowane było informacją uczelni o niespełnieniu warunku minimum kadrowego, zaś odstąpienie od dokonania oceny wynikało z braku naboru na określony kierunek studiów i zamknięciem kształcenia. Warto też wspomnieć, że 20 uchwał dotyczących odstąpienia lub zawieszenia oceny dotyczyło uczelni niepublicznych, w tym 5 dotyczyło wydziałów zamiejscowych. Tak znaczący udział jednostek, w których nastąpiło odstąpienie lub zawieszenie od wydanej oceny, w stosunku do poprzednich lat, potwierdza zauważalną już w ostatnich dwóch latach nasilającą się tendencję spadku liczby studentów z jednej strony i w związku z tym trudnościami uczelni w pozyskaniu minimum kadrowego. Spośród tych ocen 3 odstąpienia/zawieszenia miały miejsce po ocenie warunkowej, jedna po ocenie negatywnej, pozostałe po ocenach pozytywnych lub w pierwszym cyklu oceny.

Spośród 46 wydanych w roku 2012 ocen Zespół zaproponował Prezydium PKA 35 ocen pozytywnych, co stanowi 76,1% ogółu w stosunku do wydanych ocen, 4 warunkowe (8,7%) i siedem (15,2%) ocen negatywnych. Jedną

ocenę warunkową otrzymała uczelnia publiczna, zaś oceny negatywne i trzy warunkowe otrzymały uczelnie niepubliczne. Na poszczególnych kierunkach studiów wydano następujące oceny: „ekonomia" – 13 ocen pozytywnych, 2 warunkowe, 2 negatywne, „finanse i rachunkowość" – 1 ocena pozytywna, 1 warunkowa i 3 oceny negatywne, gospodarka przestrzenna – 3 oceny pozytywne, informatyka i ekonometria – 1 ocena pozytywna, „logistyka" – 12 ocen pozytywnych, „zarządzanie" 5 ocen pozytywnych 1 ocena warunkowa oraz 2 oceny negatywne.

Ocena programowa w roku 2012 odbywała się w warunkach nowych regulacji prawnych, w świetle kryteriów PKA opracowanych przez PKA dla oceny programowej. Zatem ocena, wyróżniała na każdym wizytowanym kierunku dwa cykle kształcenia: cykl wygasający prowadzony z uwzględnieniem standardów kształcenia dla 2 i 3 roku studiów pierwszego stopnia oraz na 2 roku studiów drugiego stopnia oraz cykl rozpoczęty w roku akademickim 2012/2013 uwzględniający zasady ujęte w Krajowych Ramach Kwalifikacji i odpowiednich rozporządzeniach Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Również ocena minimum kadrowego w okresie od stycznia do 30 września 2012 r. dokonywana była według rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144, poz. 1048, z późn. zm.), zaś od 1.10.2012 r. według rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.). Trzeba też pamiętać, że PKA od 2012 r. nie wydaje ocen na tzw. okres skrócony wydając oceny pozytywne w wielu przypadkach formułując zalecenia, na które wyznacza dokładny termin ich realizacji i raportowania o podjętych działaniach naprawczych.

Wśród 35 wydanych ocen pozytywnych znalazło się 21 ocen z wyraźnymi zaleceniami, do których wizytowane jednostki muszą się we wskazanym w uchwałach terminie dostosować. Zalecenia te dotyczyły m.in.: wzmocnienia opieki nad procesem dyplomowania i jakością prac dyplomowych, nawiązania bardziej aktywnej współpracy z przedstawicielami rynku pracy w zakresie doskonalenia oferty programu kształcenia, rozwijania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Oceny warunkowe formułowane były, zgodnie z przyjętymi przez PKA zasadami wówczas, gdy kryteria 2,3,4 i 8 zostały spełnione co najmniej znacząco a pozostałe, co najmniej częściowo. Tak więc oceny warunkowe podyktowane były niespełnianiem wymogów minimum kadrowego (brak jednej osoby), brakiem wewnętrznej spójności oferowanego programu kształcenia, niewystarczającym stopniem wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia (niewłaściwą obsadą zajęć, niskim stopniem nasycenia zajęć technologiami informatycznymi, brakiem odpowiedniego wsparcia dla wszechstronnego rozwoju studenta.

Ocena negatywna na kierunku, wystawiana była zgodnie z zasadami PKA wówczas, gdy nie zostały spełnione kryteria dla oceny warunkowej.

W szczególności oceny negatywne podyktowane były głębokim brakiem minimum kadrowego, wadliwą obsadą zajęć, niewystarczającym stopniem wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości, uchybieniami w określaniu efektów kształcenia, brakiem opracowania koncepcji kształcenia dostosowanej do aktualnych przepisów określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i stosownych rozporządzeniach, brakiem odpowiedniej dla realizacji efektów kształcenia infrastruktury dydaktycznej, brakiem prowadzenia badań naukowych w przypadku studiów II stopnia, brakiem wspierania przez programy kształcenia realizacji efektów kształcenia, a także brakiem odpowiedniego wsparcia dla wszechstronnego rozwoju studenta.

2.5. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**4 / 100%**	3 / 75%		1 / 25%

Wizytowane uczelnie złożyły cztery wnioski o ponowne rozpatrzenie wydanych ocen. Wydział Zarządzania Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy otrzymał ocenę negatywną na studiach drugiego stopnia na kierunku „zarządzanie". W odwołaniu przedstawiono uzupełnienie składu minimum kadrowego, co pozwoliło na zmianę oceny na ocenę warunkową.

Podstawą wydania negatywnej oceny jakości kształcenia prowadzonego w Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Gdańsku na kierunku „zarządzanie" na poziomie studiów pierwszego stopnia były zarzuty dotyczące minimum kadrowego, a także zajęć dydaktycznych realizowanych z wykorzystaniem metod i technik nauczania na odległość oraz niskiego poziomu prac dyplomowych. We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Rektor przedłożył dokumentację uzupełniającą skład minimum kadrowego. Ponadto Rektor przedstawił informację na temat zajęć dydaktycznych realizowanych z wykorzystaniem metod i technik nauczania na odległość oraz sylabusy przedmiotów realizowanych w semestrze zimowym wskazujące jaka część zajęć prowadzona jest w trybie e-learnigu. Dokumentacja ta pozwalała na podwyższenie uprzednio sformułowanej oceny. Zespół biorąc pod uwagę złożone wyjaśnienia uznał, iż możliwe jest wydanie oceny warunkowej i dokonanie weryfikacji efektów podjętych działań naprawczych w toku powtórnej oceny jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013.

Wydział Zarządzania Wyższej Szkoły Kupieckiej w Łodzi otrzymał – po ocenie warunkowej – ocenę negatywną na studiach pierwszego stopnia na kierunku „zarządzanie". We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy uzupełniono brakujący wykaz dorobku naukowego osób uprzednio niezaliczonych

do minimum kadrowego, a także uznano zastrzeżenia w zakresie efektów kształcenia w obszarze umiejętności z deklaracją ich do końca roku akademickiego 2012/2013. W świetle powyższego Zespół uznał, iż możliwe jest ponowne wydanie oceny warunkowej i dokonanie weryfikacji efektów podjętych działań naprawczych w toku powtórnej oceny jakości kształcenia w roku akademickim 2012/2013.

Wydział Ekonomii i Finansów Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa im. prof. Edwarda Lipińskiego w Kielcach otrzymał ocenę warunkową na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „ekonomia" z uwagi na zastrzeżenia dotyczące: minimum kadrowego, powierzania wykładów osobom z tytułem zawodowym magistra, realizowania w ramach ocenianego kierunku specjalności niezgodnych z profilem kształcenia na tym kierunku, a także zbyt ograniczonego zakresu kształcenia umiejętności informatycznych (tylko jeden przedmiot) oraz niewłaściwej proporcji wykładów do ćwiczeń, co było sygnalizowane również podczas oceny wydanej w roku 2006. We wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy Zespół nie znalazł podstaw do zmiany uprzednio sformułowanej oceny.

3. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

Analiza odpowiedzi uczelni na raporty powizytacyjne pozwala na stwierdzenie, iż uczelnie bardzo rzetelnie odnosiły się do wszelkich uwag sformułowanych w raportach powizytacyjnych. Zdarzały się również przypadki, gdy nie było jednak żadnej reakcji na uwagi Zespołu.

Uczelnie odpowiadając na raporty uwzględniały nie tylko uwagi zawarte w podsumowaniach każdego kryterium oceny jakości kształcenia, ale również na uwagi szczegółowe. Zdarzały się również odpowiedzi ograniczające się do podziękowań zespołowi oceniającemu i deklaracji, iż wszystkie uwagi zostaną starannie wykorzystane. Staranność i szczegółowość niektórych odpowiedzi miała dodatkowy wpływ na formułowanie ostatecznej oceny jakości kształcenia. Uczelnie wykorzystywały uwagi powizytacyjne do rozwijania wewnętrznych systemów zapewniania jakości nadsyłając dokumenty potwierdzające wdrożenie wskazanych przez PKA elementów systemu. Z odpowiedzi na raporty powizytacyjne wynika, iż doskonalono proces dyplomowania poprzez wprowadzenie procedur zatwierdzania tematyki prac dyplomowych, jak i ich weryfikacji. Korygowano sylabusy wprowadzając bilans nakładu czasu pracy studenta, efekty kształcenia na poziomie przedmiotu, opracowano macierze powiązań. W kilku przypadkach uzupełniono skład minimum kadrowego z uwzględnieniem zaleceń w tym zakresie wskazanych przez PKA. Wskazywano na dyscypliny naukowe, w których określono efekty kształcenia. Niektóre uczelnie, po uwagach PKA, decydowały się na budowanie specyficznych efektów kształcenia na poziomie specjalności. Deklarowano rozwinięcie współpracy z przedstawicielami rynku pracy w celu doskonalenia oferty kształcenia. W świetle odpowiedzi uczelni na raporty powizytacyjne można uznać, iż raporty te stanowią dla uczelni ważne źródło konsultacji dla doskonalenia procesu jakości kształcenia.

Natomiast w przypadku uczelni, które wizytowano na wniosek Ministra odpowiedzi na raport nie dotyczyły sformułowanych przez zespoły uwag do poszczególnych kryteriów. Podejmowano natomiast dyskusje na temat proceduralnych aspektów przeprowadzenia wizytacji, co Prezydium PKA wyjaśniła w uzasadnieniach uchwał dotyczących tych ocen.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Zespół w roku 2012 zaopiniował ogółem 50 wniosków, w tym 44 o utworzenie kierunków studiów i 6 wniosków o wydanie opinii o jakości kształcenia przy ubieganiu się uczelni o uprawnienia do nadawania stopni naukowych w Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Należy przy tym nadmienić, iż w przypadku opiniowania wniosków o utworzenie kierunków studiów na ogół były to wnioski o utworzenie kierunków o nazwach zgodnych z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów.

Zaopiniowano wnioski o utworzenie na studiach pierwszego stopnia takich kierunków, jak: „ekonomia" – 3 wnioski, „zarządzanie" – 4, „logistyka" – 3, „gospodarka przestrzenna" – 1, „turystyka i rekreacja" – 3. Jeden tylko wniosek dotyczył utworzenia kierunku o nowej nazwie „zarządzanie rozwojem regionalnym". Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia dotyczyły również kierunków takich jak: „ekonomia" – 7 wniosków, „logistyka" – 2, „turystyka i rekreacja" – 2, „zarządzanie" – 2.

Zaopiniowano aż 12 wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunkach studiów tworzonych w wydziałach zamiejscowych, które związane były z koniecznością przekształcenia Zamiejscowych Ośrodków Dydaktycznych. Trzeba wspomnieć, że wśród opiniowanych wniosków 5 dotyczyło kierunków o profilu praktycznym, prowadzenie których umożliwiły przepisy znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Uczelnie publiczne (zawodowe) złożyły tylko 3 wnioski o utworzenie kierunków studiów o profilu praktycznym.

Zespół w 2013 roku sporządził 6 opinii dla jednostek Uczelni, które wystąpiły do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych o uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora lub doktora habilitowanego. Były to pozytywne opinie o jakości kształcenia wystawione głównie na podstawie Uchwał Państwowej/Polskiej Komisji Akredytacyjnej dotyczących ocen jakości kształcenia przyznanych dla prowadzonych przez te jednostki kierunki studiów oraz raportów powizytacyjnych. Opinie te uwzględniały takie obszary jakości kształcenia, jak koncepcje i programy kształcenia, potencjał kadrowy, końcowe efekty kształcenia, tj. poziom prac dyplomowych oraz proces doskonalenia jakości kształcenia. Opinie, o których mowa wystawiono z uwagi na:

- ubieganie się o uprawnienia do nadawanie stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauki ekonomiczne dyscyplina ekonomia

– Wydziałowi Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie;
- ubieganie się o uprawnienia do nadawanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauki ekonomiczne dyscyplina ekonomia – Wydziałowi Ekonomii i Zarządzania Uczelni Łazarskiego w Warszawie oraz Wydziałowi Finansów i Zarządzania Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu oraz
- ubieganie się o uprawnienia do nadawanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauki ekonomiczne dyscyplina finanse – Wydziałowi Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wydziałowi Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku oraz Wydziałowi Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Wszystkie wnioski o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych zostały przez Zespół zaopiniowane pozytywnie.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	15	***ekonomia***	ogólnoakademicki	**3**	2	1	
			praktyczny				
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		logistyka	ogólnoakademicki	**2**		2	
			praktyczny	**1**		1	
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**3**	2	1	
			praktyczny				
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**3**		3	
			praktyczny	**1**		1	
		zarządzanie rozwojem regionalnym	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	18	***ekonomia***	ogólnoakademicki	**7**	2	4	1
			praktyczny				
		logistyka	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**2**			2
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**2**		2	
			praktyczny				
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**7**	4	3	
			praktyczny				

Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	**12**	***ekonomia***	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**9**	9		
			praktyczny	**1**	1		
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	**1**	***gospodarka przestrzenna***		**1**		1	
Inne	**1**			**1**	1		
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**6**			**6**	6		
Razem	**53**			**53**	**29**	**21**	**3**

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	**Ogółem**	**Wnioski**			
		Uczelnie publiczne		**Uczelnie niepubliczne**	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**16**	4		4	8
Pozytywne z zaleceniami	**13**	1		5	7
Negatywne	**21**	1	3		17
W toku	**3**				3
Razem	**53**	**6**	**3**	**9**	**35**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Uczelnie niezadowolone z uchwał Polskiej Komisji Akredytacyjnej, korzystając z możliwości złożenia wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy złożyły w 2012 r. – 15 takich wniosków na 21 wydanych opinii negatywnych. Spośród tych 15 wniosków 6 wniosków zostało zaopiniowanych w drodze odwołania pozytywnie, 2 pozytywnie z zaleceniami, a w przypadku 7 wniosków utrzymano w mocy negatywną opinię PKA. Pozytywne zaopiniowanie wniosków, które w pierwotne otrzymały negatywną opinię wynikało z pełnego dostosowania się do wymagań sformułowanych w uchwałach PKA. Zalecenia w dwóch przypadkach zastosowano wówczas, gdy uchybienia były bardzo drobne i dotyczyły np. zwiększenia wymiaru praktyk zawodowych i zajęć praktycznych zapewniających realizację zakładanych efektów kształcenia na studiach pierwszego stopnia o profilu praktycznym oraz skorygowania obsady

zajęć dydaktycznych tak, aby prowadzące je osoby posiadały właściwy dorobek naukowy związanej z założonymi efektami kształcenia.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**15** / **100%**	6 / 40%	2 / 13%	7 / 40%

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Spośród 45 zaopiniowanych wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunkach studiów, Zespół pozytywnie zaopiniował ogółem 23 wnioski, co stanowi 51,1% ogółu złożonych wniosków, w tym do prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia 7 wniosków zaopiniowano pozytywnie na 18 złożonych, czyli 38,8% ogółu wniosków. W odniesieniu do 13 wniosków zaopiniowanych pozytywnie zostały sformułowane zalecenia. Zalecenia te będą weryfikowane przez PKA w drodze akredytacji. Na sformułowanie powyższych zaleceń Zespół decydował się wówczas, gdy wniosek miał drobne uchybienia i istniała pełna możliwość ich wdrożenia. Zalecenia te dotyczyły głównie: zwiększenia oferty zajęć do wyboru w językach obcych, zapewnienia właściwej obsady zajęć dydaktycznych, wskazania dyscyplin naukowych, w których określono efekty kształcenia, przypisania punktów ECTS zajęciom praktycznym, wzbogacenia zasobów bibliotecznych – głównie w wydziałach zamiejscowych. Jeden wniosek o przywrócenie uprawnień na kierunku „gospodarka przestrzenna" na poziomie studiów I stopnia zaopiniowano negatywnie, gdyż uczelnia nie przedstawiła satysfakcjonującego programu naprawczego wskazującego, iż zalecenia wydane przy negatywnej ocenie jakości kształcenia przez PKA, zostały zrealizowane.

Negatywne opinie dotyczące wniosków o utworzenie nowych kierunków studiów wynikały między innymi z następujących powodów:

- zbyt ogólne było ujęcie efektów kształcenia zarówno w zakresie wiedzy, jak i umiejętności, które nie podkreślało tożsamości kierunku i mogło być wykorzystane niemal dla każdego kierunku z danego obszaru kształcenia, a ponadto ograniczało możliwość ich weryfikacji;
- wprowadzenia zbyt dużej liczby efektów kształcenia, co ograniczało możliwość ich właściwego rozwinięcia na poziomie specyficznych efektów, jak i na poziomie efektów przedmiotowych;
- braku wskazania dyscyplin naukowych, w których osadzono efekty kształcenia;
- osadzania bez właściwego uzasadnienia efektów kształcenia w zbyt wielu obszarach kształcenia;

- dla kierunków studiów o profilu inżynierskim, głównie na takich kierunkach studiów, jak: „logistyka" i „gospodarka przestrzenna" nie zawsze uwzględniano wszystkie efekty kształcenia określone w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla tego typu studiów;
- braku informacji o konsultacjach z przedstawicielami rynku pracy przy budowaniu oferty dydaktycznej;
- braku powiązania koncepcji kształcenia ze strategią jednostki i misją uczelni.

Kluczowym powodem negatywnych opinii o wnioskach o utworzenie kierunków na poziomie studiów drugiego stopnia były zastrzeżenia do minimum kadrowego. Na 7 negatywnych opinii, aż 6 zawierało zarzuty w tym zakresie. Również w przypadku studiów pierwszego stopnia 4 wnioski zaopiniowano negatywnie z tego powodu. A zatem pomimo bardziej elastycznego wymogu w zakresie minimum kadrowego określonego w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) wciąż minimum kadrowe jest istotnym powodem negatywnych opinii o wnioskach (choć jednak z mniejszym nasileniem aniżeli to miało miejsce według wcześniej obowiązujących regulacji prawnych). Również poważne zastrzeżenia dotyczyły obsady zajęć dydaktycznych, a więc braku zgodności między dorobkiem i specjalnością naukową a zakresem merytorycznym powierzanych przedmiotów. W przypadku profilu praktycznego brano pod uwagę również dorobek zawodowy osób mających prowadzić zajęcia dydaktyczne. Formułowano zastrzeżenia do sylabusów zwracając uwagę na brak bilansu nakładu pracy studenta, wskazania odpowiednich form i sposobów weryfikacji efektów kształcenia.

Zastrzeżenia budził stan przygotowań do wdrożenia dla wnioskowanego kierunku studiów wewnętrznego sytemu zapewnienia jakości kształcenia. Nie wskazywano w jaki sposób uczelnia będzie wykorzystywać opinie studentów, absolwentów i interesariuszy zewnętrznych do doskonalenia procesu dydaktycznego, nie wskazywano sposobów weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich etapach procesu dydaktycznego, a w szczególności w procesie dyplomowania.

Baza dydaktyczna nie zawsze odpowiadała wymogom procesu dydaktycznego jak np. dla kierunku „gospodarka przestrzenna" i „logistyka" brak było odpowiednich pracowni, programów komputerowych.

W przypadku opiniowania wniosków o utworzenie kierunków studiów na poziomie studiów drugiego stopnia nie były wystarczająco rozwinięte badania naukowe, brak było udokumentowania (np. w postaci publikacji) osiąganych efektów badawczych. Biblioteki nie miały odpowiednich zasobów, w tym literatury zagranicznej, możliwości korzystania z WBN.

Formułując negatywne opinie o wnioskach dotyczących praktycznego profilu kształcenia zwracano uwagę na wymiar praktyk zawodowych, organizację zajęć w środowisku pracy, obsadę zajęć przez nauczycieli posiadających doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, współpracę z wybitnymi praktykami.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen															
														Inne (wymienić jakie)					
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Przyporządkowanie zakładanych efektów kształcenia do obszarów kształcenia	Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia	Misja i strategia	Warunki rekrutacji	Przypisanie kierunku do dyscyplin naukowych	ECTS i zajęcia praktyczne
1.	*ekonomia*	I	zalecenia										2	1				2
			opinie negatywne			1	1			1	2	2	1	1				1
		II	zalecenia					1										
			opinie negatywne			1	4	1	4	2	3	1	4	4	2	2		3
2.	*gospodarka przestrzenna*	I	zalecenia															
			opinie negatywne				1	1		2	1			1				
3.	*logistyka*	I	zalecenia									1		1				
			opinie negatywne			1		1		1		2	3	1		1	1	
4.	*turystyka i rekreacja*	I	zalecenia			2							1	1				
			opinie negatywne			1	1					1	2	1			1	1
		II	zalecenia															
			opinie negatywne			1							1	1				
5.	*zarządzanie*	I	zalecenia			2	3	1		1	1	3	4	2	1		3	2
			opinie negatywne					2					2	1	1			2
		II	zalecenia			1		1						2				
			opinie negatywne			1	2	1	3	1	1	1	2	2	1			1
6.	*zarządzanie rozwojem regionalnym*	I	zalecenia															
			opinie negatywne			1	1					1	1	1				
	Razem	I	zalecenia			**4**	**3**	**1**		**1**	**1**	**4**	**7**	**5**	**1**		**3**	**4**
			opinie negatywne			**4**	**4**	**4**		**4**	**3**	**6**	**9**	**6**	**1**	**1**	**2**	**4**
		II	zalecenia			**1**		**2**						**2**				
			opinie negatywne			**3**	**6**	**2**	**7**	**3**	**4**	**2**	**7**	**7**	**3**	**3**		**4**

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Stopień przygotowania uczelni do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji, na podstawie złożonych wniosków o nowe kierunki studiów można ocenić jako bardzo zróżnicowany. Ponadto trzeba zaznaczyć, iż ocena ta dotyczy tylko jednostek nie spełniających wymogów art. 11 ust. 1 ustawy, a więc nie posiadających uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Po pierwsze Uczelnie nie wykorzystywały szansy tworzenia nowych koncepcji kształcenia, a raczej odwoływały się do kierunków tradycyjnych, bazując na programach kształcenia nawiązujących do standardów kształcenia. Tylko jeden wniosek dotyczył nowego kierunku „zarządzanie rozwojem regionalnym". Uczelnie mają trudności w precyzyjnym określaniu efektów kształcenia stosując ogólne ich ujęcie, co nie wskazuje na wyrazistą tożsamość kierunku i utrudnia ich weryfikację. Z drugiej strony spotyka się wnioski ze zbyt dużą liczbą określonych efektów kształcenia (np. 60), co z kolei ogranicza możliwość ich rozwinięcia w efektach specjalnościowych i przedmiotowych.

Na ogół uczelnie dobrze wybierają efekty obszarowe, choć spotyka się wnioski, w których zapożycza się efekty z kilku obszarów, osadzając bez szczególnego uzasadnienia kierunek w kilku obszarach, np. wprowadzenie przedmiotu matematyka do programu kształcenia uczelnie traktowały niepotrzebnie jako obowiązek osadzenia kierunku w dwóch obszarach nauk: ścisłych i społecznych. Zdarzały się również przypadki, iż tylko z powodu wprowadzenia do programu języków obcych osadzano kierunek o profilu ekonomicznym w obszarze nauk społecznych i humanistycznych.

Na ogół dobrze były budowane macierze efektów kształcenia choć spotkano przypadki, w których przedmioty były podpinane pod niewłaściwe efekty kształcenia, np. przedmiot rachunkowość był podpięty pod efekt „umiejętność zarządzania czasem".

Uczelnie nie określały efektów kształcenia dla praktyk zawodowych, co jest w świetle nowych regulacji prawnych, a przede wszystkim w świetle deklarowanych efektów kształcenia konieczne. Uczelnie nie wskazują również dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia. Są trudności w określaniu zajęć praktycznych. Uczelnie traktują zajęcia aktywne jako praktyczne, a nie jako odbywające się w środowisku pracy lub zbliżonym do środowiska pracy. Są też pewne trudności we właściwym określaniu udziału zajęć z nauk podstawowych, co wynika z braku jednoznacznej interpretacji przepisu.

Problem minimum kadrowego wciąż istnieje, a w szczególności uwidacznia się w na studiach drugiego stopnia, dla których nie jest łatwo pozyskać kadrę aktywną naukowo o właściwym profilu dorobku naukowego odpowiadającego zakładanym efektom kształcenia i gotową podjąć pracę w uczelni będącej podstawowym miejscem pracy. Trzeba jednak podkreślić, że obecne

regulacje prawne są bardziej elastyczne i uczelnie, które dobrze określą efekty kształcenia mogą wskazać dyscypliny podstawowe i wspomagające, co w znacznym stopniu ułatwia budowanie minimum kadrowego.

Trudności pojawiły się także w przygotowaniu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości do wdrożenia na wnioskowanych do uruchomienia kierunkach studiów, w szczególności nie wskazywano na opracowanie systemów weryfikacji etapowych oraz końcowych efektów kształcenia. Brak było wskazań, w jaki sposób będą wykorzystywane opinie absolwentów i interesariuszy zewnętrznych w doskonaleniu oferty dydaktycznej.

Uczelnie w niewielkim stopniu przygotowane są do wprowadzenia profilu praktycznego. Brak jest porozumień z przedstawicielami pracodawców o współpracy w zakresie organizacji procesu dydaktycznego w środowisku pracy, w tym organizacji praktyk i staży zawodowych o znacznie większym wymiarze. Relatywnie w znikomym stopniu uczelnie podjęły współpracę z przedstawicielami rynku pracy w celu zasięgania opinii o zakładanych efektach kształcenia. Również nie we wszystkich uczelniach rozpoczął się proces budowania strategii rozwoju na poziomie wydziałów, co znajduje odzwierciedlenie w składanych przez uczelnie wnioskach.

3. Zespół Nauk Społecznych i Prawnych działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych

Autorzy: dr hab. Krzysztof Szewior,
mgr inż. Katarzyna Nowak, Artur Gawryszewski

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół w roku akademickim rozpatrzył łącznie 154 spraw, co sytuuje go na pierwszym miejscu pod względem prowadzonych spraw. Praca Zespołu skupiała się na dwóch zasadniczych obszarach, to jest na opiniowaniu wniosków oraz ocenie jakości kształcenia. Ponadto w 24 przypadkach uczelnie wnioskowały o ponowne rozpatrzenie sprawy: 5 przypadków dotyczyło oceny jakości kształcenia, a 19 – wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia studiów.

Relacja pomiędzy liczbą wniosków i ocen była w zasadzie wyrównana, bowiem oceniano 60 wniosków i przeprowadzono 69 ocen.

Zespół był bardzo aktywny na polu weryfikacji jakości kształcenia, które realizowano w ramach ocen programowych. Przeprowadzono ich łącznie 59. W zdecydowanie mniejszym stopniu Zespół podejmował oceny instytucjonalne (10), służące diagnozie działalności podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, w tym ocenie jakości kształcenia na prowadzonych przez nią studiach trzeciego stopnia i studiach podyplomowych.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

W 2012 roku przeprowadzono 8 wizytacji instytucjonalnych, w dwóch przypadkach odstąpiono od przeprowadzenia takiej oceny bowiem w związku z wprowadzonymi zmianami w strukturze organizacyjnej uczelni, jednostki przestały spełniać wymagania ustawowe.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Katolicki Uniwersytet Lubelski	1	7	2	9
2.	Uniwersytet Gdański	1	2	2	6
3.	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	1	4	2	13
4.	Uniwersytet Łódzki	1	3	1	13
5.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	1	7	2	2
6.	Uniwersytet Opolski	1	10	4	8
7.	Uniwersytet Rzeszowski	1	3		9
8.	Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie	1	3	1	6
9.	Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	1			
10.	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	1			
	Razem	**10**	**39**	**14**	**66**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

W roku 2012 w Zespole Nauk Społecznych i Prawnych przeprowadzono osiem ocen instytucjonalnych. Wszystkie oceny odbyły się w uczelniach uniwersyteckich. W ocenianych jednostkach prowadzono łącznie 39 kierunków studiów, 14 studiów doktoranckich oraz 66 studiów podyplomowych, przy czym w poszczególnych jednostkach oceny te były zróżnicowane. W jednym przypadku były to tylko dwa kierunki, w trzech przypadkach po trzy kierunki, w jednym cztery kierunki, w dwóch przypadkach po siedem kierunków oraz w jednym przypadku aż dziesięć kierunków. Mniej zróżnicowana była w ocenianych jednostkach liczba studiów doktoranckich, w jednym przypadku nie prowadzono studiów, w dwóch przypadkach prowadzono jedne studia, w czterech dwa oraz w jednym cztery studia doktoranckie. Podobnie zróżnicowana była liczba studiów podyplomowych, która wahała się od 2 do 13 w ocenianej jednostce.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
10		7	1		2

Wśród przeprowadzonych ocen instytucjonalnych przeważały oceny pozytywne. Otrzymało je aż siedem z ośmiu akredytowanych jednostek. W jednym przypadku jednostka otrzymała ocenę warunkową. Taki wynik świadczy dobrze o ogólnym przygotowaniu jednostek do oceny instytucjonalnej. Należy jednak zwrócić uwagę na brak ocen wyróżniających.

Tabela nr 3.

| Rodzaj oceny | **Liczba ocen** | Kryteria oceny instytucjonalnej | | | | |

ocenę pozytywną, dwie jednostki otrzymały ocenę wyróżniającą, kolejnych pięć ocenę w pełni. Świadczy to o właściwym rozumieniu znaczenia tego kryterium i o poprawności podejmowanych w tym zakresie działań. W kryterium drugim, kluczowym dla oceny instytucjonalnej (wewnętrzny system jakości kształcenia) w tej grupie tylko jedna jednostka otrzymała ocenę wyróżniająca, kolejnych sześć ocenę w pełni. Należy to również uznać za dobry wynik mając na uwadze złożoność tego kryterium. W kryterium trzecim (studia doktoranckie i podyplomowe) zwraca uwagę brak oceny wyróżniającej, przy sześciu ocenach w pełni i jednej znacząco. Również ten wynik należy uznać do poprawny, szczególnie w kontekście, że studia tego typu nie podlegały wcześniej ocenie. W kryterium czwartym zasoby kadrowe i finanse jednostki mamy dwie oceny wyróżniające, cztery w pełni oraz jedną znaczącą. Należy zwrócić uwagę, że w tym kryterium zwarte są dwie składowe, których ocena może być zróżnicowana co może rzutować na ocenę całego kryterium. Chodzi przede wszystkim o zasoby kadrowe, które na uczelniach uniwersyteckich są z reguły wysokie oraz o finanse, z którymi coraz więcej uczelni publicznych ma problemy. Kolejne dwa kryteria (badania naukowe i współpraca krajowa i międzynarodowa) w tej grupie jednostek oceniono podobnie, to jest dwie jednostki otrzymały ocenę wyróżniająca, pięć w pełni. Siódme kryterium (system wsparcia studentów i doktorantów) we wszystkich jednostkach oceniono w pełni, natomiast ósme kryterium (przepisy wewnętrzne normujące procesy zapewnienia jakości) w sześciu jednostka na w pełni natomiast w jednej znacząco. Sumując w grupie jednostek ocenianych pozytywnie nie zanotowano znacznych różnic w ocenie poszczególnych kryteriów, przeważały oceny w pełni, przy niewielkiej liczbie ocen wyróżniających.

W grupie ocenianych jednostek znalazła się jednostka, która uzyskała ocenę warunkową, bowiem aż w sześciu kryteriach (w tym w pierwszych dwóch kluczowych) została oceniano jako znacząco. W jednostce tej jedynie kryterium trzecie i piąte oceniono w pełnio. Oznacza to, że jednostka ta mimo otrzymania uprzednio pozytywnych oceny jakości kształcenia na wizytowanych kierunkach studiów powinna zintensyfikować działania udoskonalające jej funkcjonowanie jako jednostki.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W 2012 r. nie złożono wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy od dokonanych przez Zespół ocen instytucjonalnych.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Wśród kierunków i jednostek wyznaczonych do oceny programowej dominowały prowadzone w uczelniach niepublicznych

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny										
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające	**4**	**2**	2				**2**	2				
Oceny pozytywne	**31**	**8**	7		1		**23**	15		8		
Oceny warunkowe	**5**						**5**	3		2		
Oceny negatywne	**5**						**5**	2+2*	1*			
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**15**						**15**	15				
Razem	**60**	**10**	**9**		**1**		**50**	**39**	**1**	**10**		

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (3)

2. Analiza wyników ocen programowych.

Spośród ocen programowych przeprowadzonych przez Polską Komisję Akredytacyjną, Zespół nauk społecznych i prawnych kierowany przez dr. hab. Krzysztofa Szewiora, przyznał oceny wyróżniające czterem jednostkom (2 w uczelniach publicznych i 2 w uczelniach niepublicznych). Przy czym kierunki w ww. jednostki były oceniane po raz pierwszy.

Przyznano 30 ocen pozytywnych, w tym 7 dla jednostek w uczelniach publicznych i 23 w uczelniach niepublicznych. Spośród jednostek w uczelniach publicznych, które uzyskały ocenę pozytywną, 6 było ocenianych po raz pierwszy, jedna była po uprzedniej ocenie pozytywnej. Z kolei, wśród pozytywnie ocenionych jednostek w uczelniach niepublicznych, 15 zostało ocenionych po raz pierwszy i 8 po ocenie pozytywnej.

6 jednostek uzyskało ocenę warunkową, w tym 1 w uczelni publicznej i 5 w uczelniach niepublicznych. Ponadto wystawiono 5 ocen negatywnych, wszystkie oceny negatywne przyznano jednostkom w uczelniach niepublicznych.

Odstąpienie /zawieszenie wydania oceny dotyczyło ogółem 15 jednostek, wyłączniew uczelniach niepublicznych, przy czym oceny te miały odbyć się po raz pierwszy.

Ogółem, w ramach oceny programowej w roku 2012 r., wystawiono 60 ocen, 10 dla jednostek w uczelniach publicznych i 49 dla jednostek w uczelniach

niepublicznych. W sumie, spośród tych ocen, 48 ocen było pierwszymi ocenami, 11 ocenami powtórnymi.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
administracja	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Warszawska		1				**3**
		Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie				1		
		Uniwersytet Łódzki – Filia w Tomaszowie Mazowieckim		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Ostrołęce		1				**9**
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Łodzi					1	
		Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach					1	
		Collegium Varsoviense w Warszawie					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi			1			
		Wyższa Szkoła Służb Publicznych ASESOR we Wrocławiu		1				
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku					1	
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku		1				
Razem		13		7	**1**	**1**	**4**	**13**
bezpieczeństwo narodowe	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wszechnica Polska – Szkoła Wyższa TWP w Warszawie		1				**3**
		Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
Razem		3		**2**		**1**		**3**

bezpieczeństwo wewnętrzne	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wszechnica Polska – Szkoła Wyższa TWP w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1				**2**
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie					1	
Razem		2		**1**			**1**	**2**
pedagogika	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – Wydział Zamiejscowy w Stalowej Woli		1				**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach – Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Uniwersytet Warszawski		1				
		Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie		1				
		Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie + Zamiejscowe Ośrodki Dydaktyczne w Nowym Sączu i Tarnowie	1					
	Zawodowe uczelnie publiczne	Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku			1			**2**
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi			1			**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		**9**
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi – WZ w Koninie					1	
		Pomorska Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Gdyni			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna – TWP w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Pabianicach		1				
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy				1		
		Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna – TWP w Warszawie – WZ w Olsztynie		1				
Razem		17	**1**	**9**	**4**	**2**	**1**	**17**
pedagogika specjalna	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku – WZ w Tarnowie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**

politologia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie				1*		**11**
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach					1	
		Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				
		Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie – WZ w Krakowie		1				
		Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim					1	
		Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu					1	
		Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim					1	
		Puławska Szkoła Wyższa w Puławach					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie – WZ w Olsztynie					1	
		Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie					1	
Razem		11		**3**		**1**	**7**	**11**
prawo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski	1					**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	1					**1**
Razem		2	**2**					**2**
socjologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Zielonogórski		1				**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej	1					**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				**6**
		Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania Personelem w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie		1				
		Collegium Humanitatis w Świdnicy		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego w Łomży		1				
Razem		8	**1**	**6**			**1**	**8**

stosunki międzynarodowe	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku					1	**2**
		Wyższa Szkoła Cła i Logistyki w Warszawie		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**
Ogółem wszystkie kierunki		60	**4**	**31**	**5**	**5**	**15**	**60**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (3)

Ocenie poddano następujące kierunki studiów:
– „administracja” w 13 przypadkach,
– „bezpieczeństwo narodowe” w 3 przypadkach,
– „bezpieczeństwo wewnętrzne” w 1 przypadku,
– „dziennikarstwo i komunikacja społeczna” w 2 przypadkach,
– „pedagogika w 17 przypadkach,
– „pedagogika specjalna” w 1 przypadku,
– „politologia” w 10 przypadkach,
– „prawo” w 2 przypadkach,
– „socjologia” w 8 przypadkach,
– „stosunki międzynarodowe” w 2 przypadkach.

Tabela nr 7.

| Kierunek | Rodzaj oceny | Liczba | Kryteria oceny programowej | | |

prawo	politologia			pedagogika specjalna	pedagogika				
wyróżniająca	odstąpienie	negatywna	pozytywna	pozytywna	odstąpienie	negatywna	warunkowa	pozytywna	wyróżniająca
2	**7**	**1***	**3**	**1**	**1**	**1+1***	**4**	**9**	**1**
2			3	1				3	1
							3	3	
		1				1			
2			3	1				6	1
							3		
		1				1			
2			3	1				6	1
							3		
		1				1			
2			3	1				2	1
							3	4	
		1				2			
2			1				2	1	1
			1	1			1		
						1			
1			1				1	1	
							2		
								1	
2									1
			1	1			1	2	
			2			1	2	4	
		1							
						1			
2			3	1				6	1
							3		
		1				1			

| | | |

2.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Z kolei oceny negatywne otrzymało 5 uczelni, tj. 11,1% uczelni ocenianych. Należy do nich 1 uczelnia publiczna i 4 uczelnie niepubliczne:

- Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie – kierunek: „administracja",
- Wyższa Szkoła Społeczno – Ekonomiczna w Warszawie – kierunki: „bezpieczeństwo narodowe" oraz „pedagogika",
- Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy – kierunek: „pedagogika",
- Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im Jerzego Giedroycia w Warszawie – kierunek: „politologia".

Występujące w przyprowadzonych kontrolach programowych oceny negatywne dotyczyły najczęściej kryterium: 1, 2, 3, 4 i 5.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**7 / 100 %**	1 / 14,3%	2 / 28,6%	4 / 57,1%

W 2012 r. złożono łącznie siedem wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy od dokonanych przez Zespół ocen programowych, w tym:

1/ trzy wnioski od ocen negatywnych (43% ogółu wniosków odwoławczych);

2/ dwa wnioski od ocen warunkowych (29% ogółu wniosków odwoławczych);

3/ jeden wniosek od oceny pozytywnej z zaleceniami (14% ogółu wniosków odwoławczych);

4/ jeden wniosek od oceny pozytywnej (14% ogółu wniosków odwoławczych).

W stosunku do dokonanych ocen programowych (60) liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy nie jest wysoka i stanowi 12% ogólnej liczby ocen programowych. Największy udział wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy występuje w odniesieniu do ocen negatywnych (3 wnioski na 5 ocen programowych, co stanowi 60% łącznej liczby negatywnych ocen programowych). W stosunku do ocen pozytywnych udział ten stanowi 3% łącznej liczby tych ocen, zaś pozytywnych z zaleceniami udział ten wynosi – 18% łącznej liczby tych ocen. W zdecydowanej większości wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy wnioskodawcy dołączają nowe dokumenty oraz informacje, jednak w odniesieniu do 60% przedstawionych wniosków nie wpływały one na zmianę uprzednio sformułowanej oceny.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach	**2**	pedagogika	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**23**	administracja	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		administracja europejska	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		bezpieczeństwo narodowe	ogóloakademicki	**2**	2		
			praktyczny				
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogóloakademicki	**4**	1	3	
			praktyczny	**3**	1	2	
		dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		pedagogika	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		pedagogika specjalna	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
			ogóloakademicki i praktyczny	**1**		1	
		praca socjalna	ogóloakademicki	**3**	1	1	1
			praktyczny				
		prawo	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		projektowanie aktywności społecznej	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		zarządzanie państwem	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				

Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**16**	administracja	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		bezpieczeństwo narodowe	ogóloakademicki	**2**		2	
			praktyczny				
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny	**1**		1	
		pedagogika	ogóloakademicki	**5**	2	3	
			praktyczny				
			ogóloakademicki i praktyczny	**1**		1	
		prawo	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		stosunki międzynarodowe	ogóloakademicki	**4**	1	2	1
			praktyczny				
		administracja	ogóloakademicki	**3**	1		2
			praktyczny				
		administracja europejska	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		bezpieczeństwo narodowe	praktyczny				
			praktyczny	**1**		1	
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		pedagogika	ogóloakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny	**1**			1
		praca socjalna	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		stosowana psychologia zwierząt	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		stosunki międzynarodowe	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
Inne (Wnioski o stwierdzenie spełnienia wymagań do prowadzenia kształcenia)	**1**	administracja i polityka publiczna		**1**	1		
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**5**	nauki o bezpieczeństwie, pedagogika (x2), nauki o administracji, nauki o polityce		**5**	5		
Razem	**60**			**60**	**23**	**29**	**8**

Rozpatrzono 60 wniosków w tym dotyczących 5 opinii o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych i jeden wniosek o stwierdzenie spełnienia wymagań do prowadzenia kształcenia. Uczelnie przedstawiły 23 wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów pierwszego stopnia, spośród których najwięcej dotyczyło kierunku „bezpieczeństwo wewnętrzne" – 7 wniosków, w tym 3 o profilu praktycznym, następnie kierunku „praca socjalna" – 3 wnioski o profilu ogólnoakademickim oraz „bezpieczeństwo narodowe" – 2 wniosków o profilu ogólnoakademickim. W przypadku pozostałych kierunków studiów: „pedagogika", „pedagogika specjalna", „administracja", „administracja europejska", „prawo", „zarządzanie państwem", „dziennikarstwo i komunikacja społeczna", „projektowanie aktywności społecznej" złożono po jednym wniosku.

Nieco mniejsza była liczba wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia i jednolitych studiów magisterskich. Wśród 16 wniosków, gdzie największą popularnością cieszył się kierunek „pedagogika" – 5 wniosków dotyczących profilu ogólnoakademickiego i jeden o profilu praktycznym, „stosunki międzynarodowe" – 4 wnioski o profilu ogólnoakademickim, „bezpieczeństwo wewnętrzne" i „bezpieczeństwo narodowe" – po dw a wnioski. Ponadto uczelnie złożyły po jednym wniosku na kierunki: „administracja" i „prawo".

W grupie wniosków o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia było 13 wniosków. Najwięcej wniosków dotyczyło „pedagogiki" (4 wnioski w tym 1 o profilu praktycznym) oraz „administracji" (3 wnioski o profilu ogólnoakademickim). Łącznie Zespół wydał 29 opinii negatywnych i 23 opinii pozytywnych. W toku procedur jest 8 wniosków.

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**9 (5 CK)**	5 (CK)		3	1
Pozytywne z zaleceniami	**14**	1	3	7	3
Negatywne	**29**	2		17	10
W toku	**8**	1	1	5	1
Razem	**60 (5 CK)**	**9 (5 CK)**	4	**32**	**15**

W roku 2012 do Zespołu wpłynęło 55 wniosków o nadanie uprawnień do kształcenia, co stanowiło 92% ogółu przekazanych wniosków. Analiza struktury składanych wniosków wskazuje, że 21,7% (13) wszystkich składanych wniosków pochodziło ze szkół niepublicznych, a pozostałe 78,3% (47) wniosków pochodziło ze szkół publicznych.

Analiza struktury podejmowanych przez Zespół opinii wskazuje, że 38,3% (23) wniosków zostało zaopiniowanych pozytywnie (9 wniosków) lub pozytywnie z zaleceniami (14 wniosków), 48% (29) zostało zaopiniowanych negatywnie, natomiast 13,3% (8) wniosków jest w trakcie opiniowania.

Analiza sformułowanych przez Zespół opinii odnośnie 52 zaopiniowanych wniosków w podziale na uczelnie publiczne i niepubliczne wskazuje, że szkoły publiczne są zdecydowanie bardziej skuteczne w formułowaniu swoich propozycji. Zespół sformułował opinie odnośnie 11 wniosków złożonych przez szkoły publiczne, z czego 81,8% (9) zostało zaopiniowanych pozytywnie (5) lub pozytywnie z zaleceniami (4), natomiast tylko 18,1% (2) wniosków szkół publicznych zostało zaopiniowanych negatywnie. Natomiast spośród 41 wniosków złożonych przez szkoły niepubliczne, jedynie 34,1% zostało zaopiniowanych pozytywnie (4) lub pozytywnie z zaleceniami (10), natomiast aż 65,9% (27) wniosków szkół niepublicznych zostało zaopiniowanych negatywnie.

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**19 / 100 %**	5 / 26,3 %	9 / 47,4 %	5 / 26,3 %

W 2012 r. złożono łącznie 19 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania uprawnienia do prowadzenia określonego kierunku studiów, co stanowi 28% ogółu złożonych wniosków oraz ponad 70% wniosków zaopiniowanych negatywnie.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1.	administracja	I	zalecenia		1	1						2	2 (WSZJK, interesariusze zew.)
			opinie negatywne		2	2	1	1					
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		2			1					1 (WSZJK)
2.	administracja i polityka publiczna	I	zalecenia		1			1					
			opinie negatywne										
3.	bezpieczeństwo narodowe	I	zalecenia		2	1		1			1	1	
			opinie negatywne		1			1			1	1	1 (WSZJK)
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1			2		1			1 (misja)
4.	bezpieczeństwo wewnętrzne	I	zalecenia		2								
			opinie negatywne	2	4			1		3	3	4	
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1			1	1	1			2 (misja, WSZJK)
5.	dziennikarstwo i komunikacja społeczna	I	zalecenia		1					1			1 (WSZJK)
			opinie negatywne										
6.	pedagogika	I	zalecenia		1			1					2 (rekrutacja, misja)
			opinie negatywne		4			2		2	3	2	3 (interesariusze zew., misja, WSZJK)
		II	zalecenia		1	1							
			opinie negatywne		3	2		3	3	3	3	2	3 (rekrutacja, WSZJK, interesariusze)
7.	pedagogika specjalna	I	zalecenia	1	1	1							
			opinie negatywne	1	1	1		1			1		

8.	praca socjalna	I	zalecenia			1							2 (misja, WSZJK)
			opinie negatywne		2		1	1		1		1	3 (interesariusze zew., misja, WSZJK)
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1			1		1		
9.	prawo	I	zalecenia										
			opinie negatywne				1	1				1	1 (interesariusze zew.)
10.	projektowanie aktywności społecznej	I	zalecenia		1								1(interesariusze zew.)
			opinie negatywne										
11.	stosowana psychologia zwierząt	I	zalecenia		1					1	1	1	2 (WSZJK, interesariusze zew.)
			opinie negatywne										
12.	stosunki międzynarodowe	I	zalecenia										
			opinie negatywne	1	1	1						1	
		II	zalecenia										
			opinie negatywne	1	2	1		2		1			
13.	zarządzanie państwem	I	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1		1					
	Razem	**I**	zalecenia	**1**	**11**	**4**		**3**		**2**	**2**	**4**	**10**
			opinie negatywne	**4**	**16**	**5**	**3**	**9**		**6**	**8**	**10**	**8**
		II	zalecenia		**1**	**1**							
			opinie negatywne	**1**	**10**	**4**		**9**	**5**	**6**	**4**	**2**	**7**

WSZJK – Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia

3. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

I. Przygotowanie uczelni wnioskujących o kształcenie na nowych kierunkach studiów na poziomie pierwszego stopnia.

Najwięcej negatywnych ocen w odniesieniu do kryteriów otrzymały wnioski dotyczące kierunku „bezpieczeństwo wewnętrzne" – 17 (w tym: plany studiów i programy nauczania – 4, praktyki studenckie – 4) i kierunku „pedagogika" – 16 (w tym: plany studiów i programy nauczania – 4, zasoby biblioteczne – 3).

Natomiast żadne z kryteriów nie zostało ocenione negatywnie w przypadku kierunków: „dziennikarstwo i komunikacja społeczna", „projektowanie

aktywności społecznej" i „stosowana psychologia zwierząt", mimo iż w odniesieniu do kierunku „stosowana psychologia zwierząt", podobnie jak do kierunku „bezpieczeństwo narodowe", sformułowano najwięcej zaleceń (po 6).

Nie formowano zaleceń w przypadku wniosków dotyczących kierunków „administracja" i „zarządzanie państwem".

II. Przygotowanie uczelni wnioskujących o uprawnienia do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia

Najwięcej negatywnych ocen w odniesieniu do kryteriów ocen otrzymały wnioski dotyczące kierunku „pedagogika" – 22 (w tym: plany studiów i programy nauczania – 3, obsada kadrowa – 3, badania naukowe – 3, baza dydaktyczna – 3, zasoby biblioteczne i czytelnia – 3), a najmniej wnioski dotyczące kierunku „administracja" – 4.

Najwięcej zaleceń w odniesieniu do kryteriów ocen zostało przekazanych w przypadku wniosków dotyczących kierunku „pedagogika" – 2 (w tym: plany studiów i programy nauczania – 1, sylabusy – 1).

Nie wydano zaleceń w odniesieniu do wniosków dotyczących następujących kierunków: „praca socjalna", „bezpieczeństwo wewnętrzne", „administracja", „bezpieczeństwo narodowe" i „stosunki międzynarodowe".

III. Wnioski

Uczelnie przy przygotowywaniu wniosków o nowe kierunki najwięcej problemów mają z prawidłowym opracowaniem planów studiów i programów nauczania, a najmniej z doborem kadry naukowo-dydaktycznej.

Najwięcej zaleceń i opinii negatywnych zostało sformułowanych w odniesieniu do kierunku „pedagogika".

4. Zespół działający w obszarze nauk ścisłych

Autorzy: prof. dr hab. Krzysztof Diks,
mgr Edyta Lasota-Bełżek

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół składa się z 6 członków. Członkowie Zespołu reprezentują w obszarze nauk ścisłych dyscypliny: chemia, fizyka, informatyka i matematyka. Jeden z członków zespołu jest przedstawicielem pracodawców. W swoich pracach Zespół posiłkuje się ekspertami merytorycznymi: 12 reprezentuje dziedzinę nauk chemicznych, 16 dziedzinę nauk fizycznych, w tym dyscypliny: 4 astronomię i 12 fizykę, 24 reprezentuje dziedzinę nauk matematycznych, w tym dyscypliny: 13 informatykę i 12 fizykę. Dodatkowo z Zespołem współpracuje 4 ekspertów posiadających dorobek naukowy w zakresie edukacji techniczno – informatycznej.

W roku 2012 Zespół dokonał 9 ocen instytucjonalnych, 11 ocen programowych, odstąpił od 5 ocen, zaopiniował 4 wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia, wydał dwie opinie o jakości kształcenia. W swoich pracach Zespół skorzystał z 16 ekspertów merytorycznych. Zespół działający w obszarze nauk ścisłych zrealizował 100% wizytacji zaplanowanych na rok 2012.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Oceny instytucjonalne zostały przeprowadzone w akademickich uczelniach publicznych (5 uniwersytetów i 2 politechniki). Spośród ocenionych jednostek uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora habilitowanego posiada: 1 jednostka – w zakresie astronomii, 2 jednostki – w zakresie chemii, 7 jednostek – w zakresie fizyki oraz 3 jednostki – w zakresie matematyki. Podstawą przeprowadzenia wizytacji w tych jednostkach był upływ terminu na jaki została wyznaczona ocena pozytywna głównie na kierunkach: „fizyka" lub „fizyka techniczna" (7 Uczelni) i w dwóch przypadkach na kierunku „chemia". Ponadto wszystkie jednostki spełniały wymagania określone w art. 48a ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). Na podkreślenie zasługuje, że 7 z wizytowanych jednostek ma kategorię I, a 2 kategorię II w ocenie parametrycznej MNiSW.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Gdański	1	5	4	1
2.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	1	5	2	4
3.	Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie	2	8	3	9
4.	Uniwersytet Łódzki	2	5	2	3
5.	Uniwersytet Warszawski	1	5	2	1
6.	Politechnika Gdańska	1	4	1	5
7.	Politechnika Poznańska	1	2	3	1
	Razem	**9**	**34**	**17**	**27**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
9	1	8			

Tabela nr 3.

| Rodzaj oceny | Liczba ocen | Kryteria oceny instytucjonalnej | | |

Do słabych stron wizytowanych jednostek należy zaliczyć:

– często nie w pełni wdrożone wewnętrzne systemy zapewniania jakości (Uwaga: odbyte wizytacje miały miejsce w czasie, w którym uczelnie dostosowywały się do nowych uwarunkowań prawnych);

– nie objęcie (formalnym) systemem zapewniania jakości studiów III stopnia i studiów podyplomowych (dotyczy to zwłaszcza punktacji ECTS i opisu efektów kształcenia według zasad KRK);
– niesatysfakcjonująca internacjonalizacja kształcenia na studiach I i II stopnia;
– niesatysfakcjonujące zaangażowanie studentów w przygotowanie i działanie systemu zapewniania jakości;
– zróżnicowany poziom rozwoju prowadzonych w jednostkach kierunków studiów; zazwyczaj jeden kierunek jest dominujący, biorąc pod uwagę jakość kadry i badań, a pozostałe zdecydowanie słabsze;
– niesatysfakcjonujący, wpływ interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na kształtowanie i funkcjonowanie wewnętrznego systemu jakości;
- często zbyt małe zainteresowanie studiami ze strony kandydata na studia, a co za tym idzie zbyt mała liczba studentów na studiach I i II stopnia;
- problemy finansowe.

Szanse:

- możliwość szybkiego dostosowywania oferty dydaktycznej do potrzeb zewnętrznych, a co za tym idzie oferowanie często unikalnych specjalności wynikających z prowadzonych w jednostce badań i z posiadanych specjalistów;
– wdrożenie wewnętrznych systemów zapewniania jakości;
– wykorzystanie potencjału badawczego jednostek do pozyskiwania nowych źródeł finansowania, zarówno w ramach projektów badawczych, jak i we współpracy ze środowiskiem gospodarczym;
– internacjonalizacja kształcenia, w tym intensyfikacja wymiany międzynarodowej studentów;
– wymóg monitorowania losów absolwentów, a co za tym idzie odpowiednie modyfikacje programów studiów;
– poprawa warunków lokalowych;
– skierowanie większego strumienia finansowego do wyróżniających się jednostek (KNOW, fundusze dla młodych pracowników naukowych);
– fundusze z UE;
– lepsze wykorzystanie, kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Zagrożenia:

– niestabilna sytuacja finansowa, a co za tym idzie problemy z zatrudnianiem młodej kadry i utrzymaniem infrastruktury badawczej i dydaktycznej;
– nikłe zainteresowanie studiowaniem na kierunkach ścisłych.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Jak już wspomniano wcześniej, wszystkie wizytowane jednostki posiadają bardzo wysokie punktacje w ocenie parametrycznej jednostek naukowych. Przekłada się to na jakość studiów doktoranckich prowadzonych przez te jednostki. Studenci biorą aktywny udział w badaniach prowadzonych w jednostkach. O jakości kształcenia świadczy jakość prowadzonych badań przez ich uczestników. Jakość ta jest potwierdzana publikacjami oraz powstającymi rozprawami doktorskimi. W wizytowanych jednostkach studenci w większości publikują w dobrych i bardzo dobrych czasopismach międzynarodowych. Uczelnie zapewniają doktorantom w większości bardzo dobre warunki do prowadzenia prac badawczych. Studenci mają też możliwość brania udziału w wymianie międzynarodowej.

W ocenionych jednostkach funkcjonuje tradycyjny model uczeń-mistrz, w którym za jakość pracy doktoranta odpowiada jego opiekun naukowy, a jakość studiów doktoranckich wynika przede wszystkim z bardzo wysokich wymagań i zasad prowadzenia prac naukowych w jednostkach – co należy podkreślić – które funkcjonowały długo przed wprowadzeniem formalnego systemu zapewniania jakości. Nowe rozwiązania ustawowe wymagały szeregu zmian zbliżając sposób organizacji studiów III stopniach do organizacji studiów I i II stopnia. Wiele wizytowanych jednostek było właśnie w okresie przystosowywania studiów III stopnia do nowych rozwiązań ustawowych: reorganizowano programy studiów, wprowadzano punktację ECTS, aktualizowano regulaminy studiów, dostosowywano system zapewniania jakości na studiach I i II stopnia do studiów III stopnia. Ocena tych nowych regulacji będzie możliwa dopiero po odbyciu całego cyklu kształcenia w tych nowych uregulowaniach.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

W wizytowanych jednostkach prowadzono stosunkowo niewiele studiów podyplomowych. W większości przypadków zespoły oceniające nie miały zastrzeżeń do jakości prowadzonych studiów podyplomowych. Były one prowadzone przez właściwie przygotowaną kadrę, cele i programy kształcenia były dokładnie opisane i podane do publicznej wiadomości. Do prowadzenia studiów często starano się zaangażować zewnętrznych specjalistów-praktyków, a same studia były przygotowywane w uzgodnieniu z interesariuszami zewnętrznymi. Podobnie, jak w przypadku studiów III stopnia, studia podyplomowe często nie były objęte wewnętrznymi systemami zapewniania jakości. Z drugiej strony finansowanie tych studiów ze źródeł zewnętrznych wymuszało na organizatorach ewaluację efektów kształcenia w sposób wymagany przez finansującego studia. Zmiany ustawowe, o których mowa wyżej dotyczyły również studiów podyplomowych. Uczelnie dostosowany więc sposób organizacji studiów podyplomowych dostosowywano też do nowych uregulowań prawnych i obiektywna ocena tych studiów przy nowych uregulowaniach będzie możliwa dopiero po odbyciu co najmniej jednego cyklu kształcenia.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Najlepszą odpowiedzią na to pytanie będą dwa reprezentatywne fragmenty z listów ustosunkowujących się do raportów zespołów oceniających:

Pragniemy wyrazić podziękowanie za wysoką ocenę dotyczącą funkcjonowania naszej jednostki i wszystkie przekazane, cenne uwagi. Dla Wydziału akredytacja instytucjonalna stworzyła doskonałą okazję zarówno do podsumowania osiągnięć, jak i wskazania tych procedur, które wymagają modyfikacji lub ulepszenia.

Pragniemy równocześnie wyrazić ogromne uznanie dla Zespołu Oceniającego PKA za profesjonalną wizytację, wysoki poziom merytoryczny i styl działania. Mieliśmy doskonałą okazję skorzystać z ogromnej wiedzy i doświadczeń członków Zespołu Oceniającego. Bardzo wiele się nauczyliśmy, a nabytą wiedzę już wdrażamy, szczególnie w zakresie sformalizowania i poprawy efektywności projakościowych.

Po niezwykle uważnej lekturze Raportu pragniemy podziękować Zespołowi zarówno za uznanie dla pewnych osiągnięć Wydziału, jak i za wskazanie niedociągnięć lub uchybień. Pierwsze pozwalają nam stwierdzić, iż zdecydowana większość naszych wysiłków jest udana i sprzyja kształceniu na wysokim, akademickim poziomie. Drugie zaś wytyczają ścieżki działań na przyszłość.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Rok 2012 był pierwszym rokiem pracy Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz Zespołu Nauk Matematycznych, Fizycznych i Chemicznych. Większość jednostek wyznaczonych do oceny programowej w roku 2012 zostało wskazanych przez zespół z poprzedniej kadencji. W trzech przypadkach wizytacji dokonano jeszcze w roku 2011, natomiast na początku 2012 przyjęto tylko uchwały w sprawie oceny wizytowanych jednostek. Dotyczyły one kierunku „informatyka" prowadzonego na Wydziale Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, a także kierunku „matematyka" realizowanego w Instytucie Pedagogicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Nowym Sączu.

Pozostałe oceny programowe zostały dokonane przez członków Zespołu i ekspertów nowej kadencji. Odbyło się 8 wizytacji. Celem 6 z nich było dokonanie powtórnej oceny programowej: 2 na kierunku „chemia", 1 na kierunku „edukacja techniczno-informatyczna", 1 na kierunku „informatyka", 2 na kierunku „matematyka". W pięciu przypadkach była to ponowna ocena po otrzymaniu oceny pozytywnej na skrócony okres, a tylko w jednym przypadku ponowna ocena nastąpiła na skutek otrzymania wcześniej przez jednostkę oceny warunkowej. W dwóch przypadkach oceny jakości kształcenia dokonano po raz pierwszy z inicjatywy PKA.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny											
		Uczelnie publiczne						Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie negatywnej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające													
Oceny pozytywne	**9**	9	1	1	1*	6							
Oceny warunkowe	**2**	1		1				1			1		
Oceny negatywne													
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**5**	5		1		4							
Razem	**16**	**15**	**1**	**3**	**1**	**10**		**1**			**1**		

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2. Analiza wyników ocen programowych.

Ocena na kierunku „informatyka" prowadzonym na Wydziale Fizyki, Astronomii i Informatyki Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, po wydanej wcześniej przez Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej ocenie negatywnej. Ocena negatywna była spowodowana głównie niedoborami kadrowymi. W wyniku ponownej wizytacji stwierdzono, że działania naprawcze podjęte przez Uczelnię były skuteczne, co pozwoliło na wydanie oceny pozytywnej.

Wizytacja na kierunku „informatyka" prowadzonym na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach miała na celu powtórną ocenę programową po warunkowej ocenie jakości kształcenia, wydanej w roku 2010. Niestety minimum kadrowe nadal budzi zastrzeżenia, a plany i programy studiów zawierały uchybienia, w związku z czym Wydział ponownie otrzymał ocenę warunkową.

Wizytacja w Instytucie Pedagogicznym miała na celu powtórną ocenę programową po ocenie pozytywnej wydanej w roku 2009 na skrócony okres. W Instytucie Pedagogicznym podjęto skuteczne działania naprawcze dotyczące głównie uchybień programowych i jakości prac dyplomowych. Działania te zaowocowały pozytywną oceną jakości kształcenia na kierunku „matematyka".

W przypadku 6 powtórnych ocen programowych stwierdzono, że działania naprawcze podjęte przez wizytowane jednostki okazały się na tyle skuteczne,

że we wszystkich wymienionych przypadkach możliwe było wydanie pozytywnej oceny jakości kształcenia na ocenianych kierunkach.

W dwóch przypadkach oceny jakości kształcenia dokonano po raz pierwszy z własnej inicjatywy PKA. Dotyczyło to kierunku „informatyka" oraz kierunku „edukacja techniczno-informatyczna". W obu przypadkach raport przygotowano zgodnie z *Załącznikiem nr 1 do Uchwały Nr 961/2011 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 24 listopada 2011r.* Kierunek „informatyka" oceniono pozytywnie, natomiast pierwsza ocena kierunku „edukacja techniczno-informatyczna" była negatywna. Głównym powodem były niedobory kadrowe i brak wewnętrznego systemu zapewniania jakości. Wniosek uczelni o ponowne rozpatrzenie oceny i przedstawione w nim działania naprawcze pozwoliły na zmianę oceny negatywnej na warunkową.

Powtórne oceny programowe wykazały, że oceniane jednostki z należytą uwagą podchodzą do zarzutów sformułowanych przez zespoły oceniające i wdrażają działania naprawcze. Najczęstszym zarzutem jest słabość kadry – mała aktywność naukowa, bądź też uprawianie dyscypliny naukowej „luźno" związanej z kierunkiem studiów. Dotyczy to zwłaszcza kierunków edukacja techniczno-informatyczna i informatyka.

Wszystkie oceny odnosiły się jeszcze do standardów kształcenia i przepisów o minimum kadrowym obowiązujących do września 2012. Ocena wpływu nowych uwarunkowań prawnych na jakość kształcenia będzie możliwa dopiero po kilku latach ich obowiązywania.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
chemia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				**2**
		Uniwersytet Wrocławski		1				
Razem		2		**2**				**2**
edukacja techniczno - informatyczna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Śląski w Katowicach		1				**2**
		Politechnika Śląska w Gliwicach					1	
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Mechatroniki w Katowicach					1	**2**
		Wyższa Szkoła Pedagogiczno – Techniczna w Koninie			1			
Razem		4		**1**	**1**		**2**	**4**
fizyka techniczna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy					1	**2**
		Politechnika Śląska w Gliwicach					1	
Razem		2					**2**	**2**
informatyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet w Białymstoku		1				**4**
		Uniwersytet Jagielloński w Krakowie		1*				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach			1			
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Administracji i Zarzadzania w Zawierciu					1	**1**
Razem		5		**3**	**1**		**1**	**5**

matematyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				**2**
		Uniwersytet Szczeciński		1				
	Zawodowe uczelnie	PWSZ w Nowym Sączu		1				**1**
Razem		3		**3**				**3**
Ogółem wszystkie kierunki		16		**9**	**2**		**5**	**16**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Tabela nr 7.

| Kierunek | Rodzaj oceny | **Liczba** | Kryteria oceny programowej | | | | | | | |

| | | |

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

W roku 2012 Zespół zaopiniował 5 wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia o profilu ogólnoakademickm: 3 na kierunku „matematyka" na poziomie studiów drugiego stopnia, 1 na kierunku „fizyka techniczna" na poziomie studiów pierwszego stopnia i 1 na kierunku „informatyka" na poziomie studiów pierwszego stopnia. Tylko wniosek dla informatyki dotyczył profilu praktycznego. Wszystkie wnioski Zespół zaopiniował negatywnie, przy czym w dwóch przypadkach – po rozpatrzeniu wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy – Prezydium PKA zmieniło opinie na pozytywne. Ponadto w dwóch przypadkach, na podstawie dotychczasowych ocen, wydano opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia odpowiednio do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dyscyplinie matematyka oraz do nadawania stopnia doktora w dyscyplinie matematyka.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**2**	fizyka techniczna	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		informatyka	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**3**	matematyka	ogóloakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny				
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	**1**	edukacja techniczno - informatyczna		**1**			1
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**2**	matematyka		**2**	2		
Razem	**8**			**8**	**4**	**3**	**1**

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**3**	3			
Pozytywne z zaleceniami	**1**	1			
Negatywne	**3**	3			
W toku	**1**	1			
Razem	**8**	**8**			

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Jak już wspomniano w punkcie 1, w dwóch przypadkach władze uczelni wniosły o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania uprawnień: do prowadzenia kształcenia na kierunku „matematyka" na poziomie studiów drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim oraz do prowadzenia kształcenia na kierunku „informatyka" na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym. Zarzuty skutkujące negatywną opinią dla kierunku „matematyka" dotyczyły: koncepcji kształcenia, kryteriów rekrutacji, programu studiów, organizacji zajęć niestacjonarnych, obsady zajęć, infrastruktury obliczeniowej, monitorowania karier absolwentów, badań naukowych. Nie były to jednak zarzuty fundamentalne odnoszące się do istoty ocenianego kryterium i możliwe było ich skorygowanie przez uczelnię, co też się stało. Zarzuty dla kierunku „informatyka" dotyczyły braku opisu efektów kształcenia dla części specjalności, nie uwzględnieniu w treściach kształcenia wszystkich efektów kształcenia, treści programowych niektórych przedmiotów niezgodnych ze zwyczajowo uznanymi treściami, braku kart niektórych przedmiotów, braku opisu form i metod nauczania na studiach niestacjonarnych, zbyt małego nacisku na weryfikowanie umiejętności praktycznych na studiach o profilu praktycznym, przydziału punktów ECTS nie odzwierciedlających nakładu pracy studenta, zbyt małej puli przedmiotów do wyboru, niewłaściwej kolejności przedmiotów w planie studiów, braku opisu efektów kształcenia dla praktyk zawodowych, braku dokumentacji przedstawiającej dorobek zawodowy osób spoza minimum kadrowego, braku dokumentacji potwierdzającej, że wszystkie zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym będą prowadzone przez osoby posiadające doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. W wyniku odpowiedzi uczelni można było oddalić istotne zarzuty, a pozostałe pozostawić jako zalecenia do realizacji podczas uruchamiania kierunku.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**2** / **100%**	1 / 50%	1 / 50%	

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Główną przyczyną opinii negatywnych jest niewypełnienie przez uczelnie warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.). Odnosi się to przede wszystkim do minimum kadrowego i planowanej obsady zajęć dydaktycznych, ponieważ część proponowanej kadry dydaktycznej nie posiadała dorobku naukowego w zakresie dyscyplin naukowych, do których odnosiły się efekty kształcenia.

Tabela nr 12.

Lp.	**Nazwa kierunku studiów**	**Poziom kształcenia**	**Rodzaj uwag**	**Kryteria ocen**									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1	fizyka techniczna	**I**	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1	1	1			1		
2	informatyka	**I**	zalecenia		1		1	1		1		1	
			opinie negatywne										
3	matematyka	**II**	zalecenia										
			opinie negatywne		2	2	1	2	1		2		
	Razem	**I**	zalecenia										
			opinie negatywne		**2**	**1**	**2**	**2**		**1**	**1**	**1**	
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		**2**	**2**	**1**	**2**	**1**		**2**		

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Na podstawie kilku wniosków nie można sformułować ogólnej opinii. Cztery oceny negatywne (jedna po ponownym rozpatrzeniu zamieniona na pozytywną) świadczą o tym, że uczelnie nie radzą sobie jeszcze z dostosowaniem przyjmowanych rozwiązań do nowych przepisów prawa.

5. Zespół działający w ramach obszarów nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych

Autorzy: prof. dr hab. Michał Kozakiewicz,
mgr Agnieszka Socha-Woźniak

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

W kompetencji Zespołu pozostają sprawy dotyczące dwóch obszarów kształcenia: nauk przyrodniczych oraz rolniczych, leśnych i weterynaryjnych. W poprzednich kadencjach sprawy z tego zakresu prowadziły odrębne zespoły tj.: Zespół Kierunków Studiów Przyrodniczych oraz Zespół Kierunków Studiów Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych. Posiedzenia Zespołu odbywały się raz w miesiącu (z wyjątkiem miesięcy wakacyjnych); w sumie w roku 2012 odbyło się 8 posiedzeń oraz przeprowadzono 3 głosowania drogą elektroniczną. Członek Zespołu – prof. dr hab. Halina Gabryś brała udział jako ekspert w pracach Litewskiej Komisji Akredytacyjnej, z kolei prof. dr hab. Remigijus Daubaras z Kaunas Botanical Garden of Vytautas Magnus University (Litwa) został zgłoszony jako zagraniczny ekspert Zespołu.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Ocena instytucjonalna jest nową formą oceny, wprowadzoną znowelizowana ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 z późn. zm.). Dlatego też liczba jednostek poddanych tej ocenie w roku 2012 nie jest duża i stąd nie jest jeszcze możliwa głęboka analiza jej wyników. Zgodnie z przyjętymi zasadami, ocenie instytucjonalnej mogą być poddawane jedynie te jednostki, w których co najmniej połowa prowadzonych kierunków studiów uzyskała w ocenie programowej wynik pozytywny lub wyróżniający. Dlatego w pierwszej kolejności do oceny instytucjonalnej wytypowane zostały uczelnie o ustalonej wysokiej renomie, a w nich – te wydziały, które prowadzą dydaktykę na dobrym lub bardzo dobrym poziomie. Wszystkie uczelnie, których jednostki poddane zostały ocenie instytucjonalnej są uczelniami publicznymi.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Gdański	1	5	3	1
2.	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	1	6	2	2
3.	Politechnika Łódzka	1	3	2	2
4.	Uniwersytet Szczeciński	1	4	1	3
5.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	1	3	2	
6.	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	1	4	1	3
7.	Uniwersytet Warszawski	1	4	1	1
	Razem	**7**	**29**	**12**	**12**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Wysokie wymagania dotyczące jakości kształcenia, jakie musi spełniać jednostka, by mogła zostać poddana ocenie instytucjonalnej (ocena programowa pozytywna lub wyróżniająca dla co najmniej połowy prowadzonych kierunków studiów) znalazły swoje odzwierciedlenie w uzyskanych dotychczas wynikach tych ocen. Wśród ocenionych dotychczas siedmiu jednostek pięć uzyskało ocenę pozytywną, a dwie – wyróżniającą. Niższych ocen nie było.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
7	2	5			

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	Liczba ocen	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[9]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
wyróżniająca	2	2					2					2					2					2					2						2					1	1			
pozytywna	5	2	3					5					3	2			1	3	1			2	3					3	1	1			4	1					4	1		
RAZEM	**7**	**4**	**3**				**2**	**5**				**2**	**3**	**2**			**3**	**3**	**1**			**4**	**3**				**2**	**3**	**1**	**1**			**6**	**1**				**1**	**5**	**1**		

[9] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

3. Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).

Wszystkie jednostki poddane w roku 2012 ocenie instytucjonalnej uzyskały oceny co najmniej pozytywne, co świadczy o wysokiej jakości kształcenia w nich prowadzonego. Najwięcej uwag i wątpliwości zespołów oceniających budziły zasady funkcjonowania uczelnianych i wydziałowych systemów zapewnienia jakości kształcenia. W kilku przypadkach bardzo wysoka jakość kształcenia wynikająca z tradycji dobrego nauczania, z zaangażowania profesjonalnej kadry naukowo-dydaktycznej, wysokiego poziomu naukowego jednostki i znakomitej infrastruktury dydaktycznej, nie szła w parze z równie dobrze funkcjonującym systemem, który winien ją zapewniać. W tych przypadkach zespoły oceniające zalecały jednostkom utrwalenie dobrej praktyki poprzez wpisanie funkcjonujących zasad, jako reguł funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Zdaniem członków zespołów oceniających jednostki na ogół poprawnie definiowały swoje słabe i mocne strony w analizie SWOT; do wyjątków należały sytuacje, w których samoocena była zaniżona ze względu na nie dość mocne zaakcentowanie walorów własnych jednostki, zdaniem zespołów oceniających ocen zawyżonych nie było. Wydaje się, że wymóg dokonywania samooceny (analiza SWOT) jest bardzo dobrą zachętą dla jednostek, by głęboko przeanalizowały swoje słabe i mocne strony i na tej podstawie dokonywały korekt procedur służących poprawie jakości kształcenia.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Zespoły oceniające nie stwierdziły poważnych uchybień dotyczących jakości kształcenia na studiach doktoranckich w wizytowanych jednostkach. Jedną z uwag najczęściej zgłaszanych przez doktorantów był postulat dotyczący poprawy jakości kształcenia w zakresie języków obcych. Uwagi krytyczne dotyczyły przede wszystkim niskiego poziomu lektoratów z języka angielskiego, w ramach których doktoranci powinni poznawać nie język potoczny, lecz zawodowy – właściwy dla obszaru badań kierunku kształcenia. W nielicznych przypadkach zespoły oceniające stwierdzały drobne nieprawidłowości w angażowaniu doktorantów w pracę dydaktyczną, polegające przede wszystkim na powierzaniu im samodzielnego prowadzenia zajęć, bez opieki doświadczonego pracownika dydaktycznego.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Jakość kształcenia na studiach podyplomowych nie budziła zastrzeżeń zespołów oceniających; poziom kształcenia był zazwyczaj dobrze lub bardzo dobrze oceniany przez słuchaczy. Uwagi krytyczne dotyczyły głównie braku angażowania słuchaczy tych studiów, jako ważnej grupy interesariuszy wewnętrznych, w prace nad tworzeniem systemów zapewnienia jakości kształcenia i formułowanie strategii ocenianych jednostek.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Wszystkie oceniane jednostki pozytywnie zareagowały na uwagi zawarte w raportach powizytacyjnych. Niemal we wszystkich przypadkach oceniane jednostki zastosowały się do zawartych w nich zaleceń wprowadzając na bieżąco te zmiany, które były możliwe do wprowadzenia lub deklarując niezwłoczne podjęcie czynności zmierzających do wprowadzenia tych spośród zalecanych zmian, których wprowadzenie wymaga dłuższego czasu. Należy wobec tego jednoznacznie stwierdzić, że raporty powizytacyjne są bardzo dobrze wykorzystywane przez oceniane jednostki do poprawy jakości ich działalności. Należy w tym miejscu także podkreślić, że – zdaniem zespołów oceniających oraz znaczącej większości kierowników ocenianych jednostek – ocena instytucjonalna bardzo dobrze spełnia swoją rolę, stymulując dyskusję nad sposobami doskonalenia jakości kształcenia w ocenianych jednostkach, określanie ich miejsca i roli w otoczeniu społeczno-gospodarczym, a także formułowaniu strategii rozwoju. Zdaniem wszystkich kierowników ocenionych jednostek ta forma oceny powinna być kontynuowana.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Nie było.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Spośród 17 ocen programowych, jakie w roku 2012 dokonane zostały przez Zespół, zdecydowana większość (ok. 82%) dotyczyła kierunków studiów prowadzonych w uczelniach publicznych; tylko trzy oceny dokonane zostały w uczelniach niepublicznych. W dwóch pozostałych przypadkach, dotyczących kierunków studiów prowadzonych przez uczelnie niepubliczne (w tym jedna ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego), odstąpiono od wydania ocen z powodu zawieszenia rekrutacji przez jednostki.

Można zatem stwierdzić, że zdecydowana większość ocen przeprowadzona została z inicjatywy własnej PKA: po raz pierwszy na kierunku z powodu pojawienia się pierwszych absolwentów, lub po raz kolejny – w terminie wynikającym z poprzedniej uchwały Prezydium PKA. W przypadku uczelni publicznych ponad połowa ocen (57%) przeprowadzona została po uprzedniej ocenie wyróżniającej lub pozytywnej, oceny dokonane po raz pierwszy stanowiły nieco ponad jedną trzecią (36%) i tylko jedna ocena dokonana została po poprzedniej ocenie warunkowej. Z kolei, w przypadku uczelni niepublicznych, spośród trzech dokonanych ocen tylko jedna miała miejsce po poprzedniej ocenie pozytywnej, jedna dokonana została po raz pierwszy i jedna była oceną po poprzedniej ocenie warunkowej.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny										
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające	**1**	1				1						
Oceny pozytywne	**12**	11	4	1	6		1				1	
Oceny warunkowe	**4**	2	1		1		2	1		1		
Oceny negatywne												
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**2**						2	1	1*			
Razem	**19**	**14**	**5**	**1**	**7**	**1**	**5**	**2**	**1**	**1**	**1**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2. Analiza wyników ocen programowych.

W roku 2012 ocenie programowej poddanych zostało 9 kierunków studiów: „architektura krajobrazu" (w dwóch uczelniach), „biologia" (w czterech uczelniach), „biotechnologia" (w dwóch uczelniach), „geografia" (w jednej uczelni), „leśnictwo" (w jednej uczelni), „ochrona środowiska" (w czterech uczelniach, w tym jedno odstąpienie), „ogrodnictwo" (w jednej uczelni), „technologia żywności i żywienie człowieka" (w trzech uczelniach, w tym jedno odstąpienie), „weterynaria" (w jednej uczelni). Spośród 17 dokonanych ocen przyznano tylko jedno wyróżnienie; ocenę wyróżniającą otrzymał kierunek studiów „weterynaria" prowadzony w akademickiej uczelni publicznej (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu). Znaczącą większość stanowiły oceny pozytywne (ok. 71%), ocen negatywnych nie było. W przypadku uczelni publicznych oceny pozytywne stanowiły zdecydowaną większość (ok. 92% wszystkich ocen dokonanych w tych uczelniach), w przypadku uczelni niepublicznych ocenę pozytywną otrzymała zaledwie jedna spośród trzech ocenianych jednostek (33%). Pozostałe dwie uczelnie niepubliczne, w których dokonano oceny programowej uzyskały oceny warunkowe.

Powyższe zestawienie, choć oparte na niewielkiej liczbie danych, wydaje się wyraźnie wskazywać na znaczne różnice w jakości kształcenia między uczelniami publicznymi i niepublicznymi ocenianymi w roku 2012. Znacząco wyższa jakość kształcenia w większości szkół publicznych widoczna jest niezależnie od ocenianego kierunku studiów.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
architektura krajobrazu	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Sopocka Szkoła Wyższa			1			**1**
Razem		2		**1**	**1**			**2**
biologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1				**4**
		Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				
		Uniwersytet Zielonogórski		1				
		Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie			1			

Razem		4		**3**	**1**			**4**
biotechnologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie		1				**2**
		Uniwersytet Rzeszowski		1				
Razem		2		**2**				**2**
geografia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
leśnictwo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Białostocka		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
ochrona środowiska	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie		1				**3**
		Wyższa Szkoła Środowiska w Bydgoszczy			1			
		Wyższa Szkoła Umiejętności im. Stanisława Staszica w Kielcach					1*	
Razem		4		**2**	**1**		**1**	**4**
ogrodnictwo	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Sulechowie			1			**1**
Razem		1			**1**			**1**
technologia żywności i żywienie człowieka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Gospodarcza w Przemyślu					1	**1**
Razem		3		**2**			**1**	**3**

weterynaria	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	1					**1**
Razem		1	**1**					**1**
Ogółem wszystkie kierunki		**19**	**1**	**12**	**4**		**2**	**19**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Tabela nr 7.

Kierunek	Rodzaj oceny	Liczba	Kryteria oceny programowej																																					
			koncepcja rozwoju kierunku					cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji					program studiów					zasoby kadrowe					infrastruktura dydaktyczna					prowadzenie badań naukowych					system wsparcia studentów w procesie uczenia się					wewnętrzny system zapewnienia jakości				
			1[10]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
architektura krajobrazu	pozytywna	**1**																																						
	warunkowa	**1**			1					1					1						1				1								1					1			
biologia	pozytywna	**3**		1					1					1					1					1					1					1					1			
	warunkowa	**1**			1				1						1					1					1					1					1					
biotechnologia	pozytywna	**2**		1	1				1	1				1	1				2				1	1					2					2					2			
geografia	pozytywna	**1**																																						

	weterynaria	technologia żywności i żywienie człowieka			ogrodnictwo	ochrona środowiska			leśnictwo
	wyróżniająca	odstąpienie	pozytywna		warunkowa	odstąpienie	warunkowa	pozytywna	pozytywna
RAZEM	**1**	**1**	**2**		**1**	**1***	**1**	**2**	**1**
19	1								
1 3 **5**			1		1				1
1 6 **2**	1		1		1				1
1 4 **4**	1		1		1				1
1 5 **2** **1**	1		1		1				1
1 4 **4**	1		1		1				1
1 4 **1** **1**	1		1						1
1 5 **3**	1		1		1				1
1 5 **1** **2**	1		1		1				1

[10] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2.1. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Spośród kierunków ocenianych w roku 2012 największą liczbę cząstkowych ocen ***wyróżniających*** otrzymał kierunek „weterynaria" prowadzony w Uniwersytecie Przyrodniczym we Wrocławiu. Ocenę taką przyznano dla siedmiu spośród ośmiu branych pod uwagę kryteriów; jedynie w przypadku kryterium nr 5 – „Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych" przyznana została ocena ***w pełni***. W przypadku pozostałych kierunków ocena cząstkowa ***wyróżniająca*** przyznana została tylko raz – tak oceniona została infrastruktura dydaktyczna na kierunku „biotechnologia." Należy podkreślić, że wszystkie cząstkowe oceny ***wyróżniające*** zostały przyznane w przypadku studiów prowadzonych w uczelniach publicznych.

2.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Ocen cząstkowych ***negatywnych*** nie było.

2.3. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku.

Kryterium 1 – Przeważały oceny cząstkowe ***znacząco*** oraz ***w pełni***; ocen ***częściowo*** i ***niedostatecznie*** nie było. Oznacza to, że poszczególne jednostki na ogół dobrze definiowały koncepcję rozwoju ocenianych kierunków studiów i odnosiły ją do misji uczelni i własnej strategii. Oceny ***znacząco*** były w większości przypadków spowodowane brakiem udziału interesariuszy zewnętrznych w procesie ustalania koncepcji kształcenia i profilu studiów na ocenianym kierunku. Świadczyć to może o wciąż niedostatecznym docenianiu przez władze wizytowanych jednostek potrzeby dostosowywania programu kształcenia do zmieniających się potrzeb zewnętrznych, tak by kompetencje, wiedza i umiejętności absolwentów odpowiadały aktualnym potrzebom rynku pracy.

Kryterium 2 – Zdecydowanie przeważały oceny ***w pełni***, ocen ***częściowo*** i ***niedostatecznie*** nie było. Należy zaznaczyć, że rok 2012 był rokiem rozpoczęcia całkiem nowej edycji programowej dostosowanej do nowych wymogów określonych przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Przewaga ocen pozytywnych wydaje się świadczyć o dobrym wdrażaniu nowego systemu i zgodności założonych celów oraz specyficznych i szczegółowych efektów kształcenia dla ocenianych kierunków, a także profilu kształcenia z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego i z koncepcją rozwoju kierunku.

Kryterium 3 – Niemal wszystkie oceny tego kryterium cząstkowego zawierały się w dwóch kategoriach, tj. ***znacząco*** i ***w pełni***. Ocen ***częściowo*** i ***niedostatecznie*** nie było, ocenę ***wyróżniająco*** przyznano tylko w jednym przypadku. Oceny ***znacząco*** wynikały w większości przypadków z nieprawidłowości

określenia nakładu pracy studenta i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia i stąd przypisywania poszczególnym przedmiotom nieprawidłowej liczby punktów ECTS. Do innych przyczyn należy zaliczyć nieprawidłowe sekwencje przedmiotów i modułów określone w planie i programie studiów poszczególnych poziomów kwalifikacji, a także zbyt mały wymiar praktyk studenckich oraz zły (na ogół zbyt wczesny) termin ich realizacji.

Kryterium 4 – Wyniki oceny kadry dydaktycznej zaangażowanej w kształcenie na ocenianych kierunkach studiów i stanowiącej minimum kadrowe są zróżnicowane, choć przeważają oceny ***w pełni***. W kilku przypadkach jednak minimum kadrowe nie było spełnione lub dorobek naukowy i kompetencje niektórych przedstawicieli kadry dydaktycznej nie były wystarczające, by osoby te mogły prowadzić kształcenie z przedmiotów, które im powierzono. Wysokie kompetencje kadry dydaktycznej i prawidłowość obsady zajęć dydaktycznych to podstawowe czynniki wpływające na jakość kształcenia i dlatego to kryterium należy uważać za jedno z ważniejszych kryteriów branych pod uwagę przy ocenie programowej.

Kryterium 5 – Infrastruktura dydaktyczna w ocenianych jednostkach była na ogół wystarczająca, by zapewnić możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych. Pewne braki w liczbie i wyposażeniu sal dydaktycznych, stwierdzane były głównie w niewielkich uczelniach niepublicznych niedostatecznie przygotowanych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia. Standard infrastruktury dydaktycznej, w tym dostęp do specjalistycznej aparatury badawczej i innych elementów wyposażenia laboratoriów, a także dostęp do zasobów bibliotecznych jest, zdaniem członków Zespołu, bardzo ważnym czynnikiem warunkującym możliwość zapewnienia odpowiednio wysokiej jakości kształcenia. Odnosi się to w szczególności do kierunków studiów o charakterze eksperymentalnym, a takie stanowią większość w obszarze działania Zespołu. Należałoby więc rozważyć możliwość podniesienia rangi tego kryterium w ocenie programowej.

Kryterium 6 – Prowadzenie badań naukowych jest wymogiem jedynie w przypadku kształcenia na studiach drugiego stopnia. Dlatego liczba ocen w przypadku tego kryterium jest mniejsza niż pozostałych. Zdecydowanie przeważają tu oceny ***w pełni***, co świadczy o tym, że badania naukowe prowadzone przez zdecydowaną większość ocenianych jednostek mieszczą się dobrze w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany prowadzony kierunek studiów. Także udział studentów w badaniach naukowych jest w większości ocenianych jednostek widoczny.

Kryterium 7 – W przypadku tego kryterium przeważają oceny ***w pełni***, ocen ***częściowo*** i ***niedostatecznie*** nie ma. Główne zastrzeżenia formułowane są tu przede wszystkim przez studentów i dotyczą na ogół działań jednostki wspierających mobilność studentów, w tym wymianę międzynarodową – w wielu przypadkach studenci źle oceniali poziom kształcenia z języka angielskiego co, ich zdaniem, ogranicza im możliwości wymiany zagranicznej. Analiza raportów powizytacyjnych wskazuje, że oceny w ramach tego kryterium dokonywane przez ekspertów studenckich są niejednokrotnie zbyt krytyczne

i opierają się niemal wyłącznie na opiniach wyrażanych przez niektórych studentów ocenianego kierunku podczas spotkania z zespołami oceniającymi.

Kryterium 8 – Ewaluacja sprawności funkcjonowania i wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i skuteczności zastosowanych narzędzi i procedur jest jedną z ważniejszych podczas oceny programowej. Wyniki przeprowadzonych w roku 2012 ocen wskazują, że w nielicznych przypadkach efektywność systemu w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, w tym dostosowywania do zmieniających się potrzeb interesariuszy zewnętrznych oraz potrzeb i możliwości interesariuszy wewnętrznych jest niewielka. Na ogół wizytowane jednostki stosowały tradycyjne metody weryfikacji jakości kształcenia takie, jak ankiety studenckie czy hospitacje zajęć. W niektórych jednostkach jednak wprowadzone zostały nowe narzędzia służące monitorowaniu i doskonaleniu procesu kształcenia. Dlatego też wskazane byłoby propagowanie dostrzeżonych dobrych rozwiązań. Analiza raportów powizytacyjnych wskazuje także, że znacznie większą uwagę należałoby poświęcać analizie rzeczywistej efektywności działań podejmowanych w ocenianych jednostkach na rzecz podnoszenia jakości kształcenia niż na dokonywanie oceny zapisów które, mimo że często poprawne, nie zawsze są realizowane w praktyce.

2.4. Analiza przyczyn warunkowych końcowych ocen programowych.

Spośród czterech ocen warunkowych dwie dotyczyły kierunków studiów prowadzonych w uczelniach publicznych i dwie – w niepublicznych. Jedna z ocen warunkowych dotyczyła kierunku, który uprzednio również uzyskał ocenę warunkową, a następnie ocenę negatywną zamienioną na ocenę warunkową w wyniku odwołania przedstawionego przez uczelnię. Podstawowe przyczyny ocen warunkowych – to: brak odpowiedniego minimum kadrowego (w dwóch przypadkach z czterech), nieodpowiednia infrastruktura dydaktyczna (dwa spośród czterech przypadków), nieprawidłowości w procesie dyplomowania (dwa spośród czterech przypadków), a także: prowadzenie specjalności niezgodnych z kierunkiem studiów, brak prowadzenia badań naukowych (w przypadku studiów drugiego stopnia), nieprawidłowości w planach studiów i programach nauczania, mankamenty wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz uchybienia o charakterze formalnym. Mimo, iż o rodzaju oceny decydują przede wszystkim 4 kryteria, tj.: cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji, program studiów, zasoby kadrowe oraz wewnętrzny systemu zapewniania jakości kształcenia, to przyczyny ocen warunkowych są różnorodne i wydaje się, że mogą obejmować niemal wszystkie brane pod uwagę kryteria; świadczy to o istotnym znaczeniu wszystkich ośmiu kryteriów uwzględnianych przy dokonywaniu oceny programowej. Dopiero uwzględnienie wszystkich tych kryteriów daje całościowy obraz jakości kształcenia na ocenianym kierunku. Sprawą dyskusyjną jest więc wskazywanie kryteriów o znaczeniu decydującym, gdyż praktyka ocen wskazuje, że wszystkie są ważne.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W roku 2012 wpłynął tylko jeden wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy i w jego wyniku decyzja o ocenie negatywnej została zamieniona na warunkową, gdyż uczelnia wykorzystała uwagi PKA i przekazała informację o podjętych działaniach naprawczych.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**1 / 100%**	1 / 100%		

4. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

Wszystkie odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują na to, że władze uczelni bardzo wnikliwie zapoznają się z zawartymi w nich uwagami i w zdecydowanej większości przypadków wykorzystują je w procesie doskonalenia jakości kształcenia. Do nielicznych zaliczyć można polemiki z uwagami zawartymi w raportach powizytacyjnych, co wydaje się świadczyć, że zespoły oceniające rzetelnie wykonują swoją pracę i powstałe w jej wyniku oceny są obiektywne oraz wskazują na realnie istniejące niedociągnięcia. Należy wobec tego stwierdzić, że ocena programowa jest skutecznym narzędziem pomocnym w procesie doskonalenia jakości kształcenia poprzez wskazanie uczelniom ich mocnych i słabych stron oraz dróg prowadzących do osiągnięcia lepszej jakości.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Spośród ośmiu opiniowanych wniosków trzy są nadal w toku, zaś z pozostałych pięciu trzy uzyskały opinie negatywne. W grupie trzech wniosków ocenionych negatywnie dwa dotyczą studiów o profilu praktycznym w uczelniach niepublicznych, jeden – studiów o profilu ogólnoakademickim w uczelni publicznej.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	3	architektura krajobrazu	ogóloakademicki	1		1	
			praktyczny				
		technika rolnicza i leśna	ogóloakademicki	2		1	1
			praktyczny				
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	3	biotechnologia	ogóloakademicki	1	1		
			praktyczny				
		technologia żywności i żywienie człowieka	ogóloakademicki	1	1		
			praktyczny	1		1	
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	1	ochrona środowiska		1			1
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	1			1	1		
Razem	**8**			**8**	**3**	**3**	**2**

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**1**	1			
Pozytywne z zaleceniami	**2**	2			
Negatywne	**3**	1			2
W toku	**2**				2
Razem	**8**	**4**			**4**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Do Zespołu wpłynęły dwa wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. W obydwu rozpatrywanych przypadkach uczelnie przyjęły uwagi krytyczne sformułowane w uchwałach Prezydium PKA i zastosowały się do niektórych zaleceń. W jednym z rozpatrywanych przypadków podjęte działania naprawcze nie okazały się jednak wystarczające do zmiany opinii negatywnej. W drugim zaś, Prezydium PKA, po zapoznaniu się z przedstawionymi argumentami

i wyjaśnieniami zawartymi we wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz po wnikliwej analizie dokumentacji, uznało je za wystarczające do wycofania części zarzutów i zmiany decyzji z negatywnej na pozytywną z zaleceniami dotyczącymi podjęcia dalszych, wskazanych w Uchwale, działań naprawczych.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**2** / **100%**		1 / 50%	1 / 50%

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Główne przyczyny opinii negatywnych, to: braki w proponowanym minimum kadrowym, infrastruktura dydaktyczna niedostateczna aby zapewnić realizację zakładanych efektów kształcenia, brak udziału interesariuszy wewnętrznych (studenci) i zewnętrznych (przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego uczelni) w tworzeniu koncepcji kierunku studiów, a także nieprawidłowy lub niepełny opis efektów kształcenia. Analiza ocenianych wniosków skłania do stwierdzenia, że niektóre uczelnie nie stosują się jeszcze w stopniu dostatecznym do wymagań wynikających z nowych regulacji prawnych. W tej sytuacji ważna wydaje się rola Polskiej Komisji Akredytacyjnej w propagowaniu znajomości aktualnie obowiązujących przepisów.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1.	Architektura krajobrazu	I	zalecenia										
			opinie negatywne				1	1		1	1	1	1 (WSZJK)
2.	Technika rolnicza i leśna	I	zalecenia										
			opinie negatywne		1					1	1		1 (koncepcja kształcenia)
3.	Technologia żywności i żywienie człowieka	II	zalecenia					1	1				3 (pkt ECTS/ zasady rekrutacji/ zasady dyplomowania)
			opinie negatywne				1	1					
	Razem	**I**	zalecenia										
			opinie negatywne		**1**		**1**	**1**		**2**	**2**	**1**	**2**
		II	zalecenia					**1**	**1**				**3**
			opinie negatywne				**1**	**1**					

WSZJK - Wewnętrzny System Zapewnienia Jaskości Kształcenia

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Analiza ocenianych wniosków o utworzenie nowych kierunków studiów skłania do stwierdzenia, że nie wszystkie uczelnie są dostatecznie przygotowane do wdrażania przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym w tym, w szczególności, Krajowych Ram Kwalifikacji. Znaczne kłopoty sprawia niektórym wnioskodawcom wybór odpowiedniej liczby efektów kształcenia, jakie zamierzają osiągnąć oraz przypisanie ich do odpowiednich obszarów, dziedzin nauki i dyscyplin naukowych. Częstym błędem jest też nieprawidłowy dobór minimum kadrowego oraz niewłaściwe kompetencje pozostałych nauczycieli akademickich w odniesieniu do ich przewidywanych obowiązków dydaktycznych. Wydaje się, że zarówno uwagi zawarte w raportach powizytacyjnych (oceny: programowa i instytucjonalna), jak też

w opiniach dotyczących wniosków o otwarcie nowych kierunków studiów mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do lepszego zrozumienia przez władze niektórych jednostek przepisów znowelizowanej ustawy.

6. Zespół Nauk Technicznych

Autorzy: prof. dr hab. inż. Marian Chudy,
mgr Agnieszka Zagórska

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

W trakcie pierwszego roku kadencji ze składu zespołu ubyli: dr hab. inż. Lidia Dąbek, prof. dr hab. inż. Tomasz Łodygowski oraz dr hab. inż. Adam Marciniec.

W tym samym roku skład zespołu został uzupełniony o następujących członków PKA: prof. dr. hab. inż. Zbigniewa Korczewskiego, dr. hab. inż. Szczepana Wolińskiego oraz dr. hab. inż. Antoniego Waldemara Żuchowickiego. Aktualnie zespół liczy 15 osób. Każdy z członków zespołu został zapoznany z zasadami pracy w zespole. Przydział zadań (wizytacje, opiniowanie wniosków) w pierwszym półroczu roku 2012 został dokonany możliwie szybko, co umożliwiło prawie w całości ich realizację.

Przed rozpoczęciem roku akademickiego 2012/2013, ze znacznym wyprzedzeniem, członkowie zespołu otrzymali wykaz przydzielonych im wizytacji programowych i instytucjonalnych, uwzględniający ograniczenia ilościowe ustalone prze Biuro PKA. Zmiany kadrowe w składzie zespołu spowodowały konieczność dokonania korekty przydziału wizytacji. Została ona dokonana przy minimalnych zaburzeniach pierwotnego przydziału. Przydział innych zadań (opiniowanie wniosków, odwołań, oceny jakości kształcenia dla CK) dokonywany jest przy zachowaniu w miarę równomiernego obciążenia poszczególnych członków. Zanotowano dwa przypadki istotnych opóźnień w przygotowaniu raportów z wizytacji. W jednym przypadku ocenę przyczyn zaistniałego stanu rzeczy rozpatrywał Zespół ds. Etyki. W zdecydowanej większości raporty z wizytacji przygotowywane są zgodnie z umowami. Następuje znaczący postęp w doskonaleniu znajomości aktualnie obowiązującego prawa i jego interpretacji, jakości wizytacji i sporządzanych po nich raportów oraz opiniowania. Zadania zlecone przez Ministra zostały zrealizowane. W roku 2012 dwie osoby zgłosiły gotowość udziału w pracach zagranicznych komisji akredytacyjnych.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Politechnika Gdańska	2	8	5	5
2.	Politechnika Częstochowska	1	3	1	1
3.	Politechnika Łódzka	1	9	3	19
4.	Politechnika Świętokrzyska	1	4	1	
5.	Akademia Morska w Gdyni	1	2		6
	Razem	**6**	**26**	**10**	**31**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
6		6			

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	**Liczba ocen**	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[11]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
pozytywna	**6**	1	5				1	5				1	2	3			2	4				1	5					5	1			1	4	1				6				
RAZEM	**6**	**1**	**5**				**1**	**5**				**1**	**2**	**3**			**2**	**4**				**1**	**5**					**5**	**1**			**1**	**4**	**1**				**6**				

[11] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

3. Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).

Mocne strony ocenianych jednostek:

- bogata, i w dużej części nowoczesna, baza dydaktyczna i laboratoryjna uzupełniana w niektórych przypadkach możliwością korzystania z unikalnych laboratoriów firm, z którymi jednostki współpracują,
- kadra naukowo-dydaktyczna w pełni odpowiadająca potrzebom dydaktycznym oraz prowadząca badania naukowe o szerokim spektrum tematycznym, w większości spójnym z procesem kształcenia i go stymulującym,
- jakość kształcenia na studiach I i II stopnia oparta na bogatej infrastrukturze dydaktycznej i kompetentnej kadrze wykorzystującej zakorzenione kulturowe mechanizmy zapewnienia jakości kształcenia.

Słabe strony ocenianych jednostek:

- mały stopień formalizacji wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia,
- programy kształcenia i tryb realizacji studiów doktoranckich,
- organizacja i programy kształcenia studiów podyplomowych,
- mało zaawansowane konceptualnie i narzędziowo mechanizmy doskonalenia wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia.

Analizy SWOT dokonywane przez oceniane jednostki w dużej części pokrywają się z ocenami wypracowanymi przez zespoły oceniające.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Mocne strony:

- dobra opieka naukowa nad doktorantami sprawowana przez opiekunów naukowych,
- dostęp do nowoczesnej bazy laboratoryjnej w jednostce oraz współpracujących z nią firmach,
- możliwość odbywania staży i prowadzenia prac badawczych w laboratoriach firm.

Słabe strony:

– ogólnikowe programy kształcenia,
– niedopracowane mechanizmy indywidualizacji procesu kształcenia,
– niedopracowana koncepcja sytemu ECTS,
– uboga oferta kształcenia w języku angielskim,
– słabo zaawansowane mechanizmy oceny jakości kształcenia.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Studia podyplomowe są prowadzone w zależności od występującego zapotrzebowania generowanego przez otoczenie. Występują krótsze lub dłuższe przerwy w ich realizacji. Firmy zmniejszają zapotrzebowanie na kształcenie swoich pracowników ze względu na koszty tego kształcenia.

Mocne strony:
- dobra, kompetentna obsada kadrowa wspomagana w niektórych przypadkach przez osoby z zewnątrz o bogatym doświadczeniem praktycznym,
- dobre zaplecze laboratoryjne, wspomagane przez udostępniane laboratoria firm.

Słabe strony:
- słabe dostosowanie do wymagań ustawy w zakresie opisu efektów kształcenia oraz systemu ECTS,
- niezbyt częste finalizowanie kształcenia nadawaniem uprawnień zawodowych,
- skromna oferta programowa.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Uczelnie zdecydowanie reagują na uwagi zawarte w raportach zespołów oceniających. Uwagi te traktują jako instytucjonalne i merytoryczne wsparcie działań, często niepopularnych w środowisku, służących doskonaleniu jakości kształcenia. Odpowiedzi na raporty zawierają opisy podjętych działań oraz kopie opracowanych nowych aktów prawa wewnętrznego, będące reakcją na stwierdzone uchybienia.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

NIE BYŁO.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Tabela nr 4.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny										
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające												
Oceny pozytywne	**21**	**11**	5	3	3		**10**	8			2	
Oceny warunkowe	**2**						**2**	2				
Oceny negatywne	**2**						**2**	1	1*			
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**8**	**3**	2		1		**5**	3	2*			
Razem	**33**	**14**	**7**	**3**	**4**		**19**	**14**	**3**		**2**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (3)

Tabela nr 5.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
architektura i urbanistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Białostocka		1				**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach		1				
Razem		2		**2**				**2**
automatyka i robotyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Łódzka		1				**2**
		Politechnika Warszawska		1				
	Zawodowe Uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu		1				**1**
Razem		3		**3**				**3**

budownictwo	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Techniki i Przedsiębiorczości we Włocławku			1			**3**
		Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach		1				
		Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach		1				
Razem		4		**3**	**1**			**4**
elektrotechnika	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu		1				
Razem		1		**1**				**1**
elektronika i telekomunikacja	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze					1	**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Varsoviense w Warszawie				1		
Razem		2				**1**	**1**	**2**
energetyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu					1	**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie		1				**1**
Razem		2		**1**			**1**	**2**
geodezja i kartografia	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Jarosławiu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy		1				**1**
Razem		2		**2**				**2**

informatyka	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie		1				**9**
		Stargardzka Szkoła Wyższa Stargarium w Stargardzie Szczecińskim			1			
		Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach		1				
		Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu		1				
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie		1				
		Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach					1	
		Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. J. Chrapka w Radomiu					1*	
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych w Otwocku					1*	
Razem		6		**4**	**1**	**1**	**3**	**9**
inżynieria środowiska	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Opolski		1				**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Varsoviense					1	
Razem		2		**1**			**1**	**2**
mechanika i budowa maszyn	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie		1				**2**
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sanoku		1				
Razem		2		**2**				**2**
metalurgia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim					1	**1**

Razem		1					**1**	**1**
transport	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Akademia Humanistyczno – Ekonomiczna w Łodzi		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
zarządzanie i inżynieria produkcji	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu					1	**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**
Ogółem wszystkie kierunki		33		**21**	**2**	**2**	**8**	**33**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (3)

2. Analiza wyników ocen programowych.

Tabela nr 6.

| Kierunek | Rodzaj oceny | **Liczba** | Kryteria oceny programowej | | | | | | | |

geodezja i kartografia		energetyka		elektronika i telekomunikacja		elektrotechnika	budownictwo	
pozytywna	**2**	odstąpienie	**1**	odstąpienie	**1**	pozytywna	warunkowa	**1**
								pozytywna
								3
								1
								2
							1	

transport	metalurgia	mechanika i budowa maszyn	inżynieria środowiska		informatyka			
pozytywna	odstąpienie	pozytywna	odstąpienie	pozytywna	odstąpienie	negatywna	warunkowa	pozytywna
1	**1**	**2**	**1**	**1**	**1+2***	**1***	**1**	**4**
		1					1	2
1		1		1		1		2
1		2		1			1	4
						1		
1		2		1		1	1	4
1		2		1			1	3
						1		
								1
		1		1			1	3
		1						
		1		1				
		1		1		1		2
		1					1	2
		2		1				4
							1	
						1		

| | | |

obejmuje przede wszystkim moduły kształcenia, proces dyplomowania i praktyki.

Kryterium 3 – wydano 21 ocen w pełni, 2 znaczące, 1 częściową, 1 negatywną.

Duża zgodność ocen tego kryterium z ocenami kryterium Nr 2. Oznacza to, że program kształcenia w większości przypadków umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, a organizacja procesu kształcenia będzie temu sprzyjać.

Kryterium 4 – wydano 20 ocen w pełni, 3 znaczące, 2 negatywne.

Zasoby kadrowe w wielu uczelniach ulegają częstym zmianom. Brak stabilności kadry oraz stosunkowo mały przyrost jej dorobku powoduje istotne trudności w zapewnieniu prawidłowej obsady minimum kadrowego oraz zajęć.

Kryterium 5 – wydano 10 ocen w pełni, 13 znaczących, 1 znaczącą, 1 negatywną.

W wielu wizytowanych Uczelniach infrastruktura dydaktyczna, szczególnie laboratoryjna budzi istotne zastrzeżenia. Często jest przestarzała i zbyt niewystarczająca dla zaspokojenia podstawowych wymagań kształcenia inżynierskiego.

Kryterium 6 – wydano 4 oceny w pełni, 2 znaczące.

Prowadzenie badań naukowych nie jest obowiązkowe w przypadku prowadzenia studiów I stopnia. W przypadku studiów II stopnia nie odnotowano rażących zaniedbań w tym zakresie.

Kryterium 7 – wydano 11 ocen w pełni, 12 znaczących, 2 częściowe.

Nie wszystkie uczelnie nadają temu kryterium dostatecznie dużą wagę. Często są to zaniedbania organizacyjne, ale są również te, które wynikają ze skromnych zasobów kadrowych.

Kryterium 8 – wydano 21 ocen w pełni, 2 znaczące, 1 częściową, 1 negatywną.

Świadomość potrzeby istnienia i dobrego działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia jest dobra. Struktura wydanych dla tego kryterium ocen wynika z faktu, że większość jednostek, choć często nie posiada pełnej dokumentacji takiego sytemu, realizuje podstawowe jego cele.

2.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Wydano 2 końcowe oceny warunkowe i 2 negatywne.

W przypadku ocen warunkowych:

- Wyższa Szkoła Techniki i Przedsiębiorczości we Włocławku, kierunek „budownictwo": wszystkie kryteria zostały spełnione tylko w stopniu **znaczącym**, występują zatem braki zarówno w programach kształcenia, zasobach kadrowych, infrastrukturze dydaktycznej, wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia oraz pozostałych elementach procesu dydaktycznego;
- Stargardzka Szkoła Wyższa Stargardium w Stargardzie Szczecińskim, kierunek „informatyka": tylko koncepcja rozwoju kierunku jest

skonstruowana poprawnie, natomiast pozostałe elementy nie wspierają praktycznie tej koncepcji i zostały ocenione znacząco, ponadto system wsparcia studentów w procesie uczenia się działa tylko częściowo.

W przypadku oceny negatywnej:

– Collegium Varsovience w Warszawie, kierunek „elektrotechnika i telekomunikacja": w sześciu kryteriach uczelnia nie spełnia podstawowych wymagań otrzymując oceny niedostateczne;
– Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie, kierunek „informatyka": 2 oceny znacząco, 3 – częściowo oraz 2 niedostateczne.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 7.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**2** / **100%**		2 / 100%	

4. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

Uczelnie w większości przypadków zdecydowanie reagują na uwagi PKA. Niekiedy uwagi zespołów oceniających są jedynym źródłem informacji na temat interpretacji wymagań ustawowych oraz wymagań sformułowanych w rozporządzeniach MNiSW. Upowszechnianie przez zespoły oceniające dobrych wzorów jest również istotną rolą PKA.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Tabela nr 8.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	7	budownictwo	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		elektrotechnika	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		informatyka	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		inżynieria bezpieczeństwa	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		inżynieria środowiska	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		logistyka	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		mechatronika	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	7	architektura i urbanistyka	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		informatyka	ogóloakademicki				
			praktyczny	**2**	2		
		mechanika i budowa maszyn	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**	1		
		ochrona środowiska	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		zarządzanie i inżynieria produkcji	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	8	informatyka	ogóloakademicki	**2**	2		
			praktyczny				
		geodezja i kartografia	ogóloakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		mechanika i budowa maszyn	góloakademicki	**2**		1	1
			praktyczny				
		zarządzanie i inżynieria produkcji	ogóloakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny				
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	5			**5**	5		
Razem	**27**			**27**	**17**	**6**	**4**

Tabela nr 9.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**14**	5	2		7
Pozytywne z zaleceniami	**3**				3
Negatywne	**6**	1	1		4
W toku	**4**	3	1		
Razem	**27**	**9**	**4**		**15**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 10.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	**5**	2	2	1
%	**100%**	40%	40%	20%

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

3.1. Niepoprawne definiowanie kierunkowych efektów kształcenia (np. powtarzanie efektów obszarowych z dodaniem nazwy kierunku, którego dotyczy wniosek).
3.2. Nieuwzględnianie w zbiorze definiowanych efektów prowadzących do kompetencji inżynierskich.
3.3. Brak lub niepełne przyporządkowanie efektów szczegółowych do efektów kierunkowych oraz efektów kierunkowych do obszarowych.
3.4. Brak określenia dyscyplin naukowych, do których odnoszą się zdefiniowane efekty kierunkowe.
3.5. Proponowanie do składu minimum kadrowego osób niemających wymaganego dorobku.
3.6. Brak lub niekompletność właściwego dla proponowanego kierunku zaplecza laboratoryjnego.
3.7. Niewłaściwa koncepcja praktyk szczególnie dla profili praktycznych.
3.8. Niekompletny wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 11.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1	budownictwo	I	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1				1			
2	informatyka	I	zalecenia										
			opinie negatywne	1	2	1	1	2		2	1	1	
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		1	1		1					
3	mechanika i budowa maszyn	I	zalecenia										
			opinie negatywne	1	1	1	1	1				1	1 (WSZJK)
4	mechatronika	I	zalecenia										
			opinie negatywne	1	1						1	1	
4	zarządzanie i inżynieria produkcji	I	zalecenia		1	1					1		
			opinie negatywne	1	1		1	1				1	
	Razem	**I**	zalecenia		**1**	**1**					**1**		
			opinie negatywne	**4**	**6**	**3**	**3**	**4**		**3**	**2**	**4**	**1**
		II	zalecenia										
			opinie negatywne		**1**	**1**		**1**					

WSZJK – Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Znaczna część uczelni opiera koncepcję kształcenia na uprzednio obowiązujących standardach dostosowując wymagane zbiory efektów kształcenia i modyfikując wymagane dokumenty procesu kształcenia. Nie jest dostatecznie dobrze przemyślana koncepcja kształcenia dla profili praktycznych. Proponowanie profilu praktycznego związane jest z wykorzystywaniem do zaniżonych

wymagań dotyczących minimum kadrowego. Nie są dostatecznie poznane i stosowane nowe zasady zaliczania osób do minimum kadrowego oraz osady zajęć. Wiele do zrobienia jest w zakresie budowania i wdrażania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Doskonalenia wymaga współpraca z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

7. Zespół działający w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej

Autorzy: dr hab. Anna Machoy-Mokrzyńska,
mgr Edyta Lasota-Bełżek, mgr Jakub Kozieł

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół działający w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej liczył w 2012 r. 13 członków, Zespół odbył w roku sprawozdawczym 12 posiedzeń, w toku których sformułował propozycję 30 ocen, w tym 2 oceny na wniosek Ministra Nauk i Szkolnictwa Wyższego, jedna z nich zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej zaś druga oceny negatywnej, oraz zaopiniował 42 wnioski. Ponadto Wiceprzewodnicząca Zespołu uczestniczyła jako obserwator, w akredytacji w ramach *joint master program global studies* w Uniwersytecie w Lipsku.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Do oceny instytucjonalnej zostały wyznaczone 3 jednostki spełniające warunki wynikające z art. 48 a ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., 572 i 742), oraz § 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej (Dz. U. Nr 207, poz. 1232), w których w roku akademickim 2011/2012 powinna zostać dokonana reakredytacja na kierunku „analityka medyczna".

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie	1	3	1	4
2.	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	1	3	2	0
3.	Śląski Uniwersytet Medyczny	1	4	1	2
	Razem	**3**	**10**	**4**	**6**

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
3		3			

Tabela nr 3.

| Rodzaj oceny | **Liczba ocen** | Kryteria oceny instytucjonalnej | | | | |

prawidłowa ankieta, w jaki sposób należy przeprowadzić proces ankietyzacji oraz w jaki sposób uzyskane wyniki ankiet powinny przekładać się na działania praktyczne. Jako szanse wymieniono doskonalenie powszechnie obowiązujących standardów i rozpowszechnianie świadomości potrzeby współudziału w budowaniu jakości kształcenia.

Kryterium dotyczące oceny zasobów kadrowych i materialnych dwie uczelnie spełniały w pełni, a jedna wyróżniająco. W odniesieniu do analizy SWOT zasobów kadrowych i materialnych jako mocną stronę uczelnie wskazały młodą i wysoko wykwalifikowaną kadrę o dużym potencjale naukowym i dydaktycznym oraz posiadanie nowych zasobów materialnych. Jako negatywne obszary wskazano systematycznie pogarszające się warunki prowadzenia zajęć dydaktycznych przez zwiększanie liczebności grup oraz małe kwoty przeznaczane na organizację zajęć dydaktycznych zwłaszcza laboratoryjnych, niski poziom płac, szczególnie dotyczący młodych pracowników nauki, problemy z naborem odpowiedniej liczby kandydatów na studia (niż demograficzny), a także niski poziom wiedzy absolwentów szkół średnich, potencjalnych kandydatów na studia. W ramach zagrożeń w analizie tej wskazano „brak motywacji do pracy w sektorze publicznym szkolnictwa wyższego i systematyczne zmniejszanie dotacji na dydaktykę". Jako szanse władze jednostki wskazały „możliwość pozyskiwania grantów edukacyjno – naukowych oraz racjonalne gospodarowanie środkami unijnymi". Należy uznać, że uczelnie właściwie i zgodnie z oceną zespołów PKA określiły to kryterium.

Kryterium dotyczące oceny działalności naukowej i międzynarodowej materialnych dwie uczelnie spełniały znacząco, a jedna w pełni. W ocenie analizy SWOT w odniesieni do internacjonalizacji Uczelnia wskazuje na bogatą ofertę współpracy międzynarodowej oraz możliwość dwustronnej wymiany studentów i doktorantów. W ramach słabych stron Uczelnie zwracają uwagę na słabą ofertę doszkalania językowego dla nauczycieli oraz małe wykorzystanie możliwości współpracy z innymi ośrodkami. W ramach zagrożeń wskazano, że wymuszanie adaptacji europejskich modeli kształcenia w nieporównywalnej rzeczywistości prawnej i kulturowej może prowadzić do obniżenia jakości kształcenia. Z kolei jako szanse na przyszłość Władze Wydziału wskazują na wzajemne wizyty o charakterze „visiting professor" i współpracę międzynarodową z silnymi ośrodkami naukowymi. Należy uznać, że uczelnie właściwie i zgodnie z oceną zespołów PKA określiły to kryterium wskazując na współpracę międzynarodowa jako na szansę na przyszłość.

Kryterium dotyczące oceny współpracy z beneficjentami procesu kształcenia. W analizie SWOT obszaru określanego jako relacje z otoczeniem uczelnie podkreślają ścisłą współpracę jednostek naukowo – dydaktycznych uczelni z innymi jednostkami naukowymi, z władzami miasta, regionu i kraju. Jako stronę negatywną podkreślają biurokratyczne wymagania wynikające z formalizacji takiej współpracy, a także trudności w pozyskiwaniu środków na tę współpracę. W obszarze zagrożeń uczelnie wskazują na ograniczenie inicjatywy środowiska akademickiego przez obarczanie go ogromem obowiązków wynikających ze znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz brak bodźców do aktywizacji środowiska akademickiego

w zakresie działalności pozaakademickiej. W ramach szans uczelnie wskazują na rozpoznanie możliwości jednostek i organizacji w środowisku akademickim i przestrzeni społecznej a także dostosowanie niektórych form działalności do potrzeb społecznych.

Należy podkreślić, że uczelnie nie wskazały jednoznacznie, jaki rzeczywisty wpływ na program, a co się z tym wiąże, na efekty kształcenia mają interesariusze zewnętrzni. Z drugiej strony warto również odnotować istotne zainteresowanie środowisk pracodawców możliwością bezpośredniego udziału w określaniu koncepcji oraz efektów kształcenia, a także chęć uczestniczenia w procesie dydaktycznym (prowadzenie zajęć o charakterze praktycznym, umożliwienie studentom zapoznania się z działaniem laboratoriów przemysłowych, itp.).

Należy uznać, że uczelnie właściwie i zgodnie z oceną zespołów PKA określiły to kryterium, wydaje się jednak, że powinny jeszcze szerzej korzystać z doświadczenia zawodowego interesariuszy zewnętrznych.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Kryterium oceny celów i jakości kształcenia na studiach doktoranckich oceniane uczelnie spełniały w pełni, a kryterium wsparcia studentów i doktorantów dwie uczelnie znacząco, a jedna w pełni.

Program studiów doktoranckich w ocenianych uczelniach jest uchwalany przez radę wydziału po zasięgnięciu opinii samorządu doktorantów. Nie wszystkie uczelnie przygotowały sylabusy, a system ECTS dotyczy w znaczącej części uczelni ogólnego wykształcenia uczestników studiów doktoranckich w dziedzinach interdyscyplinarnych, a w mniejszym stopniu w stosunku do ściśle ukierunkowanych tematów prac doktorskich w poszczególnych zakładach. Tylko w jednej uczelni punktacja ECTS na studiach doktoranckich, jest opracowana według zasad, wynikających z Krajowych Ram Kwalifikacji. W jednej z uczelni uczestnicy tych studiów sami określają cele własnej edukacji oraz stopień ich realizacji, a ich potwierdzeniem są corocznie składane na ręce kierownika studiów sprawozdania z realizacji programu, opinie opiekuna naukowego o postępach naukowych i przygotowaniu rozprawy doktorskiej oraz prezentacje przygotowywane w ramach seminariów doktoranckich.

W jednej z ocenianych uczelni efekty kształcenia na studiach doktoranckich podlegają stałej weryfikacji, dokonywanej przez opiekuna naukowego/promotora oraz kierownika studiów doktoranckich. Weryfikacja odbywa się także na otwartych sesjach naukowo-sprawozdawczych. Niestety aspekt ankietyzacji i analizy uzyskanych danych nie jest wystarczająco wykorzystywany.

Uczelnie respektują prawo do samorządności doktoranckiej, zapewniając jej odpowiednie wsparcie, a przedstawiciele doktorantów mają zapewnione uczestnictwo w organach jednostek przewidzianych przepisami.

Zdaniem zespołów oceniających należy zdecydowanie wzmocnić udział interesariuszy zewnętrznych, głównie przedstawicieli pracodawców, zarówno w procesie określania efektów kształcenia, jak i w procesie oceny jakości kształcenia studiów doktoranckich.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Jedna z ocenianych jednostek nie prowadzi studiów podyplomowych. W pozostałych jednostkach efekty kształcenia na studiach podyplomowych są zgodne z wymaganiami Ministerstwa Zdrowia oraz przedstawicieli organizacji zawodowych (Okręgowe Izby Aptekarskie). Zajęcia prowadzone są przez prawidłowo dobranych i wysoko kwalifikowanych nauczycieli akademickich. Zakładane efekty są możliwe do osiągnięcia, a odpowiednio dobrana kadra dydaktyczna zapewnia wysoką jakość kształcenia. Efekty kształcenia osiągane na studiach podyplomowych z zakresu kosmetologii z elementami medycyny estetycznej pozwalają na osiągnięcie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji niezbędnych do wykonania zgodnie z obowiązującymi aktami prawa zabiegów pielęgnacyjnych, upiększających oraz leczniczych. Efekty kształcenia osiągane na studiach podyplomowych z zakresu analityki medycznej umożliwiają wpisanie absolwentów na listę Diagnostów Laboratoryjnych i wykonywanie zawodu diagnosty laboratoryjnego.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Uczelnie bardzo szczegółowo zapoznają się z treścią raportów powizytacyjnych i wskazują na zbyt krótki czas wprowadzania zmian np. w standardach kształcenia (kierunek farmacja) oraz termin wprowadzania standardów np. koniec maja lub początek czerwca roku, w którym te standardy maja obowiązywać od października. W odniesieniu do uwag zespołów wizytujących formułowanych zarówno w czasie wizytacji jak i zawartych w raportach tych Zespołów dotyczących działania i skuteczności systemu wewnętrznej oceny jakości kształcenia, uczelnie reagują bardzo energicznie. Reakcja ta polega na opisaniu struktur i zasad działania już istniejących w uczelni systemów oraz tworzenia nowych modyfikujących w oparciu o wskazówki i opinie zespołów wizytujących.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Nie było.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny									
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne				
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane			
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające											
Oceny pozytywne	**17**	9	1		8		8	4	2	2*	
Oceny warunkowe	**2**	1			1		1	1			
Oceny negatywne	**2**	2	1	1							
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**6**	1		1			5	2	1	2	
Razem	**27**	**13**	**2**	**2**	**9**		**14**	**7**	**3**	**4**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (2)

2. Analiza wyników ocen programowych.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
farmacja	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Medyczny w Lublinie		1				**4**
		Uniwersytet Medyczny w Łodzi		1				
		Warszawski Uniwersytet. Medyczny		1				
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
Razem		4		**4**				**4**
fizjoterapia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie				1		**6**
		Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach		1				
		Radomska Wyższa Szkoła w Radomiu					1	
		ALMAMER Szkoła Wyższa w Warszawie			1			
		Wyższa Szkoła Mazowiecka w Warszawie		1+1*				
Razem		5		**3**	**1**	**1**	**1**	**6**
kierunek lekarski	**Akademickie uczelnie publiczne**	Gdański Uniwersytet Medyczny		1				**3**
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
		Akademia Medyczna we Wrocławiu		1				
Razem		3		**3**				**3**
kosmetologia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Fizjoterapii we Wrocławiu					1	
		Niepubliczna Wyższa Szkoła Medyczna we Wrocławiu		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**

ratownictwo medyczne	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Pile		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Medyczna w Legnic		1				**2**
		Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej		1				
Razem		3		**3**				**3**
turystyka i rekreacja	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Hotelarstwa, i Turystyki w Częstochowie					1	**4**
		Wyższa Szkoła Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki w Warszawie					1	
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie				1*		
		Europejska Wyższa Szkoła w Sopocie		1				
Razem		4		**1**		**1**	**2**	**4**
wychowanie fizyczne	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Zielonogórski		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze			1			**1**
Razem		2		**1**	**1**			**2**
zdrowie publiczne	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Medyczny w Warszawie					1	**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach		1				**2**
		Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego w Zielonej Górze					1	
Razem		3		**1**			**2**	**3**
Ogółem wszystkie kierunki		26		**17**	**2**	**2**	**6**	**27**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (2)

Tabela nr 7.

| kierunek | Rodzaj oceny | Liczba | Kryteria oceny programowej | | |

| | | |

Natomiast przyczyną negatywnej oceny jakości kształcenia na kierunku „**turystyka** i **rekreacja”** prowadzonym na Wydziale Ekonomii i Turystyki Wyższej Szkoły Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka w Warszawie na poziomie studiów pierwszego była niedostateczna ocena większości kryteriów (z wyjątkiem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, który zostało ceniony na częściowo). Kształcenie na kierunku „turystyka i rekreacja” nie było faktycznie prowadzone, jednak podczas wizytacji nie przedstawiono Uchwały Senatu w sprawie likwidacji lub zawieszenia kształcenia na kierunku „turystyka i rekreacja”. Posiadając uprawnienia do prowadzenia kształcenia na tym kierunku studiów nie udokumentowano dostosowania programu kształcenia do wymogów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i przepisów wydanych na podstawie upoważnień w niej zawartych, m.in. nie określono obszaru/obszarów/wiedzy, w którym ma być realizowane kształcenie, zakładanych efektów kształcenia zgodnych z KRK i profilu tego kształcenia. Wobec nie prowadzenia kształcenia na ocenianym kierunku studiów nie wykazano żadnego nauczyciela akademickiego w minimum kadrowym.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	warunkowa
Liczba / %	**4** / **100%**	1 / 25%	2 / 50%	1 / 25%

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**17**	dietetyka	ogóloakademicki				
			praktyczny	**3**	1	2	
		fizjoterapia	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**6**	1	5	
		kosmetologia	ogóloakademicki				
			praktyczny	**2**		1	1
		ratownictwo medyczne	ogóloakademicki				
			ogóloakademicki i praktyczny	**1**		1	
			praktyczny	**1**	1		
		techniki dentystyczne	ogóloakademicki				
			praktyczny	**2**	1	1	
		terapia manualna	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		zdrowie publiczne	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**20**	farmacja	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
		fizjoterapia	ogóloakademicki	**1**		1	
			praktyczny	**4**		4	
			ogóloakademicki i praktyczny	**2**	1	1	
		kosmetologia	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		pielęgniarstwo	ogóloakademicki				
			praktyczny	**8**	3	5	
		wychowanie fizyczne	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	**1**	turystyka i rekreacja		**1**	1		

Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**5**	biologia medyczna		**1**	1		
		medycyna i biologia medyczna		**1**	1		
		nauki farmaceutyczne		**1**	1		
		nauki o zdrowiu		**2**	2		
Razem	**43**			**43**	**18**	**24**	**1**

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	**Ogółem**	**Wnioski**			
		Uczelnie publiczne		**Uczelnie niepubliczne**	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**16**	6	1	1	8
Pozytywne z zaleceniami	**2**				2
Negatywne	**24**	3	3	1	17
W toku	**1**		1		
Razem	**43**	**9**	**5**	**2**	**27**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**17** / **100%**	5 / 29,4%	4 / 23,6%	8 / 47%

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1	dietetyka	I	zalecenia		1					1			
			opinie negatywne	2	2		1	1		2	2	2	
2	farmacja	j.s.mgr	zalecenia										
			opinie negatywne	1	1	1	1		1	1		1	
3	fizjoterapia	I	zalecenia										
			opinie negatywne	4	5	2	3	3		5		2	1 (WSZJK)
		II	zalecenia										
			opinie negatywne	4	6		6	2	6	4	3		1 (WSZJK)
4	kosmetologia	I	zalecenia										
			opinie negatywne							1		1	
5	pielęgniarstwo	II	zalecenia										
			opinie negatywne			1	2		6		1	1	1 (WSZJK)
6	ratownictwo medyczne	I	zalecenia									1	
			opinie negatywne		1	1							
7	techniki dentystyczne	I	zalecenia										
			opinie negatywne	1	1	1	1	1		1	1	1	
8	wychowanie fizyczne	II	zalecenia										
			opinie negatywne		1		1		1				
9	zdrowie publiczne	I	zalecenia										
			opinie negatywne			1	1			1		1	
	Razem	**I**	zalecenia		**1**					**1**		**1**	
			opinie negatywne	**7**	**9**	**5**	**6**	**5**		**10**	**3**	**7**	
		II i jmgr	zalecenia										
			opinie negatywne	**5**	**8**	**2**	**10**	**2**	**14**	**5**	**4**	**2**	**3 WSZJK**

WSZJK – Wewnętrzny System Zapewnienia Jaskości Kształcenia

3. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Uczelnie starały się przygotować wnioski z uwzględnieniem znowelizowanej przepisów ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym" oraz wydanych na jej podstawie Krajowych Ram Kwalifikacji, jednak, stosowanie nowych regulacji prawnych sprawiło Uczelniom trudności. Największe problemy dotyczyły właściwego określenia kierunkowych efektów kształcenia oraz liczby punktów ECTS. Zwracał również uwagę niski stopień zaawansowania wdrażania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

8. Zespół działający w obszarze sztuki

(Autorzy: prof. Joachim Pichura, mgr inż. Bożena Wasilewska)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Liczba posiedzeń w 2012 r. – 8; liczba członków Zespołu – 7.

W 2012 r. Zespól działający w obszarze sztuki przeprowadził **1 ocenę instytucjonalną** oraz **14 ocen programowych** na siedmiu kierunkach studiów. Sformułował **15 ocen** (12 pozytywnych, 2 warunkowe, w jednym przypadku odstąpiono od dokonania oceny). Ocena instytucjonalna została przeprowadzona w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku na Wydziale Architektury i Wzornictwa.

Spośród **8 ocen** pozytywnych sformułowanych dla **uczelni publicznych,** 5 to oceny dokonane po ocenie pozytywnej wydanej na okres sześciu lat, a 3 oceny przeprowadzono po raz pierwszy.

W **uczelniach niepublicznych** na kierunkach ocenianych po raz pierwszy sformułowano 3 oceny pozytywne, a w 1 przypadku odstąpiono od dokonania oceny na kierunku „grafika" na Wydziale Grafiki Wyższej Szkoły Kupieckiej w Łodzi. Odstąpienie od przeprowadzenia oceny w wyżej wymienionej jednostce spowodowane było zawieszeniem rekrutacji na kierunek „grafika".

Zespół Sztuki w 2012 r. dokonał jednej oceny programowej na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Ocena została przeprowadzona w Wyższej Szkole Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie na kierunku „aktorstwo" na poziomie jednolitych studiów magisterskich. Wydano ocenę warunkową. Ocena jakości kształcenia w ww. Uczelni była przewidziana również w harmonogramie prac Zespołu na rok akademicki 2011/2012.

Zespół zrealizował wszystkie, zaplanowane na rok 2012 wizytacje, jednak 3 uchwały zostaną podjęte na początku 2013 roku.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Do oceny instytucjonalnej została wyznaczona jedna jednostka organizacyjna.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	1	2	1	
	Razem	**1**	**2**	**1**	

1. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Ocena została przeprowadzona w Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku na Wydziale Architektury i Wzornictwa. Wydano ocenę pozytywną stwierdzając, iż oceniany Wydział realizuje strategię rozwoju jednostki spójną ze strategią rozwoju Uczelni, spełnia wymagania dotyczące funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w tym jego konstrukcji i oddziaływania na doskonalenie jakości kształcenia oraz jakości kształcenia na prowadzonych studiach doktoranckich. Poziom prowadzonego kształcenia odpowiada przyjętym kryteriom jakościowym. Z 8 kryteriów – 7 oceniono w pełni, a jedno kryterium – „współpraca krajowa i międzynarodowa" oceniono – znacząco. Jednostka wprawdzie uczestniczy w różnorodnych aktywnościach międzynarodowych, jednakże w ograniczonym zakresie obejmują one studia III stopnia.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
1		1			

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	Liczba ocen	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[15]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
pozytywna	**1**		1					1					1					1					1						1					1					1			
RZAEM	**1**		**1**					**1**					**1**					**1**					**1**						**1**					**1**					**1**			

[16] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

2. Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).

Do mocnych stron ocenianej jednostki zaliczono: elastyczność w ofercie kształcenia, osiąganie wysokiego poziomu twórczości artystycznej i naukowej, mobilność studentów oraz jakość kadry dydaktycznej.

Dokonana przez wizytowaną jednostkę analiza SWOT jest zbieżna z wynikami przeprowadzonej oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, oceny zasobów kadrowych, materialnych, a także działalności naukowej. Zespół zalecił rozszerzenie współpracy z beneficjentami procesu kształcenia, oraz w większym stopniu niż to ma obecnie miejsce, włączenie studentów studiów doktoranckich w działalność międzynarodową jednostki.

3. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Wydział Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku prowadzi wszystkie poziomy studiów, I, II i III stopnia. Studia trzeciego stopnia mają charakter „Międzywydziałowych środowiskowych studiów doktoranckich". W trakcie prowadzonych dyskusji z ekspertami PKA przedstawiciele Wydziału uznali, że jednym z głównych wyzwań jest właściwe zróżnicowanie efektów i treści kształcenia między I i II stopniem kształcenia. Podkreślano, iż wdrożenie krótkich cykli kształcenia (3 + 2) zaburzyło proces dojrzewania artystycznego studentów. Wydział stara się – zgodnie ze swoją Strategią – wykazywać elastyczność w ofercie kształcenia, zapewniać warunki kadrowe i infrastrukturalne do osiągania wysokiego poziomu twórczości

artystycznej i naukowej. Absolwenci Architektury i Wzornictwa zatrudniani są w wielu sektorach gospodarki (od przemysłu okrętowego po przemysł odzieżowy) i w rozmaitych typach przedsiębiorstwi instytucji. Wielu absolwentów oferuje swoje usługi prowadząc własne przedsiębiorstwa. Tego typu kariery świadczą o prawidłowym realizowaniu celów strategicznych jednostki. Prowadzone badania dobrze wpisują się w profil edukacyjny Wydziału Architektury i Wzornictwa wspierając proces kształcenia.

Studia doktoranckie, realizowane jako studia środowiskowe na mocy porozumienia pomiędzy wydziałami ASP, formalnie nie są uwzględnione zarówno w ramach uczelnianych, jak i wydziałowych działań wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia (WSZJK), co wskazano jako słabą stronę. Z racji, iż założenia WSZJK powinny obejmować w pełnym zakresie studia doktoranckie, zaleca się wprowadzenie Międzywydziałowych Środowiskowych Studiów Doktoranckich Akademii Sztuk Pięknych w obszar systemowych działań projakościowych i tym samym pełne zaangażowanie doktorantów, jako interesariuszy wewnętrznych ws. decyzji podejmowanych w zakresie zapewnienia jakości kształcenia na studiach III stopnia. Pozytywnie należy natomiast ocenić elementy systemu jakości, które jednostka stara się realizować wobec doktorantów przynależnych do Wydziału.

Indywidualne rozmowy z doktorantami nt. zajęć w ramach programu studiów i wprowadzanie na bieżąco wymaganych zmian; pisemne opinie kierowników pracowni, nt. odbytej praktyki w przypadku doktorantów realizujących praktyki dydaktyczne, czy otwarte seminarium, jakie odbywa się przed wszczęciem przewodu doktorskiego, podczas którego społeczność Uczelni ma możliwość uzyskania informacji nt. prowadzonych badań i weryfikacji jakości proponowanej pracy.

Wydział Architektury i Wzornictwa Akademii Sztuk Pięknych w Gdańsku nie prowadzi kształcenia na studiach podyplomowych.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Wizytowana jednostka nie prowadziła studiów podyplomowych.

5. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Zarówno w trakcie rozmowy podsumowującej, jak i w odpowiedzi na raport powizytacyjny, władze Wydziału i Uczelni nie wniosły żadnych uwag i zgodziły się z wszystkimi zastrzeżeniami i zaleceniami Zespołu Oceniającego, zobowiązując się jednocześnie do ich uwzględnienia od nowego roku akademickiego.

6. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

W 2012 r. do Zespołu Sztuki nie wpłynęły wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

Wyznaczanie jednostek i kierunków do oceny programowej odbywa się według następujących kryteriów:

1) z inicjatywy Zespołu Sztuki w ramach harmonogramu prac określonych na dany rok akademicki, w tym:
   – na podstawie Uchwały Prezydium PKA, określającej datę poprzedniej oceny
   – po zakończeniu pełnego cyklu kształcenia w nowopowstałych uczelniach/ jednostkach
2) na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny									
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne				
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane			
			Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające											
Oceny pozytywne	**11**	**8**	3		5		**3**	3			
Oceny warunkowe	**2**	**1**	1				**1**			1*	
Oceny negatywne											
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**1**						**1**		1		
Razem	**14**	**9**	**4**		**5**		**5**	**3**	**1**	**1**	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2. Analiza wyników ocen programowych.

W 2012 r. Zespól Sztuki przeprowadził **14 ocen programowych** na siedmiu kierunkach studiów („aktorstwo" – 1, „architektura wnętrz" – 5, „dyrygentura" – 1, „grafika" – 1, „jazz i muzyka estradowa" – 2, „wokalistyka" – 2, „wzornictwo" – 1).

Sformułował **14 ocen**, w tym 11 pozytywnych, 2 warunkowe (jedną po wcześniejszej ocenie pozytywnej, jedną po raz pierwszy). W jednym przypadku odstąpiono od dokonania oceny.

Spośród **8** ocen pozytywnych sformułowanych dla **uczelni publicznych,** 5 to oceny dokonane po ocenie pozytywnej wydanej na okres sześciu lat, a 3 oceny przeprowadzono po raz pierwszy.

W **uczelniach niepublicznych** na kierunkach ocenianych po raz pierwszy sformułowano 3 oceny pozytywne, a w 1 przypadku odstąpiono od dokonania oceny na kierunku „grafika" na Wydziale Grafiki Wyższej Szkoły Kupieckiej w Łodzi. Odstąpienie od przeprowadzenia oceny w wyżej wymienionej jednostce spowodowane było zawieszeniem od roku akademickiego 2010/2011 rekrutacji na kierunek „grafika".

W 2012 r. akredytacji poddano:

- **7 uczelni artystycznych**, w których oceniono **5 kierunków studiów** („architektura wnętrz" – studia I i II stopnia oraz jednolite studia magisterskie, „dyrygentura" – studia I i II stopnia, „jazz i muzyka estradowa" – studia I i II stopnia, „wokalistyka" – studia I i II stopnia, „wzornictwo" – studia I i II stopnia);
- **2 zawodowe uczelnie niepubliczne**, w których: oceniono studia I stopnia na kierunku „architektura wnętrz", w drugim przypadku odstąpiono od dokonania oceny na kierunku „grafika";
- **3 akademickie uczelnie niepubliczne,** w których oceniono jednolite studia magisterskie na kierunku „aktorstwo", studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „grafika", studia pierwszego stopnia na kierunku „architektura wnętrz";
- **2 Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe**, w których oceniono studia I stopnia na kierunkach: **„**architektura wnętrz" oraz „jazz i muzyka estradowa".

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**Razem (grupy uczelni)**
aktorstwo	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie			1*			**1**
Razem		1			**1**			**1**
architektura wnętrz	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				**2**
		Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu			1			**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Polsko Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi		1				**1**
Razem		5		**4**	**1**			**5**
dyrygentura	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
grafika	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Polsko Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi					1	**1**
Razem		2		**1**			**1**	**2**

jazz i muzyka estradowa	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie		1				**1**
Razem		1		**2**				**2**
wokalistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
		Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy		1				**1**
Razem		2		**2**				**2**
wzornictwo	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
Ogółem wszystkie kierunki		14		**11**	**2**		**1**	**14**

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Tabela nr 7.

| Kierunek | Rodzaj oceny | Liczba | Kryteria oceny programowej | | |

2.1. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

1) Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, kierunek „wzornictwo" w kryterium „program studiów";
2) Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, kierunek „architektura wnętrz" w kryterium „badania naukowe";
3) Akademia Sztuk Pięknych w Krakowie, kierunek „architektura wnętrz" w kryteriach: „cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji", „zasoby kadrowe" oraz „prowadzenie badań naukowych".

2.2. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

<u>Kryterium 1</u> – koncepcja rozwoju kierunku
aktorstwo – częściowo
architektura wnętrz – 4 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco
dyrygentura – 1 uczelnia w pełni
grafika – 1 uczelnia w pełni
jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni
wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni
wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni

Kryterium 1 w pełni – Prezentowane koncepcje rozwoju wizytowanego kierunku są zgodne z misją i strategią Uczelni. Należy podkreślić dość znaczny udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w kształtowaniu polityki jednostki oraz kierunku studiów.

Kryterium 1 znacząco – Koncepcja kształcenia choć wpisuje się w założenia misji uczelni, jest również zgodna z przedstawioną strategią, jednakże program kształcenia, nie uwzględnia sekwencji, wymaga korekt, umożliwiających osiągnięcie każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji.

Kryterium 1 częściowo – Interesariusze zewnętrzni nie uczestniczą w procesie ustalania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku. Udział interesariuszy wewnętrznych (studentów) jest minimalny.

<u>Kryterium 2</u> – cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji
aktorstwo – w pełni
architektura wnętrz – 4 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco
dyrygentura – 1 uczelnia w pełni
grafika – 1 uczelnia w pełni
jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni
wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni
wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni

Kryterium 2 w pełni – Prezentowane cele i efekty kształcenia są zgodne z obowiązującymi standardami kształcenia oraz Krajowymi Ramami Kształcenia (dot. I roku studiów I i II stopnia. Są opracowane rzetelnie i zabezpieczają

prawidłowy proces kształcenia jak i uzyskanie planowanych efektów kształcenia. Weryfikacja efektów kształcenia na kierunkach artystycznych, z uwagi na ogólnie stosowany system indywidualnego kształcenia (mistrz-uczeń) zapewnia pełna wiedzę o osiągnięciach studentów poprzez komisyjne i publiczne przeprowadzanie egzaminów, działalność wystawienniczą i koncertową studentów, czy wreszcie udział studentów w konkursach muzycznych i plastycznych krajowych, a w szczególności zagranicznych, które stanowią jednocześnie pewnego typu wyznacznik miejsca jakie zajmuje polskie szkolnictwo artystyczne w stosunku do międzynarodowego.

Kryterium 3 – program studiów
aktorstwo – w pełni
architektura wnętrz – 4 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco
dyrygentura – 1 uczelnia w pełni
grafika – 1 uczelnia w pełni
jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni
wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni
wzornictwo – 1 uczelnia – wyróżniająco
Kryterium 3 w pełni – Program studiów jest zgodny z celami i efektami kształcenia założonymi przez Uczelnię. Dotyczy to zarówno kształcenia na danym poziomie jak i profilu studiów.

Kryterium 4 – zasoby kadrowe
aktorstwo – znacząco
architektura wnętrz – 4 uczelnie – w pełni, 1 – częściowo
dyrygentura – 1 uczelnia w pełni
grafika – 1 uczelnia w pełni
jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni
wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni
wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni
Kryterium 4 w pełni – Zasoby kadrowe w zdecydowanej większości zapewniają prawidłowy proces kształcenia oraz końcowe efekty kształcenia na wizytowanych kierunkach studiów.

Kryterium 5 – infrastruktura dydaktyczna
aktorstwo – znacząco
architektura wnętrz – 3 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco, 1 – częściowo
dyrygentura – 1 uczelnia w pełni
grafika – 1 uczelnia w pełni
jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni
wokalistyka – 1 uczelnia – w pełni, 1 uczelnia znacząco
wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni
Kryterium 5 w pełni – W zdecydowanej większości infrastruktura dydaktyczna w pełni zabezpiecza proces kształcenia. Do nielicznych wyjątków można zaliczyć brak pełnego zabezpieczenia biblioteki w podręczniki, które w sylabusach zaliczono do literatury podstawowej lub uzupełniającej.

Kryterium 5 znacząco – Uwagi dotyczyły m. in. nie przystosowania budynku do potrzeb studentów niepełnosprawnych, niedoborów powierzchni dydaktycznej.

Kryterium 6 – prowadzenie badań naukowych

aktorstwo – znacząco

architektura wnętrz – 2 uczelnie wyróżniająco, 1 uczelnia znacząco, 2 uczelnie nie dotyczy I stopień

dyrygentura – 1 uczelnia w pełni

grafika – 1 uczelnia w pełni

jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni

wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni

wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni

Kryterium 6 w pełni – Działalność artystyczna (badania naukowe) na wszystkich wizytowanych kierunkach jest wielokierunkowa i bardzo owocna. Nauczyciele akademiccy jak i studenci prezentują swoje osiągnięcia nie tylko w ramach krajowych sesji naukowych, koncertów czy wystaw, ale również w prestiżowych salach wystawienniczych (koncertowych) za granicą.

Kryterium 7 – system wsparcia studentów w procesie uczenia się

aktorstwo – częściowo

architektura wnętrz – 3 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco, 1 – częściowo

dyrygentura – 1 uczelnia w pełni

grafika – 1 uczelnia w pełni

jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni

wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni

wzornictwo – 1 uczelnia – w pełni

Kryterium 7 w pełni – Generalnie system wsparcia studentów w procesie uczenia się nie budzi zastrzeżeń. Uczelnie w ramach możliwości finansowych starają się wspierać najlepszych studentów.

Kryterium 8 – wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia

aktorstwo – znacząco

architektura wnętrz – 3 uczelnie – w pełni, 1 – znacząco, 1– częściowo

dyrygentura – 1 uczelnia w pełni

grafika – 1 uczelnia w pełni

jazz i muzyka estradowa – 1 uczelnia w pełni

wokalistyka – 2 uczelnie – w pełni

wzornictwo –1 uczelnia – w pełni

Kryterium 8 w pełni – Wewnętrzny system zapewnienia jakości działa prawidłowo. Dotyczy to zarówno systemów nieformalnych, jak i formalnych, które są sukcesywnie wdrażane w życie. Nauczyciele akademiccy są oceniani zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Ocenie podlega również proces kształcenia, jak i forma weryfikacji efektów kształcenia. Problemem natomiast kierunków artystycznych jest ankietyzacja studentów, która ze względu na proporcjonalnie małą liczbę studiujących budzi duże wątpliwości.

2.3. Analiza przyczyn warunkowych końcowych ocen programowych.

Zespół działający w obszarze sztuki w 2012 r. sformułował **dwie oceny warunkowe** w uczelniach niepublicznych: w Państwowej Wyższej Szkole Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu na kierunku „architektura wnętrz" prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia oraz w Wyższej Szkoły Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie na kierunku „aktorstwo" prowadzonym na poziomie jednolitych studiów magisterskich.

Najczęstszym powodem wydania oceny warunkowej był brak minimum kadrowego. Ponadto zastrzeżenia budziły: proponowana obsada zajęć, program kształcenia, brak udziału interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu programu studiów, brak udziału studentów w budowie i funkcjonowaniu systemu zapewniania jakości kształcenia, brak dostępu do sylabusów (studenci nie mają zapewnionego dostępu do sylabusów, które stanowią dla nich podstawowe źródło informacji o danym przedmiocie, zarówno w zakresie celów i efektów kształcenia, treści kształcenia, form zajęć, metod dydaktycznych, jak i sposobów weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia), nie w pełni udokumentowane funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a tym samym spełnienie wymagań określonych w § 9 ust. 1 pkt. 9 oraz § 11 ust. 1 przywołanego wyżej rozporządzenia, zgodnie z którym uczelnia może prowadzić kształcenie, jeżeli wdrożyła wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia na prowadzonym kierunku studiów, odnoszący się do wszystkich etapów i aspektów procesu dydaktycznego, w szczególności uwzględniający wszystkie formy weryfikacji efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów i oceny, o których mowa w art. 132 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, dokonywane przez studentów, a także wnioski z monitorowania kariery zawodowej absolwentów. W jednej z ocenianych uczelni Regulamin studiów został uchwalony na początku roku akademickiego, co jest niezgodne z art. 161 ust. 1 ustawy, bowiem powinien być uchwalony co najmniej na pięć miesięcy przed rozpoczęciem roku akademickiego.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	**1**		1	
%	**100%**		100%	

3. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

Odpowiedzi na raporty powizytacyjne w zdecydowanej większości wskazują, że Uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

W 2012 r. Zespół Sztuki zaopiniował **9 wniosków, 1 wniosek jest w toku opiniowania.** Dotyczyły one szczególnie spraw związanych z nadaniem uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich. Z 10 wniosków, **4 to wnioski uczelni publicznych (40 % ogółu wniosków), 6 – uczelni niepublicznych (60 %).**

Pozytywne opinie stanowią 80 % ogółu wniosków, negatywne 10 %, jeden wniosek jest w toku opiniowania.

Wśród wniosków uczelni niepublicznych o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunkach artystycznych złożono wnioski o następujące kierunki studiów: „aktorstwo" – 1, „aktorstwo nowych mediów" – 1, „grafika" – 1, „gry i grafika interaktywna" – 1, „obraz multimedialny" – 1, „taniec" – 1.

Natomiast uczelnie publiczne występowały o utworzenie następujących kierunków studiów: „grafika" – 1, „wzornictwo" – 1, „edukacja artystyczna" – 1, „wokalistyka" – 1.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów / Profile		Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**8**	aktorstwo nowych mediów	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		edukacja artystyczna	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		grafika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		gry i grafika interaktywna	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		obraz multimedialny	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		taniec	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		wokalistyka	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		wzornictwo	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**2**	grafika	ogóloakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		aktorstwo	ogóloakademicki				
			praktyczny	**1**			1
Razem	**10**			**10**	**8**	**1**	**1**

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**6**		2		4
Pozytywne z zaleceniami	**2**	1			1
Negatywne	**1**		1		
W toku	**1**				1
Razem	**10**	**1**	**3**		**6**

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Zespół Sztuki w 20012 r. rozpatrzył jeden wniosek Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „edukacja artystyczna" na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Wniosek został zaopiniowany negatywnie, zarówno przez Zespół jak i Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w piśmie Rektora nie znaleziono argumentów, które uzasadniałyby zmianę opinii negatywnej.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**1 / 100%**			1 / 100%

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Spośród 10 wniosków jakie wpłynęły do Zespołu jeden wniosek został zaopiniowany negatywnie. Wniosek dotyczył nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „edukacja artystyczna" na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Wniosek nie zawierał efektów kształcenia związanych z umiejętnościami artystycznymi, niezbędnymi do prawidłowego prowadzenia zajęć w przedszkolach, w szkołach, czy w szeroko pojętym ruchu amatorskim, zasady rekrutacji nie zapewniały właściwej oceny kwalifikacji i predyspozycji kandydata umożliwiających odpowiednie opanowanie założonego programu studiów, co nie pozwala na pełne przygotowanie absolwenta do zawodu. Ponadto wnioskodawca nie informował o formie i treści końcowej weryfikacji, ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, jakim jest egzamin dyplomowy, a także, czy jednym z elementów egzaminu dyplomowego, obok pracy pisemnej i jej obrony, będzie egzamin artystyczny, czy zapewniona będzie zasada, że treść pisemnej pracy dyplomowej będzie dotyczyć – zgodnie z nazwą kierunku – problemów artystycznych. Uczelnia nie wykazała kompetencji naukowych (artystycznych) proponowanych nauczycieli akademickich reprezentujących kierunki artystyczne, a niewchodzących w skład minimum kadrowego. Zastrzeżenia budził także przyjęty system ECTS.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen									
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	Inne (wymienić jakie)
1	edukacja artystyczna	**I**	zalecenia										
			opinie negatywne		2	1		1		1			1 (ECTS); 1 (efekty kształcenia); 1 (egzamin dyplomowy)
2	taniec	**I**	zalecenia			1							
			opinie negatywne										
3	wokalistyka	**I**	zalecenia		1						1		
			opinie negatywne										
	Razem	**I**	zalecenia		**1**	**1**					**1**		
			opinie negatywne		**2**	**1**		**1**		**1**			**3**

4. Ocena stopnia przygotowania uczelni wnioskujących o nowe kierunki studiów do wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Uczelnia wnioskująca o otwarcie nowego kierunku studiów „edukacja artystyczna" w specjalności muzyka oraz plastyka wykazała niepełną wiedzę w zakresie wdrażania przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742) oraz postanowień § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 września 2011 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych, placówek kształcenia artystycznego i placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. Nr 224, poz. 1345).

Rozdział III.

Analiza wyników prac Komisji

1. Podsumowanie wyników wydanych ocen.

(Autor: mgr inż. Maciej Markowski; Statystyka: mgr Karolina Martyniak)

1.1. Oceny instytucjonalne.

1.1.1. Ocena ogólna.

Wprowadzenie przez Polską Komisję Akredytacyjną procedury oceny instytucjonalnej skorelowane jest w czasie z wieloma ważnymi zmianami w polskim szkolnictwie wyższym. Niewątpliwie polskie uczelnie znajdują się obecnie w trakcie redefiniowania swojej tożsamości edukacyjnej za pomocą efektów kształcenia, mających odniesienie w Krajowych Ramach Kwalifikacji. Przejście od budowy programu w oparciu o treści kształcenia, na opis w języku efektów kształcenia, jest niewątpliwie procesem trudnym, w szczególności w tak szybkim tempie, w jakim odbyło się to w naszym systemie szkolnictwa wyższego. Wprowadzenie pełnej autonomii programowej poprzez wdrożenie Krajowych Ram Kwalifikacji wzmocniło więc rolę i znaczenie wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia, stanowiących gwarancję prawidłowego wykorzystania swobody płynącej z nowych możliwości.

Jednocześnie zmiany w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, umożliwiły dokonywanie przez PKA ocen instytucjonalnych. Procedura oceny instytucjonalnej tym różni się od oceny programowej, iż koncentruje się głównie na funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewniania jakości jednostki. Ma ona jeden zasadniczy cel, polegający na badaniu zdolności jednostki do kompleksowego i systemowego zapewniania oraz doskonalenia jakości kształcenia, w oparciu o strategię jednostki.

Argumentem często podnoszonym w ramach wizytacji dokonywanych w ramach oceny instytucjonalnej, jest fakt korelacji czasowej obu zmian. Zespoły oceniające dość często spotykały się z twierdzeniem, iż wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia są wymogiem nowym, wprowadzonym dopiero nowelizacją ustawy z 2011 r. Polska Komisja Akredytacyjna w dokonywaniu ocen instytucjonalnych, z bardzo dużą wyrozumiałością, choć niewątpliwie pewnym zdumieniem podchodziła do takiej interpretacji faktów.

W zdecydowanej większości wizytowanych jednostek, wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia znajdowały się dopiero na etapie wdrażania. Stan ten może dziwić, w szczególności, iż konieczność wdrażania wewnętrznych systemów została zadeklarowana przez ministrów ds. szkolnictwa wyższego krajów uczestniczących w Procesie Bolońskim w Komunikacie z Bergen w 2005 r. Jednocześnie przyjęto Europejskie Standardy i Wskazówki w zapewnianiu jakości w szkolnictwie wyższym[1] opracowane przez *European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA)*, które dokładnie precyzują zasady funkcjonowania wewnętrznych systemów zapewniania jakości. W konsekwencji uregulowań europejskich, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego rozporządzeniem z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. nr 164 poz. 1166) zobowiązał polskie uczelnie do wdrażania wewnętrznych systemów zapewniania jakości. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. nr 243 poz. 1445) określa pełne wdrożenie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jako taki sam warunek konieczny do prowadzenia studiów, jak spełnienie wymogów w zakresie minimum kadrowego czy bazy dydaktycznej. Zatem w 2012 r. okres formalnej obecności problematyki wdrażania wewnętrznych systemów zapewniana jakości w polskim systemie szkolnictwa wyższego wynosił już 7 lat.

W zdecydowanej większości wizytowanych jednostek, zaobserwowano zdynamizowanie procesu wdrażania wewnętrznego systemu zapewniania jakości, dopiero od roku akademickiego 2011/2012.

W wizytowanych jednostkach zazwyczaj prawidłowo funkcjonowały procedury oceny wybranych elementów procesu kształcenia, dość dobrze zakorzenione już w tradycji akademickiej, dotyczące ewaluacji kadry dydaktycznej czy cyklicznej ewaluacji programów studiów, charakterystyczne dla oceny jakości na poziomie poszczególnych kierunków studiów. Jednocześnie w zdecydowanej większości przypadków, dość słabo są one wsparte przez usystematyzowane działania mające na celu zapewnianie i doskonalenie jakości kształcenia na poziomie instytucjonalnym, takie jak współpraca z otoczeniem społeczno – gospodarczym czy monitoring losów zawodowych absolwentów. Najsłabszym elementem wdrażania wewnętrznych systemów zapewniania jakości, jest stopień ich formalizacji. Przekłada się to na obserwowany przez zespoły oceniające niższy od potencjalnie możliwego do osiągnięcia poziom skuteczności systemu w zakresie zapewniania oraz doskonalenia jakości kształcenia. Doświadczenie niektórych zespołów oceniających wskazuje również, iż w ocenianych jednostkach obserwuje się pewną nieufność wobec niektórych elementów funkcjonowania systemu. Wynika to zazwyczaj z braku jasnej komunikacji dotyczącej celów oraz zasad funkcjonowania systemu, pomiędzy organami go tworzącymi a interesariuszami

[1] Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

wewnętrznymi jednostki, jak również jego pozytywnego oddziaływania na jakość kształcenia.

Istotną słabością zasadniczej części ocenianych jednostek jest zdecydowanie mniejszy stopień objęcia wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia studiów podyplomowych i doktoranckich, w stosunku do studiów I i II stopnia.

Wszystkie wizytowane jednostki posiadały opracowaną strategię rozwoju, w sensie formalnym zgodną ze strategią uczelni. Uwagę zespołów oceniających zwrócił jednak fakt, iż powszechnie stosowana w zarządzaniu organizacją metodologia budowy strategii, z nieznanych przyczyn jest dość rzadko stosowana. Na poziomie deklaratywnym na ogół dobrze identyfikują one potrzeby jednostek w zakresie doskonalenia jakości kształcenia, jednocześnie obserwowany jest dość niski poziom operacjonalizacji strategii do potrzeb realnego zarządzania jednostką.

Oceniane jednostki na ogół prawidłowo identyfikują swoje mocne strony, do których niewątpliwie zalicza się wysoki poziom kadry dydaktycznej, infrastruktury oraz w zdecydowanej większości przypadków – badania naukowe. Istotne braki zarówno metodologiczne, jak i merytoryczne, dostrzegane są na poziomie analizy słabych stron, jak również szans i zagrożeń. Zespoły oceniające zdecydowanie zauważały istotne braki zarówno na poziomie analizy strategicznej, jak i budowy samych strategii jednostek, w zakresie internacjonalizacji kształcenia, jak również idei kształcenia się przez całe życie. Szczególnie jest to niepokojące w kontekście rosnącego znaczenia tych czynników w przyszłym funkcjonowaniu szkół wyższych. Uczelnie na ogół prawidłowo identyfikują przyszłe potencjalne zagrożenia w trwałych trendach otoczenia, np. niż demograficzny, zmiany w sposobie przyznawania dotacji budżetowych. Jednocześnie zespoły oceniające w dość niewielkim stopniu odnotowały w strategiach pomysły jednostek na minimalizację wpływu tych zagrożeń na przyszłą działalność jednostek.

Oceny wyróżniające formułowane były w stosunku do jednostek o widocznym wysokim poziomie zrozumienia oraz praktycznego wykorzystania strategii oraz wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, w ich codziennej pracy.

1.1.2. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Studia doktoranckie w większości ocenianych w 2012 r. jednostek funkcjonują w oparciu o tradycyjnie przyjęte rozwiązania. Koncentrują się one w znacznej większości na pracy badawczej doktorantów. Zdecydowana większość zespołów oceniających zauważyła w czasie dokonywania procedury oceny, iż proces kształcenia studiów III stopnia znajdował się w fazie organizacji, związanej z dużą reformą przepisów prawa dotyczących tego etapu kształcenia.

Zespoły oceniające podkreślają, iż zazwyczaj uczestnicy studiów III stopnia osiągają stawiane przed nimi cele naukowe. Jednocześnie największą słabością wskazywaną przez niektóre zespoły, jest realizacja efektów kształcenia związanych z przygotowaniem do pracy nauczyciela akademickiego.

W ramach niektórych studiów doktoranckich, zaobserwowano również fakt prowadzenia zajęć przez doktorantów bez wcześniejszego przygotowania metodologicznego oraz nadzoru ze strony doświadczonego nauczyciela akademickiego.

Oceniane jednostki na ogół dysponują odpowiednimi zasobami kadrowymi oraz materialnymi do realizacji zakładanych efektów kształcenia na studiach trzeciego stopnia. Posiadają również odpowiedni system wsparcia naukowego oraz socjalnego doktorantów. Jednocześnie studia te zazwyczaj nie są objęte procedurami wewnętrznego systemu zapewniania jakości w stopniu równym studiom I i II stopnia.

1.1.3. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

Podstawowe jednostki organizacyjne uczelni objęte procedurą oceny instytucjonalnej w roku 2012 na ogół posiadały ofertę studiów podyplomowych. Zespoły oceniające zwróciły natomiast uwagę na znaczną różnorodność jakości oferty. Wiele uczelni nie wykorzystywało w pełni posiadanego potencjału kadrowego oraz infrastrukturalnego ocenianych jednostek w celu rozszerzenia tej oferty. Związane jest to w szczególności z niezbyt mocno usystematyzowanymi i zinstytucjonalizowanymi kontaktami ocenianych jednostek z otoczeniem zewnętrznym i identyfikacją jego potrzeb. Większość zespołów oceniających podkreśla niewątpliwą obecność kontaktów nieformalnych poszczególnych nauczycieli akademickich z przedstawicielami interesariuszy zewnętrznych jednostki. Jednak kontakty te zazwyczaj nie przekładały się w dostatecznym stopniu na wzbogacenie oferty kształcenia podyplomowego.

Zespoły oceniające zwracają uwagę, podobnie jak w przypadku studiów III stopnia, na niewystarczające objęcie studiów podyplomowych procedurami zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia. Podkreślają jednocześnie dobry dobór kadry dydaktycznej, w tym również charakterystyczną dla studiów podyplomowych kadrę o dorobku praktycznym, oraz warunki materialne do prowadzenia studiów podyplomowych.

Zestawienia statystyczne dotyczące ocen instytucjonalnych:

Tabela nr 1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	1	2	1	
2.	Akademia Górniczo-Hutnicza im. St. Staszica w Krakowie	1	6	2	2
3.	Akademia Morska w Gdyni	1	2		6
4.	Katolicki Uniwersytet Lubelski	1	7	2	9

5.	Politechnika Białostocka	1	5		5
6.	Politechnika Częstochowska	1	3	1	1
7.	Politechnika Gdańska	3	12	6	10
8.	Politechnika Łódzka	2	12	5	21
9.	Politechnika Poznańska	2	5	4	9
10.	Politechnika Śląska w Gliwicach	1	5		15
11.	Politechnika Świętokrzyska	1	4	1	
12.	Śląski Uniwersytet Medyczny	1	4	1	2
13.	Uniwersytet Gdański	3	12	9	8
14.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1	6	4	4
15.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	3	17	12	13
16.	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	1	4	2	13
17.	Uniwersytet Łódzki	4	11	4	31
18.	Uniwersytet Marii Curie – Skłodowskiej w Lublinie	3	15	5	11
19.	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	1	3	2	
20.	Uniwersytet Opolski	1	10	4	8
21.	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	1	7		9
22.	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	1	7	3	2
23.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	1	3	2	
24.	Uniwersytet Rzeszowski	2	9	3	12
25.	Uniwersytet Szczeciński	2	18	5	20
26.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	2	11	6	11
27.	Uniwersytet w Białymstoku	1	3		1
28.	Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie	1	3	1	6
29.	Uniwersytet Warszawski	2	9	3	2
30.	Uniwersytet Wrocławski	1	3	1	21
31.	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	1	4	1	3
32.	Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	1			
33.	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	1			
	Razem	**50**	**223**	**90**	**255**

Tabela nr 2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
50	4	43	1		2

Tabela nr 3. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Rodzaj oceny	**Liczba ocen**	Kryteria oceny instytucjonalnej																																				
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia				
		1[1]	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
wyróżniająca	**4**	4					4					4					4					4					4					1	3				1	3			
pozytywna	**44**	5	38				2	41				1	33	9			7	34	2			9	32	2			3	26	13	1		1	33	9				37	3	3	
warunkowa	**1**			1					1				1						1				1						1					1					1			
odstąpienie	**2**																																								
RZAEM	**50**	**9**	**38**	**1**			**6**	**41**	**1**			**5**	**34**	**9**			**11**	**34**	**3**			**13**	**33**	**2**			**7**	**26**	**14**	**1**		**2**	**36**	**10**			**1**	**40**	**4**	**3**	

[2] cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

Tabela nr 4. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**1 / 100%**	1 / 100%		

1.2. Oceny programowe.

Rok 2012 w pracach Polskiej Komisji Akredytacyjnej w odniesieniu do procedury programowej oceny jakości kształcenia, był niezwykle specyficzny. Oceny programowe odbywały się bowiem w odniesieniu do kształcenia prowadzonego w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji. Pomimo faktu, iż nowe zasady organizacji procesu kształcenia w praktyce funkcjonują dopiero od niedawna, to na nich właśnie w znacznym stopniu skoncentrowana była uwaga zespołów oceniających. W sposób oczywisty zespoły oceniające brały pod uwagę krótki okres funkcjonowania ocenianych uczelni w nowej rzeczywistości, formułując bardzo dużą liczbę rekomendacji i zaleceń w stosunku do ocenianych kierunków studiów.

Procedura oceny programowej jest już dobrze znana w polskim systemie szkolnictwa wyższego. Uległa ona stosunkowo niewielkim zmianom, wraz z wejściem w życie Krajowych Ram Kwalifikacji. Dotychczasowe doświadczenia uczelni z oceną programową były więc wykorzystywane również w roku 2012.

Wszystkie Zespoły PKA, jako najsilniejsze elementy funkcjonowania kierunków studiów ocenianych w roku 2012 tradycyjnie już wskazywały kadrę dydaktyczną oraz infrastrukturę uczelni. W znacznej większości ocenionych kierunków wskazano, iż dobór kadry jest adekwatny do zakładanych celów i efektów kształcenia. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa zapewnia równocześnie dobre warunki do ich osiągania. Jednocześnie braki w zakresie kadry dydaktycznej najczęściej skutkowały obniżonymi ocenami jakości kształcenia, przy czym należy podkreślić, iż zdarzały się znacznie rzadziej niż w latach ubiegłych. Zespoły PKA dopatrują się dwóch potencjalnych przyczyn tego zjawiska. Struktura kompetencji nauczycieli akademickich stanowi od zawsze najważniejszy punkt oceny programowej PKA. W związku z tym uczelnie wypracowały już metody odpowiednie do spełniania standardów jakości w tym zakresie. Równocześnie zwraca się uwagę na korzystanie przez uczelnie z możliwości stwarzanych przez art. 11 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, umożliwiający zgłoszenie braku spełnienia wymagań formalnych do prowadzenia procesu kształcenia. Braki kadrowe są natomiast najczęstszymi przyczynami takich zgłoszeń.

Zespoły oceniające wskazują również na pojawiające się pozytywne praktyki wykorzystania możliwości stwarzanych przez Krajowe Ramy Kwalifikacji. Wskazuje się tu przede wszystkim na tworzenie lub profilowanie ocenianych kierunków studiów, zgodnie z misją uczelni, w oparciu

o jej silne związki z praktyką gospodarczą lub regionem. Zasadniczo pozytywnie oceniane są również związki prowadzonych badań naukowych z procesem kształcenia. Szczególnie pozytywnie odnoszono się do prowadzenia badań naukowych w jednostkach, które nie były zobligowane do tego przez przepisy prawa.

Zespoły generalnie dobrze oceniały również wyniki prac nad wdrożeniem Krajowych Ram Kwalifikacji na ocenianych kierunkach. Jednocześnie w obszarze związanym z oceną spójności celów, zakładanych efektów kształcenia oraz metod ich osiągania i weryfikacji zespoły oceniające formułowały najwięcej zastrzeżeń. Zwracano uwagę na brak spójności pomiędzy celami i efektami kształcenia oraz nieprawidłowy dobór metod ich osiągania i weryfikacji. Niektóre oceniane kierunki studiów charakteryzowały się również istotnymi błędami w stosowaniu systemu ECTS, co może nieco dziwić z uwagi na długą już obecność tego systemu w polskich uczelniach.

Istotnym mankamentem w dużej części ocenianych kierunków jest poziom internacjonalizacji procesu kształcenia, chociaż zespoły oceniające zwracały uwagę na jedynie mały wycinek tego zagadnienia, jakim jest mobilność studentów i kadry. W tym zakresie z jednej strony zwracano uwagę na niedostateczne wysiłki ocenianych jednostek w zakresie kształcenia w językach obcych oraz wsparcia studentów w korzystaniu z programów wymiany międzynarodowej. Z drugiej strony natomiast podkreślano również nie zawsze mocną chęć i motywację studentów do korzystania z takich programów.

Zespoły oceniające wskazywały również na jeszcze niezbyt zadowalające relacje sporej części ocenianych kierunków z otoczeniem uczelni. Wyrażało się to zazwyczaj w nie dość silnej obecności przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych procesu kształcenia, w szczególności przedstawicieli rynku pracy w budowaniu oferty edukacyjnej oraz formułowaniu zakładanych efektów kształcenia.

Uwagę zespołów oceniających zwracały również zdarzające się dość licznie przypadki istotnych mankamentów funkcjonujących w ocenianych jednostkach wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia. Szczególne zaniepokojenie budziły istotne braki w podstawowych procedurach funkcjonowania systemu związanych z weryfikacją efektów kształcenia osiąganych przez studentów. Systemy w znacznej większości ocenianych kierunków, funkcjonują w oparciu o dotychczasowe, wycinkowe procedury związane z ankietyzacją studentów, hospitacjami zajęć dydaktycznych oraz ewaluacją programów kształcenia.

Podsumowując, zespoły oceniające PKA zasadniczo dobrze oceniały jakość kształcenia na wizytowanych kierunkach studiów, czego odzwierciedleniem jest struktura wystawionych ocen. Jednocześnie zwracają uwagę na istotne mankamenty związane z zarządzaniem procesem kształcenia, które mogą stanowić poważne trudności w przypadku potencjalnej oceny instytucjonalnej.

Zestawienia statystyczne dotyczące ocen programowych:

Tabela nr 5. Analiza wyników ocen programowych.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny											
		Uczelnie publiczne						Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniające
Oceny wyróżniające	**5**	**3**	2				1	**2**	2				
Oceny pozytywne	**146** (3)*	**84**	36	1 (1)*	8	39		**62**	40		11	11 (2)*	
Oceny warunkowe	**23** (1)*	**7**	4		1	2		**16**	7		4	5 (1)*	
Oceny negatywne	**17** (13)*	**2**	1		1			**15**	7 (6)*	6 (6)*	1 (1)*	1	
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	**63** (5)*	**12**	2		3	7		**51**	30 (1)*	4 (4)*	6	11	
Razem	**254** (22)*	**108**	**45**	**1** (1)*	**13**	**48**	**1**	**146**	**86** (7)*	**10** (10)*	**23** (1)*	**27** (3)*	

* w tym liczba ocen na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego

Tabela nr 6. Analiza wyników ocen programowych.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)
administracja	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Warszawska		1				**3**
		Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie				1		
		Uniwersytet Łódzki – Filia w Tomaszowie Mazowieckim		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Ostrołęce		1				**9**
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Łodzi					1	
		Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach					1	
		Collegium Varsoviense w Warszawie					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi			1			
		Wyższa Szkoła Służb Publicznych ASESOR we Wrocławiu		1				
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku					1	
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku		1				
Razem		13		7	**1**	**1**	**4**	**13**
aktorstwo	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie			1*			**1**
Razem		1			**1**			**1**

architektura i urbanistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Białostocka		1				**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach		1				
Razem		2		**2**				**2**
architektura krajobrazu	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Sopocka Szkoła Wyższa			1			**1**
Razem		2		**1**	**1**			**2**
architektura wnętrz	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				**2**
		Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemyślu			1			**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Polsko Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Informatyki i Umiejętności w Łodzi		1				**1**
Razem		5		**4**	**1**			**5**
automatyka i robotyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Łódzka		1				**2**
		Politechnika Warszawska		1				
	Zawodowe Uczelnie publiczne	PWSZ w Raciborzu		1				**1**
Razem		3		**3**				**3**

bezpieczeństwo narodowe	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wszechnica Polska – Szkoła Wyższa TWP w Warszawie		1				**3**
		Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
Razem		3		**2**		**1**		**3**
bezpieczeństwo wewnętrzne	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wszechnica Polska – Szkoła Wyższa TWP w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
biologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1				**4**
		Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				
		Uniwersytet Zielonogórski		1				
		Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie			1			
Razem		4		**3**	**1**			**4**
biotechnologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie		1				**2**
		Uniwersytet Rzeszowski		1				
Razem		2		**2**				**2**
budownictwo	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Suwałkach		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Techniki i Przedsiębiorczości we Włocławku			1			**3**
		Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach		1				
		Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach		1				
Razem		4		**3**	**1**			**4**

chemia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				**2**
		Uniwersytet Wrocławski		1				
Razem		2		**2**				**2**
dyrygentura	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1				**2**
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Rzeszowie					1	
Razem		2		**1**			**1**	**2**
edukacja techniczno - informatyczna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Śląski w Katowicach		1				**2**
		Politechnika Śląska w Gliwicach					1	
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Mechatroniki w Katowicach					1	**2**
		Wyższa Szkoła Pedagogiczno – Techniczna w Koninie			1			
Razem		4		**1**	**1**		**2**	**4**
ekonomia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Szczeciński		1				**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				
		Politechnika Warszawska		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Głogowie		1				**3**
		PWSZ w Legnicy		1				
		PWSZ w Suwałkach		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie					1	**1**

ekonomia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu					1	**14**
		Radomska Szkoła Wyższa w Radomiu					1	
		Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku WNE w Ostrowi Mazowieckiej		1				
		Sopocka Szkoła Wyższa w Sopocie		1				
		Sopocka Szkoła Wyższa w Sopocie – WZ w Chojnicach		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa w Kielcach			1			
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu					1	
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu – WZ w Tarnowskich Górach		1				
		Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Zielonej Górze			1			
		Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Olsztynie		1				
		Gdańska Szkoła Wyższa w Gdańsku					1	
		Wyższa Szkoła Zawodowa OECONOMICUS w Szczecinie					1	
		Śląska Wyższa Szkoła Zarzadzania w Katowicach WZ w Żarkach					1	
		Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskiem					1*	
		Wyższa Szkoła Społeczno Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		
Razem		26		**13**	**2**	**2**	**9**	**26**

elektrotechnika	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
elektronika i telekomunikacja	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze					1	**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Varsoviense w Warszawie				1		
Razem		2				**1**	**1**	**2**
energetyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu					1	**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Sulechowie		1				**1**
Razem		2		**1**			**1**	**2**
farmacja	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Medyczny w Lublinie		1				**4**
		Uniwersytet Medyczny w Łodzi		1				
		Warszawski Uniwersytet. Medyczny		1				
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
Razem		4		**4**				**4**
filologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Elblągu					1	**2**
		PWSZ w Nysie		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie				1		**4**
		Wyższa Szkoła Umiejętności im. S. Staszica w Kielcach (x2)		1			1*	
		Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Lingwistyczna Szkoła Wyższa w Warszawie		1				**2**
		Olympus Szkoła wyższa im. Romualda Kudlińskiego w Warszawie					1	
Razem		8		**5**		**1**	**3**	**9**

filozofia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
finanse i rachunkowość	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Biznesu i Zarzadzania i Ciechanowie			1			**4**
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Nauk Społecznych i Technicznych w Radomiu				1*		
Razem		2		**1**	**1**	**3**		**5**
fizyka techniczna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy					1	**2**
		Politechnika Śląska w Gliwicach					1	
Razem		2					**2**	**2**
fizjoterapia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie				1		**6**
		Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach		1				
		Radomska Wyższa Szkoła w Radomiu					1	
		ALMAMER Szkoła Wyższa w Warszawie			1			
		Wyższa Szkoła Mazowiecka w Warszawie		1+1*				
Razem		5		**3**	**1**	**1**	**1**	**6**
geodezja i kartografia	**Zawodowe uczelnie publiczne**	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Jarosławiu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Kujawsko – Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy		1				**1**
Razem		2		**2**				**2**

geografia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
gospodarka przestrzenna	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu		1				**3**
		SGGW w Warszawie		1				
		Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych w Otwocku					1	**3**
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej w Białymstoku					1	
		Collegium Varsoviense w Warszawie					1	
Razem		6		**3**			**3**	**6**
grafika	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Polsko Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi					1	**1**
Razem		2		**1**			**1**	**2**
historia	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu					1	**2**
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Fryderyka Skarbka w Warszawie				1*		
Razem		2				**1**	**1**	**2**

informatyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet w Białymstoku		1				**4**
		Uniwersytet Jagielloński w Krakowie		1*				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach			1			
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Administracji i Zarzadzania w Zawierciu					1	**7**
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie		1				
		Stargardzka Szkoła Wyższa Stargarium w Stargardzie Szczecińskim			1			
		Dolnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Techniki w Polkowicach		1				
		Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu		1				
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie		1				
		Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach					1	
		Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Wyższa Szkoła Biznesu im. bp. J. Chrapka w Radomiu					1*	
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Nauk Społecznych w Otwocku					1*	
Razem		14		**7**	**2**	**1**	**4**	**14**
informatyka i ekonometria	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**

inżynieria środowiska	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Opolski		1				**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Varsoviense					1	
Razem		2		**1**			**1**	**2**
jazz i muzyka estradowa	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Nysie		1				**1**
Razem		2		**2**				**2**
kierunek lekarski	**Akademickie uczelnie publiczne**	Gdański Uniwersytet Medyczny		1				**3**
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
		Akademia Medyczna we Wrocławiu		1				
Razem		3		**3**				**3**
kosmetologia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Fizjoterapii we Wrocławiu					1	
		Niepubliczna Wyższa Szkoła Medyczna we Wrocławiu		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**
kulturoznawstwo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski					1	**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Dolnośląska Szkoła Wyższa we Wrocławiu		1				**2**
		Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu		1				**1**
Razem		4		**3**			**1**	**4**
leśnictwo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Politechnika Białostocka		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**

logistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Łódzki		1				**8**
		Uniwersytet Szczeciński		1				
		Politechnika Częstochowska		1				
		Politechnika Łódzka		1				
		Politechnika Opolska		1				
		Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach		1				
		Politechnika Rzeszowska		1				
		Akademia Obrony Narodowej w Warszawie		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Wałbrzychu		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu		1				**4**
		Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we Wrocławiu		1				
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej					1	
Razem		13		**12**			**1**	**13**
makrokierunek filozoficzno-kulturoznawczy	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
matematyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				**2**
		Uniwersytet Szczeciński		1				
	Zawodowe uczelnie	PWSZ w Nowym Sączu		1				**1**
Razem		3		**3**				**3**
mechanika i budowa maszyn	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Koninie		1				**2**
		PWSZ w Sanoku		1				
Razem		2		**2**				**2**

metalurgia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim					1	**1**
Razem		1					**1**	**1**
nauki o rodzinie	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
ochrona środowiska	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie		1				**3**
		Wyższa Szkoła Środowiska w Bydgoszczy			1			
		Wyższa Szkoła Umiejętności im. Stanisława Staszica w Kielcach					1*	
Razem		4		**2**	**1**		**1**	**4**
ogrodnictwo	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Sulechowie			1			**1**
Razem		1			**1**			**1**

pedagogika	**Akademickie uczelnie publiczne**	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – WZ w Stalowej Woli			1			**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach – Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Uniwersytet Warszawski		1				
		Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie		1				
		Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie + ZOD w Nowym Sączu i Tarnowie	1					
	Zawodowe uczelnie publiczne	Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku			1			**2**
		PWSZ w Nowym Sączu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi			1			**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Warszawie				1*		**9**
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi – WZ w Koninie					1	
		Pomorska Wyższa Szkoła Nauk Stosowanych w Gdyni			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna – TWP w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Pabianicach		1				
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy				1		
		Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna – TWP w Warszawie – WZ w Olsztynie		1				
Razem		17	**1**	**8**	**5**	**2**	**1**	**17**

pedagogika specjalna	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku – WZ w Tarnowie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
politologia	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Komunikowania i Mediów Społecznych im. Jerzego Giedroycia w Warszawie				1*		**11**
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach					1	
		Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				
		Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie – WZ w Krakowie		1				
		Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim					1	
		Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu					1	
		Wyższa Szkoła Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim					1	
		Puławska Szkoła Wyższa w Puławach					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie – WZ w Olsztynie					1	
		Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie					1	
Razem		11		**3**		**1**	**7**	**11**
prawo	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Warszawski	1					**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	1					**1**
Razem		2	**2**					**2**

ratownictwo medyczne	**Zawodowe uczelnie publiczne**	PWSZ w Pile		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Medyczna w Legnic		1				**2**
		Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej		1				
Razem		3		**3**				**3**
socjologia	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Zielonogórski		1				**1**
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej	1					**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego w Warszawie		1				**6**
		Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania Personelem w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie		1				
		Collegium Humanitatis w Świdnicy		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego w Łomży		1				
Razem		8	**1**	**6**			**1**	**8**
stosunki międzynarodowe	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku					1	**2**
		Wyższa Szkoła Cła i Logistyki w Warszawie		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**

technologia żywności i żywienie człowieka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im, J, i J, Śniadeckich w Bydgoszczy		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Gospodarcza w Przemyślu					1	**1**
Razem		3		**2**			**1**	**3**
transport	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Akademia Humanistyczno – Ekonomiczna w Łodzi		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**
turystyka i rekreacja	**Zawodowe uczelnie niepubliczne**	Wyższa Szkoła Hotelarstwa, i Turystyki w Częstochowie					1	**4**
		Wyższa Szkoła Hotelarstwa, Gastronomii i Turystyki w Warszawie					1	
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych w Warszawie				1*		
		Europejska Wyższa Szkoła w Sopocie		1				
Razem		4		**1**		**1**	**2**	**4**
weterynaria	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	1					**1**
Razem		1	**1**					**1**
wokalistyka	**Akademickie uczelnie publiczne**	Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku		1				**1**
		Akademia Muzyczna im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy		1				**1**
Razem		2		**2**				**2**
wzornictwo	**Akademickie uczelnie niepubliczne**	Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				**1**
Razem		1		**1**				**1**

wychowanie fizyczne	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Zielonogórski		1				**1**
	Zawodowe uczelnie publiczne	Karkonoska Państwowa Szkoła Wyższa w Jeleniej Górze			1			**1**
Razem		2		**1**	**1**			**2**
zarządzanie	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy		1	1			**5**
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach		1				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Filia w Piotrkowie Trybunalskim		1				
		Akademia Obrony Narodowej w Warszawie					1	
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A.F. Modrzewskiego w Krakowie		1				**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi			1			**10**
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Koninie					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Piotrkowie Trybunalskim					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Sieradzu					1	
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi, WZ w Szczecinku	`				1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości w Łomży		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Społeczna w Skierniewicach					1	
		Wyższa Szkoła Handlowa w Kielcach					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie					1	
		Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. F. Skarbka w Warszawie				1*		

Razem		15		**5**	**2**	**1**	**8**	**16**
zarządzanie i inżynieria produkcji	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu					1	**2**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy		1				
Razem		2		**1**			**1**	**2**
zdrowie publiczne	**Akademickie uczelnie publiczne**	Uniwersytet Medyczny w Warszawie					1	**1**
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach		1				**2**
		Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego w Zielonej Górze					1	
Razem		3		**1**			**2**	**3**
Ogółem wszystkie kierunki		254	**5**	**146**	**23**	**17**	**63**	**254**

Tabela nr 8. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**24** / **100%**	7 / 29,2%	9 / 37,5%	8 / 33,3%

2. Podsumowanie wyników ocenionych wniosków.

Tabela nr 9. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach	**2**	pedagogika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**81**	administracja	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		administracja europejska	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		aktorstwo nowych mediów	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		architektura krajobrazu	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki	**2**	2		
			praktyczny				
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	**4**	1	3	
			praktyczny	**3**	1	2	
		budownictwo	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		dietetyka	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**3**	1	2	
		dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		edukacja artystyczna	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		ekonomia	ogólnoakademicki	**3**	2	1	
			praktyczny				
		elektrotechnika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		filologia	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		filozofia	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		fizjoterapia	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**6**	1	5	

Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	**81**	fizyka techniczna	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		grafika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		gry i grafika interaktywna	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		historia sztuki	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		informatyka	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny	**1**	1		
		inżynieria bezpieczeństwa	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		inżynieria środowiska	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		komunikacja europejska	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		kosmetologia	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**2**		1	1
		krytyka artystyczna	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		logistyka	ogólnoakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny	**1**		1	
		mechatronika	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
		obraz multimedialny	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		pedagogika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		pedagogika specjalna	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
			ogólnoakademicki i praktyczny	**1**		1	
		praca socjalna	ogólnoakademicki	**3**	1	1	1
			praktyczny				
		prawo	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				

		projektowanie aktywności społecznej	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		ratownictwo medyczne	ogólnoakademicki				
			ogólnoakademicki i praktyczny	**1**		1	
			praktyczny	**1**	1		
		taniec	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		techniki dentystyczne	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**2**	1	1	
		technika rolnicza i leśna	ogólnoakademicki	**2**		1	1
			praktyczny				
		terapia manualna	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**3**	2	1	
			praktyczny				
		wokalistyka	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		wzornictwo	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		zdrowie publiczne	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**3**		3	
			praktyczny	**1**		1	
		zarządzanie państwem	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		zarządzanie rozwojem regionalnym	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**75**	administracja	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		aktorstwo	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**			1
		architektura i urbanistyka	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki	**2**		2	
			praktyczny				
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny	**1**		1	

Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**75**	biotechnologia	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		ekonomia	ogólnoakademicki	**7**	2	4	1
			praktyczny				
		farmacja	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
		filologia	ogólnoakademicki	**2**	1	1	
			praktyczny				
		fizjoterapia	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny	**4**		4	
			ogólnoakademicki i praktyczny	**2**	1	1	
		grafika	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		informatyka	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**2**	2		
		kognitywistyka	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		komunikacja europejska	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		kosmetologia	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		logistyka	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**2**			2
		matematyka	ogólnoakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny				
		mechanika i budowa maszyn	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**	1		
		nauki o rodzinie	ogólnoakademicki	**3**	1	1	1
			praktyczny				
		ochrona środowiska	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		pedagogika	ogólnoakademicki	**5**	2	3	
			praktyczny				
			ogólnoakademicki i praktyczny	**1**		1	
		prawo	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		pielęgniarstwo	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**8**	3	5	

Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	**75**	stosunki międzynarodowe	ogólnoakademicki	**4**	1	2	1
			praktyczny				
		technologia żywności i żywienie człowieka	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**2**		2	
			praktyczny				
		wychowanie fizyczne	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny	**1**		1	
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**7**	4	3	
			praktyczny				
		zarządzanie i inżynieria produkcji	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**	1		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	**35**	administracja	ogólnoakademicki	**3**	1		2
			praktyczny				
		administracja europejska	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki				
			praktyczny	**1**		1	
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		ekonomia	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		filologia	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		geodezja i kartografia	ogólnoakademicki	**1**			1
			praktyczny				
		informatyka	ogólnoakademicki	**2**	2		
			praktyczny				
		kulturoznawstwo	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		mechanika i budowa maszyn	góloakademicki	**2**		1	1
			praktyczny				
		pedagogika	ogólnoakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny	**1**			1
		praca socjalna	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				

Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	**35**	stosowana psychologia zwierząt	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		stosunki międzynarodowe	ogólnoakademicki	**1**		1	
			praktyczny				
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	**1**	1		
			praktyczny				
		zarządzanie	ogólnoakademicki	**9**	9		
			praktyczny	**1**	1		
		zarządzanie i inżynieria produkcji	ogólnoakademicki	**3**	1	2	
			praktyczny				
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	**4**	edukacja techniczno - informatyczna		**1**			1
		gospodarka przestrzenna		**1**		1	
		ochrona środowiska		**1**			1
		turystyka i rekreacja		**1**	1		
Inne *(Wniosek o zmianę siedziby uczelni)*	**1**			**1**	1		
Inne *(Wniosek o stwierdzenie spełnienia wymagań do prowadzenia kształcenia)*	**1**	administracja i polityka publiczna		**1**	1		
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**27**	biocybernetyka i inżynieria biomedyczna		**1**	1		
		biologia medyczna		**1**	1		
		ekonomia		**3**	3		
		elektrotechnika		**1**	1		
		filologia		**1**	1		
		filologia polska		**1**	1		
		finanse		**3**	3		
		geodezja i kartografia		**1**	1		
		informatyka		**1**	1		
		inżynieria materiałowa		**1**	1		
		matematyka		**2**	2		

Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	**27**	medycyna i biologia medyczna		**1**	1		
		nauki farmaceutyczne		**1**	1		
		nauki o administracji		**1**	1		
		nauki o bezpieczeństwie		**1**	1		
		nauki o polityce		**1**	1		
		nauki o zdrowiu		**2**	2		
		ochrona środowiska		**1**	1		
		pedagogika		**2**	2		
		teologia		**1**	1		
Razem	**226**			**226**	**112**	**91**	**23**

Tabela nr 10. Analiza wyników ocen programowych.

Rodzaje opinii	**Ogółem**	**Wnioski**			
		Uczelnie publiczne		**Uczelnie niepubliczne**	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	**70**	28	5	8	29
Pozytywne z zaleceniami	**42**	11	3	12	16
Negatywne	**91**	12	8	19	52
W toku	**23**	8	3	5	7
Razem	**226**	**59**	**19**	**44**	**104**

Tabela nr 11. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba / %	**63** / **100%**	19 / 30,2%	21 / 33,3%	23 / 36,5%

2. Udział studentów i uczestników studiów doktoranckich w procesie oceny instytucjonalnej i programowej.

2.1. STUDENCI *(Autor: Grzegorz Kołodziej)*

Podobnie jak w ubiegłych latach, również w 2012 roku przedstawiciele studentów byli czynnymi uczestnikami procesu oceny jakości kształcenia dokonywanego przez zespoły oceniające Polskiej Komisji Akredytacyjnej w poszczególnych uczelniach. Rok 2012 był przy tym szczególny, gdyż w związku z nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym Polska Komisja Akredytacyjna, poza ocenami programowymi, rozpoczęła proces oceny jakości kształcenia w ujęciu instytucjonalnym.

Eksperci ds. studenckich podczas swojej pracy w ramach zespołów oceniających kierowali się ideą poszukiwania „dobrych praktyk", czyli wyróżniających się, pomysłowych i szczególnie korzystnych rozwiązań, które, pomyślnie wdrożone, służą rozwojowi naukowemu oraz społecznemu studentów.

2.1.1. Ocena programowa

Sprawy studenckie, będące przedmiotem analizy ekspertów studenckich podczas oceny programowej, obejmują szereg zagadnień:

- udział studentów w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów,
- dostępność informacji związanych z tokiem studiowania, ze szczególnym uwzględnieniem opisu zakładanych efektów kształcenia oraz informacji nt. systemu oceny,
- funkcjonowanie administracji w zakresie spraw wiążących się ze studentami,
- ocenę działalności studenckiej,
- udział studentów w procesie decyzyjnym mającym bezpośredni wpływ na proces zapewniania jakości kształcenia na danym kierunku studiów.

Ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej ds. studenckich ma również możliwość spotkania i rozmowy ze studentami wizytowanego kierunku. Spotkanie ze studentami jest etapem, podczas którego bezpośrednio poznaje się odczucia i opinie studentów na temat organizacji, metod oraz form realizacji zajęć w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Bardzo ważne jest także poznanie opinii studentów nt. przejrzystości i zrozumiałości zakładanych dla danego kierunku efektów kształcenia, dostosowania oferty i infrastruktury uczelni do ich potrzeb, perspektyw zawodowych po ukończonym kierunku, przydatności przekazywanych treści, możliwości rozwoju naukowego oraz życia studenckiego i oferowanej pomocy materialnej.

Udział studentów w procesie w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów

Większość uczelni zapewnia odpowiedni udział studentów w organach kolegialnych i wyborczych uczelni. W dalszym ciągu można jednak zaobser-

wować częstą nieobecność oraz brak aktywności studentów w pracach tychże organów. Wnioski z raportów ekspertów ds. studenckich wskazują, że realny udział studentów w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określeniu celów i efektów kształcenia, jest niewielki. Raporty wskazują również, że taki stan rzeczy ma na ogół dwie przyczyny. Z jednej strony jest to brak działań władz uczelni, które służyłyby wzbudzeniu motywacji do takiej działalności. Z drugiej jednak strony często brakuje odpowiedzialnego podejścia i chęci ze strony studentów do realizacji przysługujących im praw. Drugi wniosek pokrywa się z obserwacją, że studenci działający aktywnie w organizacjach studenckich, w dalszym ciągu stanowią bardzo niewielki odsetek ogółu studentów.

Wnioski z raportów ekspertów ds. studenckich wskazują także na niepokojące podejście większości uczelni, które nie informują studentów, jakie są skutki nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Na podstawie raportów można stwierdzić, że kiedy studenci danego kierunku byli odpowiednio informowani na temat wdrożenia krajowych ram kwalifikacji i skutków tego procesu dla systemu kształcenia, znacznie chętniej angażowali się aktywnie w prace komisji odpowiedzialnych za określanie celów i efektów kształcenia. Dobrą praktyką w tym zakresie są spotkania informacyjne organizowane dla ogółu studentów danego kierunku przez władze jednostki oraz rozmowa studentów z nauczycielami akademickimi na pierwszych zajęciach na temat zakładanych efektów kształcenia.

Dostęp do informacji związanych z tokiem studiowania

Bardzo ważnym obszarem oceny spraw studenckich jest dostęp do informacji związanych z tokiem i przebiegiem studiów. Wiele uczelni wciąż rozwija wdrożone w poprzednich latach systemy informatyczne, które służą usprawnieniu przepływu informacji pomiędzy uczelnią a studentami. Dzięki takiemu rozwiązaniu studenci mają ułatwiony dostęp do materiałów dydaktycznych, zbiorów bibliotecznych i innych materiałów związanych z tokiem studiowania. Wnioski z raportów ekspertów ds. studenckich wskazują jednak na pojawiające się problemy związane z dostępnością opisu zakładanych efektów kształcenia. Dostęp do tych informacji w dziekanacie, na prośbę studenta, należy uznać za niewystarczający, gdyż wyklucza możliwość zapoznania się z tymi informacjami kandydata na studia, ale także nie sprzyja popularyzacji tych zagadnień wśród studentów oraz szerokiej dyskusji na ten temat, mogącej skutkować cennymi uwagami studentów. Należy jednocześnie podkreślić, że znaczna część uczelni publikuje opis zakładanych efektów kształcenia na ogólnodostępnych witrynach internetowych. Jest to dobra praktyka, rekomenduje się przyjęcie takich rozwiązań na wszystkich uczelniach. Niejednoznaczne wnioski dotyczą kwestii dostępności informacji nt. stosowanego na danym kierunku systemu oceny efektów kształcenia. Dostępność ogólnych informacji zawartych w regulaminie studiów jest oceniana zazwyczaj pozytywnie. Szczegółowe informacje natomiast, mimo że są przekazywane studentom przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć oraz zawarte w sylabusach, bardzo często nie odnoszą się do sposobów weryfikacji

osiągnięcia konkretnych efektów kształcenia, a dotyczą jedynie ogólnej informacji nt. formy egzaminu.

Za bardzo pozytywny wniosek w obszarze dostępu do informacji związanych z tokiem kształcenia należy uznać powszechną dostępność kadry dydaktycznej dla studentów poza zajęciami. To nie tylko obowiązkowe konsultacje, ale także bardzo częste umożliwienie studentom kontaktu drogą poczty elektronicznej lub telefonicznie, co znacznie usprawnia komunikację.

Działalność studencka oraz zagadnienia formalne

Działalność studentów w organizacjach, kołach naukowych czy samorządzie studenckim oceniana jest zazwyczaj pozytywnie. Organizacje studenckie mają w przeważającej większości możliwość pozyskiwania środków finansowych na swoją działalność od władz uczelni, które dodatkowo starają się zapewnić, w miarę możliwości, odpowiednie zaplecze infrastrukturalne do działalności organizacji. Analiza obowiązujących w wizytowanych uczelniach aktów prawnych i dokumentów o kluczowym znaczeniu dla studentów (regulaminy przyznawania świadczeń pomocy materialnej czy umowy cywilnoprawne) wskazuje obszary, w których nastąpiła dalsza poprawa w porównaniu z latami ubiegłymi. Spośród nich można wskazać powszechne stosowanie zgodnego z wymogami Kodeksu postępowania administracyjnego (KPA) trybu przyznawania pomocy materialnej. Decyzje administracyjne w tym zakresie, w większości przypadków, zawierają wszystkie wymagane prawem elementy. Coraz częściej także jednostki organizacyjne przywiązują wagę do skutecznego ich doręczania. Niezmiennie na wysokim poziomie utrzymywana jest dostępność wszelkich informacji dotyczących regulaminu oraz trybu przyznawania pomocy materialnej. Należy również odnotować z reguły dobrą organizację pracy organów odpowiedzialnych za przyjmowanie wniosków i wydawanie decyzji (komisji stypendialnych). Dzięki temu studenci, mimo dość skomplikowanych procedur prawnych, uzyskują informacje i pomoc, czego efektem jest możliwość skutecznego ubiegania się o środki z funduszu pomocy materialnej.

Mimo poprawy w wielu obszarach, można zauważyć powtarzające się uchybienia. Dość charakterystycznym zjawiskiem w obszarze funkcjonowania komisji stypendialnych jest autorytarne wyznaczanie przewodniczących organów stypendialnych przez organy jednoosobowe uczelni, zamiast stosowania trybu demokratycznego wyboru pozostawionego w gestii samych komisji. Mimo coraz bardziej właściwego konstruowania umów o odpłatnościach za usługi edukacyjne zawieranych między studentem a uczelnią, w szczególności w uczelniach publicznych, wnioski z raportów wskazują, że część uczelni nie podpisuje umów ze studentami studiów stacjonarnych. Wątpliwości budzi także dość częsta praktyka pobierania opłat zakazanych w art. 99a ustawy.

Problemy studentów z niepełnosprawnościami

Wnioski z raportów ekspertów studenckich wskazują na dalszą poprawę w zakresie przystosowywania infrastruktury uczelnianej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W przypadku nowych budynków, uczelnie starają

się dostosować w tym zakresie architekturę obiektu. Dość powszechne stały się takie działania w starszych, nierzadko zabytkowych budynkach.

Poza likwidacją barier architektonicznych część uczelni zaczęła także zwracać uwagę na inne aspekty, np. oznakowanie sal w alfabecie Braille'a lub montaż pętli induktofonicznych. Coraz częściej występuje także dostosowywanie stanowisk w bibliotekach i czytelniach uczelnianych do potrzeb studentów z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Dość zróżnicowane wnioski dotyczą kwestii wsparcia studentówz niepełnosprawnościami w prawidłowej realizacji procesu kształcenia. Uczelnie zapewniają w regulaminie studiów możliwość indywidualizacji procesu kształcenia, jednakże w zdecydowanej większości nie wypracowały rozwiązań dotyczących nawiązywania kontaktu oraz badania rzeczywistych potrzeb studentów z niepełnosprawnościami. Jako dobrą praktykę w tym obszarze należy wskazać organizowanie przez jednostki spotkań z nauczycielami akademickimi, podczas których specjaliści przybliżają prowadzącym zajęcia potrzeby studentów z niepełnosprawności oraz uczą ich, w jaki sposób postępować w trudnych sytuacjach.

Udział studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów

W dalszym ciągu nieznacznie ulega poprawie kwestia udziału studentów w procesie zapewnienia jakości kształcenia. Wciąż niewiele uczelni może pochwalić się kompleksowym i sprawnie funkcjonującym systemem, w który zaangażowani byliby wszyscy członkowie społeczności akademickiej, w tym również studenci. W większości przypadków proces zapewniania jakości nadal ogranicza się do przeprowadzania wśród studentów ankiet ewaluacyjnych, oceniających prowadzenie zajęć dydaktycznych. Analiza tego procesu pozwala na stwierdzenie, iż niezmiernie rzadko ankietyzacja studentów jest przeprowadzana w sposób właściwy oraz traktowana jako poważne źródło informacji. Dość często na podstawie zebranych kwestionariuszy tworzone jest opracowanie zbiorcze, przekazywane władzom. Coraz częściej zaznajamiani z wynikami są przedstawiciele studentów, jednak z reguły informacja nie trafia do ich szerszego grona, zatrzymując się jedynie w kręgu reprezentacji studenckiej w organach kolegialnych.

Należy jednak nadmienić, że częstym zjawiskiem jest brak zainteresowania wynikami ankiet. Zarówno ze strony studentów, jak i przedstawicieli zasiadających w samorządach studenckich. Studenci pytani w trakcie spotkań z zespołem wizytującym często przyznawali, że zazwyczaj nie mają żadnej informacji zwrotnej na temat wyników ankiet, a także nie dostrzegają żadnego ich wpływu na poprawę jakości zajęć dydaktycznych prowadzonych przez nauczycieli ocenianych najgorzej. Jednocześnie w przytłaczającej większości uczelni, w których ankietyzacja jest przeprowadzana, studenci nie odczuwają żadnych jej pozytywnych skutków. Można na tej podstawie wysnuć wniosek, że w dalszym ciągu przeprowadzenie ankiety w większości uczelni jest traktowane jako narzucony wymóg formalny. Jednocześnie należy zauważyć, że zdarzają się uczelnie, w których ankietyzacja nie jest przeprowadzana wcale bądź ma charakter incydentalny, np. przed wizytacją Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

2.1.2. Ocena instytucjonalna

Sprawy studenckie, będące przedmiotem analizy ekspertów studenckich podczas oceny instytucjonalnej, obejmują szereg zagadnień:

- szeroko rozumiane włączenie studentów w funkcjonowanie podstawowej jednostki organizacyjnej,
- możliwość działania studentów w organach koncentrujących swoje prace wokół procesu dydaktycznego i spraw studenckich,
- analizę i ocenę wpływu opinii studentów na działania władz podstawowej jednostki organizacyjnej w wymienionych aspektach,
- ocenę systemu dostępu do informacji związanych z tokiem studiów, prowadzonej polityki projakościowej i działań podejmowanych przez struktury decyzyjne podstawowej jednostki organizacyjnej, a także świadomości tych zagadnień wśród studentów,
- poziom umiędzynarodowienia studiów, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości stworzonych w zakresie udziału studentów w programach międzynarodowych.

Podczas oceny instytucjonalnej Ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej ds. studenckich ma również możliwość spotkania i rozmowy ze studentami wizytowanej jednostki. Spotkanie ze studentami jest etapem, podczas którego bezpośrednio poznaje się odczucia i opinie studentów na temat kwestii będących przedmiotem zainteresowania eksperta podczas oceny w ujęciu instytucjonalnym.

Udział studentów w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia

Wnioski z raportów ekspertów studenckich w tym obszarze są bardzo zróżnicowane. Na ogół pozytywnie oceniane jest włączanie studentów w prace gremiów koncentrujących swoje prace wokół zapewniania jakości, jednakże z raportów wynika również, że struktura decyzyjna zarządzania jakością jest mało przejrzysta dla studentów i często w ich odczuciu nie zapewnia im odpowiedniego udziału w procesie decyzyjnym. Przyczyny takiego stanu rzeczy eksperci ds. studenckich widzą w: braku świadomości kompetencji odpowiednich gremiów wśród studentów, praktyce delegowania studentów do udziału w pracach komisji przez władze jednostki bez porozumienia z samorządem studenckim, czy też braku działań jednostki, które aktywizowałyby studentów do zaangażowania w tego typu działalność. Należy jednak podkreślić, że często brak rzeczywistego udziału studentów w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia nie jest efektem funkcjonującej struktury decyzyjnej, lecz wynika z niewielkiego zainteresowania studentów tematyką jakości kształcenia oraz braku chęci do angażowania się w uczestnictwo w pracach odpowiednich gremiów, co skutkuje częstą nieobecnością podczas spotkań.

Z raportów ekspertów studenckich wynika również, że aktywny udział studentów w pracach różnych gremiów poprzedzony jest długim okresem poznawania tematyki, którą dane gremia się zajmują, ich kompetencji oraz rodzaju poruszanych spraw. Jednocześnie dobrą praktyką w tym zakresie jest orga-

nizacja spotkań ze studentami, podczas których władze jednostki prezentują rozwiązania przyjęte w zakresie struktury decyzyjnej w obszarze zarządzania jakością oraz wyjaśniają studentom kompetencje i role poszczególnych gremiów. Dzięki takiemu rozwiązaniu studenci są w stanie świadomie dokonać wyboru swojego przedstawiciela do danej komisji, a okres wdrażania przedstawiciela do pracy w danym gremium zostaje znacznie skrócony.

Należy podkreślić, że studenci działający w gremiach koncentrujących swoje prace wokół zapewniania jakości kształcenia, w zdecydowanej większości mają zapewnioną swobodę wyrażania własnych opinii. Opinie te jednak rzadko mają realny wpływ na wnioski oraz inicjatywy podejmowane przez właściwe komisje.

Udział studentów w weryfikacji czynników wpływających na jakość kształcenia

Wciąż niewiele uczelni może pochwalić się kompleksowym i sprawnie funkcjonującym systemem, w który zaangażowani byliby wszyscy członkowie społeczności akademickiej, w tym również studenci. W większości przypadków nadal ogranicza się on do przeprowadzania wśród studentów ankiet ewaluacyjnych oceniających prowadzenie zajęć dydaktycznych.

W zdecydowanej większości wizytowanych jednostek studentom nie umożliwia się oceny pozostałych czynników wpływających na jakość kształcenia, w szczególności: zasad oceniania, zasobów materialnych jednostki, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej, środków wsparcia, dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów.

Wnioski z raportów ekspertów ds. studenckich wskazują, że wiele działań w tym zakresie realizowanych jest w jednostkach organizacyjnych w sposób nieformalny, np. poprzez konsultacje, spotkania i bieżącą współpracę władz jednostki z przedstawicielami studentów. Mimo, że w części jednostek prowadzi to do przyjęcia odpowiednich rozwiązań, należy wskazać, że słabą stroną takich działań jest ich nieregularność, przez co w znacznym stopniu ich skuteczność zależy od panujących w danej chwili relacji między władzami jednostki a przedstawicielami studentów.

Zapewnienie przez jednostkę udziału studentów w realizacji programów krajowych oraz międzynarodowych

Możliwości stworzone przez jednostki organizacyjne w zakresie uczestnictwa studentów w programach współpracy i wymiany zarówno krajowej, jak i międzynarodowej są bardzo zróżnicowane. Zdecydowana większość wizytowanych jednostek zapewnia studentom możliwość udziału w wymianie międzynarodowej w ramach programu LLP-ERASMUS. Należy jednocześnie wskazać, że jednostki organizacyjne częściej oferują studentom możliwość realizacji procesu kształcenia poza macierzystą jednostką, niż odbywanie praktyk studenckich za granicą.

Wnioski z raportów ekspertów studenckich wskazują, że studenci raczej niechętnie korzystają z możliwości udziału w programach międzynarodo-

wych. Przyczyny takiego stanu rzeczy to przede wszystkim obawy studentów przed wyjazdem za granicę. Są one związane m.in. ze znajomością języka lub aspektami finansowymi wyjazdu. Szczególnie niepokoi natomiast fakt, że często oferty wyjazdów są dla studentów mało atrakcyjne, a po powrocie pojawiają się problemy z uznawaniem osiągnięć studentów. Na mniejszą skalę występuje także problem z prowadzoną przez jednostki popularyzacją udziału w programach międzynarodowych – jest ona niewystarczająca. Jednocześnie eksperci ds. studenckich często zwracają uwagę na to, że wiele z powyższych wątpliwości wynika głównie z faktu, że studenci nie mają wiedzy na temat funkcjonowania programów międzynarodowych. Jako dobrą praktykę w tym zakresie należy uznać przeprowadzane przez część jednostek spotkania informacyjne ze studentami na temat zasad udziału w proponowanych programach międzynarodowych, podczas których zainteresowani mogą uzyskać odpowiedzi na wszelkie nurtujące ich w tym zakresie kwestie.

Ponadto w znacznej części podstawowych jednostek organizacyjnych nie wdrożono dotychczas systemowych rozwiązań dotyczących współpracy krajowej oraz międzynarodowej, w szczególności w zakresie: rekrutacji, środków wsparcia studentów starających się o wyjazd oraz popularyzacji realizowanych programów. Skutkiem tego jest niekiedy bardzo zróżnicowany stopień udziału studentów w programach, w zależności od studiowanego w ramach podstawowej jednostki organizacyjnej kierunku.

Niewątpliwie pozytywnym aspektem działalności podstawowych jednostek organizacyjnych w kontekście internacjonalizacji procesu kształcenia jest coraz częstsza organizacja wykładów prowadzonych przez kadrę z zagranicy oraz coraz większa dbałość o to, aby oferta lektoratów odpowiednio korespondowała z prowadzonymi programami międzynarodowymi.

Niepokojącym wnioskiem w świetle raportów ekspertów ds. studenckich jest relatywnie niskie zaangażowanie wizytowanych jednostek w rozwijanie programów wymiany z krajowymi ośrodkami akademickimi.

System wsparcia studentów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się oraz działalność studencka

Mimo że w znacznej części jednostek organizacyjnych poszczególne elementy systemu opieki naukowej i dydaktycznej są oceniane pozytywnie, wciąż rzadkością jest wdrożenie przez jednostki systemowych rozwiązań w tym zakresie, umożliwiających studentom udział w weryfikacji prawidłowości działania ww. form opieki. Wśród pozytywnych wniosków zawartych w raportach ekspertów studenckich należy zwrócić uwagę przede wszystkim na swobodę w zakresie wyboru tematyki prac dyplomowych, jak również odpowiednią pomoc oraz dostęp do promotorów posiadających w ocenie studentów odpowiednie kwalifikacje umożliwiające realizację założonych celów badawczych. Ponadto pozytywnie oceniana w zakresie opieki dydaktycznej jest możliwość korzystania z konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi w czasie, miejscu i formie dogodnych dla potrzeb studentów. Jednostki bardzo często zapewniają studentom odpowiednią opiekę dydaktyczną i naukową, umożliwiając im korzystanie z pracowni i laboratoriów poza

czasem przeznaczonym na zajęcia dydaktyczne, dzięki czemu studenci mogą realizować indywidualne cele badawcze bądź wyrównać różnice w poziomie wiedzy lub umiejętności. Coraz więcej jednostek wykorzystuje również nowoczesne techniki nauczania, takie jak e-learning, jako formy wsparcia procesu uczenia się. Pozytywnie oceniana jest również kwestia dostępności władz uczelni oraz wizytowanej jednostki, a w szczególności prorektorów i zastępców kierowników podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, właściwych do spraw studenckich.

Pomimo w większości pozytywnej oceny poszczególnych elementów systemu opieki naukowej i dydaktycznej, na podstawie raportów studenckich można wywnioskować, że ze względu na brak przyjętych rozwiązań systemowych w tym zakresie, poszczególne elementy są różnie oceniane przez studentów podstawowej jednostki organizacyjnej w zależności od studiowanego kierunku.

Eksperci ds. studenckich w swoich raportach w większości pozytywnie oceniają system opieki materialnej obejmujący, przede wszystkim, aktywny udział studentów przy podziale środków Funduszu Pomocy Materialnej, funkcjonowaniu komisji stypendialnych, opracowywaniu regulaminów pomocy materialnej oraz podczas przyznawania miejsc w domach studenckich.

Należy podkreślić, że w większości przypadków wizytowane jednostki organizacyjne tworzą odpowiednie warunki do działalności samorządu studenckiego, chociażby poprzez zapewnienie wyposażonego biura oraz środków na działalność studencką.

2.2. DOKTORANCI *(Autorzy: Grzegorz Kołodziej, mgr Anna Mrozowska)*

W roku 2012 po raz pierwszy przedstawiciele doktorantów byli czynnymi uczestnikami procesu kształcenia dokonywanego przez zespoły oceniające Polskiej Komisji Akredytacyjnej w poszczególnych uczelniach. Włączenie przedstawicieli doktorantów w skład zespołów wizytujących jest następstwem włączenia do procesu oceny instytucjonalnej oceny jakości kształcenia na studiach doktoranckich. Eksperci ds. doktoranckich, podczas swojej pracy w ramach zespołów oceniających, również kierowali się ideą poszukiwania „dobrych praktyk", czyli wyróżniających się, pomysłowych i szczególnie korzystnych rozwiązań, które, pomyślnie wdrożone, służą rozwojowi naukowemu oraz społecznemu uczestników studiów trzeciego stopnia.

Sprawy doktoranckie, będące przedmiotem analizy ekspertów ds. doktoranckich podczas oceny instytucjonalnej, obejmują następujące zagadnienia:

- uwzględnienie studiów trzeciego stopnia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia, w tym włączenie przedstawicieli doktorantów w strukturę decyzyjną w obszarze zarządzania jakością,
- ocenę możliwości realizowania przez doktorantów samodzielnych badań naukowych, także poza jednostką prowadzącą studia doktoranckie,

- poziom umiędzynarodowienia studiów, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości stworzonych w zakresie udziału doktorantów w programach międzynarodowych,
- ocenę możliwości uzyskania w wyniku kształcenia na studiach doktoranckich efektów kształcenia właściwych dla obszaru badawczego, którego dotyczą oraz ocenę udziału doktorantów w procesie określania efektów kształcenia,
- ocenę wiarygodności, przejrzystości oraz dostępności informacji nt. systemu umożliwiającego ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Podczas oceny ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej ds. doktoranckich ma możliwość spotkania i rozmowy z uczestnikami studiów trzeciego stopnia wizytowanej jednostki. Dzięki temu może poznać odczucia i opinie doktorantów na temat kwestii będących przedmiotem zainteresowania eksperta podczas oceny w ujęciu instytucjonalnym.

Uwzględnienie studiów trzeciego stopnia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia

Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich można stwierdzić, że w wielu jednostkach organizacyjnych doktoranci, jako grupa interesariuszy wewnętrznych, angażowani są do pracy w komisjach koncentrujących swoje prace wokół zagadnień związanych z zapewnianiem jakości. Dość często jednak, kompetencje ww. gremiów oraz wskazane w odpowiednich dokumentach obszary ich działań nie obejmują studiów doktoranckich. Studia trzeciego stopnia nierzadko nie są objęte funkcjonującymi w ramach jednostki elementami wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Jako przykład można wskazać bardzo często pojawiający się w raportach ekspertów ds. doktoranckich wniosek dotyczący nieobjęcia studiów trzeciego stopnia procesem ankietyzacji umożliwiającym ocenę nauczycieli akademickich. Mimo, że w wielu jednostkach funkcjonują odpowiednie rozwiązania w tym zakresie dla studiów pierwszego oraz drugiego stopnia, procedury często nie uwzględniają takiej formy badania opinii wśród doktorantów. Prowadzi to do kuriozalnej sytuacji – doktoranci są oceniani przez studentów jako osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne, natomiast często nie mają możliwości oceny nauczycieli akademickich, którzy prowadzą zajęcia z nimi.

Wnioski z raportów ekspertów ds. doktoranckich wskazują także na częste nieuwzględnianie osoby pełniącej funkcję kierownika studiów doktoranckich w strukturze zarządzania jakością. Z analizy tych wniosków wynika, że w jednostkach, które włączyły do pracy w gremiach działających w obszarze zapewniania jakości osoby odpowiadające za studia doktoranckie, znacznie częściej podczas posiedzeń poruszane są kwestie dotyczące zapewniania jakości kształcenia na studiach trzeciego stopnia. Tego rodzaju rozwiązania zasługują na rekomendację. Jednocześnie należy wskazać, że przedstawiciele uczestników studiów trzeciego stopnia w gremiach odpowiedzialnych za proces zapewniania jakości kształcenia, w większości aktywnie angażują się w ich prace.

Zapewnienie przez jednostkę udziału doktorantów w realizacji programów krajowych oraz międzynarodowych

Możliwości stworzone przez jednostki organizacyjne w zakresie uczestnictwa doktorantów w programach współpracy i wymiany zarówno krajowej, jak i międzynarodowej, są bardzo zróżnicowane. Niepokojącym wnioskiem w świetle raportów ekspertów ds. doktoranckich jest fakt, że nawet gdy jednostka oferuje relatywnie wiele możliwości udziału w programach współpracy, odsetek korzystających z nich doktorantów jest na ogół bardzo niski. Doktoranci swoje podróże ograniczają głównie do zagranicznych wyjazdów konferencyjnych. Zwraca uwagę również bardzo mała liczba doktorantów przyjeżdżających z zagranicy.

Mimo że większość jednostek oferuje doktorantom możliwość udziału w programie Erasmus (np. w formie stażu), w zdecydowanej większości jednostek program nie funkcjonuje i odznacza się bardzo małą liczbą uczestników, podobnie wymiany bezpośrednie. Z raportów ekspertów ds. doktoranckich wynika, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest, z jednej strony, niechęć doktorantów do wyjazdów z powodu zobowiązań zawodowych oraz osobistych, z drugiej zaś, często jednostki strukturalnie bardzo słabo wspierają uczestników studiów trzeciego stopnia w zakresie współpracy międzynarodowej. W znacznej części podstawowych jednostek organizacyjnych nie wdrożono dotychczas systemowych rozwiązań dotyczących współpracy krajowej oraz międzynarodowej, w szczególności w zakresie: rekrutacji, środków wsparcia dla doktorantów starających się o wyjazd oraz popularyzacji realizowanych programów. Do bardzo pozytywnych wniosków można zaliczyć dość powszechną praktykę organizowania doktorantom przez opiekunów/promotorów różnych form współpracy z zagranicznymi uczelniami i naukowcami, np. w ramach międzynarodowych zespołów badawczych. Bardzo dobrym rozwiązaniem w zakresie internacjonalizacji procesu kształcenia na studiach doktoranckich jest również zapraszanie przez jednostki zagranicznych naukowców na wykłady lub dłuższe pobyty dydaktyczne, co umożliwia doktorantom kontakt i możliwość poznania szerszych aspektów badań.

Proces kształcenia

Organizacja procesu kształcenia na studiach trzeciego stopnia jest bardzo zróżnicowana. Jednostki przyjmują rozmaite koncepcje kształcenia na studiach doktoranckich, co czasami prowadzi do skrajnych i różnie ocenianych przez uczestników studiów doktoranckich rozwiązań. Jako przykład należy wskazać np. kwestię indywidualizacji procesu kształcenia. W niektórych jednostkach uczestnicy studiów doktoranckich nie posiadają prawie żadnych możliwości budowania swojego procesu kształcenia, w niektórych zaś cały jego program oparty jest na indywidualnych wyborach doktorantów. Bez względu jednak na określoną przez jednostkę koncepcję prowadzenia studiów trzeciego stopnia, bardzo niepokojący jest fakt, że jednostki niezwykle rzadko monitorują i dokonują okresowych przeglądów programów kształcenia. Wnioski z raportów ekspertów ds. doktoranckich wskazują, że często jednostki stosują system ECTS, w którym liczba punktów nie odpowiada nakładowi

czasu i pracy doktoranta potrzebnemu do osiągnięcia określonych efektów kształcenia. Ogólna liczba punktów ECTS określona jest zazwyczaj prawidłowo, problemy pojawiają się jednak na poziomie przydzielania punktów poszczególnym przedmiotom. Zaleca się, by jednostki zwróciły szczególną uwagę na wdrożenie kompleksowych mechanizmów monitorowania i przeglądów programów kształcenia studiów trzeciego stopnia. Przyjęcie skutecznych rozwiązań w tym zakresie może wpłynąć na zmniejszenie częstotliwości występowania ww. nieprawidłowości.

Z raportów ekspertów ds. doktoranckich wynika, że problem dość często stanowią zajęcia mające rozwijać umiejętności dydaktyczne. Wymiar godzinowy tych zajęć bywa bardzo skromny, a doktoranci podczas spotkań z zespołami wizytującymi PKA często wskazują, że mają one zbyt teoretyczny charakter i w niewystarczającym stopniu przygotowują ich do samodzielnego prowadzenia zajęć.

W raportach tych zwraca się także uwagę na fakt, iż większość uczelni nie informuje doktorantów, jakie są skutki nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Na podstawie raportów można stwierdzić, że kiedy doktoranci byli odpowiednio informowani na temat wdrożenia krajowych ram kwalifikacji i skutków tego procesu dla systemu kształcenia, znacznie chętniej angażowali się aktywnie w prace komisji odpowiedzialnych za określanie celów i efektów kształcenia. Dobrą praktyką w tym zakresie są spotkania informacyjne organizowane dla ogółu doktorantów przez władze jednostki na temat zakładanych efektów kształcenia.

Należy podkreślić, że znaczna część uczelni publikuje opis zakładanych efektów kształcenia na ogólnodostępnych witrynach internetowych. Jest to dobra praktyka, rekomenduje się przyjęcie takich rozwiązań na wszystkich uczelniach.

System wsparcia doktorantów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich można stwierdzić, że uczestnicy studiów trzeciego stopnia bardzo często są angażowani do współpracy w zespołach badawczych. Podczas głębszej analizy tego zagadnienia, można jednak zauważyć, że częściej włączani są w badania w obszarze nauk przyrodniczych, technicznych oraz ścisłych, znacznie rzadziej natomiast nauk humanistycznych oraz społecznych. Zdarzają się również sytuacje, gdy doktoranci są zmuszeni do samodzielnego pozyskiwania grantów. Podczas spotkań z zespołami wizytującymi PKA doktoranci na ogół krytycznie odnoszą się do takiego rozwiązania, wskazując swój brak przygotowania w tym zakresie. W kontekście wsparcia naukowego warto podkreślić, że jednostki często posiadają własne wydawnictwa, w których doktoranci mają możliwość publikować. Taką praktykę przyjmuje się jako bardzo korzystne rozwiązanie.

W większości jednostek doktoranci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wszystkich możliwości uzyskiwania finansowego wsparcia wskazanych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Kryteria przyznawania stypendiów są przeważnie określone w bardzo przejrzysty sposób. Eksperci ds. dok-

toranckich zauważają jednak w swoich raportach, że zbyt małą wagę w tym kontekście przykłada się do pracy naukowej i postępów w rozprawie doktorskiej.

Wnioski z raportów ekspertów ds. doktoranckich wskazują, że większość jednostek nie wdrożyło efektywnego systemu rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych. Rozstrzygnięcia w tym zakresie często opierają się formalnie tylko na komisjach dyscyplinarnych oraz sądzie koleżeńskim. Dobrą praktyką w wielu jednostkach jest prowadzona polityka otwartych drzwi i odpowiednie wsparcie doktorantów w tym zakresie przez kierownika studiów doktoranckich. Słabością takiego rozwiązania jest uzależnienie jego skuteczności od aktualnie panujących relacji doktorantów z kierownikiem studiów.

3. Udział przedstawicieli pracodawców w procesie oceny instytucjonalnej i programowej

(Autor: Łukasz Sułkowski)

Współpraca Komisji ze środowiskiem pracodawców – w formie zinstytucjonalizowanej – rozpoczęła się w 2009 r. Do składu, powołanej Decyzją nr 7/2009 Przewodniczącego PKA z dnia 10.11.2009 r. **Rady Konsultacyjnej**, zostali włączeni: Prezydent Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan", Prezydent Konfederacji Pracodawców Polskich oraz Prezes Polskiej Rady Biznesu. Następnie w 2010 r. Decyzją nr 5/2010 Przewodniczącego PKA z dnia 12.03.2010 r., powołany został **Zespół ds. Współpracy z Pracodawcami**. Wówczas kandydatów na członków tego Zespołu przedstawiały takie organizacje pracodawców, jak: Business Centre Club, Związek Rzemiosła Polskiego oraz Pracodawcy RP, a także Konferencja Rektorów Zawodowych Szkół Polskich, Konferencja Rektorów Polskich Uczelni Technicznych oraz Konferencja Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych. Opracowane zostały kryteria oceny spełniania wymagań w zakresie dostosowania procesu kształcenia do potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, a do składów zespołów oceniających zaczęto włączać ekspertów rekomendowanych przez wyżej wymieniony Zespół.

Istotne zmiany uregulowań prawnych w tym zakresie wprowadziła znowelizowana w marcu 2011 r. ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2005 r. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.), włączając do składu Prezydium PKA dwóch przedstawicieli organizacji pracodawców, a do składu każdego zespołu działającego w ramach danych obszarów kształcenia co najmniej po jednym przedstawicielu. Przedstawiciele pracodawców stanowią ok. 12% składu Komisji. Działania Komisji wspierane są przez pięcioosobową grupę ekspertów zewnętrznych.

W ciągu 2012 roku 15 członków lub ekspertów będących przedstawicielami pracodawców uczestniczyło w 76 ocenach instytucjonalnych. W tym roku kontynuowano równolegle prace nad doskonaleniem standardów oceny i propagowaniem dobrych praktyk w zakresie oceny instytucjonalnej. Służyły temu m.in.: konferencja „Forum Jakości 2012" w Gdyni, spotkania z pracodawcami oraz szkolenia. W wyniku tych działań wypracowany został standard prowadzenia ocen przez przedstawicieli pracodawców, który przewiduje weryfikację kryteriów spełnienia przez jednostkę wymagań w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy.

W czasie wizytacji przedstawiciele pracodawców ustalają, czy:

1. Uczelnia lub jej jednostka prowadząca kształcenie w ramach danego kierunku i profilu studiów prowadzi aktywną usystematyzowaną

współpracę z jednostkami otoczenia społeczno-gospodarczego, prowadzącymi działalność w zakresie zbieżnym z danym kierunkiem i profilem studiów.

2. Współpraca z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego dotyczy możliwie najszerszego spektrum działalności jednostki organizacyjnej uczelni, w szczególności w zakresie:

1) określenia związku danego kierunku i profilu studiów ze strategią rozwoju uczelni, w tym jej misją,
2) wykorzystania opinii pracodawców przy opracowywaniu przez jednostkę zakładanych efektów kształcenia zgodnie z obszarowymi efektami kształcenia opisanymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego,
3) kształtowania programu kształcenia, w tym planu studiów, w szczególności w celu realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz w celu doskonalenia sposobów weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia,
4) sposobu przypisania punktów ECTS do poszczególnych modułów kształcenia — zajęć lub grupy zajęć,
5) wykorzystania wyników monitorowania karier zawodowych absolwentów,
6) organizacji praktyk (staży) oraz oceny wyników analizy zakładanych i uzyskanych efektów w czasie realizacji tych praktyk (staży).

3. Program kształcenia, w tym plany studiów, przewidują uzyskanie efektów kształcenia pozwalających absolwentom danego kierunku i profilu studiów na osiągnięcie możliwie najlepszej pozycji konkurencyjnej na rynku pracy. Program kształcenia uwzględnia także wymogi związane z uzyskaniem uprawnień do wykonywania danego zawodu.

4. Uczelnia prowadzi badania naukowe mające na celu określanie potrzeb rynku pracy w zakresie efektów kształcenia oczekiwanych od absolwentów danego kierunku i profilu studiów. Na podstawie wyników ww. badań naukowych doskonali programy kształcenia, w tym plany studiów, w celu ustawicznego dostosowywania efektów kształcenia oczekiwanych od absolwentów do zidentyfikowanych potrzeb rynku pracy.

5. Uczelnia posiada w swojej strukturze jednostkę organizacyjną, która odpowiedzialna jest za aktywne pozyskiwanie miejsc praktyk zawodowych i staży, monitoruje przebieg tych praktyk i staży, w tym ich korelację z kierunkiem i profilem studiów, oraz gromadzi oferty pracy dla studentów i absolwentów danego kierunku i profilu studiów.

6. System praktyk zawodowych (staży) jest właściwie zorganizowany i podporządkowany nabywaniu efektów kształcenia przyjętych dla danego programu kształcenia, w tym planu studiów, w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Wyniki analizy zakładanych i uzyskanych efektów w toku realizacji tych praktyk (staży) są analizowane wspólnie przez przedstawicieli uczelni i przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców.

7. Stosowane w uczelni metody kształcenia pozwalają na uzyskanie zakładanych efektów kształcenia (w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji

społecznych) w odniesieniu do efektów kształcenia opisanych w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

8. Uczelnia prowadzi monitoring przebiegu kariery zawodowej swoich absolwentów, pozyskując oraz wykorzystując informacje zwrotne dotyczące wykorzystania kompetencji nabytych w procesie kształcenia, w różnych odstępach czasowych od ukończenia studiów.

9. Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia obejmuje swoim zakresem działania mające na celu wykorzystanie informacji płynących z otoczenia społeczno-gospodarczego.

10. Uczelnia konstruując programy kształcenia, w tym plany studiów, stosuje:

1) obowiązujące standardy kształcenia dla kierunków studiów: lekarskiego, lekarsko-dentystycznego, farmacji, pielęgniarstwa i położnictwa, weterynarii oraz architektury,
2) obowiązujące standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela – w przypadku prowadzenia przez uczelnię studiów o specjalności (specjalizacji) nauczycielskiej.

11. Uczelnia przy konstruowaniu programów kształcenia, w tym planów studiów, uwzględnia założenia, cele i zadania określone w dokumentach strategicznych, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.), w szczególności w zakresie:

1) rozwoju zasobów ludzkich,
2) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej,
3) zwiększania mobilności na rynku pracy

– zgodnie z danym kierunkiem i profilem studiów.

13. Uczelnia przy organizacji praktyk zawodowych (staży) prowadzi konsultacje z wybranymi instytucjami rynku pracy w rozumieniu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.):

1) publicznymi służbami zatrudnienia,
2) Ochotniczymi Hufcami Pracy,
3) agencjami zatrudnienia,
4) instytucjami szkoleniowymi,
5) instytucjami dialogu społecznego,
6) instytucjami partnerstwa lokalnego.

Przedmiotem zainteresowania przedstawicieli pracodawców jest także przygotowanie uczelni do dokonywania oceny i uznawania efektów kształcenia zdobytych przez studentów poza systemem szkolnictwa wyższego.

W odniesieniu do studiów o profilu praktycznym szczególna uwaga zwrócona jest na to, czy:

1) uczelnia prowadzi studia o profilu praktycznym z udziałem podmiotów gospodarczych,
2) sposób prowadzenia i organizację studiów, o których mowa w pkt 1, określa umowa zawarta w formie pisemnej między uczelnią a podmiotem gospodarczym, określająca w szczególności:

a) możliwość prowadzenia zajęć ze studentami, w szczególności praktycznych, przez pracowników podmiotów gospodarczych,
b) udział podmiotu gospodarczego w opracowaniu programu nauczania (kształcenia),
c) sposób dofinansowania studiów przez podmiot gospodarczy,
d) efekty kształcenia,
e) sposób realizacji praktyk i staży.

Praca przedstawicieli pracodawców w PKA spotkała się z zainteresowaniem ogólnopolskich organizacji pracodawców. Podjęte zostały prace nad rozszerzeniem grupy ekspertów rekomendowanych przez te organizacje.

4. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy

(Autor: mgr Grzegorz Laskowski)

Decyzją Nr 14/2012 z dnia 9 lipca 2012 r. Przewodniczący Polskiej Komisji Akredytacyjnej powołał Zespół do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy (ZO).

Przewodniczenie pracom nowo powołanego Zespołu powierzono członkowi Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych, **dr hab. Andrzejowi Korybskiemu**. Przewodniczący kieruje pracami Zespołu oraz bierze udział, z głosem doradczym, w posiedzeniach Prezydium oraz wspólnych posiedzeniach Prezydium i zespołów działających w ramach obszarów kształcenia.

Członkami Zespołu zostali również:

- **prof. dr hab. inż. Grażyna Jaworska** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych),
- **prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk ścisłych),
- **prof. dr hab. Tadeusz Kufel** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych),
- **dr hab. Beata Maria Mikołajczyk** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk humanistycznych),
- **prof. dr hab. Jolanta Sokołowska** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk technicznych),
- **dr Edward Wojtaszek** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru sztuki),
- **prof. dr hab. Stanisław Wrzosek** (wiceprzewodniczący Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych),
- **dr hab. Jolanta Maria Żyśko** (wiceprzewodnicząca Zespołu działającego w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej).

Na wniosek Przewodniczącego, Członkowie Zespołu wybrali ze swego grona wiceprzewodniczącego, którym został prof. dr hab. Stanisław Wrzosek. Natomiast koordynację prac Zespołu Przewodniczący Komisji powierzył dotychczasowemu Sekretarzowi Zespołu działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych, Grzegorzowi Laskowskiemu.

Zespół do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy przedstawia Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej opinie dotyczące wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, oraz dokonuje interpretacji przepisów prawa na wniosek organu Komisji lub z własnej inicjatywy.

Szczegółowy tryb pracy Zespołu określa Regulamin Zespołu. Zgodnie z nim Zespół wszczyna postępowanie opiniodawcze po otrzymaniu wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy wraz z dokumentacją. W przypadku wniosku dotyczącego oceny programowej lub instytucjonalnej dokumentację stanowią: raport zespołu oceniającego, odpowiedź na raport oraz właściwa uchwała Prezydium, natomiast w przypadku wniosku o przyznanie uczelni lub jej jednostce organizacyjnej uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku studiów i poziomie kształcenia: właściwa uchwała Prezydium oraz dokumentacja wniosku o przyznanie uczelni lub jej jednostce organizacyjnej uprawnień do prowadzenia studiów na danym kierunku studiów i poziomie kształcenia. Wniosek wraz z dokumentacją, w celu dokonania oceny jego zasadności, przekazywany jest do członka Zespołu wyznaczonego przez jego Przewodniczącego. Oceny nie mogą dokonywać osoby, które uprzednio formułowały opinię dotyczącą tej sprawy na wniosek zespołu działającego w ramach obszarów kształcenia. Zespół po zapoznaniu się z ocenami formułuje opinię, która przedstawiana jest na wspólnym posiedzeniu Prezydium i zespołów działających w ramach obszarów kształcenia. Uchwałę w sprawie opinii, w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku, Zespół podejmuje zwykłą większością głosów przy obecności co najmniej połowy jego członków. Uchwałę wraz z uzasadnieniem Przewodniczący Zespołu przekazuje niezwłocznie Przewodniczącemu Komisji.

W 2012 roku Zespół obradował czterokrotnie, przy czym pierwsze spotkanie po powołaniu odbyło się 23 sierpnia.

Tabela nr 1. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy w 2012 r.

		Liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy			
		Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
			pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Ocena instytucjonalna	Liczba / %	**1 / 100%**	1 / 100%		
Ocena programowa	Liczba / %	**24 / 100%**	7 / 29,2%	9 / 37,5%	8 / 33,3%
Opiniowanie wniosków	Liczba / %	**63 / 100%**	19 / 30,2%	21 / 33,3%	23 / 36,5%
Ogółem	**Liczba / %**	**88 / 100%**	**27 / 30,7%**	**30 / 34,1%**	**31 / 35,2%**

W 2012 r. Prezydium PKA rozpatrzyło 76 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, z czego żaden nie dotyczył oceny instytucjonalnej, 19 odnosiło się do ocen programowych, natomiast 57 do wniosków o nadanie usprawnień do prowadzenia kształcenia.

Na posiedzeniach Prezydium w dniach 17 stycznia 2013 r. i 21 lutego 2013 r. rozpatrzono 12 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, które wpłynęły między

19 listopada 2012 r. a 31 grudnia 2012 r. Dotyczyły one: 1 oceny instytucjonalnej, 5 ocen programowych i 6 wniosków o nadanie usprawnień do prowadzenia kształcenia.

Spośród wszystkich wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, które wpłynęły do Komisji w 2012 r. 64,8 % zostało rozpatrzonych pozytywnie, przy czym nieco ponad połowa z wymienionych zawierała zalecenia. Nieco ponad 1/3 ogółu wniosków została odrzucona.

Skuteczność składanych przez uczelnie wniosków jest zbliżona, niezależnie od rodzaju sprawy, zwłaszcza w przypadku pełnego uwzględnienia wyjaśnień wnioskodawców (od 29,2% do 30,7%). Jedyny wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny instytucjonalnej został uznany skutkując zmianą oceny pozytywnej na wyróżniającą. Ponadto, w uchwałach dotyczących ocen programowych, pomimo pozytywnego rozpatrzenia wniosku, nieznacznie częściej umieszczano zalecenia (37,5%) niż w przypadku wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia (33,3%). Najczęściej nieskuteczne okazywały się wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania usprawnień do prowadzenia kształcenia (36,5%), jednak różnica na tle odpowiednich wniosków dotyczących ocen programowych była niewielka (33,3%).

Tabela nr 2. Prace Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy w 2012 r. (sprawy rozpatrzone przez Prezydium PKA w 2012 r.)

Rodzaj sprawy	Liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy				Wpłynęło przed 31 grudnia 2012 r.
	ogółem	z tego:			
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie	
	Liczba / %	Liczba / %	Liczba / %	Liczba / %	
Ocena instytucjonalna	**0 / 0**	0 / 0	0 / 0	0 / 0	1
Ocena programowa	**7 / 100%**	1 / 14,3%	2 / 28,6%	4 / 57,1%	12
Wniosek	**38 / 100%**	13 / 34,2%	6 / 15,8%	19 / 50,0%	44
Ogółem	**45 / 100%**	**14 / 31,1%**	**8 / 17,8%**	**23 / 51,1%**	**57**

W 2012 r. do Zespołu wpłynęło 57 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, z czego 12 dotyczyło ocen programowych, 1 – oceny instytucjonalnej, natomiast 44 – wniosków o nadanie usprawnień do prowadzenia kształcenia. Przed końcem roku kalendarzowego rozpatrzono 45 wniosków, w tym 7 związanych z ocenami programowymi i 38 z wnioskami o nadanie uprawnień. Procedura odwoławcza oceny instytucjonalnej nie została zakończona w 2012 r.

Tabela nr 3. Prace Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy w 2012 r. (sprawy z 2012 r. rozpatrzone przez Prezydium PKA w styczniu i lutym 2013 r.)

Rodzaj sprawy	Liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy			
	ogółem	z tego:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
	Liczba / **%**	Liczba / %	Liczba / %	Liczba / %
Ocena instytucjonalna	**1** / **100%**	1 / 100%	0 / 0	0 / 0
Ocena programowa	**5** / **100%**	1 / 20 %	2 / 40%	2 / 40%
Wniosek	**6** / **100%**	2 / 33,3 %	4 / 66,7%	0 / 0
Ogółem	**12** / **100%**	**4** / **33,3 %**	**6** / **50%**	**2** / **16,7%**

Porównując Tabele nr 2 i nr 3 można zauważyć odmienną proporcję między wnioskami o ponowne rozpatrzenie sprawy dotyczącymi ocen i wniosków. W opisywanym niespełna dwumiesięcznym okresie końca 2013 r. doszło do zrównania ich liczby. Ponadto wszystkie wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy dotyczące wniosków o nadanie uprawnień zostały pozytywnie rozpatrzone przez Prezydium PKA (chociaż 2/3 uchwał nadal zawiera zalecenia), w przypadku ocen korzystnie dla uczelni zakończyło się 2/3 ponownych rozpatrzeń spraw. Z pewnością jednak, ze względu na krótki okres czasu objęty analizą i niewielką liczbę spraw, wnioskowanie co do tendencji zmian nie jest możliwe.

Tabela nr 4. Prace Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy w 2012 r. (rozpatrzone przez Prezydium PKA w 2012 r. i 2013 r. – zestawienie zbiorcze)

Rodzaj sprawy	Liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy			
	ogółem	z tego:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
	Liczba / **%**	Liczba / %	Liczba / %	Liczba / %
Ocena instytucjonalna	**1** / **100%**	1 / 100%	0 / 0	0 / 0
Ocena programowa	**12** / **100%**	2 / 16,7%	4 / 33,3%	6 / 50%
Wniosek	**44** / **100%**	15 / 34,1%	10 / 22,7%	19 / 43,2%
Ogółem	**57** / **100%**	**18** / **31,6%**	**14** / **24,6%**	**25** / **43,8%**

W odniesieniu do mniej niż co drugiego wniosku utrzymano uprzednio sformułowaną opinię, przy czym skuteczność takich wniosków była nieco wyższa w przypadku wniosków o nadanie uprawnień niż ocen (programowych). W przypadku tych pierwszych o ok. 1/3 rzadziej formułowano zalecenia do pozytywie rozpatrzonych spraw oraz ok. 2-krotnie częściej w pełni uznawano wyjaśnienia wnioskodawców. Wyjaśnienia zawarte w jedynym w 2012 r. wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy oceny instytucjonalnej zostały przyjęte przez Prezydium Komisji.

Tabela nr 5. Wzajemne relacje opinii wydawanych przez Zespół do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz zespoły działające w ramach obszarów kształcenia (od 9 lipca 2012 r.)

Liczba spraw	w których zmiany wpłynęły na konkluzję i spowodowały odrzucenie wniosku	w których zmiany wpłynęły na konkluzję i spowodowały przyjęcie wniosku	w których zmiany nie wpłynęły na konkluzję
z doprecyzowanymi zarzutami	-	-	5
z dodanymi zarzutami	1	-	-
z usuniętymi zarzutami	-	2	-
w których rozbieżności nie doprowadziły do zmian w zarzutach	-	-	5

W przypadku ok. 25 % spraw występowały różnice w opiniach Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy i Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia.

W 5 przypadkach nie uwzględniono sugestii ZO (4 wskazywały na usunięcie zarzutu), w 5 posłużyły one doprecyzowaniu zarzutów sformułowanych w projektach uchwał. Co 15 propozycja konkluzji sformułowana w projekcie została zmieniona pod wpływem odmiennego stanowiska ZO. W 2 przypadkach skutkowało to uwzględnieniem wniosku uczelni, w 1 – jego odrzuceniem.

Najczęstsze różnice w opiniach pojawiały się na polach łączących aspekty merytoryczne i formalne np. minimum kadrowe i program kształcenia (m.in. sylabusy). Wynika to z faktu, że Zespół do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy rozpatrując kwestie merytoryczne kładzie w swoich pracach szczególny nacisk na zgodność działań uczelni z przepisami prawa.

5. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw Etyki

(Autor: mgr Grzegorz Laskowski)

Polska Komisja Akredytacyjna, będąca instytucją, której skuteczność uzależniona jest od zaufania publicznego, dbając o wysokie standardy swego funkcjonowania oraz pozyskanie zaufania środowiska akademickiego do jej działalności, uznała za konieczne skodyfikowanie i kontrolę standardów postępowania, których powinni przestrzegać członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także eksperci Komisji i pracownicy Biura PKA. Z tej przyczyny podczas posiedzenia plenarnego Państwowej Komisji Akredytacyjnej, które miało miejsce w dniu 22 stycznia 2009 r., podjęto decyzję o powołaniu Zespołu do spraw Etyki Państwowej Komisji Akredytacyjnej, który działał do końca 2011 r.

Zgodnie z uregulowaniami zawartymi w Statucie PKA, członkowie Zespołu do spraw Etyki Polskiej Komisji Akredytacyjnej zostali wyłonieni na pierwszym posiedzeniu plenarnym Komisji w dniu 30 stycznia 2012 r.

Zgłoszono kandydatury sześciu osób, spośród których w wyniku głosowania wybrano pięciu członków:

- **prof. dr hab. Stanisław Wrzosek** (wiceprzewodniczący Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych),
- **prof. dr hab. Józef Kobos** (członek Zespołu działającego w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej),
- **dr hab. Marek Kowalski** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk ścisłych),
- **dr hab. Elżbieta Osewska** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk humanistycznych),
- **prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz** (członek Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych).

Na uwagę zasługuje fakt, iż prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz brała udział w pracach Zespołu w poprzedniej kadencji.

Nowo powołany Zespół wybrał na swojego przewodniczącego prof. dr hab. Stanisława Wrzoska. Natomiast koordynację prac Zespołu władze Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej ponownie powierzyły Grzegorzowi Laskowskiemu będącemu wówczas jednocześnie sekretarzem Zespołu działającego w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych.

W 2012 r. odbyły się dwa posiedzenia Zespołu, wydano sześć orzeczeń. Dwa z nich, sformułowane w odpowiedzi na zapytania nowych członków Komisji, zawierały opinię określającą zakres dozwolonej działalności szkoleniowej i doradczej członków oraz ekspertów Komisji, a także pracowników Biura PKA, oraz procedurę postępowania w przypadku zamiaru podjęcia takiej działalności przez wskazane osoby. Zespół do spraw Etyki Polskiej Komisji Akredytacyjnej uznał, iż:

a) członkowie i eksperci Komisji oraz pracownicy Biura PKA mogą prowadzić szkolenia o tematyce związanej ze szkolnictwem wyższym po uzyskaniu zgody Przewodniczącego PKA, a w przypadku pracowników Biura również dyrektora Biura PKA;
b) działalność na rzecz innych instytucji i gremiów powinna pozostawać w zgodziez unormowaniami Kodeksu ds. Etyki PKA;
c) prowadzone szkolenia nie powinny mieć charakteru doradczego, a ich treść nie powinna zawierać elementów ocennych;
d) osoby wymienione w pkt. a) nie mogą świadczyć indywidualnych usług doradczych w sprawach związanych z działalnością Komisji;
e) uzyskanie zgody, o której mowa w pkt. a) może nastąpić na podstawie pisemnego wniosku zawierającego informację na temat zakresu tematycznego szkoleń, w tym szczegółowych programów, oraz potencjalnych organizatorów i adresatów szkoleń;
f) w przypadku prowadzenia szkolenia na podstawie zaakceptowanego uprzednio programu oraz skierowanego do analogicznej grupy odbiorców, nie jest wymagane ponowne występowanie o zgodę na jego prowadzenie.

Trzecie orzeczenie dotyczyło wyjaśnienia sprawy zgodności z postanowieniami Kodeksu Etyki działań, które planował podjąć członek Komisji, dotyczących wystąpienia z prezentacją poświęconą celom i funkcjom wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia. Zespół uznał, iż przedstawione informacje nie pozwoliły na stwierdzenie zgodności opisanej działalności członka Komisji z normami Kodeksu. Wnioskodawca wskazał na brak konfliktu interesów pomiędzy pełnieniem roli członka PKA a tematyką prezentacji uzasadniając swoje stanowisko rozbieżnością reprezentowanego obszaru kształcenia z obszarem kształcenia reprezentowanym przez uczestników planowanego szkolenia – dziekanów wydziałów przyrodniczych. Zwrócono uwagę, iż przedstawiona przesłanka nie pozostawała w związku ze sprawą, bowiem rzeczony członek Komisji nie miał prezentować tematyki z zakresu żadnego z obszarów kształcenia, lecz celów i funkcji wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia.

W czwartym i piątym przypadku Zespół uznał, iż przedstawione informacje nie dały podstaw do wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia naruszenia postanowień Kodeksu Etyki PKA. Zdaniem Władz jednej z uczelni, w toku powtórnej oceny jakości kształcenia złamane zostały normy określone w Kodeksie Etyki PKA. W wyniku wizytacji Zespół Oceniający sformułował zarzuty dotyczące braku minimum kadrowego, sylabusów, procesu dyplomowania oraz bazy laboratoryjnej. Prezydium PKA, na podstawie dokumentacji Uczelni oraz sprawozdania zespołu działającego w ramach obszaru nauk podjęło Uchwałę wydając ocenę negatywną. Zdaniem Władz Uczelni członkowie Zespołu *„nie przeprowadzili żadnej kontroli dokumentów kadrowych, sylabusów”*, pobieżnie przeprowadzili wizytację bazy laboratoryjnej, a zastrzeżenia wobec niej nie były zgodne ze stanem faktycznym. Zespół ds. Etyki PKA zwrócił jednak uwagę, iż zarówno przedstawione przez Władze Uczelni zarzuty, jak i przedłożona przez nie dokumentacja dotyczyły

merytorycznych aspektów oceny jakości kształcenia, a nie etycznego wymiaru postępowania członków Zespołu Oceniającego. W toku postępowania oceniającego Uczelnia niezadowolona z uchwały Prezydium PKA może złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Należy zaznaczyć, że uwagi uczelni korzystającej z przysługujących jej uprawnień, podparte stosowną dokumentacją, są rozpatrywane kolegialnie przez właściwy Zespół oraz Prezydium PKA, a w przypadku wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy – przez Prezydium i Zespół na wspólnym posiedzeniu. Uczelnia skorzystała z przysługującego jej uprawnienia do złożenia ww. wniosku, który został rozpatrzony na wspólnym posiedzeniu Prezydium Komisji oraz Zespołu działającego w ramach obszaru kształcenia.

Szóste orzeczenie było powiązane z postanowieniem wydanym przez Zespół w 2011 roku. Po zapoznaniu się z dokumentacją skierowaną do Prezydium PKA przekazaną Zespołowi wraz z wnioskiem Przewodniczącego Komisji, Zespół uznał, iż przedstawione informacje nie dają podstaw do wszczęcia postępowania w przedmiocie stwierdzenia naruszenia postanowień Kodeksu Etyki PKA. Odwołanie zostało złożone z naruszeniem 14-dniowego terminu na skorzystanie z tego uprawnienia, natomiast zgodnie z zasadą *„ne bis in idem”* Zespół nie miał możliwości powtórnego orzekania w tej samej sprawie. Jak stwierdzono we wcześniejszym orzeczeniu, zawodowe relacje między nauczycielami akademickimi danej uczelni nie mogą stanowić przedmiotu prac Zespołu, a argumenty podniesione przez Wnioskodawcę były nazbyt subiektywne i podparte emocjami. Zwrócono uwagę, iż Wnioskodawca opisując działania jednego z ówczesnych członków Komisji wielokrotnie posłużył się określeniem „bezprawny”. Zadaniem Zespołu ds. Etyki nie jest określanie legalności czynów, gdyż tym aspektem działań zajmują się odpowiednie organy państwowe.

Ponadto w 2012 roku Zespół wszczął dwa postępowania, które zostaną zakończone w roku kolejnym. W pierwszym przypadku ma ono na celu wyjaśnienie sprawy zgodności postępowania eksperta PKA z § 5 ust. 1 i ust. 3 pkt. 1 oraz § 7 ust. 1 i 3 Kodeksu Etyki, natomiast w drugim – zgodności postępowania członka Komisji z § 4 oraz § 7 ust. 3 Kodeksu.

Biorąc pod uwagę wykonywane zadania należy uznać, że Zespół ds. Etyki, zgodnie ze swymi celami, stał na straży wartości, reguł i norm etycznych obowiązujących w środowisku akademickim oraz standardów postępowania, których powinni przestrzegać członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także eksperci i pracownicy Biura PKA, w celu pogłębiania zaufania środowiska szkolnictwa wyższego do działalności Komisji i jej organów.

Rozdział IV.

Ocena zewnętrzna prac Komisji w świetle badań ankietowych

1. Analiza wyników ankiety skierowanej do jednostek organizacyjnych, w których została przeprowadzona ocena instytucjonalna.

(Autor: mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka)

I. Wprowadzenie

Wraz z wejściem w życie znowelizowanych przepisów ustawy z dnia 25 lipca 2007 r. Prawo o szkolnictwie wyższym ewolucyjnemu przeobrażeniu uległ zakres zadań Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Zgodnie z nowymi kompetencjami zarysowanymi w ustawie Komisja dokonuje oceny programowej i instytucjonalnej. Realizując zobowiązanie ustawowe Komisja określiła kryteria i zasady przeprowadzenia oceny programowej i instytucjonalnej przy uwzględnieniu warunków prowadzenia tych ocen określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r., a także od stycznia 2012 r. rozpoczęła realizację tych ocen według nowych procedur.

Od 1 października 2011 r. do 30 czerwca 2012 r. Polska Komisja Akredytacyjna odbyła wizytację w związku z prowadzoną procedurą oceny instytucjonalną w 49 jednostkach organizacyjnych (spośród 55 jednostek wyznaczonych do oceny w tym okresie). Eksperci oceniali spójność koncepcji kształcenia na wszystkich poziomach i formach studiów ze strategią rozwoju jednostki organizacyjnej, udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w budowaniu kultury jakości kształcenia, skuteczność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, jakość kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych, zasoby kadrowe, materialne i finansowe w aspekcie możliwości osiągania zakładanych efektów kształcenia, związek badań naukowych z procesem kształcenia, wymianę międzynarodową i jej wpływ na internacjonalizację kształcenia, wsparcie materialne, dydaktyczne i naukowe dla studentów i doktorantów, kulturę prawną jednostki w obszarze zapewniania jakości kształcenia.

II. Cele ankiety

Polska Komisja Akredytacyjna stara się stosować najwyższe standardy jakości w realizowanych przez siebie zadaniach. Wobec powyższego PKA dąży do poznania opinii nt. stosowanej procedury instytucjonalnej, tak aby jej praca podlegała bieżącemu doskonaleniu, a rezultaty działań były jak najbardziej użyteczne dla uczelni. (Załącznik nr 1 Formularz ankiety)

III. Adresaci ankiety

Ankieta została skierowana do 49 jednostek organizacyjnych (35 uczelni), w których prowadzona była procedura oceny instytucjonalnej w okresie od 1 października 2011 r. do 30 czerwca 2012 r. (Załącznik nr 2 Wykaz jednostek, do których skierowano ankiety)

IV. Data prowadzenia badań

Badanie rozpoczęto w dniu 3 sierpnia 2012 r. (data przekazania ankiet) i prowadzono do dnia 30 września 2012 r.

V. Omówienie wyników ankiety

W badaniu wzięło udział 25 respondentów (51%) z 16 uczelni (46%), odsyłając wypełnione ankiety do Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Na podstawie uzyskanych odpowiedzi przedstawiono poniższe wyniki, zachowując kolejność zadawanych pytań i uzyskanych odpowiedzi. Wyniki zamieszczono w formie diagramów kołowych, powyżej których zamieszczono treść pytania.

Pytanie nr 1

Który z etapów procedury oceny instytucjonalnej, prowadzonej przez Polską Komisję Akredytacyjną, był dla Uczelni/jednostki organizacyjnej najbardziej użyteczny?

- samoocena
- wizytacja zespołu oceniającego
- raport powizytacyjny
- uchwała Prezydium
- inny (jaki?)
- żaden (dlaczego?)

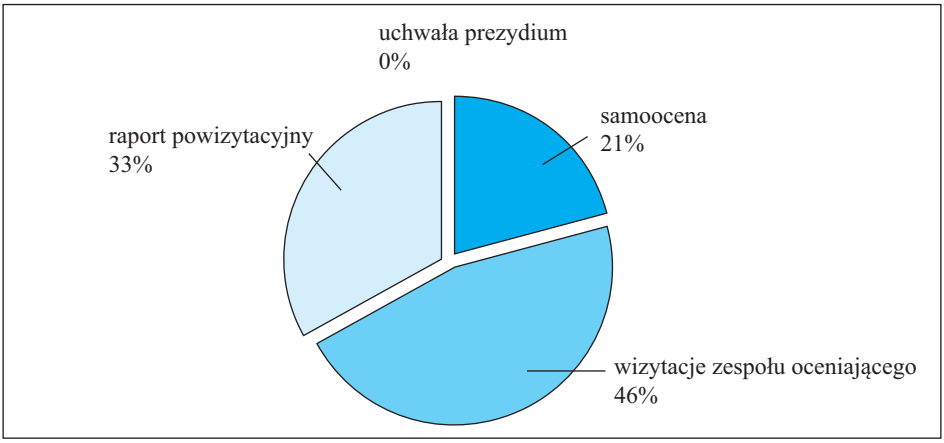

20 jednostek organizacyjnych wskazało, iż etapem najbardziej użytecznym w procedurze oceny instytucjonalnej jest wizytacja zespołu oceniającego – co stanowi odpowiednio 46% ogółu udzielonych odpowiedzi. Również wysoko – 14 jednostek organizacyjnych – oceniło znaczenie raportu powizytacyjnego, komentując, iż *„raport powizytacyjny jest istotnym dokumentem reasumującym samoocenę, jak i wyniki wizytacji zespołu oceniającego, a także stanowi podstawę uchwały Prezydium”*. Natomiast 9 jednostek organizacyjnych podkreśliło wagę autorefleksji, uznając ten etap za najistotniejszy lub również istotny. W jednym z komentarzy dodano, *„iż szczególnie użyteczna dla jednostki była analiza SWOT”*, która jest wymagana we wzorze raportu samooceny opracowanym przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Żadna z ankietowanych jednostek nie wskazała uchwały Prezydium.

Pytanie nr 2
Czy raport powizytacyjny spełnił Państwa oczekiwania?

- tak
- raczej tak (uwagi)
- nie (jakie były Państwa oczekiwania?)

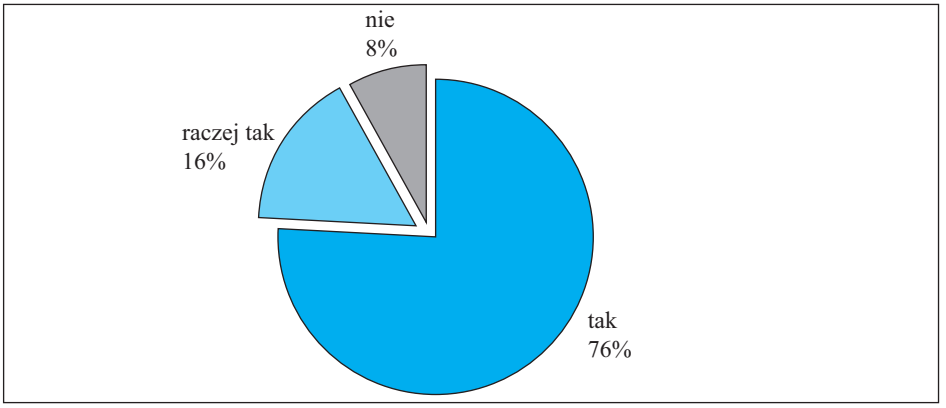

Pytanie nr 2 miało na celu poznanie opinii jednostek organizacyjnej, w których prowadzona była procedura oceny instytucjonalnej nt. raportu powizytacyjnego zarówno w odniesieniu do jego zawartości merytorycznej, jak i struktury.

76% respondentów, tj. 19 jednostek organizacyjnych oceniło, iż raport powizytacyjny opracowywany przez zespoły oceniające spełnił ich oczekiwania. W czterech przypadkach oceniono treść raportu jako satysfakcjonującą, formułując jednak następujące uwagi: *„sformułowaliśmy uwagi, które zostały uwzględnione przez Prezydium PKA”* lub *„błędnie ustalono powiązania między organami działającymi w ramach systemu zapewniania jakości kształcenia”* czy *„w raporcie przesadnie wyeksponowano uwagi dot. studiów doktoranckich”*.

Natomiast dla 2 jednostek organizacyjnych raport powizytacyjny nie spełnił oczekiwań, ponieważ: *„biorąc pod uwagę przekazane przez Wydział dodatkowe informacje w czasie wizytacji zespołu oceniającego (o które członkowie zespołu oceniającego pytali) i podsumowanie na spotkaniu końcowym, Wydział spodziewał się lepszej oceny”,* a także *„uzasadnienie zawarte w §2 uchwały Prezydium PKA wygląda na standardowe i nie nawiązuje do reasumpcji raportu powizytacyjnego”*.

Pytanie nr 3

Które z zaleceń zostały uznane za najbardziej przydatne dla Uczelni/ jednostki organizacyjnej?

- przekazywane podczas wizytacji przez członków zespołu oceniającego
- zawarte w raporcie powizytacyjnym
- inne (jakie?)
- żadne (dlaczego?)

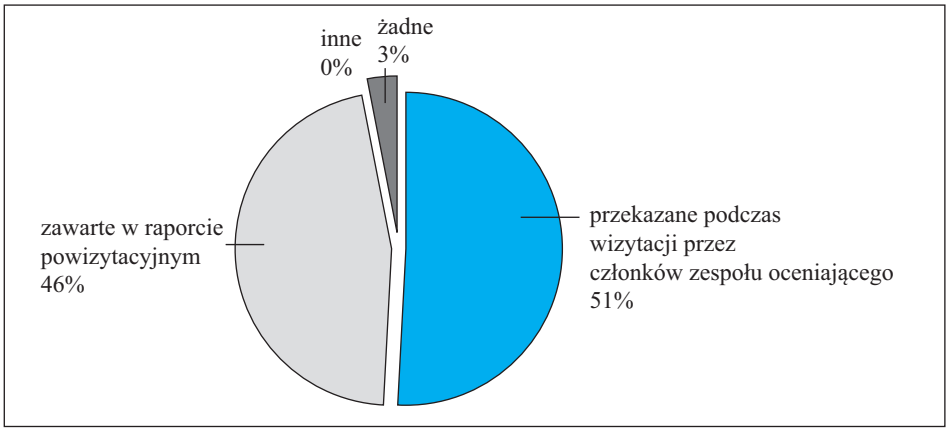

Jak przedstawiono na diagramie zdecydowana większość respondentów, tj. 18 jednostek organizacyjnych (51% ogółu wszystkich odpowiedzi) oceniła za najbardziej przydatne zalecenia przekazane podczas wizytacji przez członków zespołu oceniającego. Natomiast 16 jednostek organizacyjnych (odpowiednio 46%) wskazało, iż najważniejsze zalecenia zostały sformułowane

w raporcie powizytacyjnym. Przy analizie tych odpowiedzi należy zauważyć, iż w 7 przypadkach odpowiedź dot. wizytacji i raportu powizytacyjnego została zaznaczona łącznie, co wskazuje, iż te zalecenia były w równym stopniu przydatne dla ocenianych jednostek. Jednocześnie dwie jednostki organizacyjne podkreśliły wagę zaleceń sformułowanych w raporcie powizytacyjnym stwierdzając, iż *„zalecenia zawarte w raporcie powizytacyjnym stanowiły podstawę stworzenia programu działań naprawczych”* oraz *„zalecenia przekazane w raporcie powizytacyjnym okazały się bardzo przydatne do sformalizowania określonych procedur. Jednak okazało się, że w raporcie było szereg uwag, które wynikały z niedoinformowania zespołu wynikającego z tego, że zespół oceniający w wielu przypadkach nie zadawał stosownych pytań. W efekcie spora część uwag zawarta w raporcie powizytacyjnym była nieuzasadniona”*.

Tylko dla jednej jednostki organizacyjnej zalecenia sformułowane podczas procedury oceny instytucjonalnej nie były przydatne. W komentarzu towarzyszącym odpowiedzi stwierdzono, iż: *„uwagi dotyczące treści raportu zostały przesłane do Sekretarza PKA w czerwcu 2012”*.

Pytanie nr 4

W których obszarach podlegających ocenie zespół wizytujący sformułował najważniejsze dla Uczelni/jednostki organizacyjnej zalecenia?

- strategia
- wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia
- studia doktoranckie
- studia podyplomowe
- zasoby (kadrowe, materialne, finansowe)
- badania naukowe
- współpraca międzynarodowa
- wsparcie dla studentów i doktorantów
- przepisy prawne dot. procesu zapewnienia jakości kształcenia
- inne (jakie?)

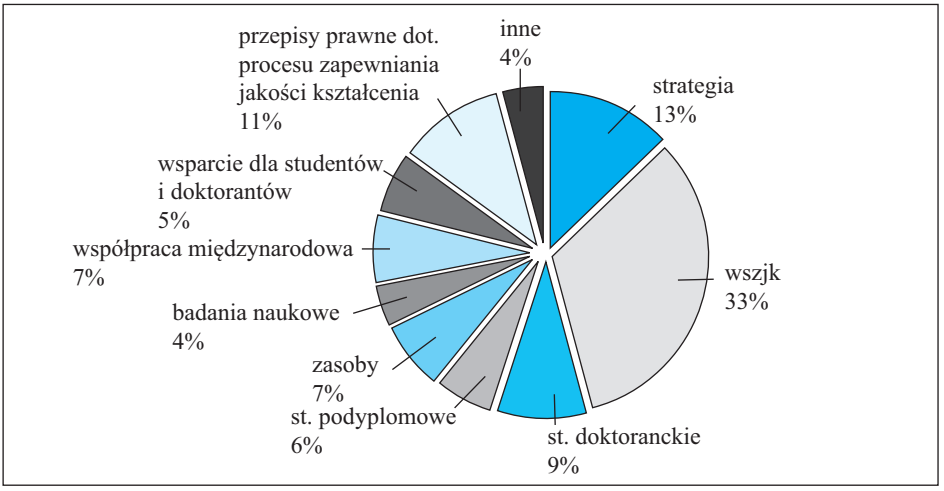

Najważniejsze dla jednostek organizacyjnych zalecenia zostały sformułowane w obszarze dot. skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Obszar ten został wskazany przez 18 jednostek organizacyjnych, co stanowi 33% ogółu udzielonych odpowiedzi na pytanie nr 5. W dalszej kolejności wskazano obszar związany z oceną strategii rozwoju jednostki organizacyjnej i przepisów prawnych normujących proces zapewniania jakości kształcenia – 7 jednostek organizacyjnych (13% ogółu) oraz odpowiednio 6 jednostek organizacyjnych (11%). Dla 4 jednostek organizacyjnych najważniejsze zalecenia sformułowano w odniesieniu do sfery związanej z wymianą międzynarodową i jej wpływu na internacjonalizację kształcenia, a także zasobów kadrowych, materialnych i finansowych, co stanowi 7% ogółu udzielonych odpowiedzi. Zalecenia związane ze studiami podyplomowymi oraz wsparciem dla studentów i doktorantów były szczególnie istotne dla 3 jednostek organizacyjnych (6%). Ponadto zdaniem jednej z jednostek obszar związany ze wsparciem materialnym, dydaktycznym i naukowym dla studentów i doktorantów *„okazał się najbardziej kontrowersyjny i ocena warunków w jakich uczelnia wspiera studentów i doktorantów była negocjowana”*. Wśród innych obszarów, w których zostały sformułowane cenne zalecenia, wymieniono dwukrotnie współpracę z interesariuszami zewnętrznymi.

W jednym komentarzu dołączonym do pytania nr 5 stwierdzono, iż *„w zaznaczonych przez jednostkę organizacyjną obszarach zespół oceniający wniósł raczej uwagi, a nie konkretne zalecenia”*.

Pytanie nr 5

Czy procedura oceniająca prowadzona przez Polską Komisję Akredytacyjną wpłynęła/wpłynie na funkcjonowanie i efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości działającego w Uczelni/jednostce organizacyjnej?

- tak
- nie (dlaczego?)

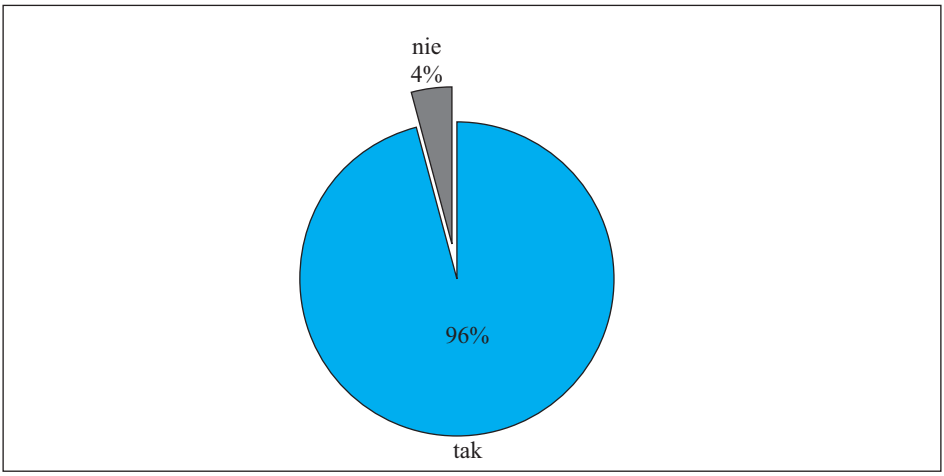

Poza jedną jednostką organizacyjną wszyscy respondenci (24) wskazali, iż prowadzona przez Polską Komisję Akredytacyjną procedura wpłynęła/wpłynie na funkcjonowanie i efektywność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. W odpowiedzi zamieszczono pozytywne komentarze:

„wiemy które rozwiązania przez nas przyjęte są najlepsze i rozumiemy, że idziemy w dobrym kierunku rozwijając system",

„każda ocena jest w jakimś stopniu mobilizująca",

„procedury i oceny będą miały wpływ na funkcjonowanie i efektywność wewnętrznego systemu. Zmiany te będą następowały stopniowo",

„postanowiono, że od nowego roku akademickiego powstanie w uczelni Biuro Jakości Kształcenia",

„wszelkie uwagi PKA zostaną uwzględnione w strategii rozwoju Wydziału",

„ocena przeprowadzona przez PKA przyspieszyła działania Uczelni oraz Wydziału związane z przygotowaniem dokumentów formalizujących w sposób kompleksowy prowadzone w postaci dobrych praktyk działania składowe WSZJK i doskonalenia jakości kształcenia".

Natomiast odpowiedź negatywną na zadane pytanie opatrzono następującym komentarzem:

„wpłynęła na funkcjonowanie ale nie wpłynęła na efektywność".

Pytanie nr 6
Inne uwagi dotyczące procedury oceny instytucjonalnej.

Sformułowane uwagi w pytaniu nr 6 można odnieść do dwóch aspektów procedury oceny instytucjonalnej, tj.:

1) organizacyjnego:

„ocena instytucjonalna wymaga pewnej dyscypliny organizacyjnej całego Wydziału i jeżeli wizytacja przebiega w okresie świątecznym bardzo trudno jest ją utrzymać. Rekomendujemy terminy, w których uczelnia pracuje w normalnym trybie",

„ocena została przeprowadzona sprawnie i profesjonalnie",

„dużą niedogodnością dla naszej uczelni okazał się termin wizytacji (sbpn). Termin przypadający na dni wolne od pracy pracowników uczelni znacznie utrudnił sprawne przygotowanie informacji i materiałów, o które zwracał się zespół oceniający bezpośrednio w trakcie trwania kontroli oraz organizację spotkań zwłaszcza z interesariuszami zewnętrznymi",

„bardzo pozytywnie oceniamy sposób przeprowadzenia wizytacji".

2) merytorycznego:

„uwagi i sugestie zespołu wizytującego przyczyniły się do optymalizacji procedur i systemu zapewniania jakości w jednostce",

„przedmiotem oceny objęto wszystkie sfery działania jednostki. W mojej ocenie akredytacja przebiegła sprawnie, kryteria oceny jednostki były jasno określone. Władze i pracownicy jednostki ze zrozumieniem przyjęli cenne uwagi Komisji i wnioski ujęte w raporcie",

„w całym systemie oceny instytucjonalnej przywiązuję się zbyt dużą uwagę do stanowiska studentów, których opinia oraz zaangażowane w działalność Komisji ze względu na ich obciążenie zajęciami jest często niewielkie",

„szczegółowy raport i oceny w nim zawarte będą bardzo pomocne w kształtowaniu systemu",

„przeprowadzona ocena instytucjonalna zwróciła uwagę na elementy wymagające dopracowania procedur w zakresie spójności systemu oceny jakości kształcenia",

„uważamy, że nieprawidłowo jest skonstruowany raport samooceny jednostki, ponieważ nie zawiera wielu informacji, które interesują członków zo. Raport samooceny i powizytacyjny nie są kompatybilne. Z tego powodu członkowie zo są w niezręcznej sytuacji, ponieważ muszą od początku wizytacji przedstawiać długie listy zawierające dodatkowe pytania dotyczące zagadnień, które wydział mógł umieścić w raporcie samooceny, gdyby tenże miał przewidziane do tego stosowne punkty. Najwyraźniej członkowie zo, zapewne z powodu rozpoczęcia dopiero od niedawna przez PKA oceny instytucjonalnej, nie są jeszcze dobrze zorientowani, co musi zawierać raport powizytacyjny. Stąd również powstają luki w informacjach zbieranych przez członków zo podczas wizytacji. Taka sytuacja jest w pewnym sensie krzywdząca dla wizytowanej jednostki, ponieważ formalnie spełnia ona określone wymogi, ale nie została o to zapytana ani w raporcie samooceny, ani podczas wizytacji",

„należy uściślić, czy przy ocenie instytucjonalnej istotne są elementy oceny programowej czy też są to oceny wzajemnie niezależne i wynik negatywnej oceny nie jest przeszkodą pozytywnej oceny instytucjonalnej i odwrotnie. Ten aspekt oceny nie może podlegać dowolnej interpretacji zo",

„w związku z tym, że nie jest oczywiste, co oznacza wysoka jakość kształcenia ocena instytucjonalna sprowadza się do oceny dokumentów oraz procedur o charakterze biurokratycznym. Zawartość raportu samooceny oraz raportu z wizytacji tworzy nowe standardy prowadzenia dokumentacji przebiegu studiów. Musi być ona znacznie bogatsza niż wynika to z rozporządzenia MNiSW".

VI. Wnioski

1. Analizowane wyniki ankiet wskazują, iż procedura oceny instytucjonalnej jest pozytywnie odbierana przez jednostki organizacyjne. Zarówno zasady przeprowadzenia oceny instytucjonalnej, jak i kryteria oceny są jasno określone i zrozumiałe. Jednostki organizacyjne szczególną uwagę przywiązują do kontaktów bezpośrednich z zespołem oceniającym, ponieważ ten etap związany z wizytacją zespołu oceniają jest postrzegany jako najbardziej użyteczny w całej procedurze oceny instytucjonalnej.
2. Raporty powizytacyjne spełniają w zdecydowanej większości wymagania ocenianych jednostek organizacyjnych zarówno co do treści, jak i zawartości merytorycznej. W pojedynczych komentarzach wskazuje się jednak na brak spójności pomiędzy raportem samooceny oraz raportem powizytacyjnym, a także nadmierne obciążenie koniecznością

przygotowania dokumentacji dodatkowej podczas wizytacji zespołu oceniającego.

3. Zalecenia i uwagi przekazywane podczas wizytacji przez członków zespołu oceniającego zostały uznane za najbardziej przydatne przez jednostki organizacyjne. Nie umniejsza to jednak wagi zaleceń formułowanych w raportach powizytacyjnych, które generują konkretne działania w obszarze zapewniania jakości kształcenia na poziomie jednostki i uczelni. Pojawił się jednak komentarz dot. rozbieżności pomiędzy informacjami przekazywanymi przez członków zespołów oceniających podczas wizytacji na miejscu i tymi zamieszczonymi w raporcie końcowym.
4. Zdecydowana większość jednostek organizacyjnych wskazała, iż najważniejsze dla nich zalecenia zostały sformułowane w obszarze dot. skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, co pozwala na stwierdzenie, iż cel oceny instytucjonalnej został osiągnięty, jak również może wskazywać na duże zapotrzebowanie ze strony jednostek organizacyjnych w zakresie pomocy związanej z projektowaniem, monitorowaniem i doskonaleniem systemów.
5. Nadal etap samooceny nie jest postrzegany jako najważniejszy etap procedury oceny instytucjonalnej, co może wskazywać na słabo zakorzenione systemy autorefleksji w wewnętrznych systemach zapewnienia jakości.

VII. Działania

Wyniki ankiet stanowiły podstawę następujących działań PKA:

1. Uspójniono w zdecydowanie większym zakresie treści kryteriów, raportu samooceny i raportu powizytacyjnego.
2. W celu zmniejszenia obciążenia jednostek organizacyjnych związanych z przeprowadzeniem wizytacji na miejscu przygotowano na ich potrzeby wykazy dokumentów, które powinny zostać przedstawione do wglądu członkom zespołu oceniającego.
3. Z uwagi na duże znaczenie kontaktów bezpośrednich podczas wizytacji zdecydowano o zintensyfikowaniu szkoleń wszystkich grup ekspertów wspomagających działania Polskiej Komisji Akredytacyjnej w celu zwiększenia stopnia profesjonalizmu zespołów oceniających.
4. Zorganizowano w ramach Forum Jakości w Gdyni konferencję dla przedstawicieli uczelni, podczas której prezentowano kryteria oceny PKA, zasady oceny, uwarunkowania międzynarodowe.

VIII. Załączniki

Załącznik nr 1 wzór ankiety
Załącznik nr 2 odbiorcy ankiet

Załącznik nr 1

ANKIETA
DOT. PROCEDURY OCENY INSTYTUCJONALNEJ

1. **Który z etapów procedury oceny instytucjonalnej, prowadzonej przez Polską Komisję Akredytacyjną, był dla Uczelni/jednostki organizacyjnej najbardziej użyteczny?**

   - samoocena
   - wizytacja zespołu oceniającego
   - raport powizytacyjny
   - uchwała Prezydium
   - inny (jaki?)

……
……
……

   - żaden (dlaczego?)

……
……
……

2. **Czy raport powizytacyjny spełnił Państwa oczekiwania?**

   - tak
   - raczej tak (uwagi)

……
……
……

   - nie (jakie były Państwa oczekiwania?)

……
……
……

3. **Które z zaleceń zostały uznane za najbardziej przydatne dla Uczelni/ jednostki organizacyjnej?**

   - przekazywane podczas wizytacji przez członków zespołu oceniającego
   - zawarte w raporcie powizytacyjnym
   - inne (jakie?)

……
……
……

- żadne (dlaczego?)

……
……
……

4. W których obszarach podlegających ocenie zespół wizytujący sformułował najważniejsze dla Uczelni/jednostki organizacyjnej zalecenia?

- strategia
- wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia
- studia doktoranckie
- studia podyplomowe
- zasoby (kadrowe, materialne, finansowe)
- badania naukowe
- współpraca międzynarodowa
- wsparcie dla studentów i doktorantów
- przepisy prawne dot. procesu zapewnienia jakości kształcenia
- inne (jakie?)

……
……
……

5. Czy procedura oceniająca prowadzona przez Polską Komisję Akredytacyjną wpłynęła/wpłynie na funkcjonowanie i efektywność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości działającego w Uczelni/jednostce organizacyjnej?

- tak
- nie (dlaczego?)

……
……
……
……
……
……

6. Inne uwagi dotyczące procedury oceny instytucjonalnej.

……
……
……
……
……
……

Załącznik nr 2

OCENY INSTYTUCJONALNE				
	UCZELNIA	WYDZIAŁ	ZESPÓŁ	TERMIN
1	Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku	Wydział Architektury i Wzornictwa	**ZA**	12.05.16-18
2	Politechnika Białostocka	Wydział Zarządzania	**ZE**	12.03.31-04.02
3	Politechnika Poznańska	Wydział Inżynierii Zarządzania	**ZE**	12.01.22-24
4	Politechnika Śląska w Gliwicach	Wydział Organizacji i Zarządzania w Zabrzu	**ZE**	12.03.09-11
5	Uniwersytet Łódzki	Wydział Zarządzania	**ZE**	12.06.15-17
6	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	Wydział Przyrodniczo-Technologiczny	**ZE**	12.04.26-28
7	Uniwersytet w Białymstoku	Wydział Matematyki i Informatyki	**ZE**	12.05.19-21
8	Uniwersytet Wrocławski	Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii	**ZE**	12.02.10-12
9	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Wydział Historyczny	**ZH**	12.03.12-14
10	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Wydział Filozoficzny	**ZH**	12.05.16-18
11	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Wydział Historyczny	**ZH**	12.06.01-03
12	Uniwersytet Opolski	Wydział Filologiczny	**ZH**	12.05.10-12
12	Uniwersytet Przyrodniczo - Humanistyczny w Siedlcach	Wydział Humanistyczny	**ZH**	12.05.27-29
14	Uniwersytet Rzeszowski	Wydział Socjologiczno-Historyczny	**ZH**	12.06.14-16
15	Uniwersytet Szczeciński	Wydział Humanistyczny	**ZH**	12.05.17-19
16	Uniwersytet Śląski w Katowicach	Wydział Nauk Społecznych	**ZH**	12.05.24-26
17	Politechnika Gdańska	Wydział Fizyki Technicznej i Matematyki Stosowanej	**ZMFCh**	12.05.30-06.01
18	Politechnika Poznańska	Wydział Fizyki Technicznej	**ZMFCh**	12.05.16-18
19	Uniwersytet Gdański	Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	**ZMFCh**	12.04.02-04
20	Uniwersytet Łódzki	Wydział Chemii	**ZMFCh**	12.04.02-04
21	Uniwersytet Łódzki	Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej	**ZMFCh**	12.06.04-06
22	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki	**ZMFCh**	12.04.16-18
23	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Wydział Chemii	**ZMFCh**	12.06.12-14
24	Uniwersytet Śląski w Katowicach	Wydział Matematyki, Fizyki i Chemii	**ZMFCh**	12.01.19-21
25	Uniwersytet Warszawski	Wydział Fizyki	**ZMFCh**	12.01.19-21

26	Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach	Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej w Sosnowcu	**ZMiFK**	12.06.18-20
27	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Collegium Medicum Wydział Farmaceutyczny	**ZMiFK**	12.04.26-28
28	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku	Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Medycyny Laboratoryjnej	**ZMiFK**	12.05.31-06.02
29	Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie	Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska	**ZPiR**	12.04.26-28
30	Politechnika Łódzka	Wydział Biotechnologii i Nauk o Żywności	**ZPiR**	12.04.26-28
31	Uniwersytet Gdański	Wydział Oceanografii i Geografii	**ZPiR**	12.02.23-25
32	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Wydział Hodowli i Biologi Zwierząt	**ZPiR**	12.05.21-23
33	Uniwersytet Szczeciński	Wydział Biologii	**ZPiR**	12.05.07-09
34	Uniwersytet Warszawski	Wydział Biologii	**ZPiR**	12.05.23-25
35	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	Wydział Biotechnologii i Hodowli Zwierząt	**ZPiR**	12.06.18-20
36	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II	Wydział Nauk Społecznych	**ZSiP**	12.03.22-24
37	Uniwersytet Gdański	Wydział Prawa i Administracji	**ZSiP**	12.06.10-12
38	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy	Wydział Pedagogiki i Psychologii	**ZSiP**	12.03.14-16
39	Uniwersytet Łódzki	Wydział Prawa i Administracji	**ZSiP**	12.03.19-21
40	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Wydział Politologii	**ZSiP**	12.01.10-12
41	Uniwersytet Opolski	Wydział Historyczno-Pedagogiczny	**ZSiP**	12.04.25-27
42	Uniwersytet Rzeszowski	Wydział Pedagogiczno-Artystyczny	**ZSiP**	12.05.09-11
43	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Wydział Prawa i Administracji	**ZSiP**	12.05.27-29
44	Akademia Morska w Gdyni	Wydział Elektryczny	**ZT**	12.05.10-12
45	Politechnika Częstochowska	Wydział Elektryczny	**ZT**	12.06.01-03
46	Politechnika Gdańska	Wydział Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki	**ZT**	12.05.18-20
47	Politechnika Gdańska	Wydział Elektrotechniki i Automatyki	**ZT**	12.06.12-14
48	Politechnika Łódzka	Wydział Elektrotechniki, Elektroniki, Informatyki i Automatyki	**ZT**	12.03.16-18
49	Politechnika Świętokrzyska w Kielcach	Wydział Elektrotechniki, Automatyki i Informatyki	**ZT**	12.06.17-19

Źródło: opracowanie własne Karolina Martyniak, BPKA

2. Analiza wyników ankiet kierowanych do uczelni po zakończeniu postepowania oceniającego.

(Autor: mgr Wojciech Wrona)

I. Podsumowanie ankiet programowych i instytucjonalnych – 2012 r. (Pytania zamknięte)

W roku 2012 Biuro Polskiej Komisji Akredytacyjnej rozesłało 140 zaproszeń do udziału w ankiecie dotyczącej oceny programowej oraz 59 zaproszeń do udziału w ankiecie instytucjonalnej. Spośród tej liczby jedynie 49 (tj. 24,87%) zostało wypełnionych (23,57% w przypadku ocen programowych oraz 27,12% w przypadku ocen instytucjonalnych). Szczegółowe dane źródłowe zawarte są w załączniku do podsumowania.

Ogólna ocena działań Polskiej Komisji Akredytacyjnej jest pozytywna.

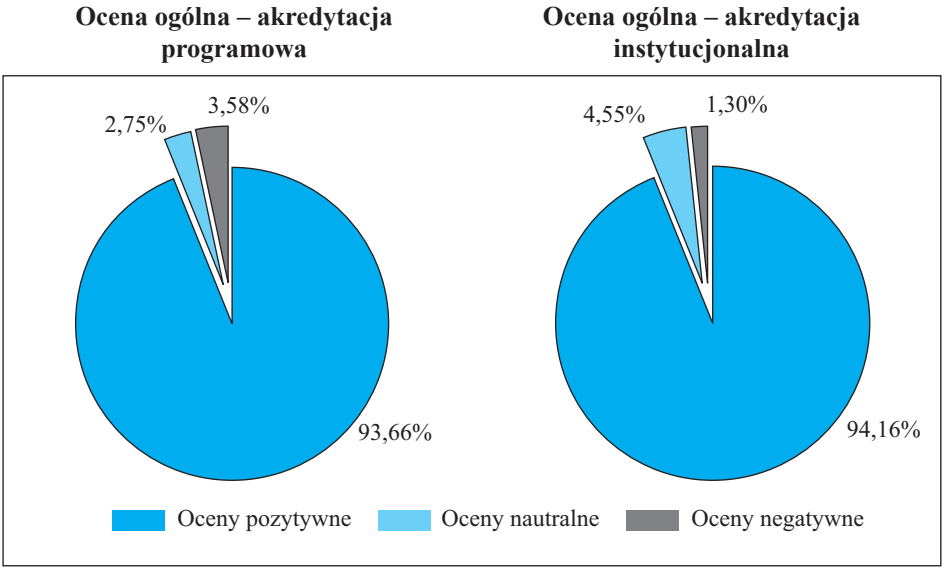

Ad. 1. Ocena kwestii organizacyjnych.

Sumaryczną ocenę kwestii organizacyjnych wyznaczają odpowiedzi na następujące pytania sformułowane w kwestionariuszu:

1) Czy Biuro PKA przysłało Państwu informację o planowanej wizytacji wystarczająco wcześnie, aby można się było do niej dobrze przygotować?
2) Czy zakres przedmiotowy wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę jakości kształcenia?
3) Czy czas trwania wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę jakości kształcenia?

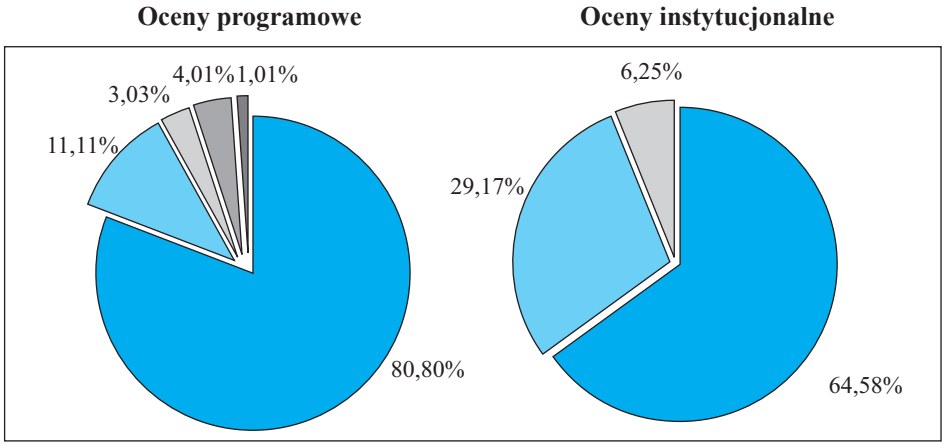

Rozkład ocen wśród ankietowanych, którzy formułowali wnioski bądź uwagi dotyczące ocen prowadzonych przez PKA:

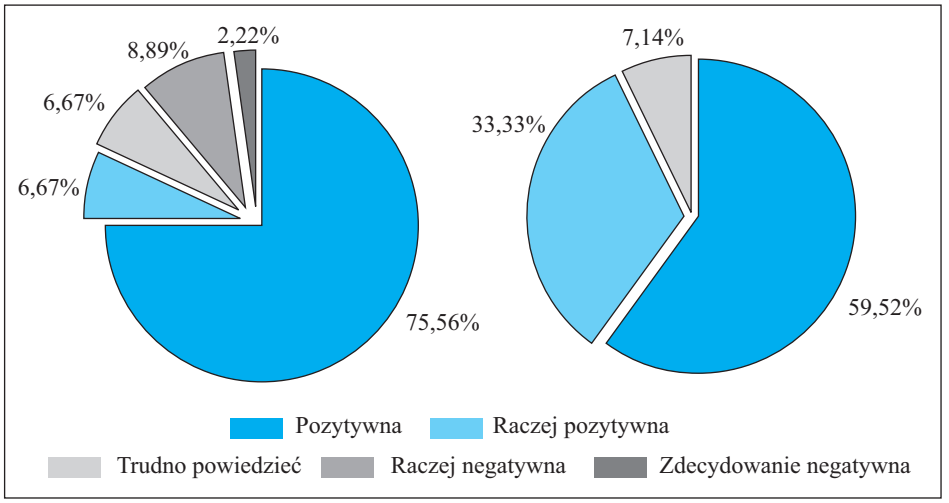

Najwyższy udział ocen bardzo dobrych i dobrych wystąpił w odpowiedziach na pytanie nr 1 (Czy Biuro PKA przysłało Państwu informację o planowanej wizytacji wystarczająco wcześnie, aby można się było do niej dobrze przygotować?) – 100%. W pytaniu dotyczącym zakresu przedmiotowego wizytacji odpowiedzi inne niż pozytywne stanowiły 8,16%, a wśród nich pojawiła się także jedna ocena negatywna.

Ocena czy czas wizytacji pozwolił na rzetelną i sprawną ocenę jakości wypadła najsłabiej: oceny inne niż pozytywne stanowią 14,29% (w tym 8,16% oceny negatywne).

Ogólna ocena tego obszaru w skali 1–5 w roku 2012 wyniosła 4,6 i była identyczna jak ocena uzyskana w roku 2010[2] (4,6). Szczegółowe oceny przedstawiały się następująco:

[2] Brak danych dotyczących roku 2011.

	Ocena ogólna	Ocena ogólna na podstawie ankiet, w których formułowano uwagi lub wnioski	Liczba ankiet, w których formułowano uwagi (ogółem)
Oceny programowe:	4,67	4,40	18 (54,6%)
Oceny instytucjonalne	4,58	4,52	14 (87,5%)
Średnia:	**4,6**	**4,5**	

Ad. 2. Ocena pracy zespołów oceniających.

Za wskaźnik oceny ogólnej uznano sumę odpowiedzi na następujące pytania:

1) Czy Państwa zdaniem członkowie zespołu oceniającego wnikliwie zapoznali się przed wizytacją z Raportem Samooceny?
2) Czy zespół oceniający formułował swoje oczekiwania w sposób zrozumiały?
3) Czy zespół oceniający formułował swoje oczekiwania w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa?
4) Czy postawa i zachowanie członków zespołu oceniającego w trakcie całej wizytacji świadczyły o poszanowaniu standardów etycznych?
5) Czy podsumowanie pracy zespołu oceniającego podczas spotkania z władzami uczelni było poparte rzeczową i obiektywną argumentacją?
6) Jak ogólnie oceniają Państwo jakość pracy zespołu oceniającego wizytowany kierunek studiów?

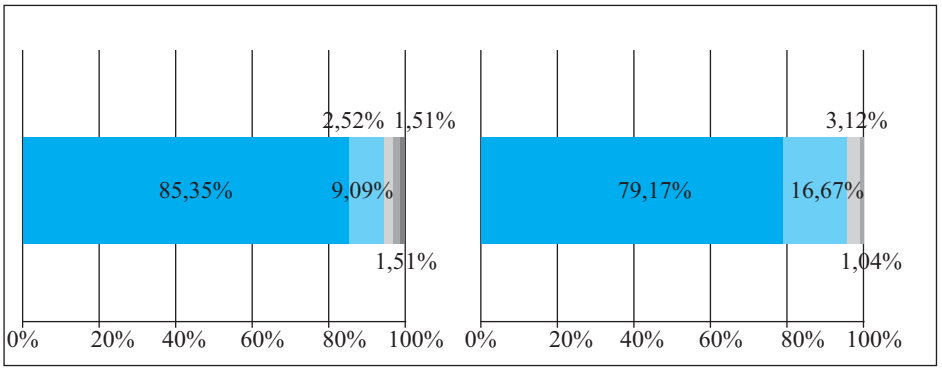

Rozkład ocen wśród ankietowanych, którzy formułowali wnioski bądź uwagi dotyczące ocen prowadzonych przez PKA:

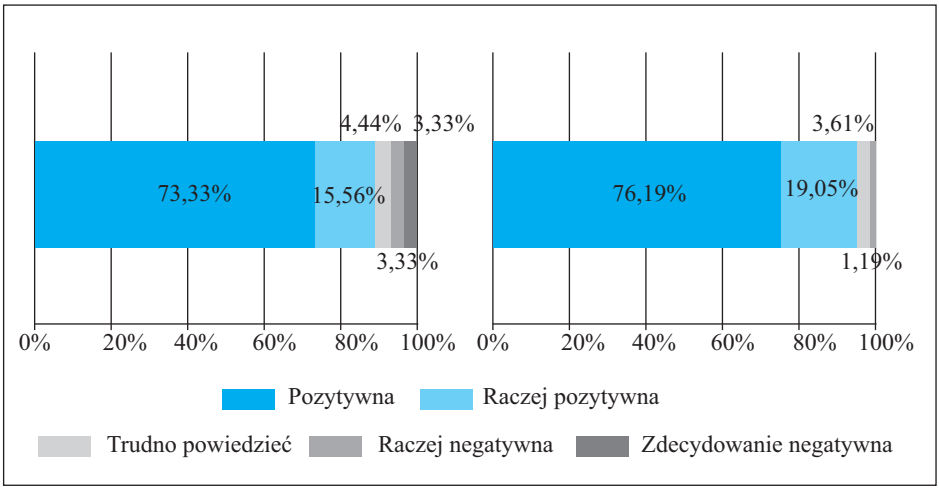

Wszystkie spośród 6 sześciu analizowanych w tej grupie pytań uzyskały zbliżone wyniki. Ogólna ocena tego obszaru w skali 1 – 5 w roku 2012 wyniosła 4,7 i była nieco niższa niż osiągnięta dwa lata wcześniej (4,8). Szczegółowe dane przedstawiono poniżej:

	Ocena ogólna	Ocena ogólna na podstawie ankiet, w których formułowano uwagi lub wnioski	Liczba ankiet, w których formułowano uwagi (ogółem)
Oceny programowe:	4,75	4,52	18 (54,6%)
Oceny instytucjonalne	4,74	4,70	14 (87,5%)
Średnia:	**4,7**	**4,6**	

Ad. 3. Ocena efektów wizytacji.

Analizę postrzegania wizytacji jako narzędzia ułatwiającego doskonalenie przeprowadzono na podstawie odpowiedzi na następujące pytania:

1) Czy wizytacja okazała się pomocna w rozwiązywaniu bieżących problemów dotyczących ocenianego kierunku?
2) Czy wizytacja okazała się pomocna w ukierunkowywaniu ewentualnych zmian?

Oceny programowe **Oceny instytucjonalne**

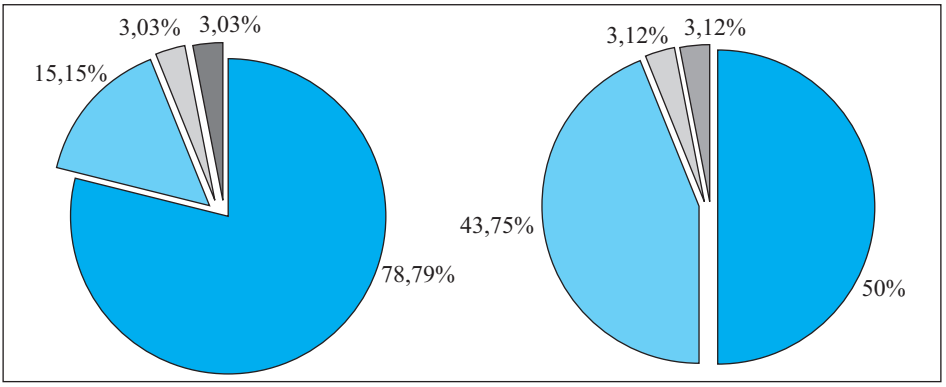

Rozkład ocen wśród ankietowanych, którzy formułowali wnioski bądź uwagi dotyczące ocen prowadzonych przez PKA:

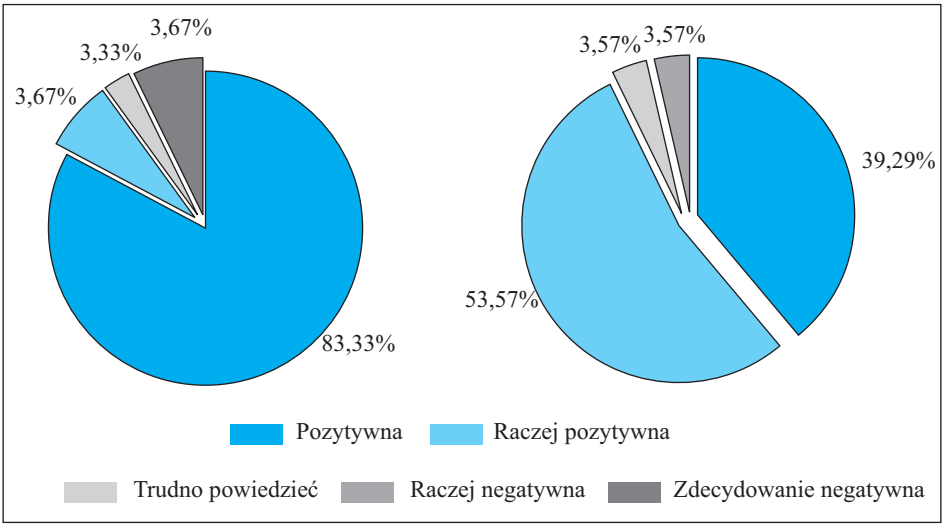

Spośród dwóch analizowanych w tym obszarze pytań zdecydowanie gorzej oceniono pierwsze (Czy wizytacja okazała się pomocna w rozwiązywaniu bieżących problemów dotyczących ocenianego kierunku / jednostki?) – odpowiedzi inne niż pozytywne stanowiły 10,2%, natomiast w przypadku drugiego pytania – zaledwie 2,04%.

Ogólna ocena tego obszaru w skali 1 – 5 w roku 2012 wyniosła 4,53, a zatem nieco więcej niż w roku 2010 (4,4), przy czym szczegółowe dane wskazują, że wskaźnik wyliczony indywidualnie dla oceny programowej był zauważalnie wyższy:

	Ocena ogólna	Ocena ogólna na podstawie ankiet, w których formułowano uwagi lub wnioski	Liczba ankiet, w których formułowano uwagi (ogółem)
Oceny programowe:	4,67	4,60	18 (54,6%)
Oceny instytucjonalne	4,40	4,30	14 (87,5%)
Średnia:	**4,53**	**4,4**	

Ad. 4. Rozkład ocen wśród ankietowanych, którzy formułowali sugestie zmian.

Analiza ocen PKA przyznanych ankietowanym, którzy formułowali sugestie zmian sposobu procedowania PKA wskazuje na brak korelacji między otrzymaną oceną, a opinią o pracach Komisji.

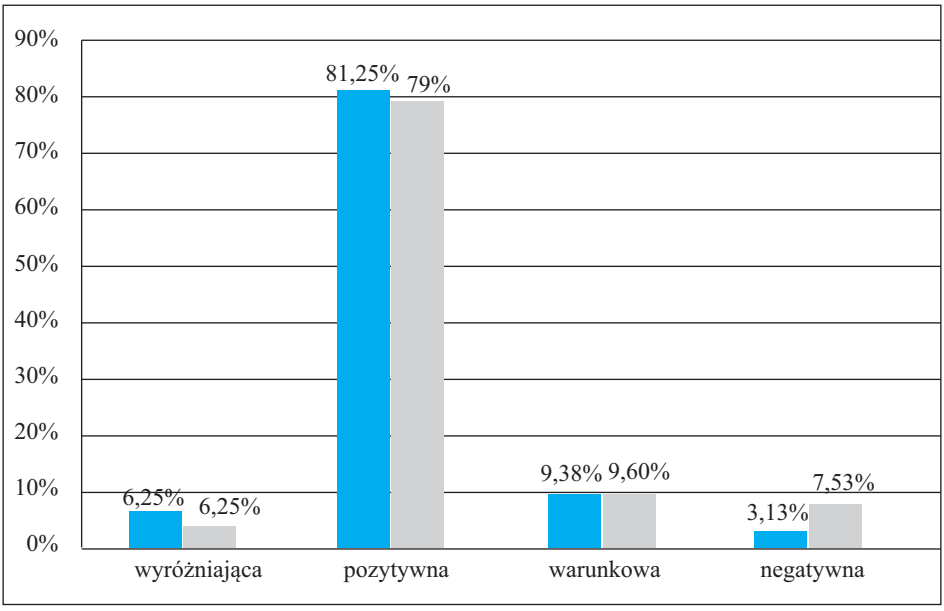

Różnice dotyczące dwóch skrajnych ocen są zapewne konsekwencją niewystarczająco dużej próby (w przypadku oceny wyróżniającej opinie sformułowali przedstawiciele dwóch jednostek, a w przypadku oceny negatywnej: jednej).

Ad. 5. Analiza wyników dla poszczególnych zespołów.

1. Czy Biuro PKA przysłało Państwu informację o planowanej wizytacji wystarczająco wcześnie, aby można się było do niej dobrze przygotować?

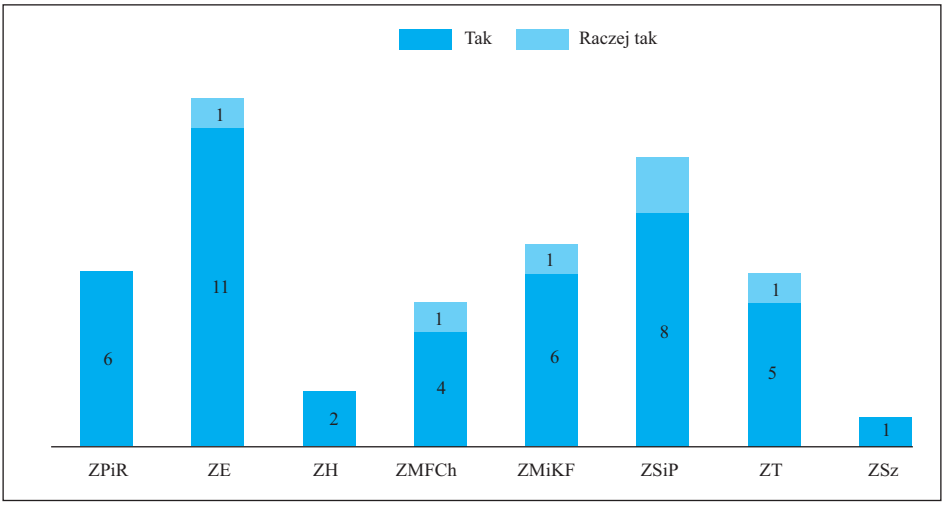

Innych odpowiedzi niż „Tak" oraz „Raczej tak" nie formułowano.

2. Czy Państwa zdaniem członkowie zespołu oceniającego wnikliwie zapoznali się przed wizytacją z raportem samooceny? Jeśli odpowiedź jest negatywna, prosimy o krótkie jej uzasadnienie.

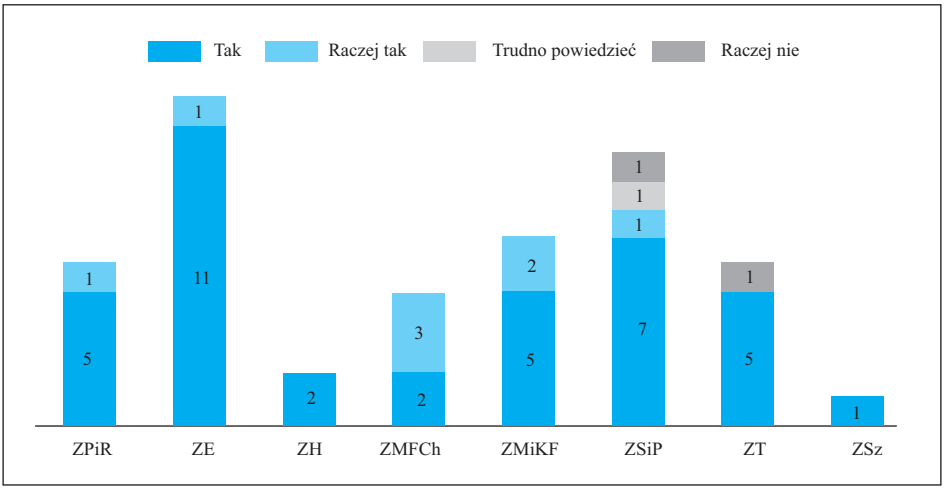

3. Czy zakres przedmiotowy wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę jakości kształcenia?

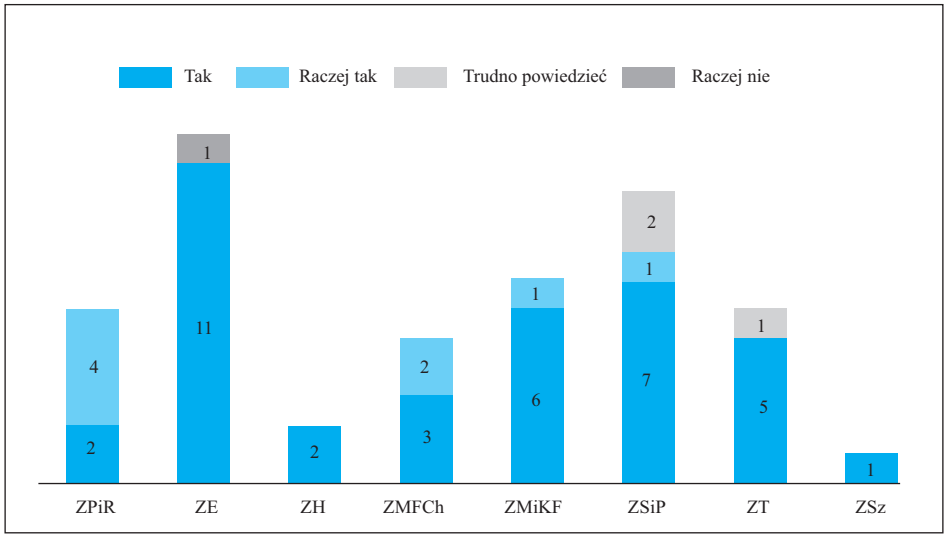

4. Czy czas trwania wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę jakości kształcenia?

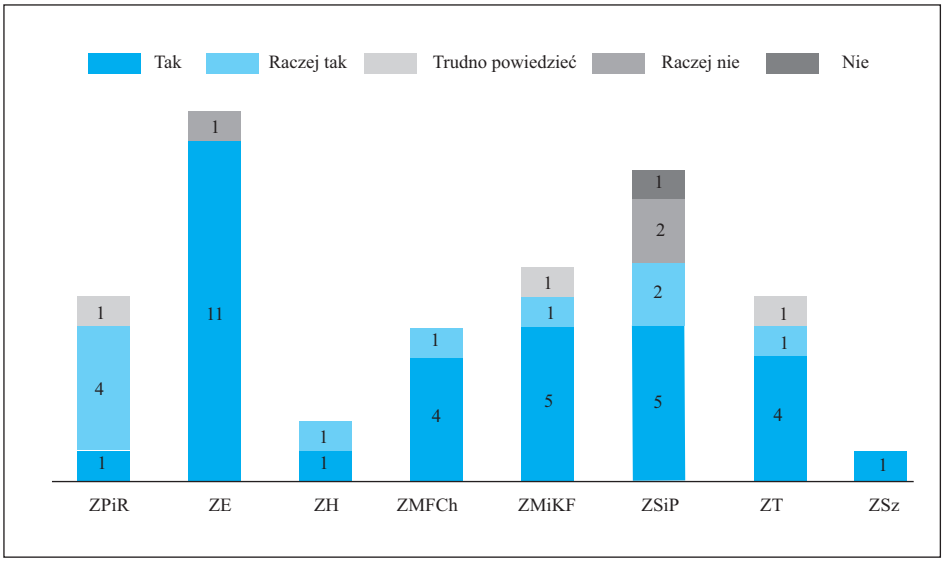

5. Czy zespół oceniający formułował swoje oczekiwania w sposób zrozumiały?

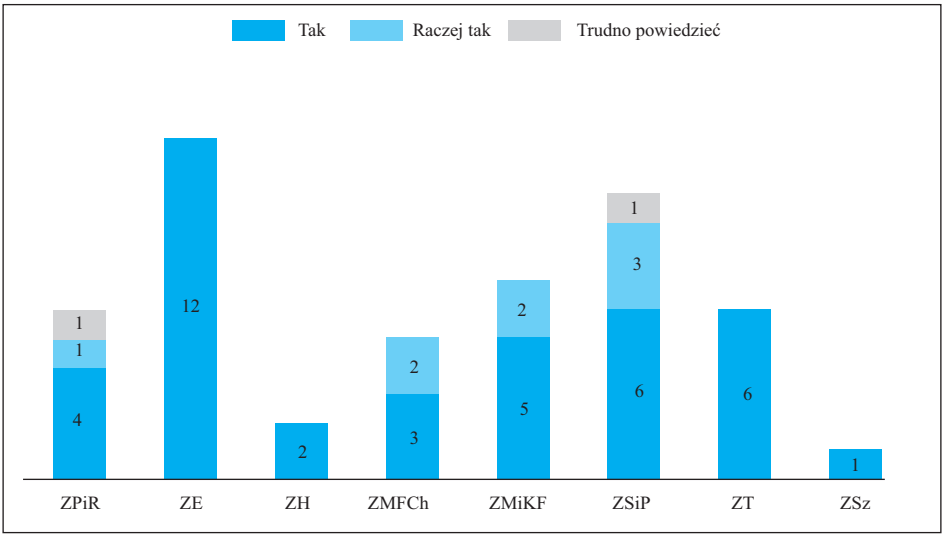

6. Czy zespół oceniający formułował swoje oczekiwania w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami prawa?

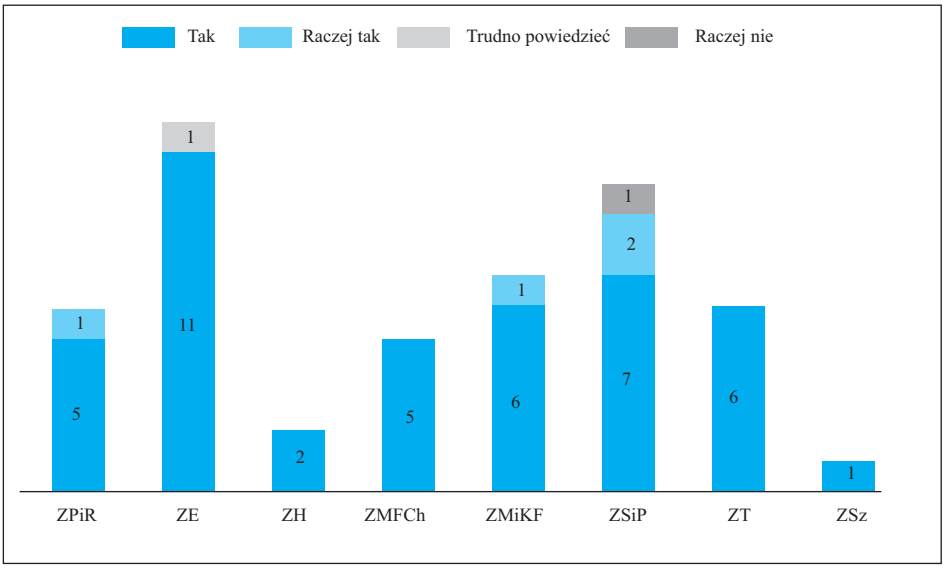

7. Czy postawa i zachowanie członków zespołu oceniającego w trakcie całej wizytacji świadczyły o poszanowaniu standardów etycznych?

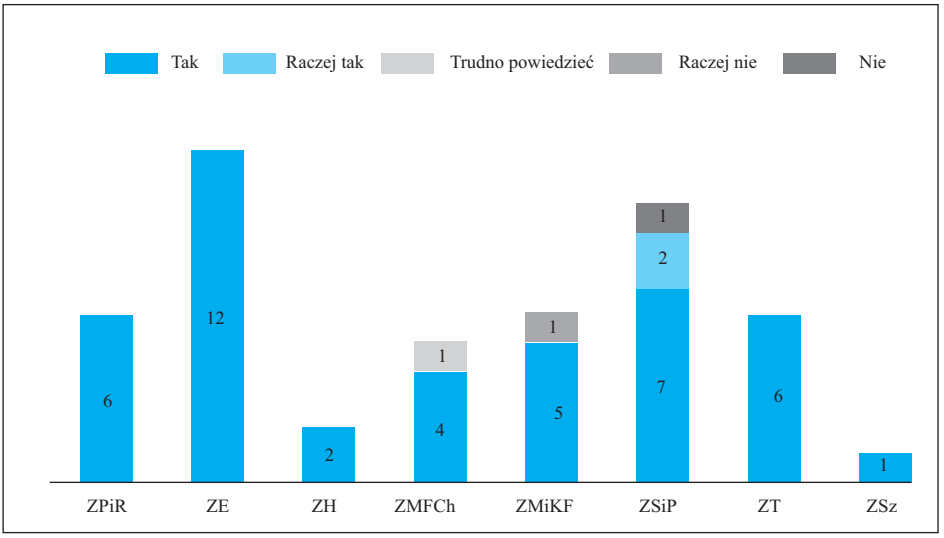

8. Czy podsumowanie pracy zespołu oceniającego podczas spotkania z władzami uczelni było poparte rzeczową i obiektywną argumentacją?

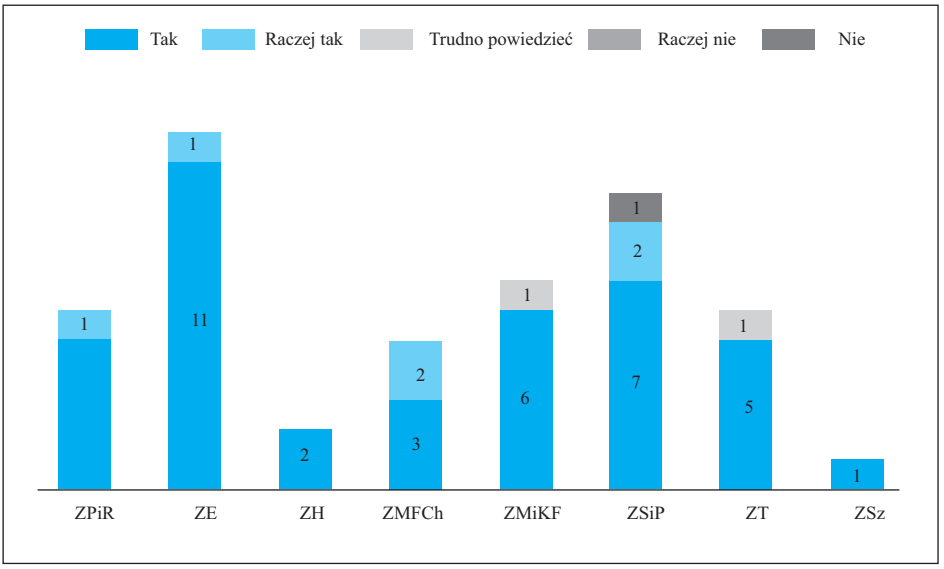

9. Czy wizytacja okazała się pomocna w rozwiązywaniu bieżących problemów dotyczących ocenianego kierunku?

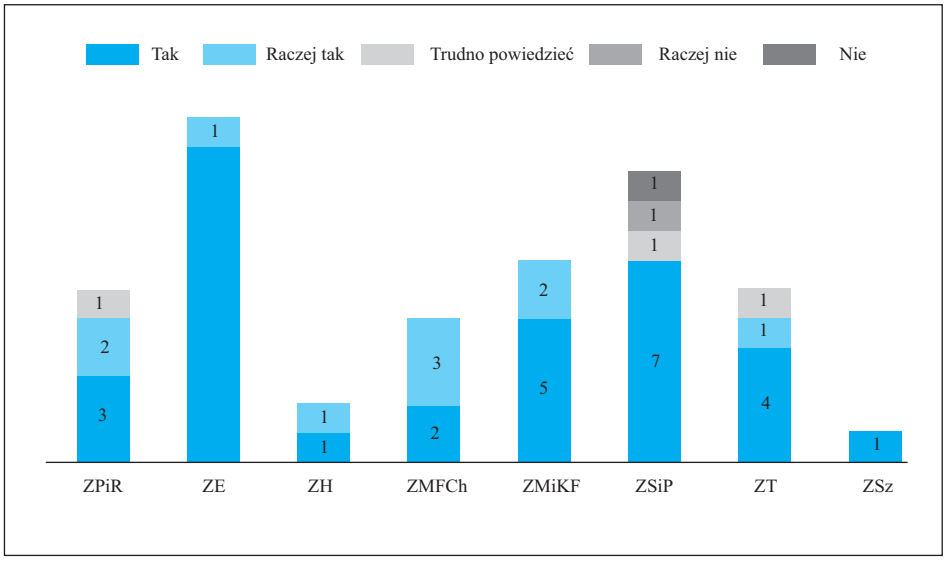

10. Czy wizytacja okazała się pomocna w ukierunkowywaniu ewentualnych zmian?

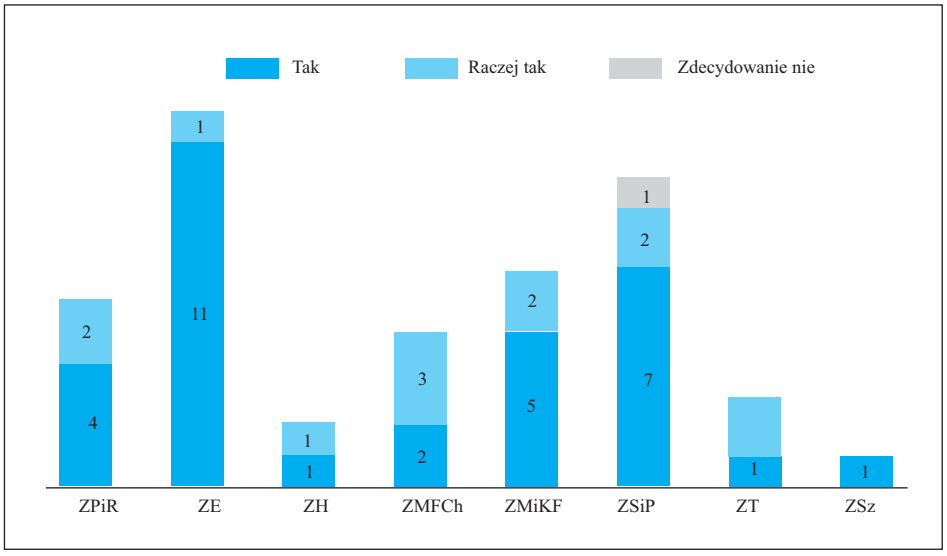

11. Jak ogólnie oceniają Państwo jakość pracy zespołu oceniającego?

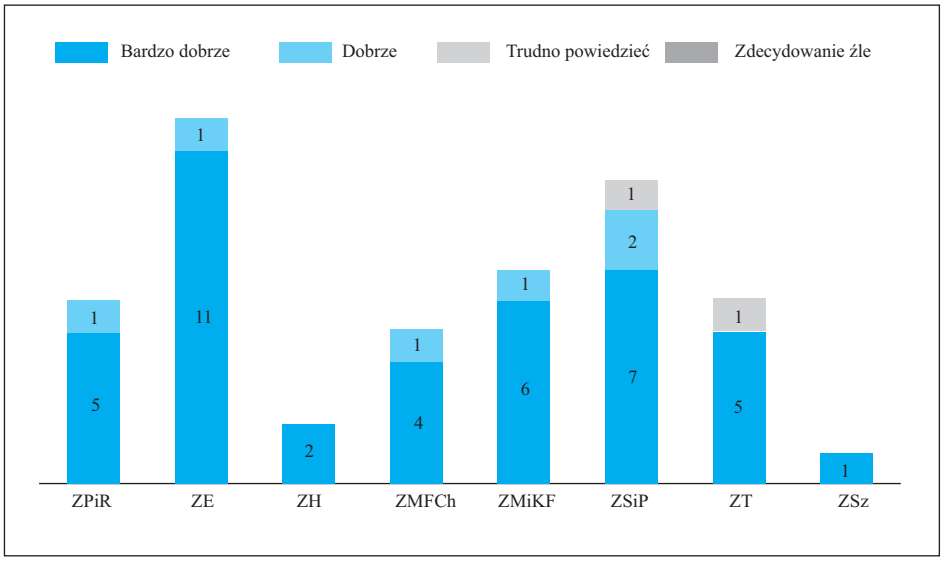

Komentarze formułowane w ankietach kierowanych do PKA

Wśród odpowiedzi na pytania otwarte uwzględniono uwagi i komentarze, które pojawiły się więcej niż raz (przy czym ankiety zawierające oceny negatywne, niezależnie od ich liczby, zawsze przekazywane są Sekretarzowi PKA), a analizę podzielono na trzy zagadnienia:

1. Uwagi dotyczące sposobu i procesu formułowania ocen przez zespoły oceniające.
2. Uwagi dotyczące organizacji i przebiegu wizytacji.
3. Uwagi dotyczące spraw znajdujących się poza kompetencjami PKA.

1. Uwagi dotyczące sposobu i procesu formułowania ocen przez zespoły oceniające.

Zdecydowanie dominujący charakter miały pozytywne opinie o pracach zespołów: aż 72% ankietowanych podkreślało ich profesjonalizm, a 33% także życzliwość. Kolejną liczną grupę uwag stanowi problem nadmiernego – zdaniem 20% ankietowanych – znaczenia spraw dokumentacyjnych w ocenie jakości kształcenia oraz konieczność uwzględnienia w kryteriach PKA specyfiki danego kierunku lub uczelni (14,7%).

Pozostałe uwagi miały już zdecydowanie bardziej rozproszony charakter: 8% ankietowanych uznało czas poświęcony na dyskusje z władzami jednostki bądź uczelni za niewystarczający, a po ok. 4% zgłaszało zastrzeżenia dotyczące czasu poświęconego poszczególnym aspektom wizytacji (np. programom kształcenia, trudnościom finansowym uczelni, spotkaniom z interesariuszami). Jednocześnie jednak taka sama liczba ankietowanych uznała, że zakres problemowy wizytacji jest właściwy.

2. Uwagi dotyczące organizacji i przebiegu wizytacji.

W tym obszarze dominowały sugestie dotyczące informowania ocenianych jednostek z wyprzedzeniem o zakresie dokumentacji niezbędnej w procesie oceny – taką potrzebę sygnalizowało 18% ankietowanych. Prezydium PKA uznając te uwagi za w pełni zasadne jeszcze w październiku 2012 r. zmodyfikowało wzory raportów samooceny stosowanych w ocenie programowej i instytucjonalnej tak, aby już na etapie ich sporządzania zestaw niezbędnych dokumentów był władzom jednostek znany.

Kolejną liczną grupę uwag stanowiły komentarze dotyczące przestrzegania ustalonego harmonogramu lub potrzeby wydłużenia wizytacji (10%), przy czym 4% ankietowanych wskazało, że wizytacje nie powinny odbywać się w weekendy, ale 2% sugerowało takie dobieranie terminów wizytacji zespołów oceniających, aby przypadały one na dni zajęć studentów niestacjonarnych.

Pojawiły się także sugestie, by wszyscy eksperci biorący udział w wizytacji reprezentowali dziedziny nauki zbliżone do ocenianego kierunku bądź wydziału (6%).

3. Uwagi dotyczące kwestii znajdujących się poza kompetencjami PKA:

Wszystkie uwagi w tym obszarze koncentrowały się na potrzebie dyskusji o Krajowych Ramach Kwalifikacji i przepisach powszechnie obowiązujących, co zapewne należy łączyć z trudnościami, jakie pojawiły się wraz z koniecznością dostosowania programów kształcenia do nowych regulacji.

Rozdział V.

Współpraca krajowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl)

Rok 2012 był dla Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA) szczególnie znaczący, ponieważ Komisja i całe środowisko akademickie działało już w nowych warunkach prawnych określonych w znowelizowanej w marcu 2011 r. ustawie Prawo o Szkolnictwie Wyższym. Nakładając na to fakt, iż rok 2012 otwierał nową kadencję PKA w wyraźnie zmienionym składzie zarówno personalnym jak i funkcjonalnym statutowa działalność PKA realizująca jej misję stała się wyzwaniem stanowiącym kolejny wielki krok w historii działalności Komisji. Polska Komisja Akredytacyjna dołożyła wszelkich starań, aby zupełnie nowe podejście do procesu akredytacji obejmującego dwie ścieżki akredytacyjne, tj. ocenę instytucjonalną i ocenę programową, co znalazło zrozumienie wśród naszych wszystkich interesariuszy. Zatem Działania PKA w 2012 r. skupione były na realizacji podstawowego celu, którym jest zgodny z zapisem w misji i strategii: *„wspomaganie polskich uczelni publicznych i niepublicznych w budowaniu standardów edukacyjnych na miarę najlepszych wzorców obowiązujących w europejskiej i globalnej przestrzeni akademickiej”*.

Fundamentalne zmiany w zasadach i procesie akredytacji sprawiły, iż w roku 2012 organizowane były liczne spotkania środowiskowe dotyczące nowej formuły akredytacji instytucjonalnej i programowej, opartej na opracowanych przez PKA kryteriach, jako załącznik do Statutu, zamieszczonych na stronie internetowej Komisji. Polska Komisja Akredytacyjna w swojej strategii na lata 2008–2012 zakładała szeroką współpracę ze środowiskiem uczelni w Polsce oraz z władzami centralnymi, a także z pracodawcami i innymi organizacjami i instytucjami, z którymi związana jest działalność Komisji. Komisja zarówno odpowiadała na wszelkie sygnały płynące ze środowiska akademickiego, postulujące wspólne debaty seminaryjne, jaki i z własnej inicjatywy organizowała spotkania, jak np. Forum Jakości. Przedstawiciele PKA upowszechniali wypracowane zasady i kryteria przeprowadzania akredytacji instytucjonalnej i programowej także na konferencjach rektorów, takich jak KRASP, KRUP, KRUM, KRUA, KRSW, KRZASP, KRePSZ. Należy przy tym podkreślić, iż od 2010 r. w trakcie dorocznych Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich Przewodniczący PKA wręcza przedstawicielom uczelni certyfikaty potwierdzające uzyskanie ocen

wyróżniających. W 2012 roku wręczono 28 wyróżnień za wysoką jakość kształcenia, w tym 3 uczelniom niepublicznym. Przewodniczący Komisji brał udział w posiedzeniu KRASP w dniach 23 i 24 listopada 2012 r. Wiceprzewodniczący PKA uczestniczył w konferencji dziekanów Wydziałów Nauk Przyrodniczych w dniach 30 i 31 marca 2012 r. w Krakowie, na której przedstawił proces wdrażania nowych zasad i procedur akredytacji instytucjonalnej i programowej.

Wiceprzewodnicząca Komisji brała udział w dniu 14 kwietnia 2012 r. w ogólnopolskiej V konferencji Akademickich Ośrodków Politologicznych w Kazimierzu Dolnym, prezentując wystąpienie pt. *Nowe zasady oceny jakości*. Ponadto w dniach 25 – 27 kwietnia 2012 r. brała udział w Konferencji Prorektorów ds. dydaktycznych i studenckich Polskich Uczelni Technicznych w Bydgoszczy, na której zaprezentowała nowy model akredytacji, a także brała udział w szerokiej dyskusji dotyczącej nowych regulacji prawnych oraz procedur i kryteriów oceny stosowanych przez PKA. Wiceprzewodnicząca uczestniczyła w XVIII Zgromadzeniu Plenarnym KRePSZ, które odbyło się w dniach 20 i 22 września 2012 r., na którym przedstawiła szczegółowe zasady przeprowadzania oceny programowej i instytucjonalnej.

Sekretarz Komisji uczestniczył w dniu 16 listopada 2012 r. w VIII Konferencji Władz Uczelni Regionu Kujawsko-Pomorskiego, na której prezentował kryteria oceny programowej oraz instytucjonalnej, a także zasady przyznawania ocen. Przewodniczący Zespołu działającego w ramach obszaru nauk technicznych w dniu 2 czerwca 2012 r. brał udział w XXII zjeździe dziekanów Wydziałów Elektrycznych, Elektroniki, Telekomunikacji, Automatyki i Robotyki i Informatyki Uczelni Technicznych.

Sekretarz Komisji uczestniczył w dniu 12 lipca 2012 r. w uroczystości nadania statusu Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego najlepszym jednostkom naukowym w Polsce.

Przewodniczący Komisji brał aktywny udział w spotkaniach organizowanych przez różnych partnerów społecznych, np.: uczestniczył w pracach Komitetu Programowego IREG Forum poświęconym analizie metodologii rankingów akademickich czy w konferencji organizowanej przez Fundację Rozwoju Systemów Edukacji pt. *„Ramy kwalifikacji jako narzędzie polityki publicznej dla uczenia się przez całe życie w dniach 8 i 9 listopada 2012 r.”*.

Odbywały się też liczne spotkania ze studentami i doktorantami uczelni polskich. Przewodniczący PKA dr hab. Marek Rocki brał udział w dniach 9–11 marca 2012 r. w XVIII Konferencji Tematycznej Parlamentu Studentów RP w Kościelisku, na której obecna była również Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego – prof. dr hab. Barbara Kudrycka, a w której udział brało około 400 przedstawicieli samorządów studenckich z całego kraju. Ponadto Przewodniczący uczestniczył w Gali 25-lecia Programu Erasmus zorganizowanej w dniu 23 listopada 2012 r. w Warszawie przez Fundację Rozwoju Systemów Edukacji oraz Zespół Programów Erasmus. Ekspert PKA, mgr inż. Maciej Markowski brał udział w dniach 22–24 czerwca 2012 r. w konferencji Krajowej Reprezentacji Doktorantów na temat *„Model funkcjonowania*

studiów doktoranckich. Rok pod rządami nowej Ustawy", zorganizowanej w Bydgoszczy.

Przedstawiciel PKA brał udział w Seminarium doktorantów uczelni technicznych zorganizowanym przez Porozumienie Doktorantów Uczelni Technicznych, które odbyło się w dniu 6 lipca 2012 r. w Gdańsku.

Ważną płaszczyzną działalności Komisji w budowaniu dialogu ze środowiskiem akademickim oraz stowarzyszeniami społecznymi w obszarze szkolnictwa wyższego był udział Wiceprzewodniczącej oraz członków PKA w dwóch seminariach organizowanych przez Fundację Rozwoju Systemów Edukacyjnych oraz Zespół ekspertów bolońskich. Na czerwcowym seminarium bolońskim pt. *„Uczelnie wobec zmiany systemu kształcenia"* Wiceprzewodnicząca PKA wystąpiła w panelu *„Jak sprostać nowym kryteriom oceny programowej i instytucjonalnej PKA"*. Na spotkaniach tych przybliżono stosowane przez PKA zasady prowadzenia oceny instytucjonalnej, a także zasady oceny wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia.

Realizując swoje cele strategiczne a więc miedzy innymi: *Działanie na rzecz budowania i doskonalenia krajowego systemu zapewnienia jakości w szkolnictwie wyższym* Komisja aktywnie uczestniczyła poprzez swoich przedstawicieli w dyskusjach nad rozwojem szkolnictwa w Polsce, w tym szkolnictwa wyższego odbywających się na forum Sejmu i Senatu RP. I tak Przewodniczący Komisji brał udział w czterech posiedzeniach Prezydium Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu Rzeczpospolitej na temat: *„Informacja o realizacji ustaw reformujących trendy w polskim szkolnictwie wyższym"* oraz *„Perspektywy rekrutacji z uwzględnieniem studiów zamawianych naukę i szkolnictwo wyższe"*.

Polska Komisja Akredytacyjna już po raz piąty była współorganizatorem corocznego spotkania środowiska akademickiego Forum Jakości w 2012 roku wspólnie z Fundacją Pomerania. Tematem Forum były *„Nowe wyzwania w zapewnianiu i ocenie jakości kształcenia"*. Jego formuła była nieco zmieniona w stosunku do poprzednich lat, bowiem przeprowadzone również zostały warsztaty w zakresie budowania wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia. W Forum wzięli udział przedstawiciele 180 uczelni.

Szczególnie ważna była współpraca Polskiej Komisji Akredytacyjnej z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które podjęło kolejne prace zmierzające do zmian przepisów regulujących funkcjonowanie szkolnictwa wyższego. Komisja z satysfakcją odnotowała zaproszenie jej Przewodniczącego do udziału w pracach Zespołu powołanego w tym celu. Zespół ten opracował propozycję założeń zmian, które PKA zaopiniowała wnosząc swoje uwagi.

Polska Komisja Akredytacyjna wypowiadała się we wszystkich ważnych dla systemu kształcenia sprawach. I tak w 2012 r. PKA zaopiniowała 22 projekty aktów prawnych, w tym:

- 19 projektów rozporządzeń (13 rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, 3 Ministra Zdrowia, 2 Ministra Edukacji Narodowej, 1 Rady Ministrów);

- 2 projekty ustaw (1 – Ministra Sprawiedliwości, 1 – Ministra Pracy i Polityki Społecznej);
- projekt *Założeń projektu ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty przedłożony przez Ministra Edukacji Narodowej*.

Trzeba w tym miejscu wspomnieć, że PKA sformułowała wiele uwag do opiniowanych projektów aktów prawnych. I tak np. uznała, iż w ustawie o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów należałoby wzmocnić zapis określający efekty kształcenia (dotyczące wiedzy, umiejętności i kompetencji personalno-społecznych) niezbędne do podjęcia pracy w zawodach związanych ze sportem i sformułować sektorową ramę kwalifikacji, która byłaby obowiązująca dla wszystkich podmiotów prowadzących kształcenie. Takie rozwiązanie, zdaniem Komisji, byłoby zgodne z założeniami wdrażania europejskiej i krajowej ramy kwalifikacji. Komisja podkreśliła, iż według badań przeprowadzonych na zlecenie Komisji Europejskiej w 2004 roku, jedynie cztery kraje (Dania, Niemcy, Irlandia i Wielka Brytania) nie mają żadnych regulacji w obszarze zawodów związanych ze sportem.

Komisja wniosła liczne uwagi do projektu *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia*. Komisja sugerowała, aby doprecyzować niektóre zapisy, w tym dotyczące możliwości zmian w określaniu efektów kształcenia, wyrażała swoje liczne wątpliwości dla proponowanych zmian w zakresie wymogów dotyczących minimum kadrowego. Komisja sygnalizowała pojawiające się wątpliwości wobec interpretacji zapisów dotyczących takich pojęć jak: nauki podstawowe, dorobek, dorobek naukowy lub artystyczny. Komisja zgłaszała również uwagi dotyczące projektu *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu podziału i trybu przekazywania podmiotowej dotacji na dofinansowanie zadań projakościowych z budżetu państwa*. Oprócz uwag dotyczących kryteriów podziału dotacji projakościowej PKA podkreśliła, iż podział dotacji powinien być dokonany według innych proporcji. PKA uznała, iż przewidziana dotacja dla jednostek wyróżnionych przez PKA jest zbyt skromna (28 000 tys. zł) w stosunku do drugiej formy nagradzania za wdrażanie systemów poprawy jakości kształcenia oraz KRK (70 000 tys. zł). Oceny wyróżniające zostały bowiem przyznane, według opinii PKA, po dokonaniu rzetelnej weryfikacji stanu rzeczywistego, w tym efektów kształcenia, które uznane zostały jako wyróżniające. Zaś druga forma nagradzania wiąże się z oceną projektów zmierzających do ich osiągnięcia, a więc z pewnym ryzykiem, bowiem jaki będzie rezultat tych działań – nie wiadomo. W związku z powyższym, zgłoszono uwagę, iż łączne kwoty przeznaczane na dotacje powinny być co najmniej równe, zaś dotacja dla jednostki, w przypadku oceny wyróżniającej – wyższa.

Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej zgłosiło szereg uwag do projektu *rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie Krajowej Rady Akredytacyjnej Szkół Pielęgniarek i Położnych*. Zdaniem Polskiej Komisji Akredytacyjnej potrzebne są zmiany systemowe związane z faktem, że w sferze szkolnictwa wyższego jedynie dwa kierunki studiów *pielęgniarstwo* i *położnictwo* są akredytowane

w dodatkowym, odrębnym trybie i przez powołane tylko w tym celu gremium. Pozostałe kierunki są oceniane wyłącznie przez PKA, w tym *kierunek lekarski, kierunek lekarsko-dentystyczny, farmacja* i inne, których absolwenci wykonują tzw. zawody regulowane, a które z uwagi na uznawalność zawodową w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego muszą spełniać szczególne wymagania związane z procesem kształcenia. Krajowa Rada Akredytacyjna Szkół Pielęgniarek i Położnych (KRASzPiP) powiela zadania wykonywane przez Polską Komisję Akredytacyjną w odniesieniu do kształcenia na kierunkach *pielęgniarstwo i położnictwo*.

Zwrócono uwagę, że terminologia ustawy o zawodach pielęgniarki i położnej oraz zawarta w opiniowanym projekcie nie jest spójna z terminologią ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i rozporządzeń wydanych na jej podstawie. PKA podkreśliła, że uczelnie uzyskują – lub nie – akredytację na podstawie decyzji administracyjnej Ministra Zdrowia, po przeprowadzeniu postępowania akredytacyjnego przez Krajową Radę Akredytacyjną Szkół Pielęgniarek i Położnych, zatem w opinii PKA osoba kandydująca do tej Rady powinna spełniać warunki określone w art. 46a ust. 2 i 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Cenną inicjatywą Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego było rozpoczęcie w roku 2012 cyklicznych spotkań Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. dr hab. Barbary Kudryckiej, Wiceministra prof. dr hab. Darii Lipskiej – Nałęcz i ekspertów Ministra, w tym prof. dr hab. Zbigniewa Marciniaka, z Prezydium PKA i Prezydium Ekspertów Bolońskich. Spotkania te służyły wypracowaniu wspólnego stanowiska dotyczącego interpretacji zapisów ustawowych oraz ujętych w rozporządzeniach Ministra, a dotyczących oceny programowej, oceny instytucjonalnej, a także warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, jak i innych ważnych w procesie akredytacji. Na spotkaniach tych dyskutowano nad ujednoliceniem interpretacji aktów prawnych i nad procesem budowania wysokiej kultury jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym.

W 2012 r. PKA kontynuowała współpracę z najważniejszymi instytucjami szkolnictwa wyższego, to jest z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego i Centralną Komisją ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Sekretarz Komisji uczestniczył w wielu posiedzeniach plenarnych Rady Głównej, zaś Wiceprzewodnicząca prezentowała na grudniowym posiedzeniu Rady zasady i kryteria oceny instytucjonalnej oraz opiniowania wniosków o nowe kierunki studiów. Ponadto Wiceprzewodnicząca PKA spotkała się z Wiceprzewodniczącym Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych. Na spotkaniu omówiono współpracę CK i PKA w zakresie oceny studiów doktoranckich, a także opiniowania przez PKA wniosków uczelni o uprawnienia do nadawania stopni i tytułów.

Zmiany w nowym systemie akredytacji omawiane były również w publikacjach Wiceprzewodniczącej PKA prof. dr hab. D. Strahl, Sekretarza PKA dr hab. J. Rogowskiego oraz Wicedyrektora Biura PKA B. Bryzek adresowanych do środowiska naukowego, w tym w Forum Akademickim. Stanowisko PKA w wielu kwestiach dotyczących szkolnictwa wyższego i jakości kształcenia

prezentował Przewodniczący PKA w licznych wywiadach dla tygodników i gazet codziennych.

Nie można pominąć działań Komisji związanych ze współpracą z przedstawicielami pracodawców. Znowelizowana ustawa nadała znaczącą rangę pracodawcom w procesie akredytacji. W każdej wizytacji dotyczącej oceny instytucjonalnej bierze udział członek Komisji lub ekspert, którzy zostali włączeni do składu Komisji albo grona jej ekspertów na wniosek organizacji pracodawców. Można uznać, że takie umocowanie formalne reprezentantów pracodawców w działalności PKA jest znacznie szersze niż w innych komisjach akredytacyjnych. Podkreśla to publiczny charakter PKA, która w swojej pracy wychodzi poza środowisko akademickie. Dlatego też PKA starała się również uczestniczyć w inicjatywach dotyczących kształcenia na poziomie wyższym z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy, była obecna tam gdzie dyskutowano o współpracy szkolnictwa wyższego z sektorami gospodarki. I tak np. członek PKA prof. dr hab. Łukasz Sułkowski uczestniczył w dniu 17 maja 2012 r. w spotkaniu Biznes dla uczelni, uczelnia dla Biznesu organizowanym w Warszawie przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a Przewodniczący PKA brał udział w dniu 16 maja 2012 roku w Europejskim Kongresie Gospodarczym odbywającym się w Katowicach, na którym wygłosił wykład *„Polityka państwa w zakresie kształcenia inżynierów”* w ramach panelu *„Kształcenie i mobilność inżynierów na jednolitym rynku europejskim”*.

Znowelizowana ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym umocniła autonomię Polskiej Komisji Akredytacyjnej, podobnie jak i autonomię polskich uczelni. Rok 2012 pokazał, że PKA korzysta z tych uprawnień opracowując i stosując zasady i kryteria oceny jakości kształcenia wpisujące się w wymagania międzynarodowe, budujące Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego. Komisja realizowała tym samym swoje cele strategiczne jakimi są: działanie na rzecz budowania i doskonalenia krajowego systemu zapewnienia jakości w szkolnictwie wyższym, współdziałanie z instytucjami szkolnictwa wyższego oraz organami administracji publicznej oraz udział w pracach mających na celu doskonalenie systemu prawnego, zmierzających do zapewnienia właściwej jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym.

Komisja w kolejnych latach kadencji 2012–2015 zamierza wzmacniać budowanie dialogu z Uczelniami w zakresie doskonalenia jakości kształcenia, w szczególności poprzez upowszechnianie dobrych praktyk, które znajdują się już w dorobku wielu polskich uczelni.

Rozdział VI.

Współpraca międzynarodowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(Autor: dr hab. Mieczysław W. Socha)

W 2012 działalność międzynarodowa Komisji rozwijana była na kilku płaszczyznach. Cele i zadania w tym obszarze działania sformułowano w przyjętej przez Prezydium Strategii PKA na lata 2012 – 2015. Między innymi mają być dokonywane cykliczne przeglądy funkcjonowania PKA z punktu w widzenia realizacji postanowień zawartych w komunikatach podsumowujących spotkania ministrów szkolnictwa wyższego krajów sygnatariuszy Deklaracji Bolońskiej oraz podejmowane działania zmierzające do umocnienia roli PKA w organizacjach międzynarodowych zrzeszających komisje akredytacyjne, takich jak: *European Association for Quality Assurance in Higher Education* (ENQA), *European Consortium for Accreditation in Higher Education* (ECA), *Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education* (CEENQA) oraz *International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education* (INQAAHE).

Przedstawiciele PKA uczestniczyli w obradach Forum Zgromadzenia Ogólnego ENQA organizowanego we współpracy z komisją szwajcarską w Bazylei (Szwajcaria). Dwie osoby wzięły udział w seminarium ENQA dotyczącym wewnętrznych systemów zapewniania jakości w Valladolid w Hiszpanii. Dwoje ekspertów PKA wzięło udział w Forum ENQA zorganizowanego przy współudziale francuskiej agencji akredytacyjnej AERES w Paryżu. PKA została również zaproszona przez ENQA do udziału w realizacji projektu *European Quality Assurance Academy*. Projekt został zgłoszony do konkursu Komisji Europejskiej.

Trzy osoby reprezentowały PKA na ogólnoeuropejskim *Quality Assurance Forum* jakie miało miejsce w listopadzie 2012 w Tallinie. M. Markowski zaprezentował tam doświadczenia PKA w ocenie studiów doktoranckich. Prezentacja została bardzo dobrze przyjęta przez uczestników Forum i będzie opublikowana w materiałach pokonferencyjnych.

Kontynuowana była współpraca PKA z innymi komisjami akredytacyjnymi należącymi do *European Consortium for Accreditation* (ECA). Wiceprzewodniczący PKA po raz trzeci został wybrany w skład *Management Group* tej organizacji na dorocznym spotkaniu Zgromadzenia Ogólnego ECA w Madrycie. Przedstawiciele PKA aktywnie uczestniczą w pracach trzech

grup roboczych ECA, które zajmują się problematyką internacjonalizacji, informacji i bazy danych QROSSROADS oraz efektów kształcenia. W ubiegłym roku zakończono realizację projektu E-TRAIN, w którym brała udział również nasza Komisja. PKA odpowiedzialna była za przygotowanie Bazy Wiedzy. W. Wrona był głównym autorem struktury ECAPEDII, która jest ważnym narzędziem informacji o europejskim szkolnictwie wyższym i systemach akredytacyjnych. W ramach tego projektu prof. J. Żyśko uczestniczyła w szkoleniu ekspertów w Wiedniu. Wiceprzewodniczący PKA brał udział w pracach Steering Group, a prof. Ł. Tomaszewicz była członkiem Focus Group tego projektu. Nasi eksperci zostali zaproszeni do udziału w realizacji projektu *Joint Programmes: Quality Assurance and Recognition of degrees awarded* (JOQAR). Jego celem jest promowanie jednej, wspólnej procedury akredytacji *Joint Programmes* i ustanowienie europejskiego punktu koordynacyjnego dotyczącego oceny zewnętrznej i akredytacji w/w programów.

Nową inicjatywą ECA, w której uczestniczy także PKA, jest projekt CeQuInt finansowany przez Komisję UE. Jego celem głównym jest wypracowanie metodyki oceny programów kształcenia i uczelni z punktu widzenia stopnia ich umiędzynarodowienia. W programie realizowanym w latach 2012 – 2015 uczestniczy 14 komisji z 11 krajów. Przewiduje się przeprowadzenie pilotażu testującego nową metodykę w 12 uczelniach. Do udziału w programie pilotażowych zakwalifikowano program *Bachelor Studies in International Economics* realizowany w SGH. Od 2015 r. ECA zamierza oferować uczelniom, które będą zainteresowane tym typem akredytacji *European Certificate for Internationalisation*.

Na spotkaniu Zgromadzenia Ogólnego *Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education* w Sarajewie wiceprzewodniczący PKA został wybrany do *Executive Board* tej sieci. Jest ona jedną z największych regionalnych organizacji, bowiem należy do niej obecnie 25 komisji akredytacyjnych z 19 krajów, nie tylko z Europy Centralnej i Wschodniej, ale także np. z Holandii i Cypru Północnego. Jej projekty badawcze koncentrują się na pomocy technicznej oferowanej krajom należącym do byłej Jugosławii oraz krajom wschodnioeuropejskim, przede wszystkim Białorusi, Mołdawii i Ukrainie, gdzie nie ustanowiono, jak dotąd niezależnych komisji akredytacyjnych.

Przedstawiciela PKA zgłoszono również jako kandydata na członka Zarządu globalnej sieci agencji akredytacyjnych o akronimie INQAAHE *(International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education)*. Wyniki głosowania ogłoszone zostaną w marcu 2013 r.

Rozwijana była również współpraca bilateralna. W pierwszej kolejności wymienić należy tutaj ścisłą współpracę z litewską komisją akredytacyjną SKVC. Na prośbę tej komisji PKA przesyłała systematycznie kandydatury ekspertów, którzy uczestniczyli jako członkowie międzynarodowych zespołów oceniających w ocenie jakości kształcenia w litewskich uczelniach.

Po raz drugi w historii PKA oceniono jakość kształcenia na kierunku studiów oferowanym przez polską uczelnię za granicą. W 2011 r. dokonano oceny

na kierunku „ekonomia" prowadzonym przez Uniwersytet w Białymstoku na Wydziale Zamiejscowym w Wilnie. W 2012 analogicznie oceniono kierunek „informatyka". W obydwu wizytacjach brali udział eksperci litewskiej komisji akredytacyjnej, a w 2011 r. także jej obserwator.

Na prośbę rosyjskiej komisji akredytacyjnej *National Center of Public Accreditation* (NCPA) dokonano rekrutacji ekspertów, którzy uczestniczyli w akredytacji programowej w uczelniach rosyjskich w Kaliningradzie.

Zainteresowanie bliższą współpracą z PKA wyraziła niemiecka komisja akredytacyjna FIBAA. Na spotkaniu z kierownictwem FIBAA w Warszawie dokonano porównania zasad i procedur prowadzenia zewnętrznej oceny przez obydwie komisje. Zadecydowano, że eksperci PKA i FIBAA wezmą udział w wizytacjach jako obserwatorzy i złożą sprawozdania, w których ocenią praktykę prowadzenia akredytacji. W grudniu 2012 r. prof. B. Mikołajczyk uczestniczyła w wizytacji zespołu ekspertów FIBAA na uniwersytecie w St. Gallen w Szwajcarii. Lilli Schmidt z FIBAA zaproszona została do obserwacji prac zespołu ekspertów PKA oceniającego jakość kształcenia na kierunku „filologia" prowadzonym przez PWSZ w Krośnie. Wizytacja odbyła się w grudniu 2012 r. Wnioski zawarte w obydwu raportach w/w obserwatorów posłużą do skonkretyzowania dalszych form współpracy PKA z FIBAA i ewentualnego dwustronnego porozumienia.

Podjęto pewne działania mające na celu podniesienie stopnia umiędzynarodowienia działalności zespołów oceniających PKA. Na spotkaniach z nowymi członkami, a także szkoleniach, wskazywano na korzyści dla PKA, ale przede wszystkim dla polskiego szkolnictwa wyższego, jakie płyną z włączania ekspertów zagranicznych w prace zespołów oceniających. Trzeba otwarcie stwierdzić, że idea ta spotkała się z niejednoznacznym przyjęciem przez niektóre Zespoły Obszarów Kształcenia. W rezultacie dosyć opornie przebiega proces rekrutacji ekspertów zagranicznych. Obecnie jest ich mniej niż w poprzedniej kadencji. Przewodniczący PKA wystosował list do europejskich komisji akredytacyjnych z prośbą o wskazanie ekspertów ze znajomością języka polskiego. Niestety tą drogą udało się zwiększyć zasób ekspertów zagranicznych zaledwie o kilka osób. W efekcie tylko w kilku wizytacjach uczestniczyli cudzoziemcy.

Brak też zainteresowania ze strony uczelni w przygotowywaniu dokumentacji w języku angielskim koniecznej dla prac zespołów międzynarodowych. Zaledwie 2 jednostki wyraziły zainteresowanie przyjęciem takiego zespołu. W tej sytuacji podejmowano wysiłki w promowaniu internacjonalizacji kształcenia w trakcie wizytacji. Problematyka ta była przedmiotem wystąpień na V Forum Jakości w listopadzie 2012 r. w Gdyni. Niestety uczestnicy tej konferencji nie wykazali dużego zainteresowania tym aspektem funkcjonowania uczelni, a w ankietach oceniających Forum niektórzy uznali, że tematyka internacjonalizacji jest zbędna. Zatem konieczne jest bardziej aktywne promowanie idei akredytacji dokonywanej przez zespoły międzynarodowe wśród uczelni zachęcając je do przygotowywania raportów w języku angielskim. Wydaje się, że wszystkie akredytacje programowe lub instytucjonalne w jednostkach zagranicznych polskich uczelni powinny być dokonywane

przez zespoły międzynarodowe z udziałem ekspertów z danego kraju, w którym ma miejsce kształcenie.

Podjęto przygotowania organizacyjne do zewnętrznego przeglądu PKA jaki powinien być dokonany przez międzynarodowy zespół ekspertów ENQA. Poprzedni przegląd miał miejsce w 2008 r. i jego pozytywny wynik był podstawą przyjęcia PKA do ENQA, wpisania na listę europejskiego rejestru EQAR oraz potwierdzenia członkostwa w ECA. Opracowano harmonogram prac, przewodniczący PKA powołał zespół, którego zadaniem jest przygotowanie wstępnej wersji raportu samooceny.

Podsumowując można stwierdzić, iż PKA jest widoczna na arenie międzynarodowej. Niestety istotną słabością jest niski stopień umiędzynarodowienia jej prac na poziomie Zespołów Obszarów Kształcenia oraz zespołów oceniających. Wydaje się, że koniecznym będzie wprowadzenie ilościowych mierników pracy tych zespołów w obszarze internacjonalizacji. Na początek można by ustalić minimalny odsetek wizytacji w danym roku, które powinny być prowadzone z udziałem ekspertów zagranicznych.

Podsumowanie

Autor: mgr inż. Barbara Bryzek

2012 rok był dla uczelni czasem wyjątkowym, dla wielu także trudnym. Wprowadzone w poprzednim roku istotne zmiany przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i rozporządzeń wydanych na podstawie upoważnień w niej zawartych, były wyrazem konsekwentnych działań zmierzających z jednej strony do coraz ściślejszego skorelowania kształcenia na poziomie studiów wyższych z potrzebami środowiska, w którym funkcjonują uczelnie – zarówno w znaczeniu lokalnym, jak i szerszym, krajowym, a z drugiej – do utrwalenia i doskonalenia efektywnych mechanizmów samokontroli uczelni w zakresie zapewnienia wysokiej jakości kształcenia. Przesądzały o skoncentrowaniu ich zainteresowania na efektach kształcenia, pokazując że sensowne planowanie procesu kształcenia należy rozpocząć od określenia – wspólnie z przedstawicielami rynku pracy oraz absolwentami na tym rynku już funkcjonującymi – wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w jakie ma zostać wyposażony oczekiwany przez pracodawców absolwent danego kierunku studiów.

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego określił szczegółowe wytyczne formułując standardy kształcenia jedynie dla 9 kierunków studiów, a dla kolejnych 7 – wzorcowe efekty kształcenia. Wyznaczył także obszarowe efekty kształcenia, wiążąc je z obszarami wiedzy, dziedzinami oraz dyscyplinami, w których nadawane są stopnie naukowe i w zakresie sztuki, podkreślając tym samym silny i nierozerwalny związek kształcenia na poziomie studiów wyższych i nauki. Tworząc Krajowe Ramy Kwalifikacji w Szkolnictwie Wyższym Minister nakreślił jedynie ogólne wymagania stanowiące pewną podstawową konstrukcję, na której uczelnie mają budować koncepcję kształcenia poczynając od wskazania jego kierunkowych efektów i adekwatnej nazwy kierunku studiów. Swoboda, jaką im pozostawiono ma sprzyjać zwiększeniu skuteczności kształcenia, także w aspekcie zapotrzebowania rynku pracy. Jednocześnie wzmożone starania dotyczące rozbudzenia na szeroką skalę efektywnej naukowej i badawczej aktywności uczelni świadczą o dążeniu do zwiększenia ich wpływu również na kształtowanie tego zapotrzebowania poprzez silniejsze sprzężenie zwrotne nauki reprezentowanej przez szkoły wyższe z gospodarką, którą w znacznie większym niż dotychczas stopniu wyniki prac badawczych powinny rozwijając – kształtować.

Konstrukcja przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 18 marca 2011 r., obligujących PKA do podjęcia działań w zakresie nowych kompetencji

i obowiązków powierzonych jej tą ustawą bez żadnego okresu przejściowego, spowodowała ogromną mobilizację sił Komisji i jej Biura, aby w krótkim czasie przygotować wszystkie regulacje wewnętrzne odpowiadające nowemu stanowi prawnemu. Przede wszystkim zmieniony został Statut PKA, w którym między innymi określono kryteria ocen i warunki, jakich spełnienie pozwala na wydanie ocen według skali określonej ustawowo, sformułowano nowe procedury, wprowadzono nowe wzory raportów samooceny i z wizytacji dotyczących ocen programowych oraz instytucjonalnych. Komisja rozpoczęła badania działalności podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni i oceny studiów doktoranckich oraz podyplomowych dokonując ocen instytucjonalnych. Przeprowadzała także oceny programowe odpowiadające dokonywanym wcześniej ocenom jakości kształcenia, kończąc procedury wszczęte pod rządami poprzednio obowiązujących przepisów, a także rozpoczynając oceny programowe według nowych reguł.

W ostatnim kwartale 2012 roku Komisja silnie odczuła także skutki, jakie może spowodować masowa skala korzystania przez Ministra z nadanego mu ustawą prawa do wnioskowania o dokonanie przez PKA obligatoryjnej oceny programowej. Złożone na przełomie września i października wnioski o przeprowadzenie ocen na ponad 20 kierunkach studiów, na dokonanie których – jak przesądza ustawa – Komisja ma tylko trzy miesiące, co wymaga niezwłocznego podjęcia działań, spowodowały zahamowanie realizacji wcześniej ustalonego harmonogramu prac i zmusiły do pewnej ekwilibrystyki organizacyjnej. W krótkim czasie trzeba było skompletować zespoły wizytujące, w sytuacji, gdy musiały odbyć się wizytacje, o których terminach uczelnie były już powiadomione, a członkami i ekspertami Komisji są czynni zawodowo nauczyciele akademiccy zobowiązani do odbywania wcześniej ustalonych zajęć dydaktycznych. Należy dodać, że wnioski te dotyczyły także jednostek prowadzących kształcenie, które wcześniej było negatywnie oceniane przez Komisję, a ocena ta albo nie zakończyła się podjęciem przez Ministra żadnej decyzji, albo wydał on decyzję o zawieszeniu kształcenia. Ustawa nie przewiduje jednak żadnych wyjątków i sytuacji, w której Komisja mogłaby nie przeprowadzić ocen inicjowanych w tym trybie. Tak określona w ustawie sytuacja prawna wymaga od Komisji dyscypliny organizacyjnej, ale jak pokazało doświadczenie – także pogłębionej refleksji i odpowiedniego działania ze strony wnioskodawcy.

Zmiana ustawy miała nie tylko niezwykle istotny wpływ na pracę Komisji, zwiększając jej kompetencje i zadania, ale także postawiła poważne wyzwanie przed uczelniami, koncentrującymi się dotychczas na prowadzeniu kształcenia według reguł prawnych pozostawiających stosunkowo niewielki margines swobody w określaniu koncepcji studiów. Dano im rok akademicki na przygotowanie koncepcji kształcenia zgodnej z przyjętą strategią, opracowanie kierunkowych efektów kształcenia wynikających z tej koncepcji, opisanych w języku KRK, oraz programów kształcenia, dzięki którym efekty te mogłyby zostać zrealizowane, a także na dostosowanie kadry dydaktycznej, w tym minimum kadrowego, do wymagań odniesionych do efektów kształcenia i profilu studiów.

Dotychczas, przeprowadzając oceny jakości kształcenia, Polska Komisja Akredytacyjna pełniła również funkcje doradcze. W 2012 roku jej rola w tym zakresie znacznie wzrosła, bowiem uczelnie, nadal kształcąc według programów studiów opracowanych na podstawie standardów kształcenia (do zakończenia cyklów kształcenia rozpoczętych przed rokiem akademickim 2012/2013), przygotowywały się do wprowadzenia nowych programów, których odniesieniem są Krajowe Ramy Kwalifikacji. Od wyżej wspomnianego roku akademickiego musiały także dostosować minimum kadrowe do wymagań odnoszących się do efektów kształcenia zgodnych z KRK, a zmiana ta dotyczyła także kształcenia rozpoczętego w latach wcześniejszych. Zatem w 2012 roku zespoły wizytujące Komisji oceniały zarówno kształcenie realizowane według starych zasad, jak i stopień przygotowania do wprowadzenia KRK. Spełniały oczekiwania uczelni prezentując opinie dotyczące prawidłowości procesu dostosowywania się do KRK nie tylko podczas ocen jakości kształcenia na kierunkach studiów/ocen programowych, ale także podczas ocen instytucjonalnych. Komisja w 2012 r. wizytując uczelnie lub opiniując wnioski o nadanie uprawnień, zaobserwowała dość naturalny i typowy proces dostosowywania się do nowych uwarunkowań prawnych. Mając możliwość swobodnego kształtowania/doskonalenia programu studiów, uczelnie często czyniły odniesieniem do formułowanych efektów kształcenia, tak dla prowadzonych jak i nowo tworzonych kierunków, wymogi określone we wcześniej obowiązujących standardach nauczania.

Zupełnie nowy sposób podejścia do koncepcji kształcenia i jej realizacji oraz wynikająca z tego zmiana wymagań dotyczących tworzenia kierunków studiów, a także pojawiające się problemy z interpretacją niejednoznacznych przepisów prawa, spowodowały początkowo zahamowanie aktywności uczelni w ubieganiu się o uprawnienia do kształcenia na nowych kierunkach studiów. Na podjęcie przez uczelnie bardziej intensywnych wysiłków mających na celu zmianę i uatrakcyjnienie oferty kształcenia miał zapewne wpływ spadek liczby chętnych do podjęcia studiów. Jak wynika z przekazanych PKA przez uczelnie informacji, był on główną przyczyną gwałtownego wzrostu liczby kierunków niespełniających wymagań związanych z minimum kadrowym, a także podejmowania decyzji o zawieszeniu lub rezygnacji z prowadzenia kształcenia na określonych kierunkach (dotyczyło to ponad 190 kierunków). Stosunkowo niewielka liczba wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia nowych kierunków studiów składanych w ostatnim kwartale 2011 r. i pierwszym 2012 r. wzrosła znacząco dopiero w drugim kwartale 2012 r. (trzykrotnie w stosunku do pierwszego kwartału). Podobnie jak w przypadku dostosowywania prowadzonego już kształcenia do zmienionych uwarunkowań prawnych, podstawą tworzenia wówczas nowych programów studiów były w zdecydowanej większości nieobowiązujące już, ale stanowiące w ocenie uczelni prawidłowe odniesienie, standardy kształcenia. Również nazwy kierunków studiów były takie, jak ustalone w obowiązującym do niedawna rozporządzeniu Ministra. Nieco odważniej w tym zakresie postępowały szkoły wyższe, których jednostki posiadają wymagane ustawą uprawnienia, aby móc samodzielnie powoływać kierunki studiów, a także w dowolnym

stopniu modyfikować efekty kształcenia realizowane w ramach kierunków już prowadzonych. Na podstawie przekazanych PKA informacji można stwierdzić, że w 2012 roku w takich jednostkach uruchomiono kształcenie na 60 kierunkach studiów, których nazwa odzwierciedla ich specyfikę i podkreśla odrębność w stosunku do kierunków wymienionych we wspomnianym wyżej rozporządzeniu, dalszych 9 utworzono przekształcając kierunki dotychczas prowadzone, jako tzw. unikatowe, makrokierunki lub studia międzyobszarowe.

Jak wynika z prac Komisji uczelnie ostrożnie podejmowały próby wykorzystania nowych możliwości, z upływem czasu coraz odważniej formułując kierunkowe efekty kształcenia, nadal jednak w stosunkowo niewielkim stopniu włączając w ten proces interesariuszy zewnętrznych. Przeprowadzając wizytacje Komisja od lat bada stopień wpływu środowiska zewnętrznego szkół wyższych, tak krajowego jak i międzynarodowego, na proces kształcenia, z jednej strony jako odbiorcy ich absolwentów, z drugiej jako stymulatora podejmowanych badań naukowych. Obecnie obowiązujące przepisy nałożyły na uczelnie obowiązek współpracy z pracodawcami i własnymi absolwentami w ustalaniu i doskonaleniu programów kształcenia. Rozkład obserwowanych przez Komisję relacji wizytowanych uczelni ze środowiskiem był typowy: część uczelni, które są zainteresowane Procesem Bolońskim prowadzonym w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego, śledzi zmiany wynikające z realizacji założeń tego Procesu i korzysta z doświadczeń z rozwijanej współpracy międzynarodowej, inne poszukują swego miejsca w ewoluującej sferze polskiego szkolnictwa wyższego upatrując szansę przetrwania w ściślejszym powiązaniu kształcenia z potrzebami gospodarki i rynku pracy, a wcale niemała część uczelni traktuje nadal nawiązanie kontaktów z interesariuszami zewnętrznymi jedynie jako zaspokojenie wymogów prawa.

Prowadzone w 2012 roku oceny pozwoliły na dostrzeżenie prawidłowości pojawiającej się po każdej zmianie obowiązujących przepisów prawa. Pewien procent uczelni jest zainteresowanych wprowadzaniem w procesie kształcenia zmian, twórczo wykorzystując nakreślone przepisami możliwości. Inne nie wychodzą poza ich ramy z rezerwą traktując wszelkie innowacje. Jeszcze inne, których na szczęście jest stosunkowo niewiele, z oporem podchodzą do wszelkich zmian, kontestując sens ich wprowadzania, często ograniczając się jedynie do zmian dokumentacyjnych.

Najbardziej jaskrawym tego przykładem jest wprowadzenie w 2007 r. wymogu tworzenia wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia, a w 2011 r. – wymogu zapewnienia kompleksowości, efektywności i konieczności doskonalenia tego systemu. Pozostawiono uczelniom swobodę zarówno w budowaniu kultury jakości oraz zarządzaniu jakością, jak i w konstrukcji systemu jej zapewniania. Uczelnie, które uczestniczą i interesują się sprawami kształcenia w EOSW, najczęściej miały już wcześniej, w różnym stopniu zaawansowania, wdrożone systemy, o których mowa. Rozumiały potrzebę tworzenia takich systemów i widziały korzyści jakie może przynieść ich prawidłowe funkcjonowanie. Inne szkoły wyższe uważały, że do spełnienia wymogów prawa wystarczy opisanie systemów w dokumentach i formalne

jedynie ich wprowadzenie, jeszcze inne, że tradycyjna dbałość o wysoki poziom kształcenia oparta przede wszystkim na znakomitej, sprawdzonej kadrze dydaktycznej nie wymaga tworzenia żadnego systemu i dokumentowania jego pracy, traktując przepisy w tym zakresie jako zmuszanie do niepotrzebnej biurokracji. Obserwując powyższe postawy w minionym roku Komisja starała się wyjaśniać i przekonywać, jak ważne jest zbudowanie rzeczywiście działającego systemu, a nie jego dokumentacyjnej atrapy, który funkcjonując prawidłowo zapewni właściwą jakość procesu kształcenia, niezależnie od tego jak charyzmatyczni są nauczyciele akademiccy i jak wysoce utalentowani są studenci czy doktoranci uczestniczący w tym procesie.

Działania na rzecz zrozumienia istoty i rozbudzenia potrzeby budowania kultury wysokiej jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym w ocenie Komisji powinny nadal być motywem przewodnim intensywnego działania, przede wszystkim ministrów nadzorujących uczelnie, wszelkich gremiów zrzeszających przedstawicieli szkół wyższych, a także osób uczestniczących w procesie kształcenia, w tym przede wszystkim studentów i doktorantów, oraz instytucji, dla których kształceni są pracownicy, bezpośrednich beneficjentów tej sfery. Doświadczenia Komisji wskazują, iż jakość kształcenia oferowanego przez uczelnie wzbudza coraz większe zainteresowanie zarówno kandydatów na studia, jak studentów i doktorantów. Jego skala jest jednak nadal niewystarczająca, zwłaszcza w przypadku kształcenia niestacjonarnego, w ramach którego niemal odruchowa wydaje się opcja kontrolna „płacę=wymagam". W skali kraju znikome jest jeszcze celowościowe i inicjowane przez pracodawców działanie, które świadczyłoby o ich zainteresowaniu możliwością wpływania na proces kształcenia, tak poprzez udział w formułowaniu programów studiów i realizowaniu programów naukowo-badawczych, tworzeniu i wyposażaniu laboratoriów czy pracowni, jak i udostępnianiu własnego zaplecza infrastrukturalnego.

Praca związana z budowaniem kultury wysokiej jakości kształcenia powinna stanowić także płaszczyznę porozumienia i współdziałania wszystkich zainteresowanych gremiów. Działalność PKA służąca rozwijaniu projakościowego podejścia do kształcenia w szkołach wyższych, utrwalaniu dobrych praktyk i zdecydowanie przeciwstawiająca się nadużyciom w tym zakresie, jest akceptowana przez przeważającą część polskiego środowiska akademickiego i wysoko oceniana przez instytucje międzynarodowe wyznaczające standardy działania agencji akredytacyjnych. Obszar relacji zewnętrznych Komisji, tworzonej przecież w zdecydowanej większości z przedstawicieli uczelni, wybranych przez ich senaty, był i nadal będzie pozostawał w sferze największej jej troski i wytrwałej pracy. W przekonaniu Komisji jedynie działanie równoległe w kształtowaniu świadomości i obyczajów dotyczących jakości kształcenia może doprowadzić do sukcesu na oczekiwaną, szeroką skalę. Niestety będzie to utrudnione w rzeczywistości, w której wartość pracy PKA jest stale podważana i deprecjonowana przez przedstawicieli Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej oraz niektórych uczelni, w których PKA zdiagnozowała problemy z zapewnieniem właściwej jakości kształcenia. Należy wyrazić nadzieję, iż w tym zakresie uda się zbudować relacje

podobne do występujących w wielu krajach z ugruntowanymi tradycjami dotyczącymi zapewniania wysokiej jakości kształcenia, będących – podobnie jak PKA, członkami międzynarodowych stowarzyszeń agencji akredytacyjnych. O dostrzeżeniu ogromu pracy wykonywanej przez Komisję i docenieniu jej osiągnięć świadczy powierzenie jej przedstawicielom wysokich funkcji w gremiach kierowniczych w tych stowarzyszeniach.

Podsumowując działalność wynikającą z kompetencji Komisji, odzwierciedloną w postaci uchwał jej Prezydium formułujących oceny i opinie, trzeba także wspomnieć, że w 2012 roku kontynuowane były prace doskonalące wiedzę i umiejętności członków i ekspertów PKA. Zadanie to było niezwykle ważne i absorbujące przede wszystkim dlatego, że był to pierwszy rok nowej kadencji Komisji, której skład został wymieniony w ok. 80% w stosunku do poprzedniej kadencji (niestety postulat PKA ustalenia w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym limitu takiej zmiany na poziomie do 50% nie został dotychczas spełniony). Kanwę zorganizowanych na potrzeby Komisji serii szkoleń, które będą także w przyszłych latach stałym elementem doskonalenia jakości jej działania, stanowiły w ubiegłym roku zmienione przepisy prawa, a także zdobyte doświadczenia, wynikające również z prowadzenia współpracy międzynarodowej. Kontynuowano także intensywne prace nad wewnętrznym systemem zapewnienia wysokiej jakości pracy PKA i doskonaleniem skuteczności jego mechanizmów. Komisja rozpoczęła też przygotowania do poddania się ocenie zewnętrznej w związku z upływającym w 2014 roku okresem, na jaki wydano poprzednią pozytywną ocenę, dzięki której PKA została pełnoprawnym członkiem ENQA i wpisano ją do EQAR. Zainicjowała także prace nad zmianą swojej strony internetowej, nie tylko aby była bardziej atrakcyjna i zachęcała do korzystania z różnorodnych informacji w niej zawartych, także w celu ułatwienia nie tylko lepszego poznania specyfiki Komisji, jej misji i roli jaką odgrywa w podlegającym częstym zmianom szkolnictwie wyższym, ale również dostępu do poszukiwanych danych. Również w mijającym roku przyjęta została strategia działania Polskiej Komisji Akredytacyjnej do 2015 r., która zapewne stanie się kanwą podsumowania prac PKA w kolejnych latach.